

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ GMINY BAKAŁARZEWO

GMINA BAKAŁARZEWO
POWIAT SUWALSKI

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE	4
2. SFERA PRZESTRZENNO-ŚRODOWISKOWA	5
2.1. POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE I GEOGRAFICZNE	5
2.2. GLEBY ORAZ ZASOBY GEOLOGICZNE	13
2.3. POŁOŻENIE KOMUNIKACYJNE	21
2.4. WALORY PRZYRODNICZE, ZAGROŻENIA NATURALNE	23
2.4.1. OBSZARY CHRONIONE	23
2.4.2. FAUNA	37
2.4.3. FLORA	38
2.4.4. WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE	39
2.4.5. ZAGROŻENIE POWODZIOWE	48
2.4.6. ZAGROŻENIE SUSZĄ	50
2.4.7. PROGNOZOWANE ZMIANY KLIMATU	55
2.5. WALORY KULTUROWE	56
2.6. TWÓRCZOŚĆ LUDOWA, LOKALNI TWÓRCY	60
2.7. HISTORIA GMINY BAKAŁARZEWO	61
2.8. PLANOWANIE I ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE	66
2.9. WYKORZYSTANIE ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII NA TERENIE GMINY BAKAŁARZEWO ORAZ ZOBOWIĄZANIA PRAWNE	68
3. SFERA SPOŁECZNA	71
3.1. DEMOGRAFIA	71
3.2. WIEK I STRUKTURA WYKSZTAŁCENIA MIESZKAŃCÓW	80
3.3. MIESZKALNICTWO	87
3.4. STRUKTURA ZATRUDNIENIA I RYNEK PRACY, ŹRÓDŁA UTRZYMANIA MIESZKAŃCÓW	90
3.5. BEZROBOCIE	93
4. SFERA GOSPODARCZA	96
4.1. ROLNICTWO	96
4.2. PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ	97
4.3. WSPIERANIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI, TERENY INWESTYCYJNE	101
5. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	102
5.1. INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA I KOMUNIKACYJNA	102
5.2. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA	105
5.3. GOSPODARKA ODPADAMI	111
5.4. INFRASTRUKTURA ELEKTROENERGETYCZNA, CIEPŁOWNICZA I GAZOWA	114

6. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA, JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW	117
6.1. INFRASTRUKTURA EDUKACYJNA, JAKOŚĆ EDUKACJI	117
6.2. INFRASTRUKTURA SPORTOWA I REKREACYJNA	123
6.3. INFRASTRUKTURA KULTURY, DZIAŁALNOŚĆ KULTURALNA	126
6.4. INFRASTRUKTURA OCHRONY ZDROWIA I OPIEKI SPOŁECZNEJ	133
6.5. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	136
7. FINANSE SAMORZĄDOWE.....	137
8. PODSUMOWANIE ANALIZY I DIAGNOZY	141
8.1. PODSUMOWANIE WYNIKÓW BADANIA ANKIETOWEGO	141
8.2. ANALIZA SWOT	150
9. SPIS TABEL, WYKRESÓW I RYSUNKÓW.....	156

1. WPROWADZENIE

Opracowana w ramach przedmiotowego dokumentu „Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Bakalarzewo” będzie stanowiła punkt wyjścia i bazę dla opracowania strategii rozwoju gminy zgodnie z art. 10a ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1057).

Diagnoza została podzielona na trzy główne sfery, w ramach których zawarto opis poszczególnych dziedzin życia w gminie: sferę przestrzenno-środowiskową, społeczną i gospodarczą, ponadto opisano infrastrukturę techniczną, społeczną powiązaną z jakością życia mieszkańców oraz finanse samorządowe. Diagnoza zawiera także podsumowanie wyników badania ankietowego, które zostało przeprowadzone na terenie Gminy Bakalarzewo wśród jej mieszkańców.

Diagnoza przygotowana została w dwóch wariantach:

- 1) Dynamicznym – przeprowadzona została analiza trendów/tendencji społeczno-gospodarczych i przestrzennych zachodzących w gminie i jej otoczeniu w ostatnich latach. Diagnoza została zatem przeprowadzana w układzie dynamicznym (kilkuletnim), który pozwolił na uzyskanie informacji o dokonujących się zmianach.
- 2) Porównawczym – w diagnozie zastosowane zostały porównania, które pozwoliły umiejscowić gminę w szerszym kontekście, a jednocześnie mogą posłużyć jako podstawa do samodoskonalenia. Kluczowy w tym przypadku był dobór tła porównawczego. Gminę przedstawiono na tle powiatu, województwa, a niekiedy również kraju. Ponadto dokonano porównań gminy z jednostkami samorządu terytorialnego wchodzącymi w skład powiatu suwalskiego.

Warto wspomnieć, że diagnoza nie jest w procesie planowania celem samym w sobie, ale stanowi podstawę do dalszych prac. Ma ona bowiem umożliwić podejmowanie właściwych decyzji strategicznych, takich jak: określenie wizji rozwoju gminy, ustalenie celów, ukierunkowanie działań i instrumentów realizacyjnych, zdefiniowanie oczekiwanych rezultatów i wskaźników ich osiągnięcia, wskazanie obszarów strategicznej interwencji.

2. SFERA PRZESTRZENNO-ŚRODOWISKOWA

2.1. POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE I GEOGRAFICZNE

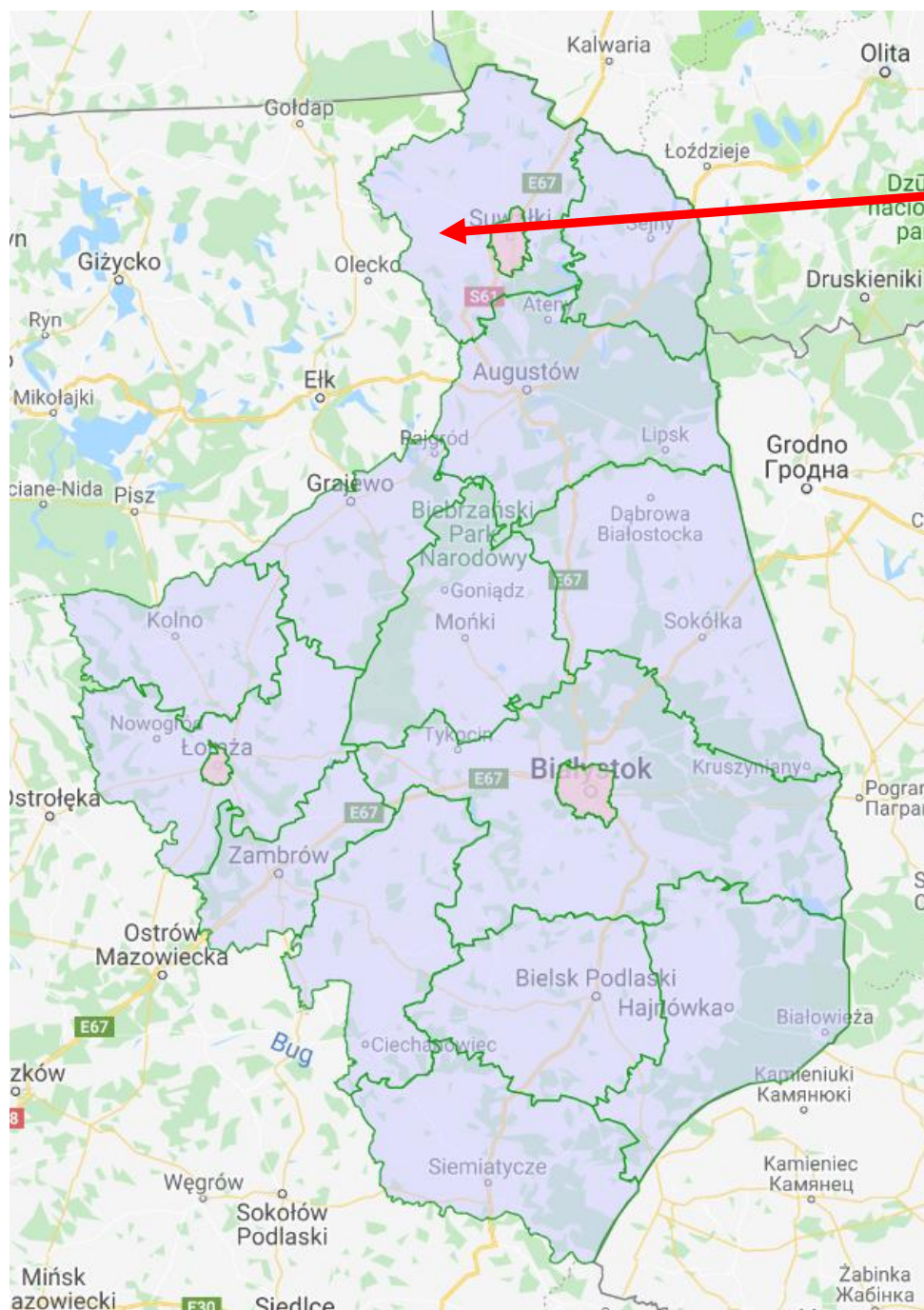
Gmina Bakałarzewo leży w północno-wschodniej części Polski, w województwie podlaskim, w zachodniej części powiatu suwalskiego. Od północy graniczy z Gminą Filipów, od zachodu z Gminą Suwałki, od południa z Gminą Raczki, natomiast od wschodu – z Gminą Olecko i Gminą Wieliczki (województwo warmińsko-mazurskie).

Rysunek 1. Położenie Gminy Bakałarzewo na tle powiatu suwalskiego

Źródło: <https://administracja.mac.gov.pl>

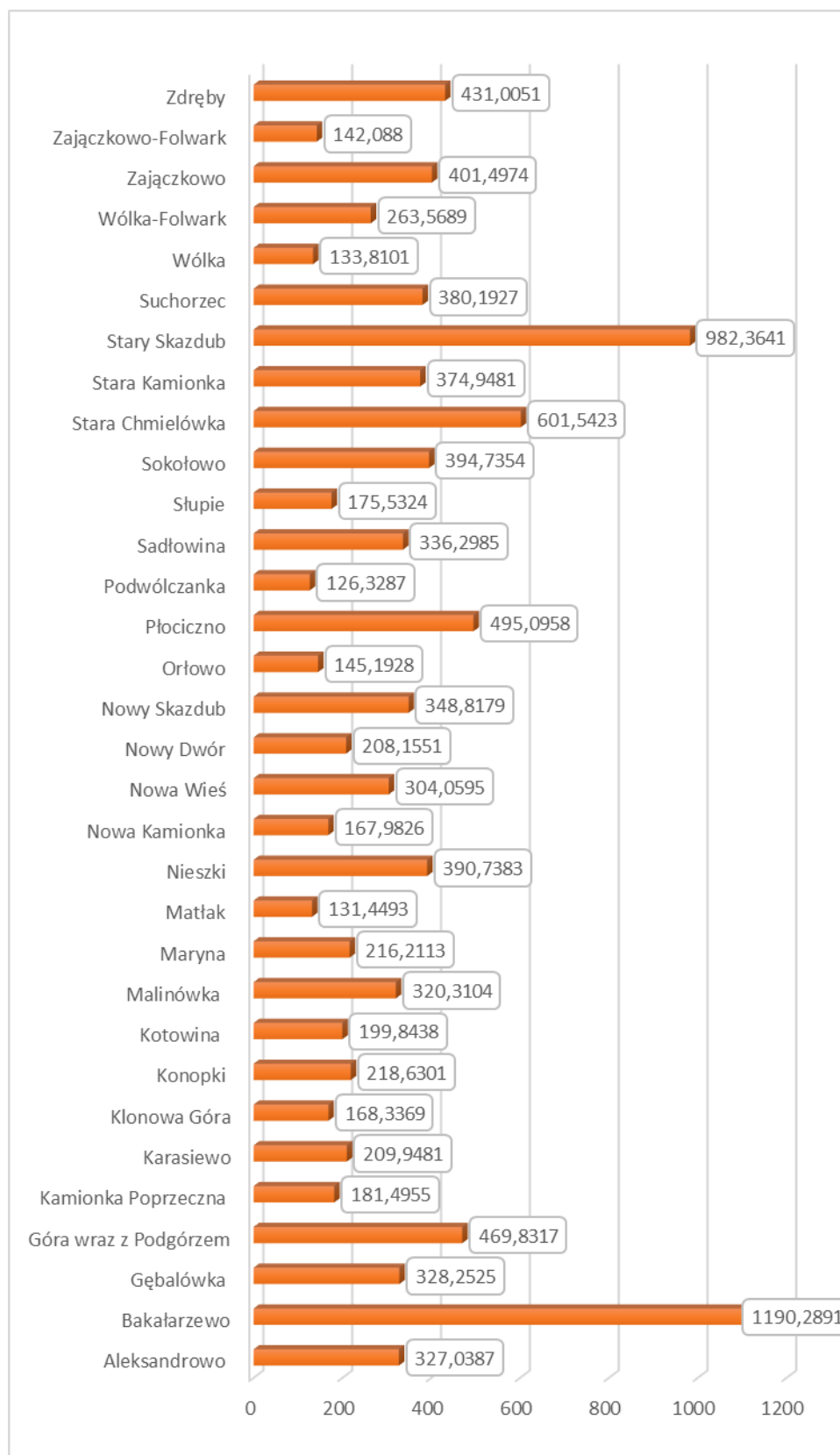
Rysunek 2. Lokalizacja Gminy Bakałarzewo w województwie podlaskim

Źródło: www.zpp.pl

Gmina Bakałarzewo zajmuje powierzchnię 12 256 ha, co stanowi 9,51% powierzchni całego powiatu. Szczegółowe zestawienie powierzchni poszczególnych miejscowości zaprezentowano na wykresie 1. Wynika z nich, że największy obszar zajmuje siedziba władz gminnych, zaś najmniejsze są miejscowości Podwólczanka i Matłak.

Wykres 1. Powierzchnia miejscowości wchodzących w skład Gminy Bakalarzewo (ha)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Bakalarzewo

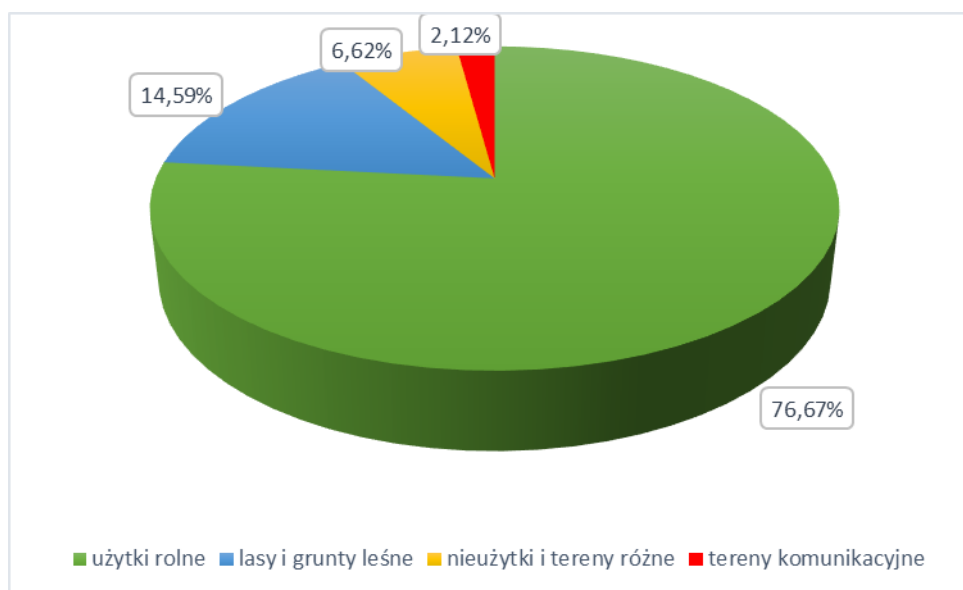
Biorąc pod uwagę sposób zagospodarowania terenu Gminy Bakalarzewo należy stwierdzić, że największy obszar zajmują tereny użytkowane rolniczo, obejmujące powierzchnię 9 397 ha (76,67% powierzchni gminy), w których dominują grunty orne stanowiące ponad 73%. Lasy i grunty leśne obejmują 1 788 ha (14,59%). Nieużytki i tereny różne to 6,62% (811 ha), zaś tereny komunikacyjne zajmują obszar o powierzchni 260 ha, co stanowi 2,12% powierzchni gminy.

Tabela 1. Sposób zagospodarowania gruntów w Gminie Bakalarzewo

Lp.	Wyszczególnienie	J. m.	Wartość
1	użytki rolne, w tym:	ha	9 397
	grunty orne	ha	6 891
	sady	ha	41
	łąki	ha	574
	pastwiska	ha	1 640
	grunty rolne zabudowane	ha	198
	grunty pod stawami i rowami	ha	53
2	las i grunty leśne	ha	1 788
3	nieużytki i tereny różne	ha	811
4	tereny komunikacyjne	ha	260
Razem		ha	12 256

Źródło: Dane Urzędu Gminy Bakalarzewo, stan na dzień 31.12.2021 r.

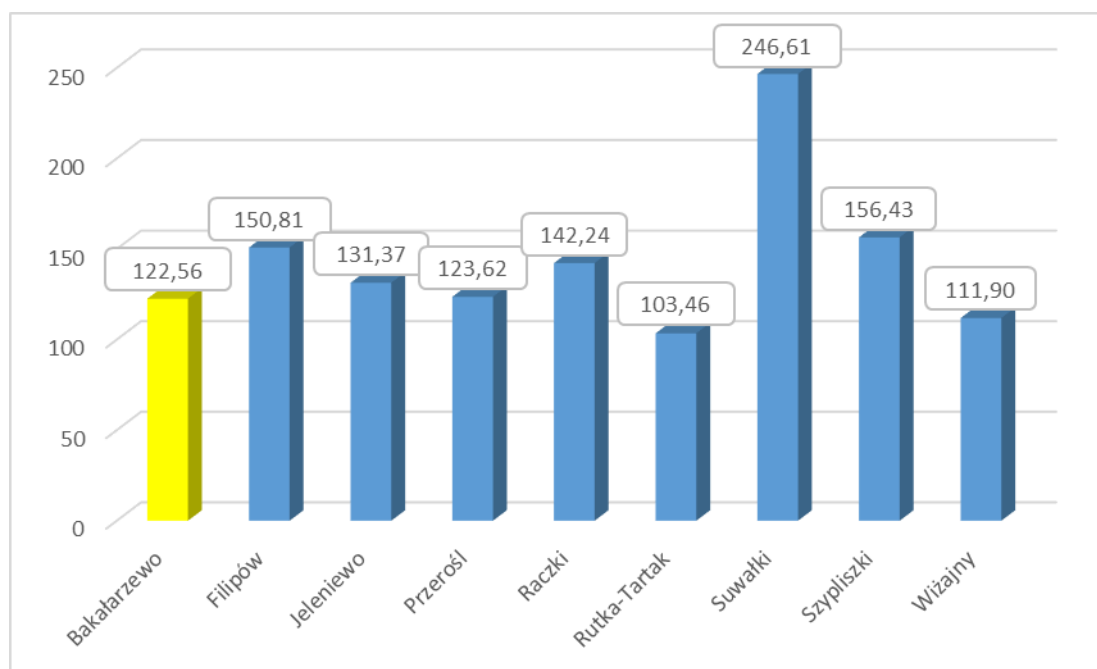
Wykres 2. Sposób zagospodarowania gruntów w Gminie Bakalarzewo

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Bakalarzewo

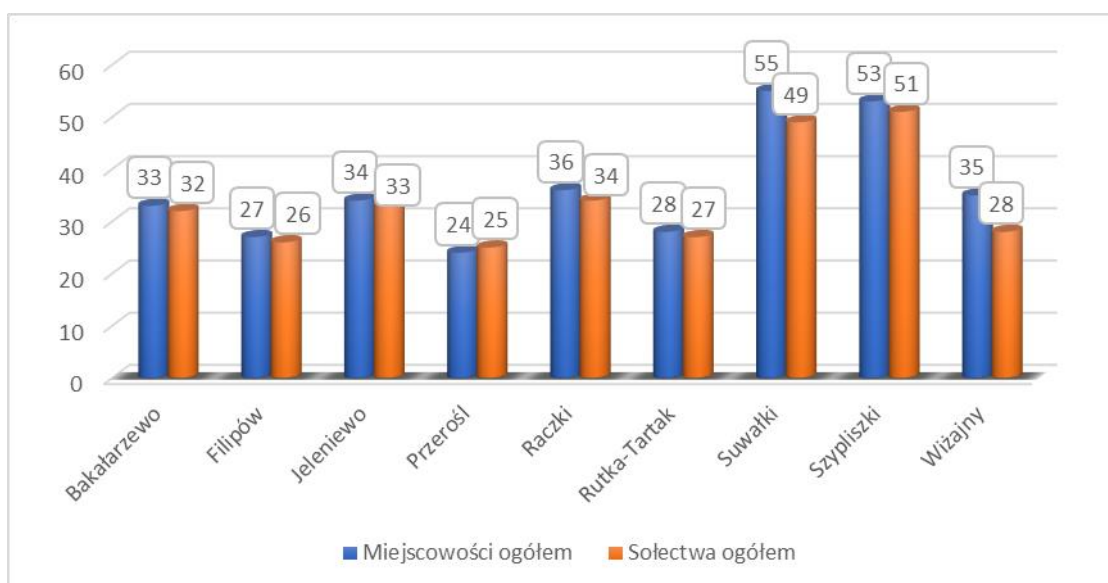
Pod względem powierzchni Gmina Bakałarzewo zajmuje siódme miejsce w powiecie suwalskim, co zostało zaprezentowane na wykresie 3. Z kolei wykres 4 przedstawia zestawienie miejscowości i sołectw zlokalizowanych w poszczególnych gminach. Pod względem liczby miejscowości Gmina Bakałarzewo zajmuje szóste miejsce w powiecie, natomiast pod kątem liczby sołectw – piątą pozycję.

Wykres 3. Powierzchnia gmin w powiecie suwalskim (w km²)

Źródło: Dane GUS za 2021 r.

Wykres 4. Sołectwa i miejscowości w gminach powiatu suwalskiego

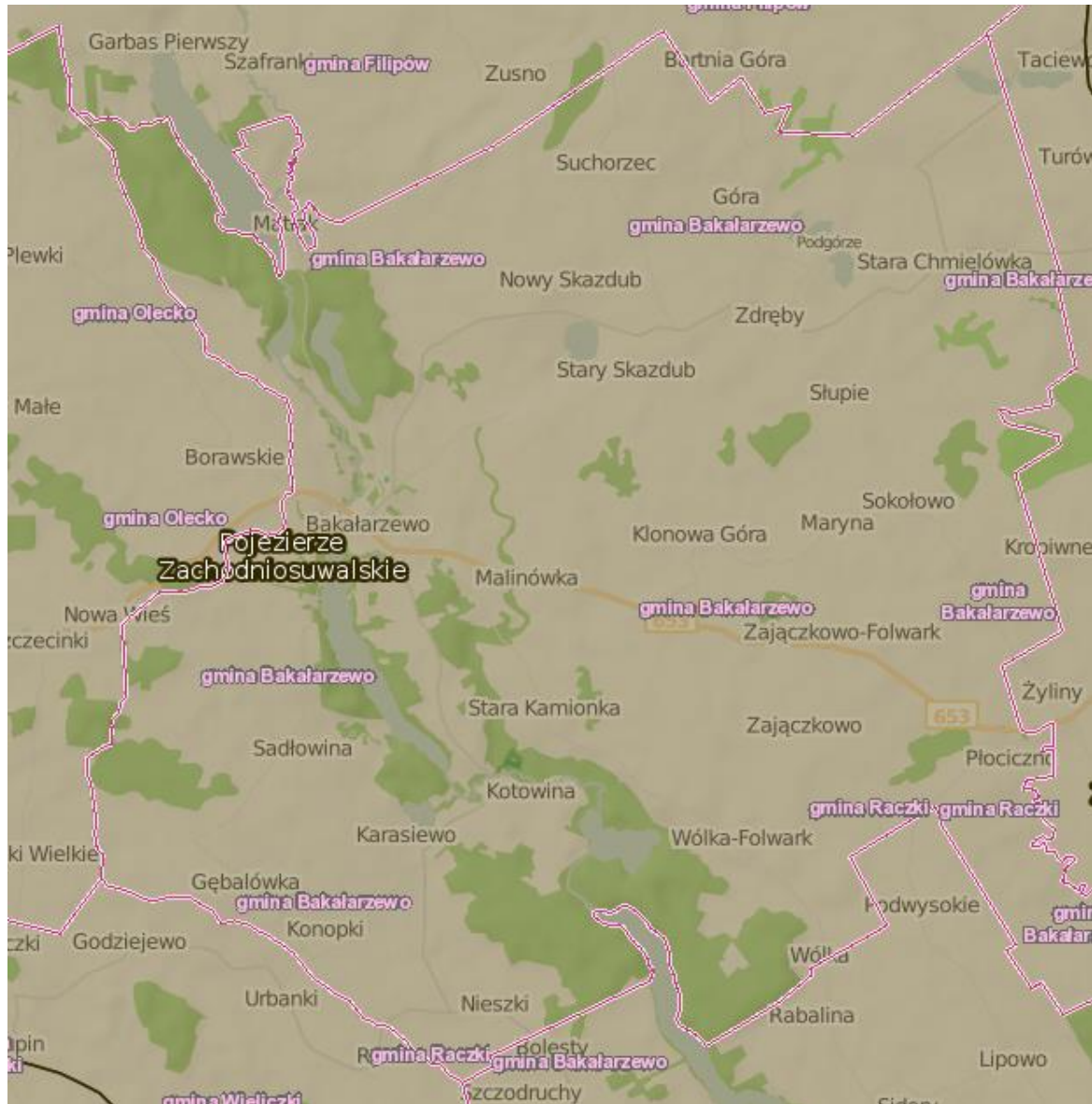

Źródło: Dane GUS za 2021 r.

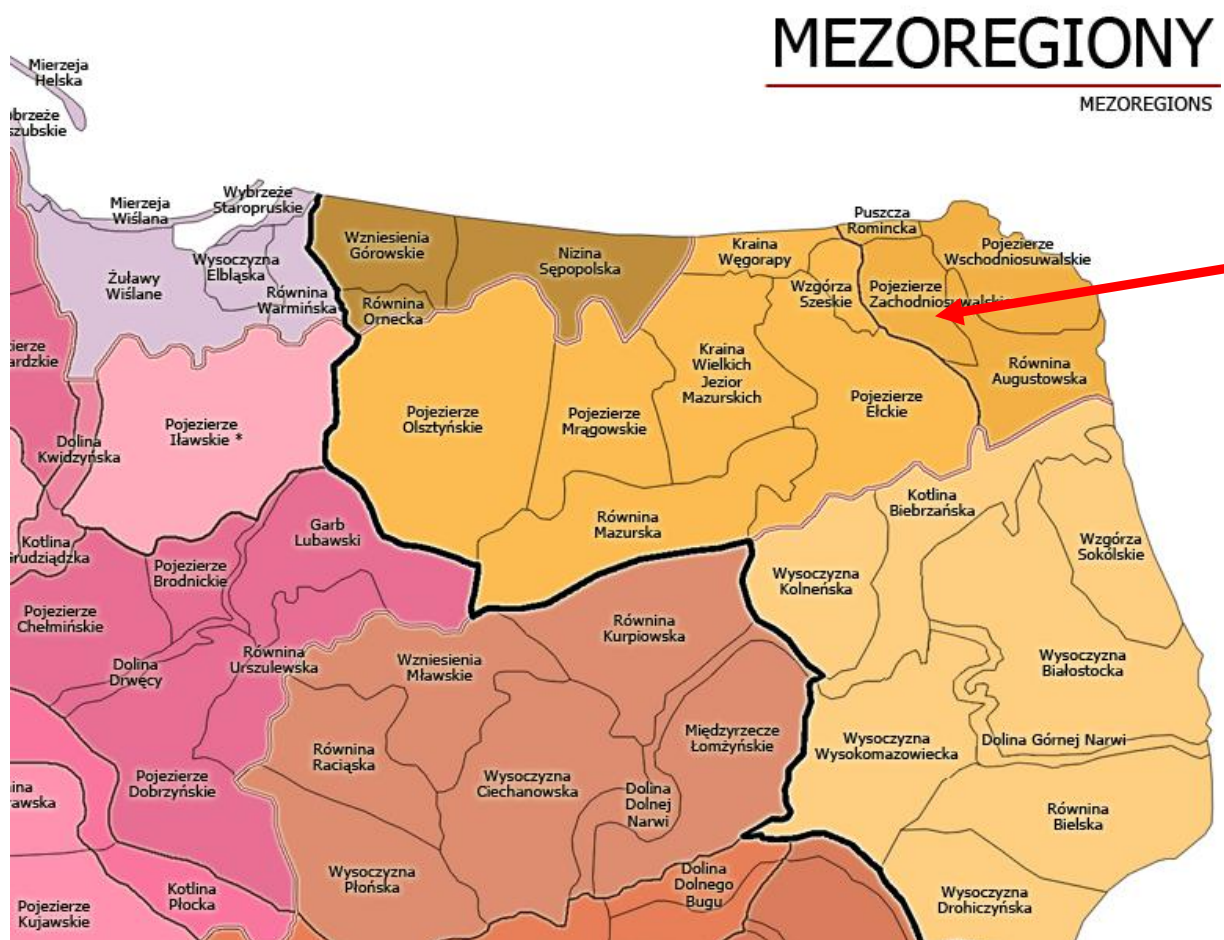
W podziale fizyczno – geograficznym Gmina Bakalarzewo położona jest w granicach:

- Mezuregionu: Pojezierze Zachodniosuwalskie;
- Makroregionu: Pojezierze Litewskie;
- Podprovincji: Pojezierze Wschodniobałtyckie;
- Prowincji: Niż Wschodniobałtycko - Białoruski;
- Megaregionu: Niż Wschodnioeuropejski.

Rysunek 3. Położenie Gminy Bakalarzewo na tle regionów fizycznogeograficznych – cz. 1

Źródło: <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy>

Źródło: Kondracki J., „Geografia regionalna Polski”, PWN, 2002 r.

Powierzchnia terenu Gminy Bakalarzewo została uformowana w wyniku bezpośredniej działalności plejstoceńskiego lądolodu północnopolskiego, jego wód roztopowych oraz holocenijskich procesów denudacyjnych. Obszar wchodzi w skład dwóch odrębnych mikroregionów geograficznych: Pagórków Przebrodzkich obejmujących wschodnią część gminy i Wzniesień Oleckich obejmujących zachodnią część gminy, które rozdziela głęboka rynnna rzeki Rospudy. Powierzchnia terenu obszarów pozadolinnych jest w Gminie Bakalarzewo urozmaicona, składają się na to liczne wzniesienia, pagórki kemowe, pojedyncze formy czołowo morenowe oraz położone pomiędzy nimi obniżenia w formie zagłębień bezodpływowych i form wytopiskowych. Deniwelacje terenu w obrębie wysoczyzny nie przekraczają 20 m. Najwyżej położony obszar znajduje się w miejscowości Stara Chmielówka (219 m n.p.m. w pn.-wsch. części wsi), najniżej zalegający teren to linia brzegowa jez. Bolesły (149,6 m n.p.m.). Oprócz urozmaiconej pagórkowatej powierzchni wysoczyznowej na uwagę zasługują długie lekko nachylone stoki ku dolinie Rospudy znajdujące się w północnej części gminy, we wsiach Skazdub Nowy i Skazdub Stary. Najciekawszą formą

morfologiczną w gminie jest dolina rzeki Rospudy, największa w tej części regionu. Zajmuje ona szeroką rynnę polodowcową, której dno wypełniają jeziora i przepływająca przez nie Rospuda. Jej wody w okresie glacialnym wytworzyły poziom sandrowy, który wyściela współczesną dolinę na odcinku od jez. Głębokiego po południowe granice gminy.

Pod względem budowy geologicznej gmina położona jest w obrębie antekliny mazursko – suwalskiej. Bezpośrednio podłoże utworów czwartorzędowych stanowią osady trzeciorzędowe. Miąższość czwartorzędu wynosi średnio 200 – 300 m. W skład czwartorzędu wchodzi utwory plejstoceńskie i holoceni. Dominującą rolę odgrywa tu plejstocen będący efektem akumulacji trzech zlodowaceń oraz rozdzielających je okresów interglacialnych. Na powierzchni występują przede wszystkim utwory związane z najmłodszą fazą pomorską. Stanowią je gliny zwałowe, często spiaszczone oraz piaski i żwiry związane z działalnością wód topniejącego lodowca. Największe rozprzestrzenienie charakteryzuje gliny piaszczyste lub pylaste oraz piaski i żwiry gliniaste. Miąższość tych utworów dochodzi do ponad 4,5 m. Gliny stanowią na ogół korzystne podłoże budowlane z nośnością zmienną zależną od konsystencji. Na badanym terenie dominują gliny plastyczne i twaroplastyczne. Do utworów akumulacji lodowcowej należą utwory czołowo morenowe wykształcone jako piaski i żwiry o różnych frakcjach oraz gliny, piaski i żwiry gliniaste z kamieniami. Występują one głównie w północnej i centralnej części gminy. Stanowią grunty korzystne pod zabudowę. Akumulacja wodnolodowcowa to osady sandrowe, piaski i żwiry kemów i ozu. Miąższość osadów wodnolodowcowych wypełniających stare obniżenia dochodzi do 20 m. W obrębie gminy powierzchnie sandrowe występują w rynnie subglacialnej i w okolicach Bakalarzewa w zachodniej części oraz w sąsiedztwie rzeki Szczeberki we wschodniej części. Są to grunty korzystne dla zabudowy. Znacznie mniejsze powierzchnie zajmują osady akumulacji wodnolodowcowej – piaski żwiry kemów i ozu. Występują one w formie odizolowanych pagórków w zachodniej i centralnej części gminy a miąższość ich przekracza 4,5 m. Stanowią one korzystne podłoże pod zabudowę. Oprócz utworów plejstoceńskich występują również młodsze holoceni związane z działalnością rzek, jezior, wód opadowych i roślinności. Wypełniają one dna dolin rzecznych, zagłębienia po dawnych wytopiskach i innych drobnych formach wklęsłych. Miąższość tych utworów nie przekracza z reguły 4,5 m. Osady te to przede wszystkim piaski i żwiry rzeczne, namuły pylaste i piaszczyste oraz torfy i namuły torfowe. Są to utwory młode, nieskonsolidowane o dużej ściśliwości i pojemności wodnej i dla tego nie nadają się pod zabudowę.

2.2. GLEBY ORAZ ZASOBY GEOLOGICZNE

Gleby

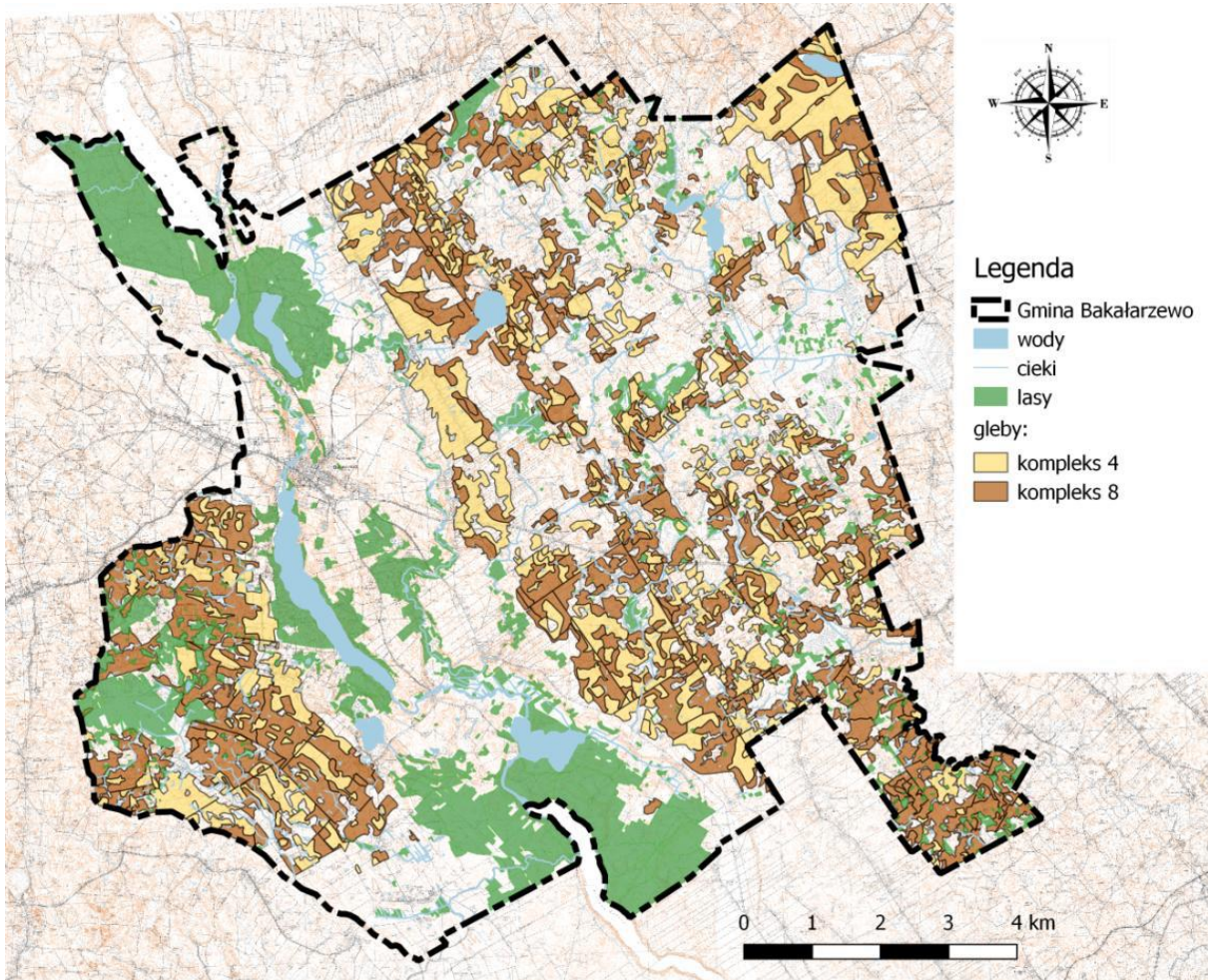
Na terenie Gminy Bakalarzewo gleby wykształciły się z utworów czwartorzędowych, plejstocenijskich piasków lodowcowych i glin oraz holocenijskich utworów deluwialnych i aluwialnych. Zróżnicowanie pokrywy glebowej nie jest duże, co wiąże się z w miarę jednorodnym składem mechanicznym gleb i stosunkami wodnymi.

W Gminie Bakalarzewo można wydzielić kilka rejonów rolniczych według jakości gleb:

- Rejon bardzo korzystny dla produkcji rolniczej z glebami kompleksu 4 – żytniego bardzo dobrego przeważnie klasy IVa i b z niewielkim udziałem klasy III. Gleby te zajmują najczęściej stanowiska niezbyt faliste i charakteryzują się dobrze wykształconym poziomem próchnicznym. Są to najczęściej gleby brunatne właściwe, rzadziej wyługowane i kwaśne, gleby bielcowe i pseudobielcowe, wytworzone z glin średnich i lekkich rzadko pylastych. Rejon ten obejmuje gleby uniwersalne z możliwością wszystkich upraw przy jednoczesnym dość intensywnym nawożeniu. Gleby te obejmują przeważającą część gminy. Największe ich zgrupowanie występuje w rejonie miejscowości Skazdub Stary, Góra i Podgórze, Stara Chmielówka, Zajączkowo i Nieszki. Do gleb korzystnych dla produkcji rolnej zaliczono gleby 8 – kompleksu zbożowo – pastewnego mocnego, głównie IVa i b klasy gruntów ornych. Są to gleby wytworzone głównie z glin i rzadko z utworów pyłowych na glinach. Typologicznie należą tu gleby brunatne właściwe, wyługowane i kwaśne, gleby bielcowe i pseudobielcowe, czarne ziemie i gleby deluwialne. Gleby te występują w zdecydowanej przewadze głównie w zachodniej części gminy w rejonie wsi Sadłovina, we wschodniej części w okolicach wsi Aleksandrowo oraz na południu w pobliżu wsi Płociczno;
- Rejon gleb średnio korzystnych zaliczanych głównie do 5 – kompleksu żytniego z niewielkim udziałem gleb kompleksu żytniego słabego oraz zbożowo – pastewnego słabego (9), głównie gleby IVa i b klasy gruntów ornych. Są to gleby wytworzone z pisków gliniastych na żwirach, piasków gliniastych podestanych glinami zlokalizowanych na terenach o zróżnicowanej rzeźbie. Najczęściej to gleby brunatne wyługowane właściwe i kwaśne oraz gleby bielcowe i pseudobielcowe charakterystyczne dla terenów płaskich. Większe powierzchnie tych gleb stwierdza się w rejonie wsi: Malinówka, Maryna oraz na północ od wsi Kamionka Poprzeczna.
- Do gleb mało korzystnych dla rolnictwa zaliczono gleby kompleksu 6 – żytniego słabego z gruntami V klasy. Są to gleby wytworzone ze żwirów gliniastych oraz piasków gliniastych. Należą tu gleby brunatne właściwe, wyługowane i kwaśne. Gleby te zlokalizowane są

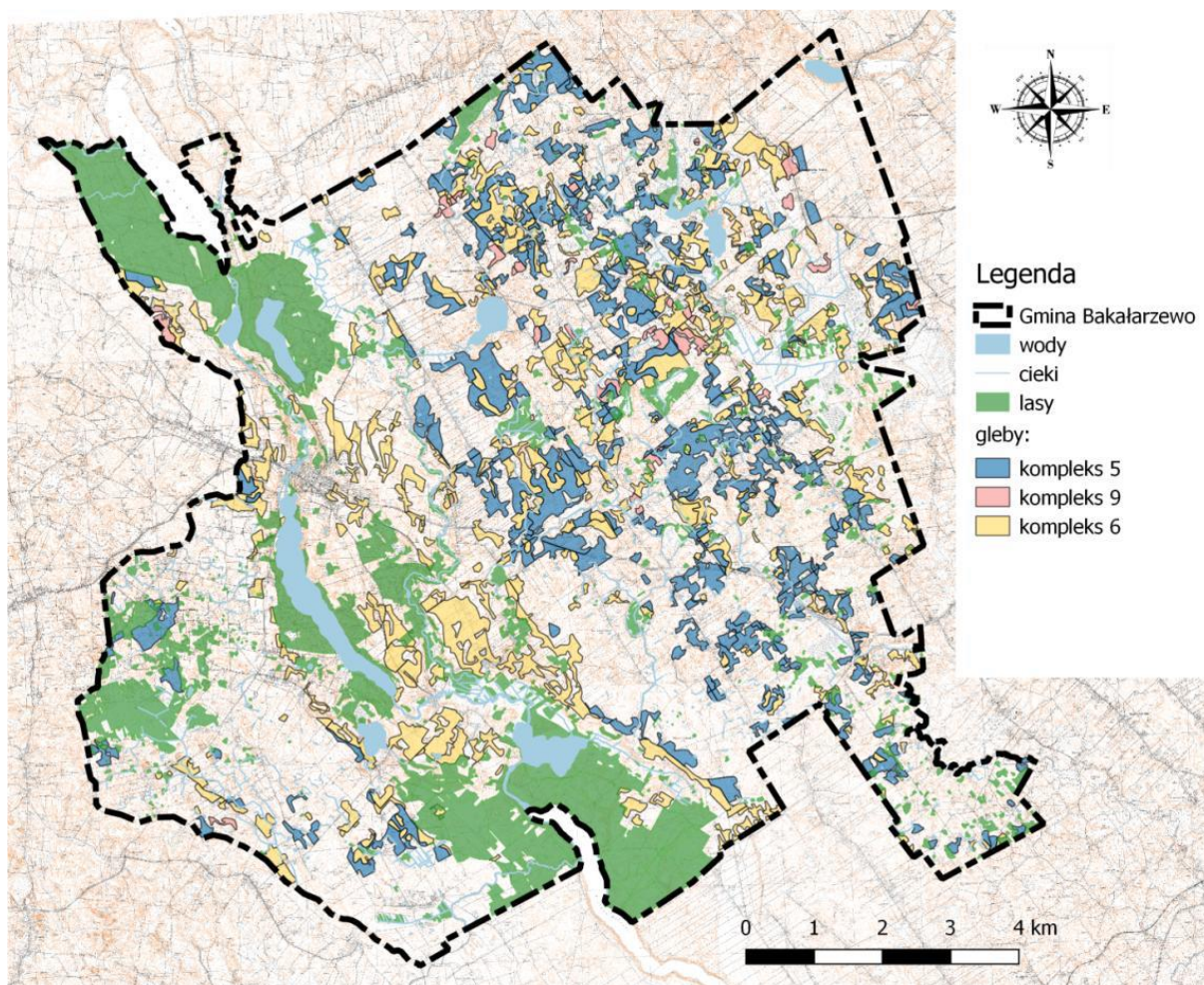
głównie w obrębie sandru rzeki Szczeberki w rejonie miejscowości Góra i Podgórze, Sokołowo oraz w rynnach subglacialnych w okolicach Bakalarzewa.

Rysunek 5. Rozmieszczenie gleb korzystnych na terenie Gminy Bakalarzewo

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Bakalarzewo przyjęte uchwałą nr V/69/2019 Rady Gminy Bakalarzewo z dnia 31.05.2019 r.

Rysunek 6. Rozmieszczenie gleb średnio i mało korzystnych na terenie Gminy Bakalarzewo

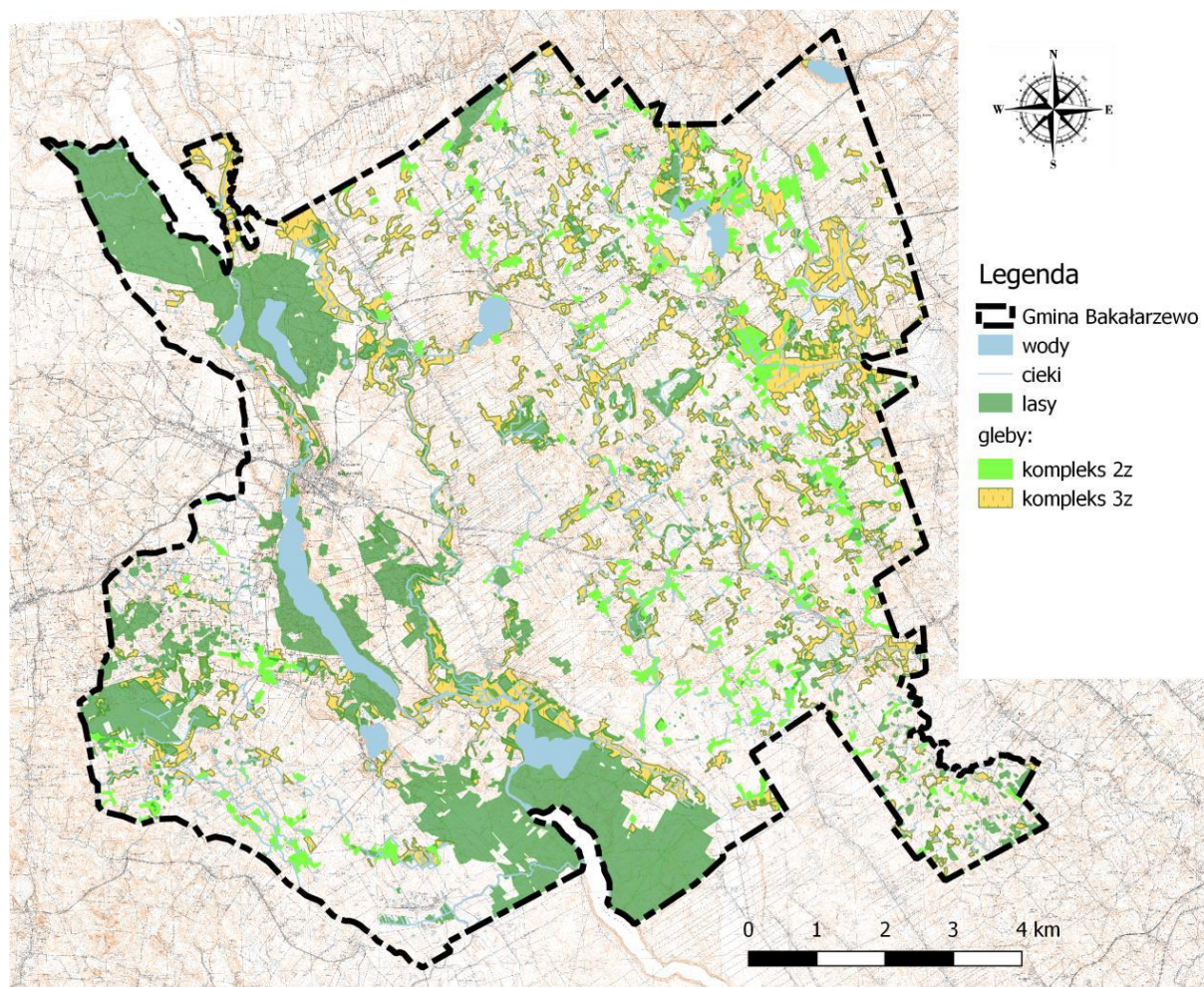

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Bakalarzewo przyjęte uchwałą nr V/69/2019 Rady Gminy Bakalarzewo z dnia 31.05.2019 r.

Na terenie gminy występują głównie użytki zielone słabe i bardzo słabe (3z). Zalicza się je do V i VI klasy na glebach mineralnych, mułowo – torfowych, murszowo – mineralnych, torfowych. Znacznie mniejszy udział mają użytki średnie (2z) zaliczane jako łąki IV klasy, a niekiedy klasy III, występują one na małych powierzchniach.

Wśród użytków rolnych na terenie Gminy Bakalarzewo nie występują gleby klas I – II. Ilość gruntów ornych klasy III jest niewielka i stanowi niecały 1% (ok. 59 ha) ich ogólnej powierzchni. Najwięcej gruntów ornych zajmują grunty klasy IVb (ponad 40%) oraz IVa (prawie 25%). Wśród użytków zielonych dominują PsIV stanowiące ok. 32% użytków zielonych, PsV – ok. 25% oraz łV – ok. 16%.

Rysunek 7. Użytki zielone na terenie Gminy Bakalarzewo

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Bakalarzewo przyjęte uchwałą nr V/69/2019 Rady Gminy Bakalarzewo z dnia 31.05.2019 r.

Badania gleb pod kątem: odczynu pH, potrzeb wapnowania oraz zawartości w makroelementy: fosfor, potas i magnez przeprowadziła Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Białymstoku. W latach 2011-2014 przebadano 4 492 próbki glebowe pobrane z użytków rolnych na terenie powiatu suwalskiego, w skład którego wchodzi także Gmina Bakalarzewo. W tabeli 2 zaprezentowano szczegółowe wyniki przeprowadzonych badań.

Tabela 2. Zestawienie zasobności gleb na terenie powiatu suwalskiego w latach 2011-2014

Liczba gospodarstw (szt.)		688
Liczba prób (szt.)		4 492
Zbadana powierzchnia (ha)		9 299,41
pH (%)	bardzo kwaśny	14
	kwaśny	29
	lekko kwaśny	29
	obojętny	20
	zasadowy	8
Potrzeby wapnowania (%)	konieczne	22
	potrzebne	14
	wskazane	14
	ograniczone	14
	zbędne	36
Zawartość fosforu (%)	bardzo niska	44
	niska	30
	średnia	12
	wysoka	6
	bardzo wysoka	8
Zawartość potasu (%)	bardzo niska	37
	niska	38
	średnia	17
	wysoka	4
	bardzo wysoka	4
Zawartość magnezu (%)	bardzo niska	3
	niska	12
	średnia	28
	wysoka	27
	bardzo wysoka	30

Źródło: Wyniki badań odczynu i zasobności gleb na terenie poszczególnych powiatów woj. podlaskiego w latach 2011 – 2014

Jednym z podstawowych wskaźników oceny jest odczyn gleb. Zależy on od rodzaju skały macierzystej, składu granulometrycznego gleby, warunków przyrodniczych oraz zabiegów agrotechnicznych. Na terenie powiatu występuje 29% gleb kwaśnych, 29% - lekko kwaśnych i 14% - bardzo kwaśnych. Odczyn środowiska glebowego wpływa w znacznym stopniu na życie roślin, mikroorganizmów i fauny glebowej. Decyduje tym samym o aktywności biologicznej gleby. Częściej spotykane kwaśne odczyny gleb, powodują obniżanie plonowania roślin, jak również ułatwiają przyswajanie przez rośliny metali ciężkich. Z odczynem gleb ściśle

związana jest potrzeba ich wapnowania. Wapnowanie poprawiające właściwości fizyczne, chemiczne i biologiczne gleb, jest zabiegiem agrotechnicznym, który powinien być stosowany na tych terenach, w których procentowy udział gleb wymagających wapnowania w przedziale koniecznym i potrzebnym przekroczył 30%. Na terenie powiatu suwalskiego dla 36% przebadanych gleb nie dostrzeżono potrzeby wapnowania.

Zawartość w glebie przyswajalnych form fosforu, potasu i magnezu jest ważnym wskaźnikiem pozwalającym ustalić poziom racjonalnego nawożenia.

Fosfor jest składnikiem niezbędnym dla rozwoju roślin, pełniąc ważne funkcje w procesach życiowych roślin: reguluje podziały komórek, rozwój korzeni, ma wpływ na procesy kwitnienia, zawiązywanie nasion oraz procesy dojrzewania. Potas jest jednym z trzech, obok wspomnianych wcześniej azotu i fosforu, makroskładników o zasadniczym znaczeniu w żywieniu roślin. Pierwiastek ten odgrywa istotną rolę w gospodarce wodnej rośliny, aktywuje enzymy, bierze udział w procesie fotosyntezy i transportu asymilatów oraz warunkuje wrażliwość na stres wodny związany z suszą. Z kolei magnez jest składnikiem o dużym znaczeniu fizjologicznym dla roślin. Podstawowa rola magnezu w roślinie jest związana z jego obecnością w cząsteczce chlorofilu, a zatem wpływem na procesy fotosyntezy. Ponadto magnez aktywuje enzymy i reguluje gospodarkę azotem w roślinie. Pierwiastek ma istotne znaczenie w kształtowaniu jakości produktów roślinnych, z punktu widzenia ich wartości żywieniowej dla zwierząt i człowieka.

Procentowy udział gleb o bardzo niskiej i niskiej zawartości fosforu (P_2O_6) na terenie powiatu wynosi 74%. Udział gleb o zawartości potasu (K_2O) bardzo niskiej i niskiej wynosi 75%, a magnezu - 15%. Określenie zasobności gleb w makroelementy jest podstawą do ustalenia optymalnych dawek nawozów sztucznych.

Monitoring chemizmu gleb ornych Polski jest realizowany od roku 1995. W 5-letnich odstępach czasowych pobierane są próbki glebowe z 216 stałych punktów pomiarowo-kontrolnych, zlokalizowanych na gruntach ornych charakterystycznych dla pokrywy glebowej kraju. Kolejna, szósta tura monitoringu przypadła na lata 2020-2022 i była realizowana przez Eurofins OBiKŚ Polska Sp. z o.o., na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska. Na terenie województwa podlaskiego przeprowadzono badanie w 6 punktach, jeden z nich zlokalizowany został na obszarze powiatu sejneńskiego, czyli w powiecie sąsiadującym z suwalskim:

- Miejscowość: Hołny Wolmera (Gmina Sejny),
- Kompleks: 4 (żytni bardzo dobry (pszenno-żytni)); Typ: AP (gleby płowe); Klasa bonitacyjna: IIIb,

- Gatunek gleby wg: BN-78/9180-11: pglp (piasek gliniasty lekki pylasty), PTG 2008: pg (piasek gliniasty),
- Wyniki pomiarów za 2020 r.:
 - Próchnica – 2,31%,
 - Węgiel organiczny - 1,34%,
 - Azot ogólny – 0,138%,
 - Radioaktywność – 747 Bq*kg⁻¹,
 - Zasolenie - 39 mg KCl*100g⁻¹,
 - Sód - 0,002%.

Co prawda punkt ten nie obejmuje bezpośrednio obszaru Gminy Bakalarzewo, jednak należy stwierdzić, że jakość gleb na analizowanym terenie jest zbliżona do tej występującej w punkcie pomiarowym.

Nadmierna koncentracja soli powoduje zmniejszenie dostępności wody dla roślin, zniekształcenie równowagi jonowej w glebach oraz zwiększenie zawartości soli w roślinach i obniżenie ich wartości użytkowej. Do oceny zasolenia gleb stosuje się parametr przewodności elektrolitycznej właściwej, który wyraża się również jako równoważną zawartość chlorku potasu. Przeciętne wartości przewodności elektrolitycznej nie zmieniły się w kolejnych okresach badań monitoringowych i pozostawały na niskim, nieszkodliwym dla roślin i jakości gleb poziomie.

Próchnica glebowa jest mieszaniną substancji o skomplikowanej budowie i zróżnicowanych właściwościach, zależnych od stopnia humifikacji. Powstaje w wyniku biochemicznych przemian produktów biologicznego rozkładu związków organicznych, wchodzących w skład roślin i organizmów glebowych. Ubytek próchnicy jest ważnym wskaźnikiem pogorszenia warunków siedliskowych oraz żyzności gleb.

W warunkach Polski do oceny zasobności gleb w próchnicę najczęściej stosowane są następujące przedziały zawartości:

- <1% - niska;
- 1-2% - średnia;
- 2-3,5% - wysoka;
- >3,5% - bardzo wysoka.

W analizowanym punkcie odnotowano więc wysoką zawartość próchnicy.

Jako przedział optymalny dla procesów biologicznych, związanych z metabolizmem większości gatunków roślin i mikroorganizmów glebowych przyjmuje się wartości pH od 5,5 do

7,2 mierzone w 1M KCl. Zgodnie z informacjami z szóstej tury monitoringu w omawianym punkcie:

- odczyn „pH” w zawiesinie H₂O wynosił 7,20,
 - odczyn „pH” w zawiesinie KCl wynosił 6,7 (był najwyższy od 1995 r.),
- a więc mieści się w przedziale optymalnym.

Biorąc pod uwagę zaprezentowane dane oraz informacje wynikające z opracowania: „Stan Środowiska w Polsce. Raport 2018” można stwierdzić, że na terenie powiatu suwalskiego, a więc i Gminy Bakalarzewo, jakość gleb ulega pewnej poprawie. Nadal jednak istnieje potrzeba realizacji różnych działań, aby stan gleb był jak najlepszy.

Zgodnie ze „Stanem Środowiska w Polsce. Raport 2018” można zauważyć, iż historyczne zanieczyszczenia gleb pozostałościami środków ochrony roślin nie stanowią znacznego problemu dla produkcji rolniczej i zdrowia ludzi. Należy jednak zwrócić uwagę, że aktualnie następuje stały wzrost zużycia środków ochrony roślin w Polsce. Ten ogólny trend można również uznać za obecny na terenie gminy i wymagać on będzie dalszej obserwacji.

„Stan Środowiska w Województwie Podlaskim. Raport 2020” nie dotyczy bezpośrednio tematu gleby i jej stanu na terenie województwa. Wspomina się o niej przy okazji nielegalnych praktyk w zakresie demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji, jakości wód, wskazując na powiązanie stanu gleb z tymi zagadnieniami. Nie jest to jednak problem istotny na terenie Gminy Bakalarzewo.

Złoża zasobów geologicznych

Na obszarze Gminy Bakalarzewo występują niewielkie złoża piasku i żwiru. Teren gminy nie jest zatem zbyt zasobny w surowce mineralne, jednak konieczne jest podejmowanie działań mających na celu ochronę już dostępnych zasobów.

Tabela 3. Złoża zasobów geologicznych na terenie Gminy Bakalarzewo

Lp.	Nazwa złoża	Stan zagospodarowania złoża	Zasoby geologiczne bilansowe	Zasoby przemysłowe	Wydobycie
Złoża piasku i żwiru – tys. t					
1.	Bakalarzewo III	R	359	-	-
2.	Bakalarzewo IV	Z	417	-	-
3.	Kotowina	Z	403	-	-

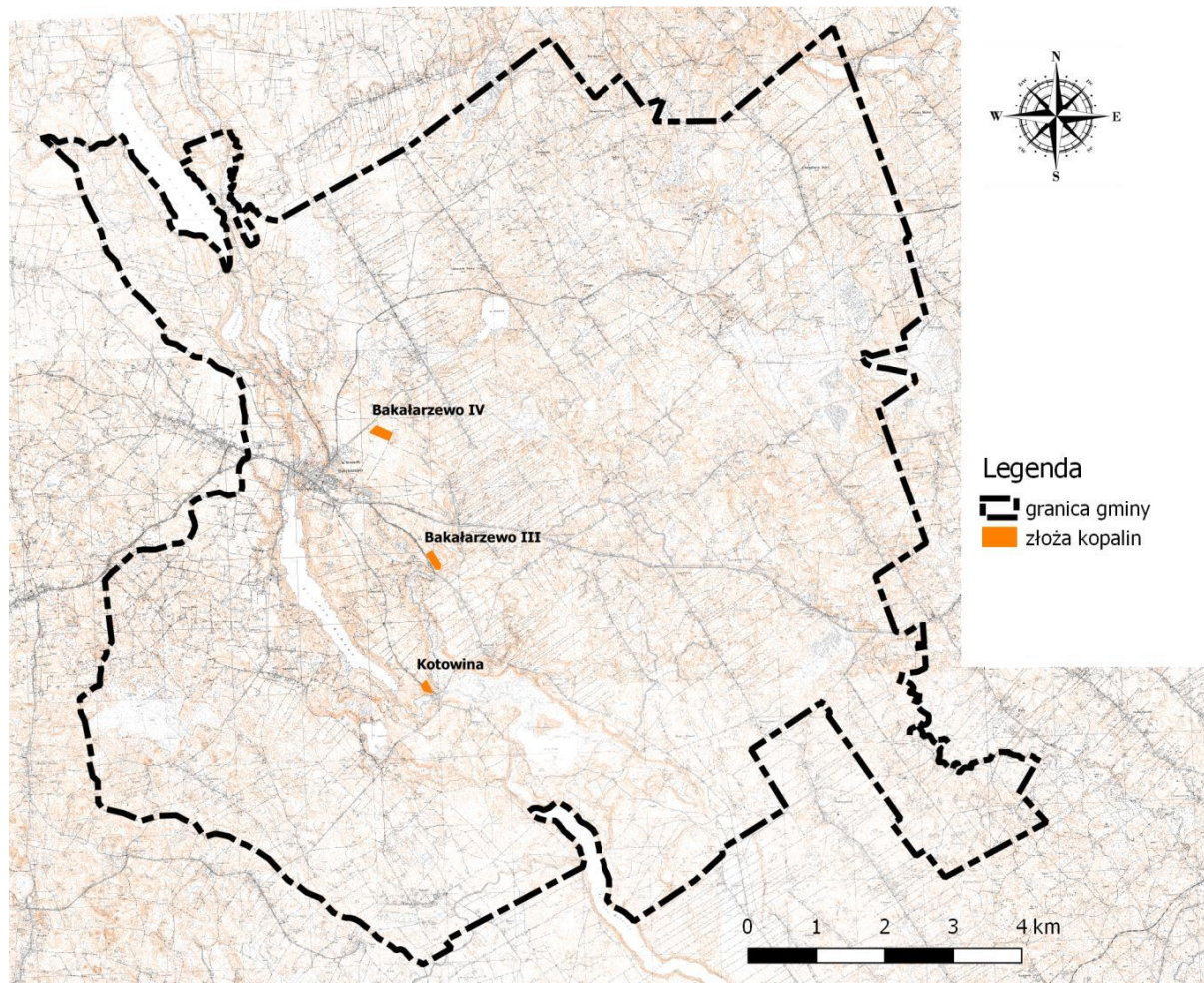
Źródło: Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31.12.2020 r.

Objaśnienia do tabeli:

R – złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo

Z – złożo, z którego wydobycie zostało zaniechane

Rysunek 8. Lokalizacja złóż kopalin na terenie Gminy Bakalarzewo

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Bakalarzewo przyjęte uchwałą nr V/69/2019 Rady Gminy Bakalarzewo z dnia 31.05.2019 r.

2.3. POŁOŻENIE KOMUNIKACYJNE

Gmina Bakalarzewo posiada dość dobrze rozwiniętą sieć dróg publicznych, ponieważ przez jej teren przebiegają:

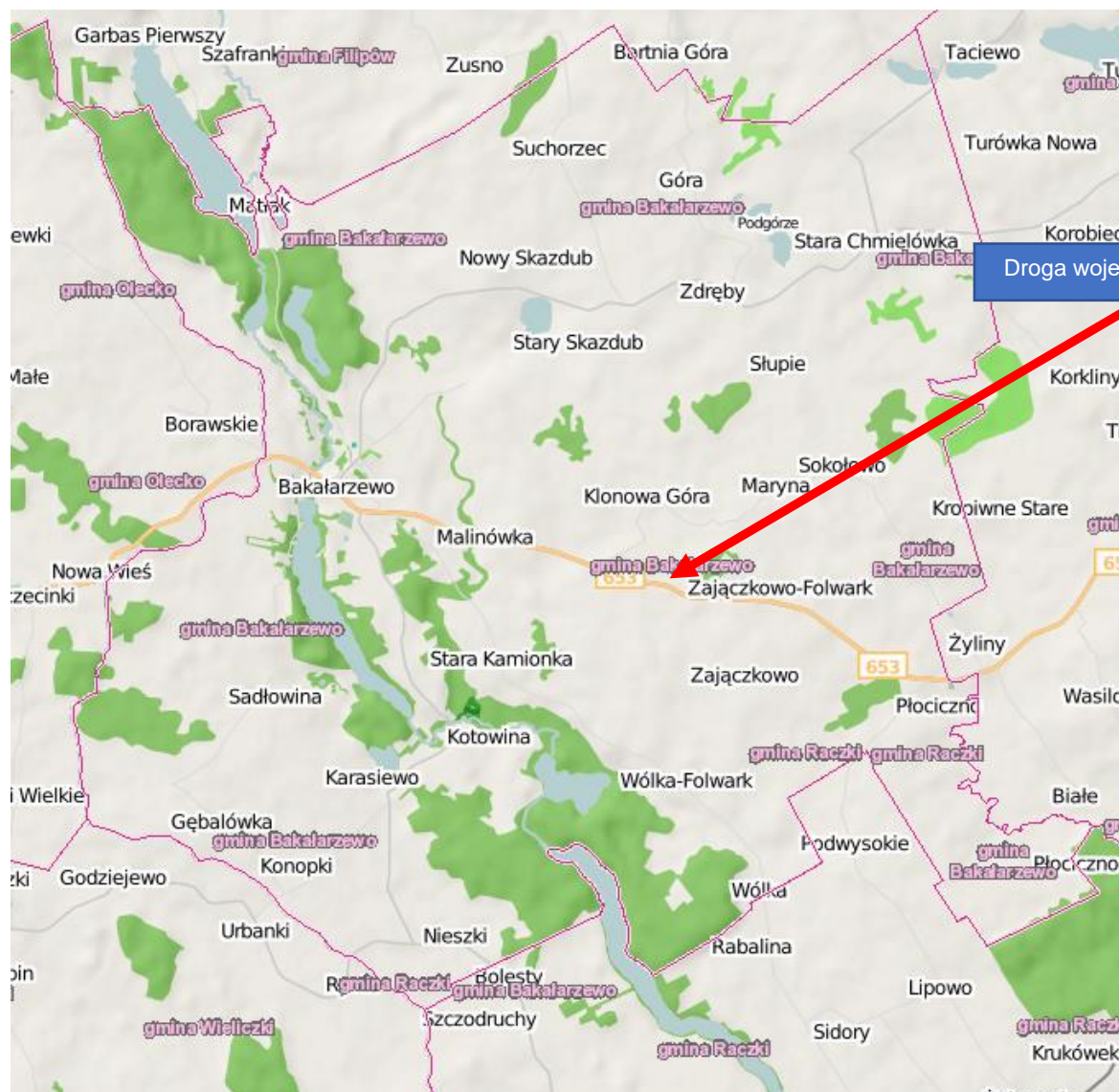
- droga wojewódzka nr 653 Poćkuny – Sejny – Suwałki – Bakalarzewo – Sedranki;
- drogi powiatowe o łącznej długości 56,88 km:
 - 1096B Przerośl - Olszanka - Kruszki - Nowa Pawłówka - Morgi - Czarnakowizna - Taciwo - Stara Chmielówka;
 - 1109B Filipów – Bakalarzewo;

- 1111B Filipów - Olszanka - Chachłuszki - Stara Chmielówka;
 - 1117B Bakalarzewo - Zdręby - Stara Chmielówka - Kuków - Mały Bród;
 - 1118B Kamionka Poprzeczna - Maryna - Aleksandrowo - Żyliny - do dr. 653;
 - 1119B Orłowo - Podwysokie - Żubrynek - do dr. 655;
 - 1120B Bakalarzewo – Raczki;
 - 1121B Bakalarzewo - Sadłowina – Konopki;
 - 1122B Bakalarzewo - Karasiewo - Konopki – Urbanki;
 - 1123B Karasiewo – Nieszki - Szczodruchy – Wierciochy - Małe Raczki – Raczki;
 - 1124B Granica województwa – Nieszki;
- drogi gminne o łącznej długości 101,745 km.

W zakresie transportu publicznego mieszkańcy mogą skorzystać z 10 przystanków znajdujących się w granicach gminy. Przez teren gminy nie przebiega linia kolejowa.

W granicach Gminy Bakalarzewo wybudowano 1,4 km dróg dla rowerów.

Rysunek 9. Przebieg ważniejszych szlaków komunikacyjnych przez teren Gminy Bakalarzewo

Źródło: <https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

2.4. WALORY PRZYRODNICZE, ZAGROŻENIA NATURALNE

2.4.1. OBSZARY CHRONIONE

Na terenie Gminy Bakalarzewo występują następujące formy ochrony przyrody:

- Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Rospudy”;
- Obszar Chronionego Krajobrazu „Pojezierze Północnej Suwalszczyzny”;
- rezerwat przyrody „Ruda”;
- obszar NATURA 2000 „Dolina Górnej Rospudy”;

- 14 pomników przyrody.

Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Rospudy” – został wyznaczony w celu zachowania różnorodności biologicznej siedlisk przyrodniczych występujących w dolinie rzeki Rospudy charakteryzujących się dużym bogactwem rzadkich gatunków – m.in. 19 gatunków storczyków, orlik krzykliwy, włośnatka. Zasady dokonywania inwestycji na terenie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Rospudy” reguluje Uchwała nr XII/90/15 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22.06.2015 r. (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego z 2015 r., poz. 2118) zmieniona Uchwałą nr L/471/18 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 25.06.2018 r. zmieniającą uchwałę w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Rospudy” (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego z 2018 r., poz. 2909).

Zgodnie z jej treścią uchwały na Obszarze zakazuje się:

- 1) zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- 2) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- 3) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- 4) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztorowym, przeciwpowodziowym lub przeciwosuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
- 5) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
- 6) likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;
- 7) budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od:
 - a) linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych,
 - b) zasięgu lustra wody w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących przy normalnym poziomie piętrzenia określonym w pozwoleniu wodnoprawnym, o którym mowa w art. 389 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne,

– z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej.

Zakaz, o którym mowa w punkcie 2 nie dotyczy:

- 1) tworzących zadrzewienia śródpolne:
 - a) krzewów rosnących w skupisku, o powierzchni do 25 m²,
 - b) drzew, których obwód pnia na wysokości 5 cm nie przekracza:
 - 80 cm - w przypadku topoli, wierzb, klonu jesionolistnego oraz klonu srebrzystego,
 - 65 cm - w przypadku kasztanowca zwyczajnego, robinii akacjowej oraz platanu klonolistnego,
 - 50 cm - w przypadku pozostałych gatunków drzew,
 - których usunięcie jest konieczne w celu przywrócenia użytkowania gruntów rolnych;
- 2) drzew i krzewów, które obumarły lub nie rokują szansy na przeżycie (w tym złomów i wywrotów).

Zakazy, o których mowa w punktach 3 i 4 nie dotyczą części obszaru, na których położone są złoża skał:

- 1) udokumentowane do dnia 31 grudnia 2004 r., których dokumentacje zostały zatwierdzone przez właściwy organ administracji geologicznej;
- 2) udokumentowane na podstawie koncesji na poszukiwanie i rozpoznawanie, udzielonych do dnia 31 grudnia 2004 r.;
- 3) udokumentowane na podstawie informacji geologicznych zawartych w dokumentacjach sporządzonych i zatwierdzonych przez właściwy organ administracji geologicznej do dnia 31 grudnia 2004 r.;
- 4) wykorzystywanych do celów leczniczych w rozumieniu ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych.

Zakaz, o którym mowa w punkcie 7 nie dotyczy:

- 1) części Obszaru, dla których w dniu wejścia w życie niniejszej uchwały obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego lub ich zmiany w zakresie terenów przeznaczonych w tych planach pod zabudowę;
- 2) obszarów i terenów przewidzianych pod zabudowę w granicach określonych w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, na których dopuszcza się uzupełnianie zabudowy mieszkaniowej, usługowej i lotniskowej pod warunkiem możliwości wyznaczenia nieprzekraczalnej linii zabudowy od brzegu wód, określonej poprzez połączenie istniejących budynków, z wyłączeniem obiektów małej architektury, na

przylegających działkach w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1073);

- 3) siedlisk rolniczych – w zakresie uzupełniania istniejącej zabudowy o obiekty do prowadzenia gospodarstwa rolnego, pod warunkiem nie przekraczania dotychczasowej linii zabudowy od brzegów wód;
- 4) obiektów budowlanych na terenach ogólnodostępnych kąpielisk, plaż i przystani wodnych niezbędnych do ich funkcjonowania;
- 5) odbudowy, rozbudowy lub nadbudowy istniejących obiektów letniskowych, mieszkalnych, usługowych oraz o funkcji mieszanej w celu poprawy standardów ochrony środowiska oraz walorów estetyczno-krajobrazowych, pod warunkiem nie przybliżania istniejącej linii zabudowy na działce do brzegów wód, a także nie zwiększania istniejącej powierzchni budynku:
 - a) o nie więcej niż 10m² w przypadku budynków o powierzchni mniejszej lub równej 100 m²,
 - b) o nie więcej niż 10% w przypadku budynków o powierzchni powyżej 100 m²;
- 6) terenów wokół sztucznych zbiorników wodnych, o których mowa w § 4 ust. 1 pkt 7 lit. b, o powierzchni nie większej niż 0,5 ha i o głębokości nie większej niż 3 m;
- 7) obiektów małej architektury w rozumieniu ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2017 r. poz. 1332 z późn. zm.), bez możliwości ich rozbudowy i zmiany użytkowania.

Całkowita powierzchnia Obszaru wynosi 23 710,86 ha, z czego 3 297,12 ha znajduje się na terenie Gminy Bakalarzewo.

Obszar Chronionego Krajobrazu „Pojezierze Północnej Suwalszczyzny” – celem ochrony ekosystemów Obszaru jest zachowanie różnorodności biologicznej siedlisk przyrodniczych związanych z urozmaiconą rzeźbą polodowcową Pojezierza Północnej Suwalszczyzny, z licznymi jeziorami, kemami, ozami i wzgórzami morenowymi o łącznej powierzchni 42 733,65 ha, z czego 32,96 ha znajduje się na terenie Gminy Bakalarzewo. Obszar funkcjonuje obecnie zgodnie z uchwałą nr XII/88/15 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22.06.2015 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Pojezierze Północnej Suwalszczyzny” (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego z 2015 r., poz. 2116) zmienioną uchwałą nr L/468/18 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 25.06.2018 r. (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego z 2018 r., poz. 2906) oraz uchwałą nr XVIII/216/2020 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27.04.2020 r. (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego z 2020 r., poz. 2246).

Na Obszarze zakazuje się:

- 1) zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- 2) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- 3) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- 4) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztorowym, przeciwpowodziowym lub przeciwsuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
- 5) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
- 6) likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;
- 7) budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od:
 - a) linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych,
 - b) zasięgu lustra wody w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących przy normalnym poziomie piętrzenia określonym w pozwoleniu wodnoprawnym, o którym mowa w art. 389 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne,
 - z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej.

Zakaz, o którym mowa w punkcie 2 nie dotyczy:

- 1) tworzących zadrzewienia śródpolne:
 - a) krzewów rosnących w skupisku, o powierzchni do 25 m²,
 - b) drzew, których obwód pnia na wysokości 5 cm nie przekracza:
 - 80 cm – w przypadku topoli, wierzb, klonu jesionolistnego oraz klonu srebrzystego,
 - 65 cm – w przypadku kasztanowca zwyczajnego, robinii akacjowej oraz platanu klonolistnego,
 - 50 cm – w przypadku pozostałych gatunków drzew,
- których usunięcie jest konieczne w celu przywrócenia użytkowania gruntów rolnych;

- 2) drzew i krzewów, które obumarły lub nie rokują szansy na przeżycie (w tym złomów i wywrotów).

Zakazy określone w punktach 3 i 4 nie dotyczą części Obszaru, na których położone są złoża skał:

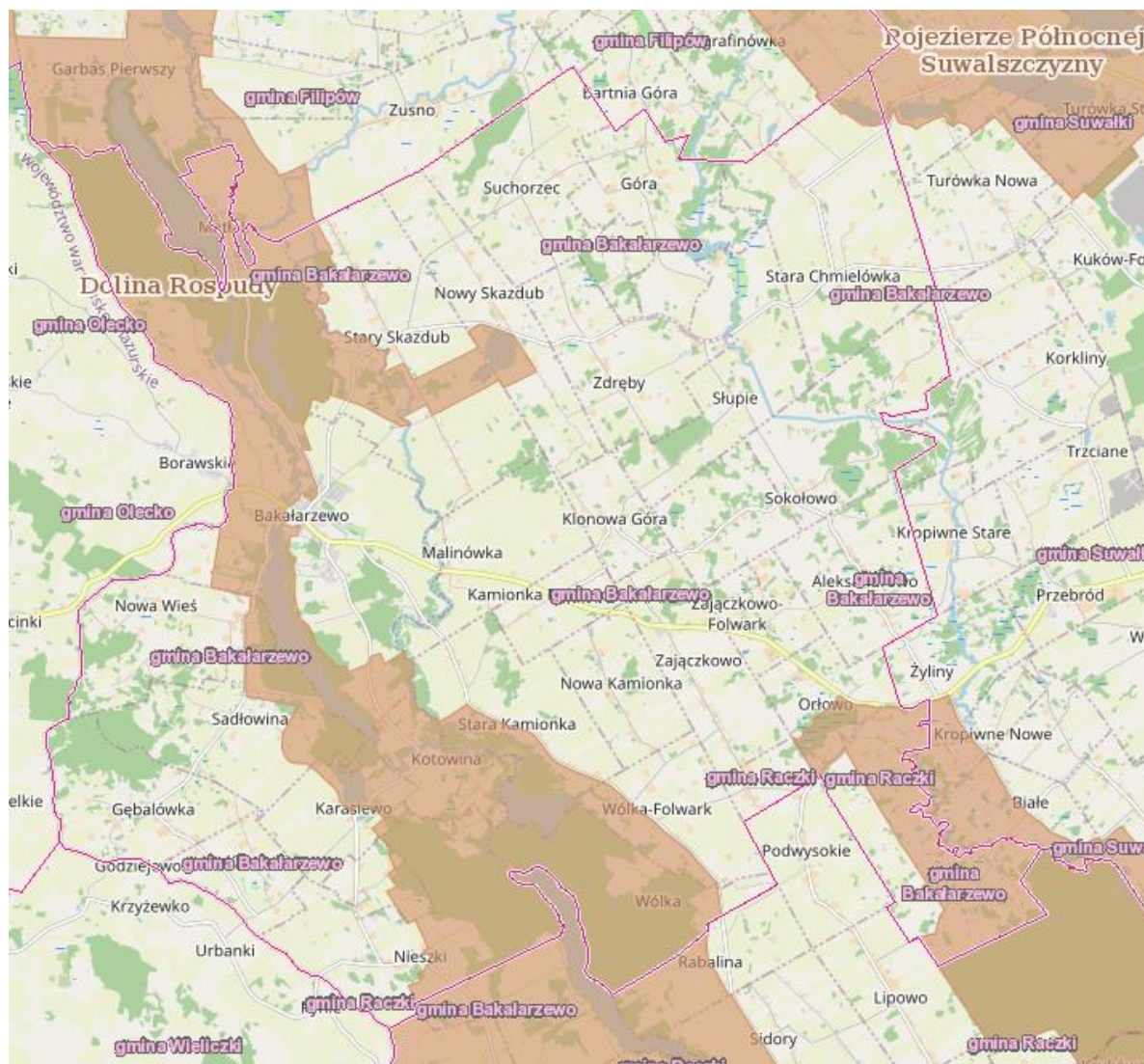
- 1) udokumentowane do dnia 31 grudnia 2004 r., których dokumentacje zostały zatwierdzone przez właściwy organ administracji geologicznej;
- 2) udokumentowane na podstawie koncesji na poszukiwanie i rozpoznawanie, udzielonych do dnia 31 grudnia 2004 r.;
- 3) udokumentowane na podstawie informacji geologicznych zawartych w dokumentacjach sporządzonych i zatwierdzonych przez właściwy organ administracji geologicznej do dnia 31 grudnia 2004 r.;
- 4) wykorzystywanych do celów leczniczych w rozumieniu ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych.

Zakaz określony w punkcie 7 nie dotyczy:

- 1) części Obszaru, dla których w dniu wejścia w życie niniejszej uchwały obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego lub ich zmiany w zakresie terenów przeznaczonych w tych planach pod zabudowę;
- 2) obszarów i terenów przewidzianych pod zabudowę w granicach określonych w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, na których dopuszcza się uzupełnianie zabudowy mieszkaniowej, usługowej i letniskowej pod warunkiem możliwości wyznaczenia nieprzekraczalnej linii zabudowy od brzegu wód, określonej poprzez połączenie istniejących budynków, z wyłączeniem obiektów małej architektury, na przylegających działkach w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1073);
- 3) siedlisk rolniczych – w zakresie uzupełniania istniejącej zabudowy o obiekty do prowadzenia gospodarstwa rolnego, pod warunkiem nie przekraczania dotychczasowej linii zabudowy od brzegów wód;
- 4) obiektów budowlanych na terenach ogólnodostępnych kąpielisk, plaż i przystani wodnych niezbędnych do ich funkcjonowania;
- 5) odbudowy, rozbudowy lub nadbudowy istniejących obiektów letniskowych, mieszkalnych, usługowych oraz o funkcji mieszanej w celu poprawy standardów ochrony środowiska oraz walorów estetyczno-krajobrazowych, pod warunkiem nie przybliżania istniejącej linii zabudowy na działce do brzegów wód, a także nie zwiększania istniejącej powierzchni budynku:

- a) o nie więcej niż 10 m² w przypadku budynków o powierzchni mniejszej lub równej 100 m²,
- b) o nie więcej niż 10% w przypadku budynków o powierzchni powyżej 100 m²;
- 6) terenów wokół sztucznych zbiorników wodnych, o których mowa w § 4 ust. 1 pkt 7 lit. b, o powierzchni nie większej niż 0,5 ha i o głębokości nie większej niż 3 m;
- 7) terenów w granicach administracyjnych miasta Suwałki, z wyłączeniem doliny rzeki Czarna Hańcza;
- 8) obiektów małej architektury w rozumieniu ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2017 r. poz. 1332 z późn. zm.), bez możliwości ich rozbudowy i zmiany użytkowania.

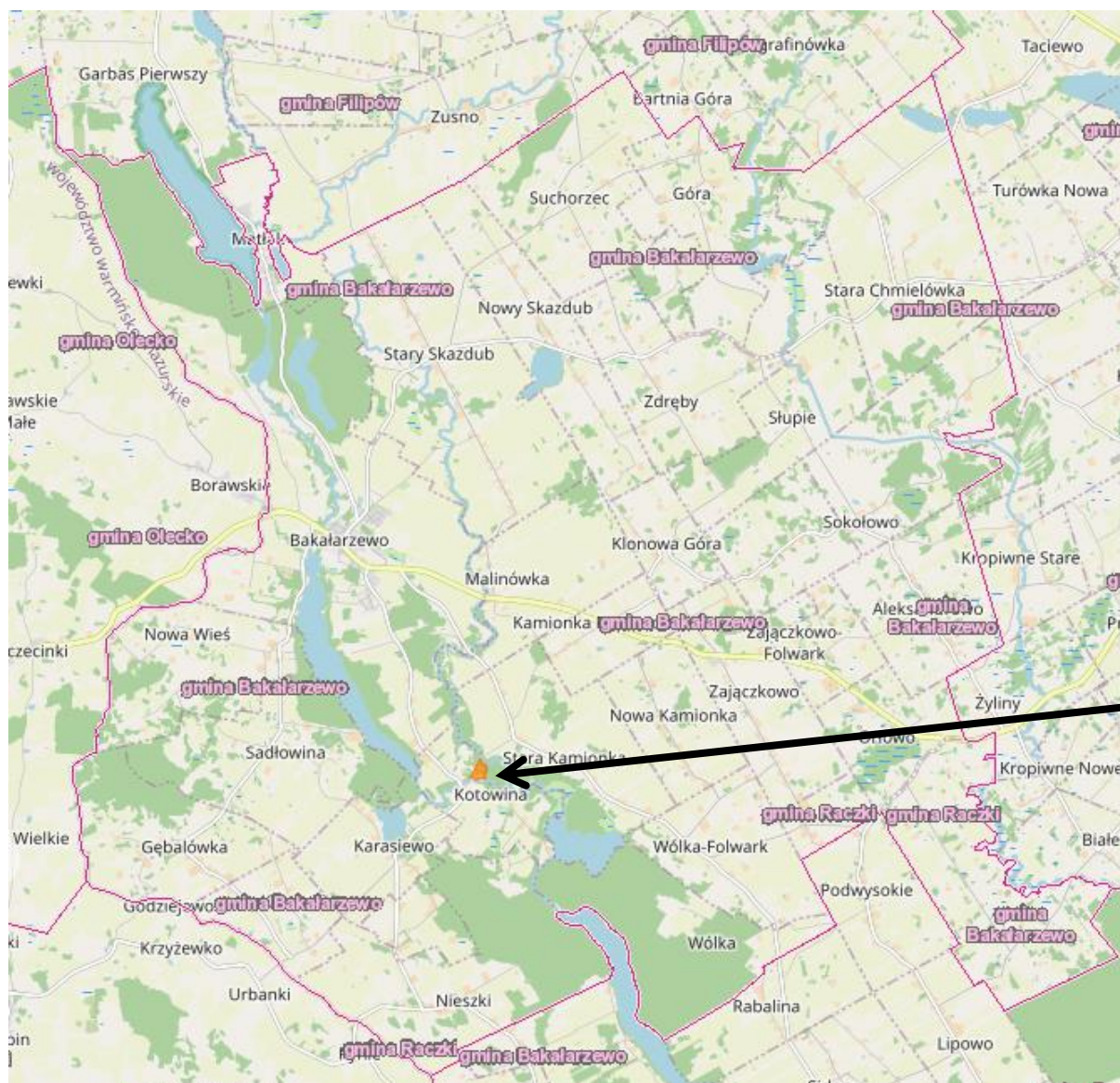
Rysunek 10. Położenie obszarów chronionego krajobrazu na terenie Gminy Bakalarzewo

Źródło: <https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

Rezerwat przyrody „Ruda” – został utworzony na mocy rozporządzenia Nr 13/07 Wojewody Podlaskiego z dnia 14.09.2007 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (Dz. Urz. z 2007 r. Nr 208, poz. 2108). Jest to rezerwat florystyczny o powierzchni 3,3800 ha, utworzony w celu zachowania wilgotnych łąk oraz lasu łąkowego położonych na terenie doliny Rospudy wraz z ich typową florą i fauną. Dla rezerwatu ustanowiono zadania ochronne, które obowiązują do 06.10.2025 r. (Zarządzenie Nr 38/2020 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 2 października 2020 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody „Ruda”).

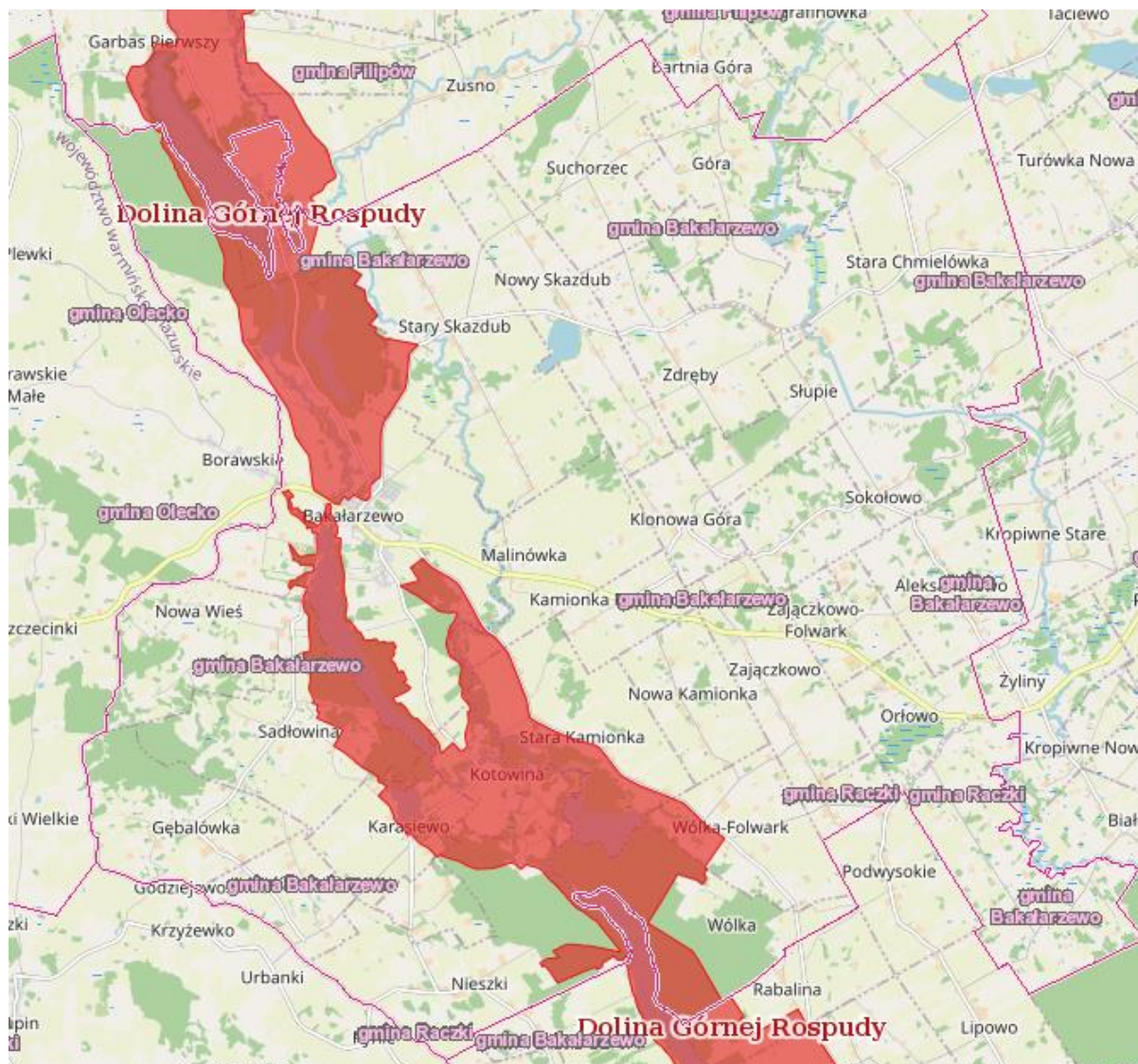
Rysunek 11. Położenie rezerwatu przyrody „Ruda” na terenie Gminy Bakalarzewo

Źródło: <https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

Wyznaczono tu także obszar NATURA 2000 „Dolina Górnej Rospudy” PLH200022 zatwierdzony decyzją Komisji Europejskiej z dnia 10.01.2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2010) 9669)(2011/64/UE) (Dz. Urz. UE L 33 str. 146). Charakterystyczną cechą tego obszaru jest dominacja rdestnicy nawodnej *Potamogeton nodosus* przy mniejszym udziale włosieniczników, chociaż główny gatunek charakteryzujący siedlisko, włosienicznik rzeczny *Batrachium fluitans*, również w Rospudzie występuje. Bardzo liczną populację w wodach ostoi tworzą grzybienie północne *Nymphaea candida*, gatunek uznany za zagrożony wyginięciem w Polsce. Wody doliny Rospudy to także siedliska dziesięciu gatunków płazów, w tym kumaka nizinnego *Bombina bombina* i traszki grzebieniastej *Triturus cristatus*. Występują tu także dwa gatunki ryb wymienione w Załączniku do tzw. Dyrektywy Siedliskowej - piskorz *Misgurnus fossilis* i różanka *Rhodeus sericeus*. W dolinie Rospudy dużą populację tworzy bóbr *Castor fiber*, dość częsta jest także wydra *Lutra lutra*. Większość lasów w granicach ostoi zajmuje umiarkowanie żyzne siedliska borów mieszanych i lasów mieszanych i cechuje się stosunkowo młodymi drzewostanami zdominowanym przez sosnę i świerka. Występują tu także grądy. Wysokimi walorami przyrodniczymi wyróżniają się płaty grądów zboczowych, spotykane na stokach doliny oraz łągi źródliskowe, wykształcające się u ich podnóży. Przy źródłiskach tym ostatnim towarzyszą niekiedy ziołorośla z lepiężnikiem *Petasites hybridus*. Na okrajkach lasów występuje kolejny gatunek z Załącznika II - rzepik szczeciniasty *Agrimonia pilosa*. Ze względu na suboptymalne warunki klimatyczne murawy kserotermiczne, jak wszędzie w Polsce północno-wschodniej, występują tu w zubożałej postaci. To siedliska o antropogenicznym charakterze, wykształcone na zboczach doliny o ekspozycji południowo-zachodniej w warunkach ekstensywnego wypasu, który, co zasługuje na podkreślenie, do dziś jest utrzymywany. Dzięki wypasowi zbiorowiska murawowe mają, w odróżnieniu od wielu innych regionów Polski, stabilny charakter, a ich perspektywy ochrony są doskonałe. Szczególnie bogate florystycznie płaty muraw znajdują się w okolicach Filipowa, Raczek, Szafranek i Kamionki Starej pod Bakalarzewem. W ich składzie gatunkowym występują m.in. gęsiówka szorstkowłosista *Arabis hirsuta*, ostrołódka kosmata *Oxytropis pilosa*, tymotka *Boehmeria Phleum phleoides*, zawilec wilekokwiatowy *Anemone sylvestris* oraz pięciornik siedmiolistkowy *Potentilla heptaphylla*, osiagający tu północno-wschodni kres swojego zasięgu w Europie. Na skrajach zadrzewień sosnowych towarzyszących murawom rośnie leniec bezpodkwiatkowy *Thesium ebracteatum*. W okolicy Bakalarzewa znajdują się bunkry z okresu II wojny światowej, będące miejscem bytowania nietoperzy.

Rysunek 12. Położenie obszaru NATURA 2000 „Dolina Górnej Rospudy” na terenie Gminy Bakalarzewo

Źródło: <https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

Dla przedmiotowego obszaru ustanowiono plan zadań ochronnych (Zarządzenie Nr 24/2013 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 09.12.2013 r. (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego z 2013 r., poz. 4472) zmienione Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 08.09.2017 r. zmieniającym zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Rospudy PLH200022 (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego z 2017 r., poz. 3414)). W ramach planu określone zostały cele działań ochronnych wymienione w tabeli 4, które są uwzględniane przez Gminę Bakalarzewo w związku z planowanymi przez nią projektami.

Tabela 4. Cele działań ochronnych dla obszaru NATURA 2000 „Dolina Górnej Rospudy”

Lp.	Przedmiot ochrony	Cel działań ochronnych
1.	3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nympheion</i>	Ograniczenie eutrofizacji wód
2.	3160 Naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne	Osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego wód powierzchniowych wyrażonego właściwym składem gatunkowym ichtiofauny
3.	3260 Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników	Ograniczenie eutrofizacji wód.
4.	6120 Ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe (<i>Koelerion glaucae</i>)	W trakcie prac nad planem zadań ochronnych, zwanym dalej „PZO” nie potwierdzono występowania siedliska w reprezentatywności kwalifikującej go jako przedmiot ochrony w obszarze.
5.	6210 Murawy kserotermiczne	Utrzymanie powierzchni siedliska. Utrzymanie właściwego stanu ochrony płatów siedliska z oceną FV. Poprawa stanu ochrony na co najmniej 25% powierzchni siedliska z U1 na FV. Poprawa stanu ochrony na co najmniej 25% powierzchni siedliska z U2 na U1.
6.	6430 Ziołorośla nadrzeczne	Utrzymanie aktualnej powierzchni siedliska.
7.	6510 Łąki świeże użytkowane ekstensywnie	Zachowanie aktualnej powierzchni siedliska. Utrzymanie siedliska w obszarze na poziomie co najmniej U1.
8.	7110 Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą	Zachowanie aktualnej powierzchni siedliska. Utrzymanie stanu ochrony siedliska w obszarze na poziomie co najmniej U1. Stabilizacja procesów sukcesji wtórnej roślinności. Usprawnienie bilansu wodnego poprzez obniżenie ewapotranspiracji. Odtworzenie refugium gatunków światłożądnych.
9.	7120 Torfowiska wysokie, zdegradowane, lecz zdolne do naturalnej i stymulowanej regeneracji	W trakcie prac nad PZO nie potwierdzono występowania siedliska w reprezentatywności kwalifikującej go jako przedmiot ochrony bądź w reprezentatywności D.
10.	7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska na niżu	Zachowanie aktualnej powierzchni siedliska. Utrzymanie stanu ochrony siedliska w obszarze na poziomie co najmniej U1. Stabilizacja procesów sukcesji wtórnej roślinności. Usprawnienie bilansu wodnego poprzez obniżenie ewapotranspiracji. Odtworzenie refugium gatunków światłożądnych.
11.	7230 Torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	Wzrost ogólnej powierzchni siedliska w wyniku przywrócenia użytkowania i poprawa jego stanu ochrony na powierzchni 2 ha. Stabilizacja procesów sukcesji wtórnej roślinności. Usprawnienie bilansu wodnego poprzez obniżenie ewapotranspiracji. Odtworzenie refugium gatunków światłożądnych.
12.	9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny	Utrzymanie aktualnej powierzchni siedliska.
13.	91D0 Bory i lasy bagienne	Zachowanie aktualnej powierzchni siedliska. Utrzymanie właściwego stanu ochrony płatów siedliska z oceną FV poprzez zapewnienie optymalnych warunków hydrologicznych torfowiska.
14.	91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe	Utrzymanie aktualnej powierzchni siedliska.

Lp.	Przedmiot ochrony	Cel działań ochronnych
		Poprawa stanu ochrony siedliska na co najmniej 25% powierzchni z U1 na FV. Poprawa stanu ochrony siedliska na co najmniej 25% powierzchni z U2 na U1.
15.	1393 Haczykowiec (sierpowiec) błyszczący <i>Hamatocaulis vernicosus</i> (<i>Drepanocladus vernicosus</i>)	Poprawa stanu ochrony do poziomu co najmniej U1 przez przywrócenie właściwych stosunków wodnych i powstrzymanie sukcesji wtórnej. Odtworzenie do poziomu co najmniej U1 podstawowych ekologicznych cech struktury i funkcji siedliska gatunku. Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony, celem oceny stanu ochrony gatunku i zaplanowania działań ochronnych.
16.	1437 Leniec bezpodkwiatkowy <i>Thesium ebracteatum</i>	Utrzymanie aktualnej powierzchni siedliska gatunku i aktualnej liczebności populacji. Przywrócenie właściwego stanu ochrony gatunku przez przeciwdziałanie sukcesji wtórnej. Odtworzenie do poziomu FV podstawowych ekologicznych cech struktury i funkcji siedliska gatunku oraz jego bioróżnorodności.
17.	1903 Lipiennik Loesela <i>Liparis loeselii</i>	Poprawa stanu ochrony przez przywrócenie właściwych stosunków wodnych i powstrzymanie sukcesji wtórnej (przeciwdziałanie sukcesji krzewów i podrostu drzew oraz zapewnienie optymalnych warunków hydrologicznych torfowiska). Odtworzenie co najmniej do poziomu U1 podstawowych ekologicznych cech struktury i funkcji siedliska gatunku.
18.	1939 Rzepik szczeciński <i>Agrimonia pilosa</i>	Utrzymanie aktualnej powierzchni siedliska gatunku. Poprawa stanu ochrony do poziomu FV przez przeciwdziałanie sukcesji wtórnej. Odtworzenie do poziomu FV podstawowych ekologicznych cech struktury i funkcji siedliska gatunku oraz jego bioróżnorodności.
19.	1134 Różanka <i>Rhodeus sericeus amarus</i>	Zachowanie struktury i funkcji siedliska gatunku na poziomie właściwym.
20.	1145 Piskorz <i>Misgurnus fossilis</i>	Zachowanie struktury i funkcji siedliska gatunku na poziomie właściwym.
21.	1166 Traszka grzebieniasta <i>Triturus cristatus</i>	Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony, celem oceny stanu ochrony gatunku i zaplanowania działań ochronnych.
22.	1188 Kumak nizinny <i>Bombina bombina</i>	Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony, celem oceny stanu ochrony gatunku i zaplanowania działań ochronnych.
23.	1137 Bóbr europejski <i>Castor fiber</i>	Zachowanie struktury i funkcji siedliska gatunku na poziomie właściwym.
24.	1355 Wydra europejska <i>Lutra lutra</i>	Zachowanie struktury i funkcji siedliska gatunku na poziomie właściwym.

Źródło: Załącznik Nr 2 do zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 08.09.2017 r.

Pomniki przyrody

Na terenie Gminy Bakalarzewo znajduje się 13 pojedynczych pomników przyrody oraz 1 zespół drzew składający się z trzech dębów. Szczegółowy wykaz pomników przyrody zaprezentowano w tabeli 5.

Tabela 5. Wykaz pomników przyrody zlokalizowanych w Gminie Bakalarzewo

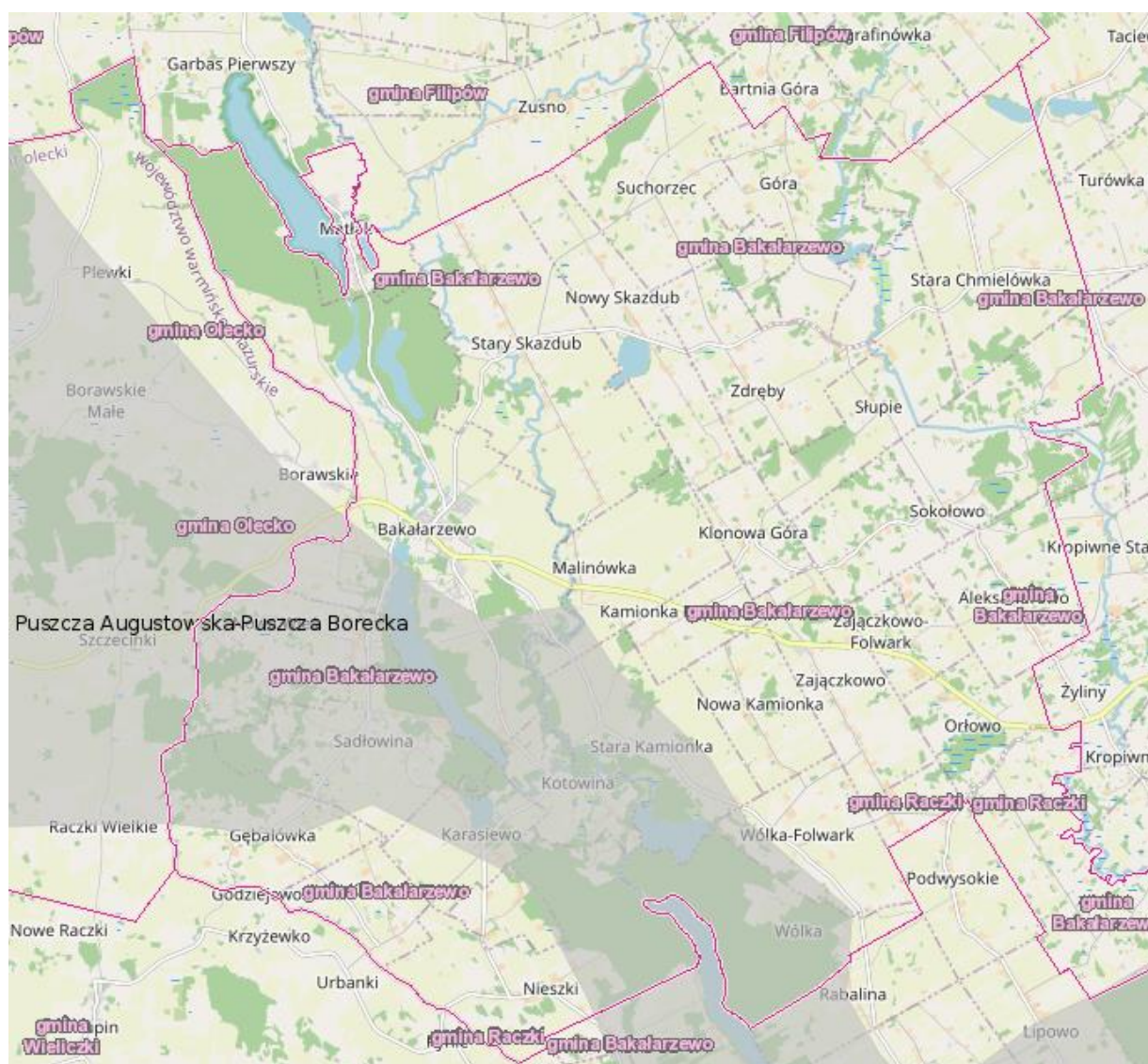
Lp.	Nazwa	Opis	Podstawa prawna utworzenia	Lokalizacja
1.	Pomnik przyrody Nr 493 S „Włodzimierz”	Dąb szypułkowy, obwód 535 cm, wys. 27 m	Rozporządzenie Nr 222/98 Wojewody Suwalskiego z dnia 14.12.1998 r. (Dz.U. Wojew. Suwalskiego Nr 74, poz. 510)	m. Nowy Dwór, 90 m od budynku mieszkalnego na zachód, przy drodze z Karasiewa do Nieszek
2.	Pomnik przyrody Nr 494 S	Jesion wyniosły, obwód 390 cm, wys. 25 m	Rozporządzenie Nr 222/98 Wojewody Suwalskiego z dnia 14.12.1998 r. (Dz.U. Wojew. Suwalskiego Nr 74, poz. 510)	m. Nowy Dwór, drzewo rośnie przy drodze z Nieszek do Karasiewa, w odległości ok. 35 m od jej krawędzi i ok.. 33 m od zabudowań
3.	Pomnik przyrody Nr 495 S	Modrzew polski, obwód 275 cm, wys. 21 m	Rozporządzenie Nr 222/98 Wojewody Suwalskiego z dnia 14.12.1998 r. (Dz.U. Wojew. Suwalskiego Nr 74, poz. 510)	m. Podgórze, ok. 70 m na południe od budynku mieszkalnego i 7 m od drogi do wsi Zdręby
4.	Pomnik przyrody Nr 496 S	Modrzew polski, obwód 249 cm, wys. 19 m	Rozporządzenie Nr 222/98 Wojewody Suwalskiego z dnia 14.12.1998 r. (Dz.U. Wojew. Suwalskiego Nr 74, poz. 510)	m. Podgórze, ok. 50 m od bloku mieszkalnego po wschodniej stronie drogi, 7 m od jej krawędzi
5.	Pomnik przyrody Nr 497 S	Modrzew polski, obwód 246 cm, wys. 22 m	Rozporządzenie Nr 222/98 Wojewody Suwalskiego z dnia 14.12.1998 r. (Dz.U. Wojew. Suwalskiego Nr 74, poz. 510)	m. Podgórze, ok. 40 m od bloku mieszkalnego na południe, po wschodniej stronie drogi do wsi Zdręby
6.	Pomnik przyrody Nr 498 S	Grab pospolity, obwód 215 cm, wys. 11 m	Rozporządzenie Nr 222/98 Wojewody Suwalskiego z dnia 14.12.1998 r. (Dz.U. Wojew. Suwalskiego Nr 74, poz. 510)	m. Podgórze, ok. 30 m od bloku mieszkalnego, na skarpie przy stawie rybnym
7.	Pomnik przyrody Nr 499 S	Grab pospolity, obwód 146 cm, wys. 11 m	Rozporządzenie Nr 222/98 Wojewody Suwalskiego z dnia 14.12.1998 r. (Dz.U. Wojew. Suwalskiego Nr 74, poz. 510)	Park podworski w pobliżu drogi Chmielówka Stara - Zdręby
8.	Pomnik przyrody Nr 500 S	Grab pospolity, obwód 175 cm, wys. 19 m	Rozporządzenie Nr 222/98 Wojewody Suwalskiego z dnia 14.12.1998 r. (Dz.U. Wojew. Suwalskiego Nr 74, poz. 510)	Park podworski w pobliżu drogi Chmielówka Stara - Zdręby, ok. 10 m na zachód od drogi z Pogórza
9.	Pomnik przyrody Nr 501 S	Grab pospolity, obwód 160 cm, wys. 16 m	Rozporządzenie Nr 222/98 Wojewody Suwalskiego z dnia 14.12.1998 r. (Dz.U. Wojew. Suwalskiego Nr 74, poz. 510)	Park podworski w pobliżu drogi Chmielówka Stara - Zdręby, ok. 10m od strony południowej parku
10.	Pomnik przyrody Nr 502 S	Grab pospolity, obwód 190 cm, wys. 10 m	Rozporządzenie Nr 222/98 Wojewody Suwalskiego z dnia 14.12.1998 r. (Dz.U. Wojew. Suwalskiego Nr 74, poz. 510)	Park podworski w pobliżu drogi Chmielówka Stara - Zdręby, ok. 20 m od ściany zachodniej parku
11.	Pomnik przyrody Nr 503 S	Grab pospolity, obwód 167 cm, wys. 17 m	Rozporządzenie Nr 222/98 Wojewody Suwalskiego z dnia 14.12.1998 r. (Dz.U. Wojew. Suwalskiego Nr 74, poz. 510)	Park podworski w pobliżu drogi Chmielówka Stara - Zdręby, ok. 20 m od ściany zachodniej parku
12.	Pomnik przyrody Nr 504 S	Grab pospolity, obwód 165 cm, wys. 15 m	Rozporządzenie Nr 222/98 Wojewody Suwalskiego z dnia 14.12.1998 r. (Dz.U. Wojew. Suwalskiego Nr 74, poz. 510)	Park podworski w pobliżu drogi Chmielówka Stara - Zdręby, ok. 10 m od strony południowej parku, w środku parku
13.	Pomnik przyrody Nr 505 S	Topola kanadyjska odmiana niekłańska – Robusta, obwód 440 cm, wys. 27 m	Rozporządzenie Nr 222/98 Wojewody Suwalskiego z dnia 14.12.1998 r. (Dz.U. Wojew. Suwalskiego Nr 74, poz. 510)	rośnie przy rozwidleniu dróg Podgórze - Zdręby

Lp.	Nazwa	Opis	Podstawa prawna utworzenia	Lokalizacja
14.	Pomnik przyrody 1939	Dęby Kamieńszczyzna (Dąb Jan, Dąb Maciej, Dąb Franciszek), obwód 308, 167, 173 cm, wys. 27, 27, 27 m	Uchwała nr XVI/182/2021 Rady Gminy Bakalarzewo z dnia 26.03.2021 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2021 r., poz. 1323)	m. Nowa Wieś, działka 238/23

Źródło: <https://www.gov.pl/web/rdos-bialystok/rejestr-form-ochrony-przyrody>

Przez teren gminy przebiega także korytarz ekologiczny GKPn-4B Puszcza Augustowska – Puszcza Borecka.

Rysunek 13. Położenie korytarza ekologicznego na terenie Gminy Bakalarzewo

Źródło: <https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

2.4.2. FAUNA

Świat zwierząt tworzą gatunki charakterystyczne dla tej części Polski – jelenie, sarny, łosie, lisy, dziki, borsuki, jenoty, bobry, zające szaraki, piżmaki, ryjówki, nietoperze, wiewiórki. Wśród ptaków można spotkać dzięcioła czarnego, bociana białego, myszołowa, kruka, orzechówkę, jastrzębia. Wśród płazów dominują żaby: trawna i jeziorkowa oraz ropucha szara. Stwierdzono również występowanie kumaka nizinnego i traszki grzebieniastej. W wodach jezior występują m.in. okonie, szczupaki, leszcze, płocie, a także liny i węgorze.

W związku z występowaniem na terenie gminy obszaru Natura 2000 „Dolina Górnej Rospudy”, można zaobserwować tu gatunki roślin i zwierząt objęte ochroną według przepisów prawa – II Załącznik do Dyrektywy Siedliskowej:

- leniec bezpodkwiatkowy (1437),
- rzepik szczeciniasty (1939),
- bóbr europejski (1337),
- wydra (1355),
- różanka (1134, jeziora Garbaś, Sumowo, Głębokie, Siekierewo),
- piskorz (1145, jeziora Garbaś, Sumowo, Głębokie, Siekierewo).

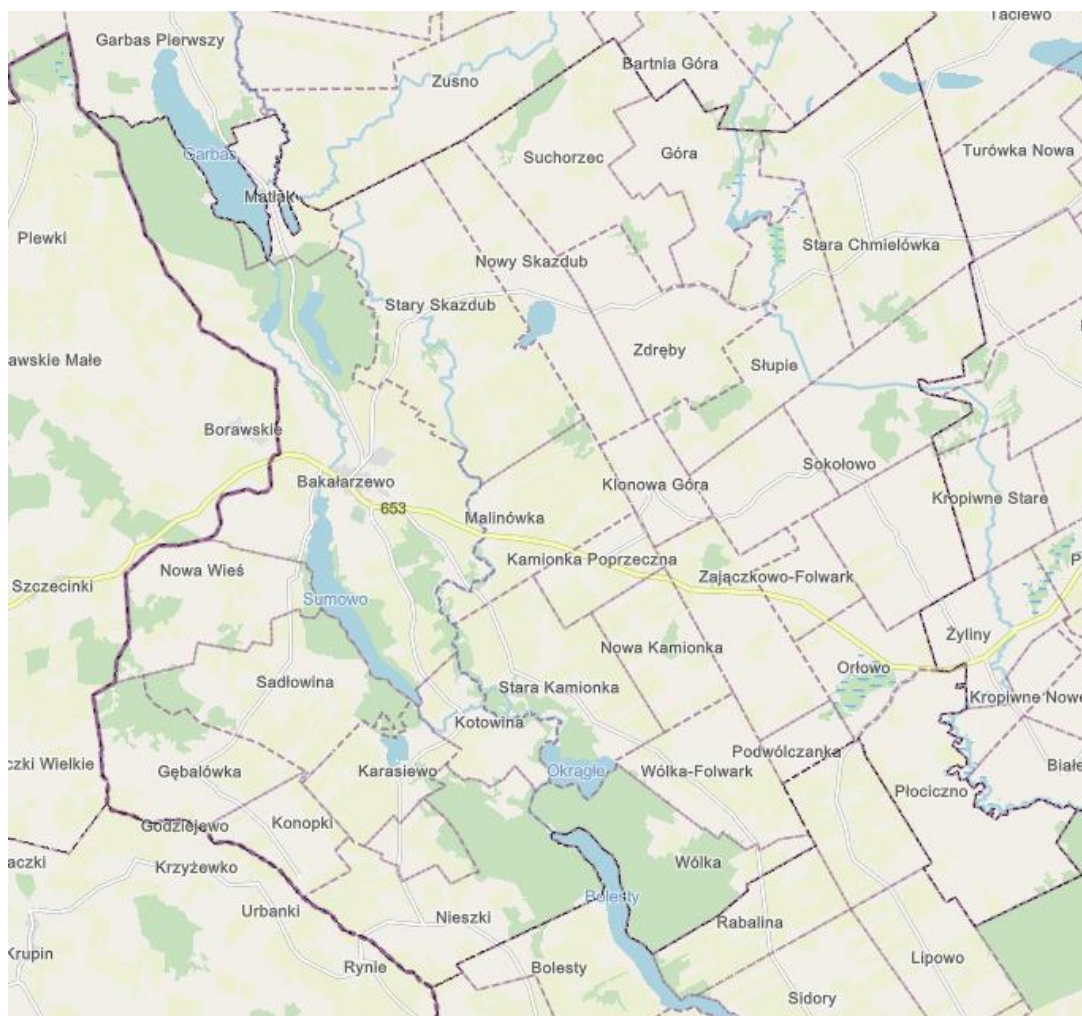
W okolicy Bakalarzewa znajdują się bunkry z okresu II wojny światowej, będące miejscem bytowania nietoperzy. Dotychczasowe inwentaryzacje przeprowadzone w ramach prac nad projektem planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000, wykazały występowanie tu 7 gatunków nietoperzy:

- nocka łydkowłosego *Myotis dasycneme* (gatunek wymieniony w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG),
- nocka rudego *Myotis daubentonii*,
- mopka *Barbastella barbastellus* (gatunek wymieniony w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG),
- gacka brunatnego *Plecotus auritus*,
- mroczka późnego *Eptesicus serotinus*,
- borowca wielkiego *Nyctalus noctula*,
- karlika większego *Pipistrellus nathusii*.

2.4.3. FLORA

Zróźnicowanie świata roślin uzależnione jest przede wszystkim od takich czynników jak: stosunki wodno-glebowe, morfologia i ukształtowanie terenu oraz działalność człowieka. Gmina Bakalarzewo została poddana dość silnej antropopresji, czego wynikiem jest duża powierzchnia pól uprawnych i pastwisk oraz stosunkowo niewielka lesistość. Szczególne środowisko dla zbiorowisk roślinnych występuje w dolinie rzeki Rospudy. Florę tworzą tu gatunki wilgotnych łąk i wilgotnego lasu łąkowego. Do najbardziej interesujących gatunków roślin zielnych należą: gruszyczka okrągłolistna, rutewka orlikolistna, dziewięciornik błotny, pełnik europejski, wielosił błękitny, storczyk krwisty, storczyk męski, storczyk plamisty i wyblin jednolistny. W dolinie rzeki Rospudy znajdują się również jedyne większe powierzchnie leśne, będące pozostałością borów sosnowo-świerkowych porastających gleby sandru Rospudy. Florę leśną, prócz typowych zbiorowisk, urozmaica również roślinność torfowisk przejściowych, brzegi większych jezior i starorzecza porasta roślinność wodna i wodno-błotna. Polodowcowe ukształtowanie terenu i występowanie zboczy o ekspozycji południowej przyczynia się do występowania na terenie gminy muraw kserotermicznych. Zbiorowiska te mają tu antropogeniczny charakter, związany z ekstensywnym wypasem bydła, co sprzyja ich zachowaniu i ogranicza sukcesję wtórną innych siedlisk. Na terenie Gminy Bakalarzewo szczególnie bogate pod względem florystycznym zbiorowiska muraw znajdują się w okolicach Kamionki Starej. Występują tu m.in. gęsiówka szorstkowłosisista, ostrołódka kosmata, tymotka, zawilec wielkokwiatowy oraz pięciornik siedmiolistkowy, leniec bezpodkwiatkowy.

Rysunek 14. Rozmieszczenie lasów na terenie Gminy Bakalarzewo

Źródło: <https://www.bdl.lasy.gov.pl/porta1/mapy>

2.4.4. WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE

Wody powierzchniowe

Na terenie gminy istnieje względnie dobrze rozwinięta sieć wód powierzchniowych. Cała Gmina Bakalarzewo znajduje się w dorzeczu rzeki Wisły, w zlewni rzeki Rospudy, a wschodnia część - w zlewni rzeki Szczeberki - lewym dopływie rzeki Rospudy.

Głównym ciekim jest rzeka Rospuda, która przepływa przez jeziora: Głębockie, Sumowo i Okragłe. Rzeka płynie z północnego zachodu i kieruje się na południowy wschód. Charakteryzuje się ustrojem wodnym umiarkowanym z wezbraniem wiosennym i zimowym oraz zasilaniem gruntowo-deszczowo-śnieżnym. Dolina rzeki w jej biegu górnym jest dość wąska, natomiast na terenie gminy się rozszerza i jest podmokła. Retencja dorzecza jest dość wysoka, w związku z czym przepływ jest wyrównany i nie ulega dużym wahaniom.

Oprócz Rospudy przez teren gminy przepływają niewielkie rzeki: Szczeberka i Czerwonka, występują też drobne ciek. Rzeką Szczeberka płynie we wschodniej części gminy, przepływa przez dna zagłębień powytopiskowych łącząc je ze sobą. Rzeką Czerwonka wpada zaś do jez. Bolesty.

Największym jeziorem gminy jest jezioro Sumowo, leżące w ciągu rzeki Rospudy. Jest to typowe jezioro rynnowe, przypominające rzekę, o powierzchni 93,4 ha, maksymalnej głębokości 13,6 m, długości 3,45 km i maksymalnej szerokości 0,5 km. Brzegi jeziora są wysokie i strome, z małymi laskami świerkowo-sosnowymi. Pobrzeże jest porośnięte wąskim pasem trzciny. W granicach gminy zlokalizowane są także niewielkie części dużych jezior: Bolesty i Garbaś.

Wykaz większych jezior zlokalizowanych na terenie Gminy Bakalarzewo zawarto w tabeli 6.

Tabela 6. Wykaz większych jezior Gminy Bakalarzewo

Lp.	Nazwa jeziora	Powierzchnia (ha)
1.	Głębokie	39,08
2.	Sumowo	93,40
3.	Okragłe	42,67
4.	Karasiewek	13,54
5.	Grabieńszczyzna	13,44
6.	Skazdubek	23,35
7.	Siekierowo	29,69
8.	Bolesty	128,95
9.	Gatne	7,72
10.	Garbaś	140,56

Źródło: Dane Urzędu Gminy Bakalarzewo

Rysunek 15. Rzeka Rospuda oraz jeziora Gminy Bakalarzewo

Źródło: Bakalarzewo Kraina jezior i rzek - Film Promocyjny

Na terenie Gminy Bakalarzewo znajdują się jednolite części wód powierzchniowych wskazane w tabeli 7. Jedna z nich jest zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych, a wszystkie wykazują się złym stanem wód, co wykazano w tabelach 8-11. Dane z monitoringu wód pochodzą w 2019 r., ponieważ w 2020 r. nie przeprowadzono badań na jednolitych częściach wód zlokalizowanych na obszarze Gminy Bakalarzewo, a dane z 2021 r. nie są jeszcze dostępne w momencie opracowania przedmiotowej Diagnozy.

Zgodnie z projektem drugiej aktualizacji planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, celem środowiskowym dla LW30012 na lata 2022-2027 jest dobry stan ekologiczny, zapewnienie migracji dla gatunków o znaczeniu gospodarczym (węgorz europejski) oraz dobry stan chemiczny.

Zaprezentowane dane na temat jakości wód powierzchniowych oraz określonych dla nich celów środowiskowych wskazują na konieczność podejmowania działań mających na celu ochronę zasobów wodnych przed zanieczyszczeniem, wynikającym głównie z prowadzenia gospodarki rolnej z wykorzystaniem nawozów czy też z egzystencji mieszkańców (niedostateczna długość sieci kanalizacyjnej, niewystarczająca ilość oczyszczalni przydomowych czy szczelnych szamb).

Tabela 7. Jednolite części wód powierzchniowych (JCWP) na terenie Gminy Bakalarzewo

Kod JCWP	Nazwa JCWP	Czy JCWP jest zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych? (zagrożona/niezagrożona)
LW30012	Sumowo Bakalarzewskie	zagrożona
RW20001826223569	Czerwonka	niezagrożona
RW200018262235912	Dopływ spod Zajączkowa	niezagrożona
RW2000182622372	Kanał Rynie	niezagrożona
RW200018262247	Szczeberka od źródeł do Blizny bez Blizny	niezagrożona
RW200020262279	Netta (Rospuda) od wypływu z jez. Bolesty do wypływu z jez. Necko ze Szczeberką od Blizny	niezagrożona
RW2000252622379	Netta (Rospuda) do wypływu z jeziora Bolesty	niezagrożona

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 8. Jakość wód powierzchniowych przepływających przez Gminę Bakalarzewo – elementy biologiczne i fizykochemiczne

Kod ppk (punktu pomiarowo-kontrolnego)	Nazwa ppk	Kod JCWP	Nazwa JCWP	Klasa elementów biologicznych			Klasa elementów fizykochemicznych - specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne		
				Rok najstarszych badań	Rok najnowszych badań	Klasa	Rok najstarszych badań	Rok najnowszych badań	Klasa
PL01S0801_3437	Czerwonka - Stara Kamionka	PLRW20001826223569	Czerwonka	2019	2019	3	2019	2019	2
PL01S0801_0319	Kanał Rynie - Stare Bolesty	PLRW2000182622372	Kanał Rynie	2019	2019	2	2019	2019	>2
PL01S0801_3807	Szczeberka - Szczebra	PLRW200018262247	Szczeberka od źródeł do Blizny bez Blizny	2019	2019	5	2019	2019	>2
PL01S0801_1315	Netta - uroczysko Kozia Szyja	PLRW200020262279	Netta (Rospuda) od wypływu z jez. Bolesty do wypływu z jez. Necko ze Szczeberką od Blizny	2019	2019	5	2019	2019	2
PL01S0801_3436	Netta (Rospuda) - Kotowina	PLRW2000252622379	Netta (Rospuda) do wypływu z jeziora Bolesty	2016	2019	2	2016	2019	2

Źródło: Ocena stanu jednolitych części wód rzek i zbiorników zaporowych w latach 2014-2019 na podstawie monitoringu

Tabela 9. Jakość wód powierzchniowych przepływających przez Gminę Bakalarzewo – stan ekologiczny, chemiczny i ocena stanu JCWP

Nazwa JCWP	Klasyfikacja stanu / potencjału ekologicznego				Klasyfikacja stanu chemicznego			Ocena stanu JCWP		
	Rok najstarszych badań	Rok najnowszych badań	Klasa	Stan/ potencjał ekologiczny	Rok najstarszych badań	Rok najnowszych badań	Stan chemiczny	Rok najstarszych badań	Rok najnowszych badań	Ocena
Czerwonka	2019	2019	3	umiarkowany stan ekologiczny	2019	2019	stan chemiczny poniżej dobrego	2019	2019	zły stan wód
Kanał Rynie	2019	2019	3	umiarkowany stan ekologiczny	2019	2019	stan chemiczny poniżej dobrego	2019	2019	zły stan wód
Szczeberka od źródeł do Blizny bez Blizny	2019	2019	5	zły stan ekologiczny	2019	2019	stan chemiczny poniżej dobrego	2019	2019	zły stan wód
Netta (Rospuda) od wypływu z jez. Bolesty do wypływu z jez. Necko ze Szczeberką od Blizny	2019	2019	5	zły stan ekologiczny	2015	2019	stan chemiczny dobry	2015	2019	zły stan wód
Netta (Rospuda) do wypływu z jeziora Bolesty	2016	2019	3	umiarkowany stan ekologiczny	2016	2019	stan chemiczny poniżej dobrego	2016	2019	zły stan wód

Źródło: Ocena stanu jednolitych części wód rzek i zbiorników zaporowych w latach 2014-2019 na podstawie monitoringu

Tabela 10. Ocena jednolitych części wód jezior zlokalizowanych na terenie Gminy Bakalarzewo – klasa elementów biologicznych i fizykochemicznych

Kod ppk	Nazwa ppk	Kod JCWP	Nazwa JCWP	Klasa elementów biologicznych			Klasa elementów fizykochemicznych		
				Rok najstarszych badań	Rok najnowszych badań	Klasa	wartość średnia	klasa	rok
PL01S0802_0574	jez. Sumowo Bakalarzewskie (Sumowo) - st.01	PLLW30012	Sumowo Bakalarzewskie	2016	2019	3	2016	2019	>2

Źródło: Ocena stanu jednolitych części wód jezior w latach 2014-2019 na podstawie monitoringu

Tabela 11. Ocena jednolitych części wód jezior zlokalizowanych na terenie Gminy Bakalarzewo – elementy fizykochemiczne, stan ekologiczny, chemiczny i JCWP

Nazwa JCWP	Klasyfikacja stanu / potencjału ekologicznego				Klasyfikacja stanu chemicznego			Ocena stanu JCWP		
	Rok najstarszych badań	Rok najnowszych badań	Klasa	Stan / potencjał ekologiczny	Rok najstarszych badań	Rok najnowszych badań	Stan chemiczny	Rok najstarszych badań	Rok najnowszych badań	Ocena
Sumowo Bakalarzewskie	2016	2019	3	umiarkowany stan ekologiczny	2016	2019	stan chemiczny poniżej dobrego	2016	2019	zły stan wód

Źródło: Ocena stanu jednolitych części wód jezior w latach 2014-2019 na podstawie monitoringu

Wody podziemne

Gmina Bakalarzewo położona jest w granicach jednolitych części wód podziemnych (JCWPd) wskazanych w tabeli 12. W tym przypadku nie występuje ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych, a stan wód podziemnych jest dobry, co potwierdzają badania monitoringowe prowadzone przez Inspekcję Ochrony Środowiska (badania z 2016 i 2019 r.), jednak nadal konieczne jest podejmowanie na terenie Gminy Bakalarzewo przedsięwzięć przyczyniających się do ochrony wód podziemnych przed zanieczyszczeniami.

Tabela 12. Jednolite części wód podziemnych (JCWPd) na terenie Gminy Bakalarzewo

Kod JCWPd	Nazwa JCWPd	Czy JCWPd jest zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych? (zagrożona/niezagrożona)
PLGW200032	32	niezagrożona
PLGW800022	22	niezagrożona

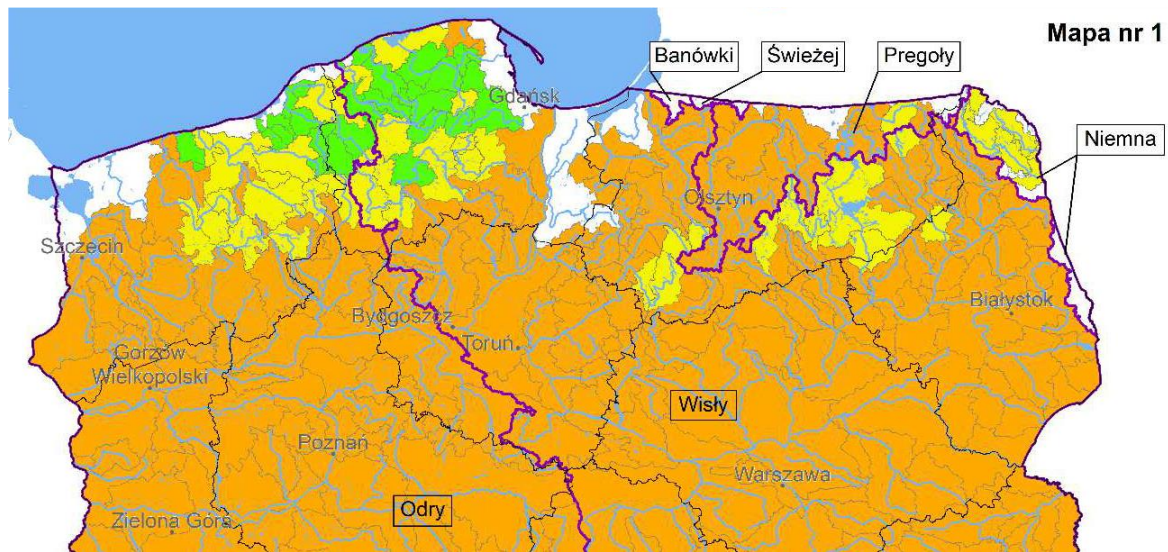
Źródło: Opracowanie własne

Zasoby dyspozycyjne wód powierzchniowych

Zgodnie z zapisami „Planu przeciwdziałania skutkom suszy”, ocenę możliwości korzystania z zasobów dyspozycyjnych wód powierzchniowych w czasie suszy determinuje wskaźnik stanu nienaruszalnych zasobów wód powierzchniowych. Na terenie Gminy Bakalarzewo wskaźnik ten przyjmuje wartość poniżej 2,480 [l/s·km²], co oznacza wyraźną presję na trwałość zasobów oraz eksploatację zasobów wodnych na poziomie maksymalnej dostępności zasobów wodnych. Jednocześnie wskazuje, że nawet podczas suszy hydrologicznej zasoby nienaruszalne wód powierzchniowych nie zostają wyeksploatowane. Oznacza to, że mimo niskich stanów wód wszyscy użytkownicy wód zlewni nie mają problemu z pojawiającym się brakiem wody. Również ekosystemy wodne i od wód zależne funkcjonują prawidłowo. Nie oznacza to jednak, że sytuacja nie może ulec pogorszeniu, np. w wyniku zwiększenia liczby użytkowników wód w zlewni (co przyczyni się do większego poboru) albo nałożenia się innych negatywnych czynników (np. zmniejszenie się zawartości tlenu w wodzie skutkującego przyduchą ryb oraz obniżeniem parametrów jakościowych wód płynących).

Stan zasobów dyspozycyjnych wpływa na konieczność zwiększania naturalnej retencji m.in. poprzez użycie właściwych, sprzyjających retencji i infiltracji metod odprowadzania wód z utwardzonych powierzchni (dachów, placów, ulic).

Rysunek 16. Mapa modułu przepływu nienaruszalnego

- Legenda**
- Moduł przepływu nienaruszalnego**
[l/s·km²]
- > 4,96
 - 2,48–4,95
 - < 2,48
 - Granica Polski
 - Granica województwa
 - Obszary dorzeczy w Polsce (JCWP v8)
 - Wybrane rzeki (MPHP 10 v8)
 - Jeziora i zbiorniki wodne (MPHP 10 v8)
 - Miasta wojewódzkie

Źródło: Plan przeciwdziałania skutkom suszy

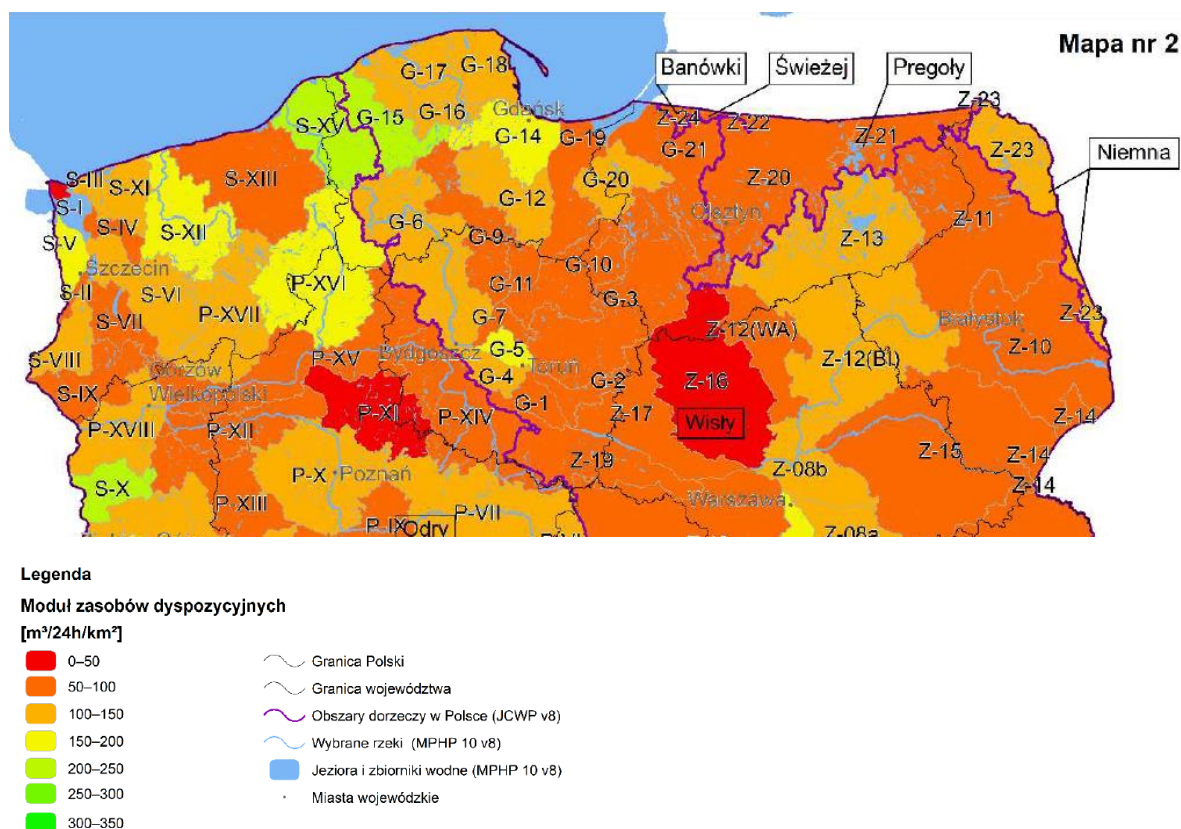
Zasoby dyspozycyjne wód podziemnych

Zasoby dyspozycyjne to zasoby odnawialne pomniejszone o średnią z wielolecia wielkość przepływu wód, tak aby nie dopuścić do znacznego pogorszenia stanu wód powierzchniowych związanych z wodami podziemnymi i do powstania znaczących szkód w ekosystemach lądowych zależnych od wód podziemnych. Zgodnie z zapisami „Planu przeciwdziałania skutkom suszy”, zasoby dyspozycyjne na obszarze dorzecza Wisły wynoszą łącznie 18 493 989 m³/24h, odsetek zasobów odnawialnych to 38%. Rezerwy zasobów dyspozycyjnych wynoszą 14 895 020 m³/24h, co stanowi 80,5% zasobów dyspozycyjnych. Z kolei jednostkowe (modułowe) wartości zasobów dyspozycyjnych, wskazane na rysunku 17, wskazują, że na terenie obejmującym także Gminę Bakalarzewo, wynoszą one 50-100 m³/24h/km².

Rezerwy zasobów dyspozycyjnych wód podziemnych na wskazanym obszarze są wysokie i obecnie nie ma potrzeby szukania sztucznych – technicznych możliwości ich zwiększania. Konieczne są jednak działania dla utrzymania ilości zasobów wód podziemnych, do których

można zaliczyć ochronę ich zasobów, w szczególności pierwszego poziomu wodonośnego od powierzchni zwierciadła wody o charakterze swobodnym, jak też ułatwianie infiltracji opadów atmosferycznych dla zapewnienia efektywności zasilania poziomów wodonośnych (rozszczerzenie powierzchni utwardzonych lub brak znaczącego zwiększenia takich powierzchni).

Rysunek 17. Mapa modułu zasobów dyspozycyjnych wód podziemnych w obszarach bilansowych

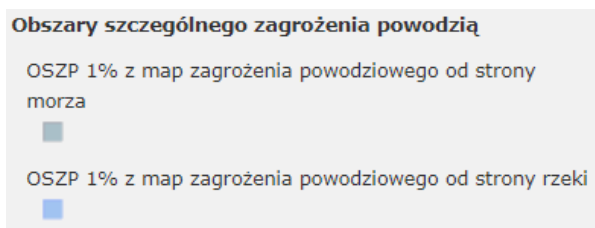
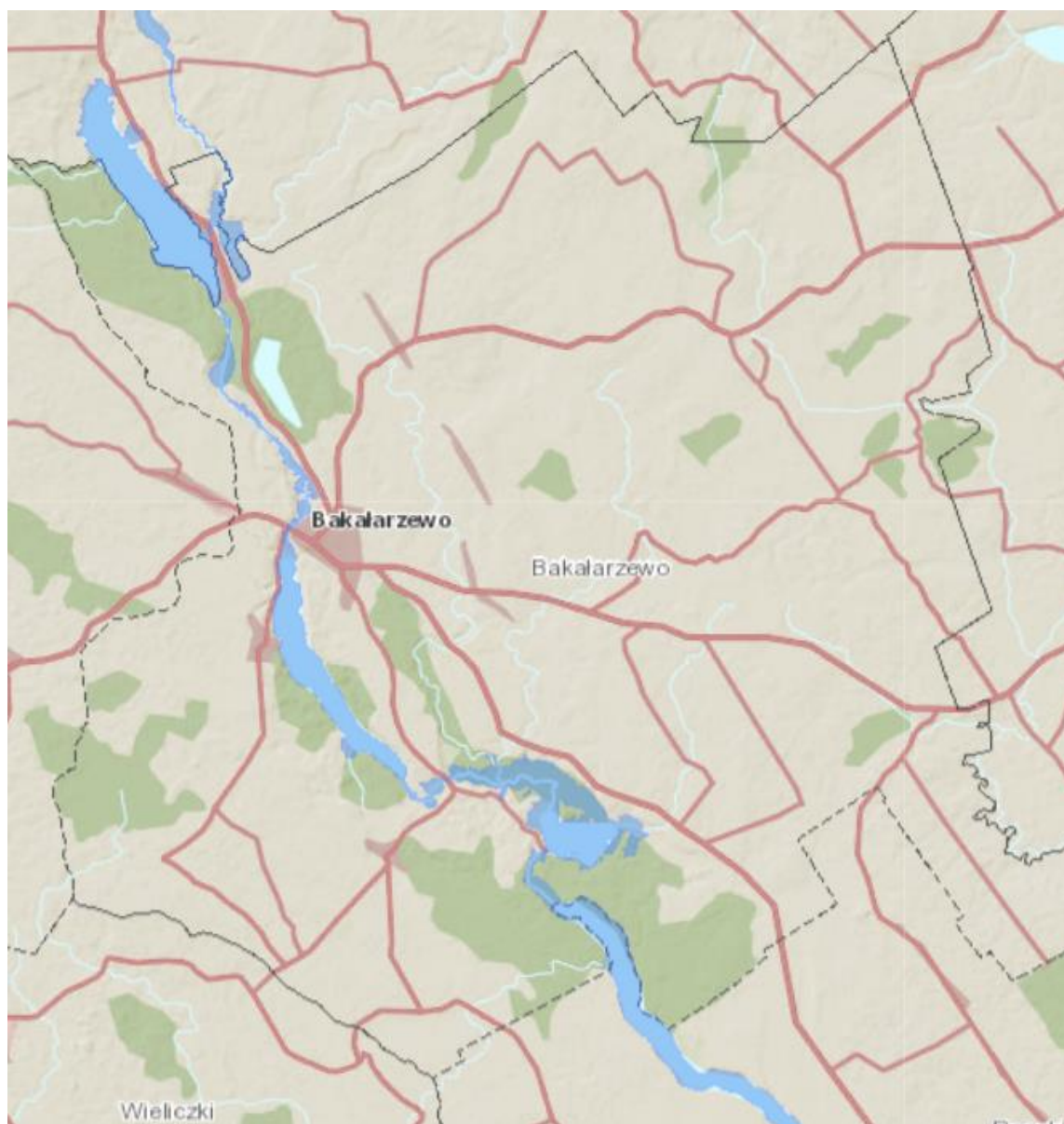

Źródło: Plan przeciwdziałania skutkom suszy

2.4.5. ZAGROŻENIE POWODZIOWE

Na terenie Gminy Bakalarzewo występują tereny zagrożone występowaniem powodzi, które wskazano na rysunku 18. Obejmują one tereny wzdłuż całego przebiegu rzeki Rospudy i jezior powiązanych z rzeką.

Rysunek 18. Tereny zagrożone powodzią w Gminie Bakalarzewo

Źródło: https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gmap=gpMZP

Teren gminy nie został jednak wskazany jako obszar problemowy w projekcie aktualizacji Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły.

2.4.6. ZAGROŻENIE SUSZĄ

Zgodnie z zapisami „Planu przeciwdziałania skutkom suszy”, susza rozumiana jest jako: „zjawisko naturalne, wywołane przez długotrwały brak opadów atmosferycznych, przejawiający się okresowym obniżeniem poziomu wód powierzchniowych lub podziemnych, mogące skutkować ograniczeniami w możliwości korzystania z wód, dostępu do usług wodnych lub możliwości prowadzenia produkcji rolnej lub leśnej. W zależności od jej typów, tj. od tego, czy mamy do czynienia z suszą atmosferyczną, rolniczą, hydrologiczną czy hydrogeologiczną, prowadzi ona do powstawania różnorodnych skutków w zakresie korzystania z zasobów wodnych. Wspólnym mianownikiem skutków suszy jest wielkość dostępnych zasobów wodnych przeznaczonych do użytkowania i zabezpieczających funkcjonowanie ekosystemów”.

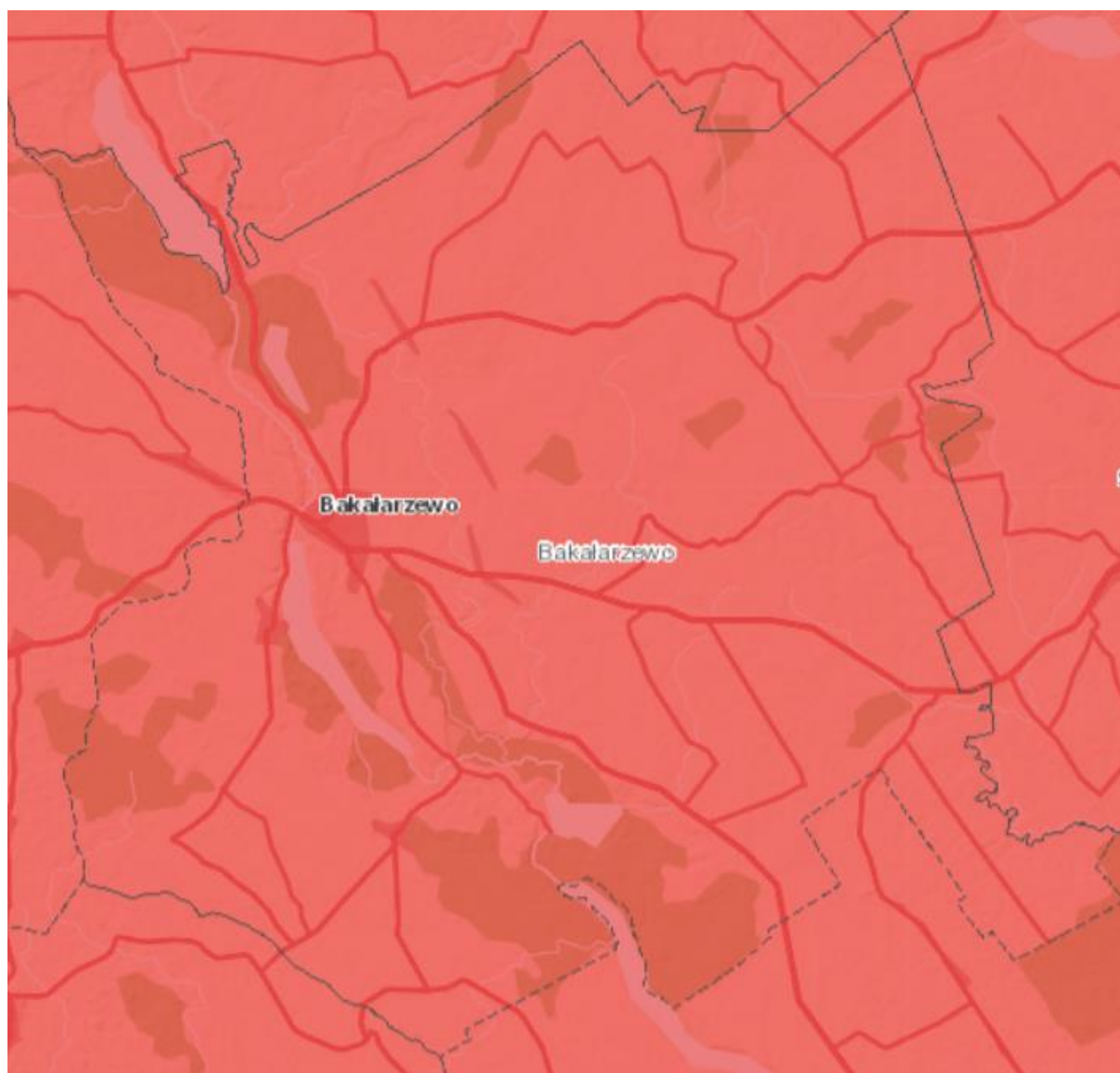
„Susza hydrologiczna to okres obniżonych zasobów wód powierzchniowych w stosunku do sytuacji przeciętnej w wieloleciu. Susza hydrologiczna jest z reguły kolejnym etapem pogłębiającej się suszy atmosferycznej i rolniczej, ale może również ujawnić się i przebiegać po zakończeniu okresu bezopadowego”. „Susza hydrogeologiczna, nazywana również niżówką hydrogeologiczną, przejawia się obniżeniem zwierciadła wód podziemnych poniżej stanów niskich ostrzegawczych”.

W „Planie przeciwdziałania skutkom suszy” określono klasy zagrożenia suszą dla poszczególnych terenów Polski. Zgodnie z danymi zaprezentowanymi na rysunkach 19-22, obszar Gminy Bakalarzewo zaliczono do terenów:

- ekstremalnie zagrożonych suszą atmosferyczną;
- silnie i ekstremalnie zagrożonych suszą rolniczą;
- umiarkowanie zagrożonych suszą hydrologiczną;
- słabo zagrożonych suszą hydrogeologiczną.

Z kolei zgodnie z danymi zaprezentowanymi na rysunku 23 można zauważyć, że znaczny obszar gminy zaliczono do terenów silnie zagrożonych suszą. W związku z tym konieczna jest realizacja działań mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku, do których można zaliczyć m.in. zwiększenie ilości i czasu retencji wód na gruntach rolnych.

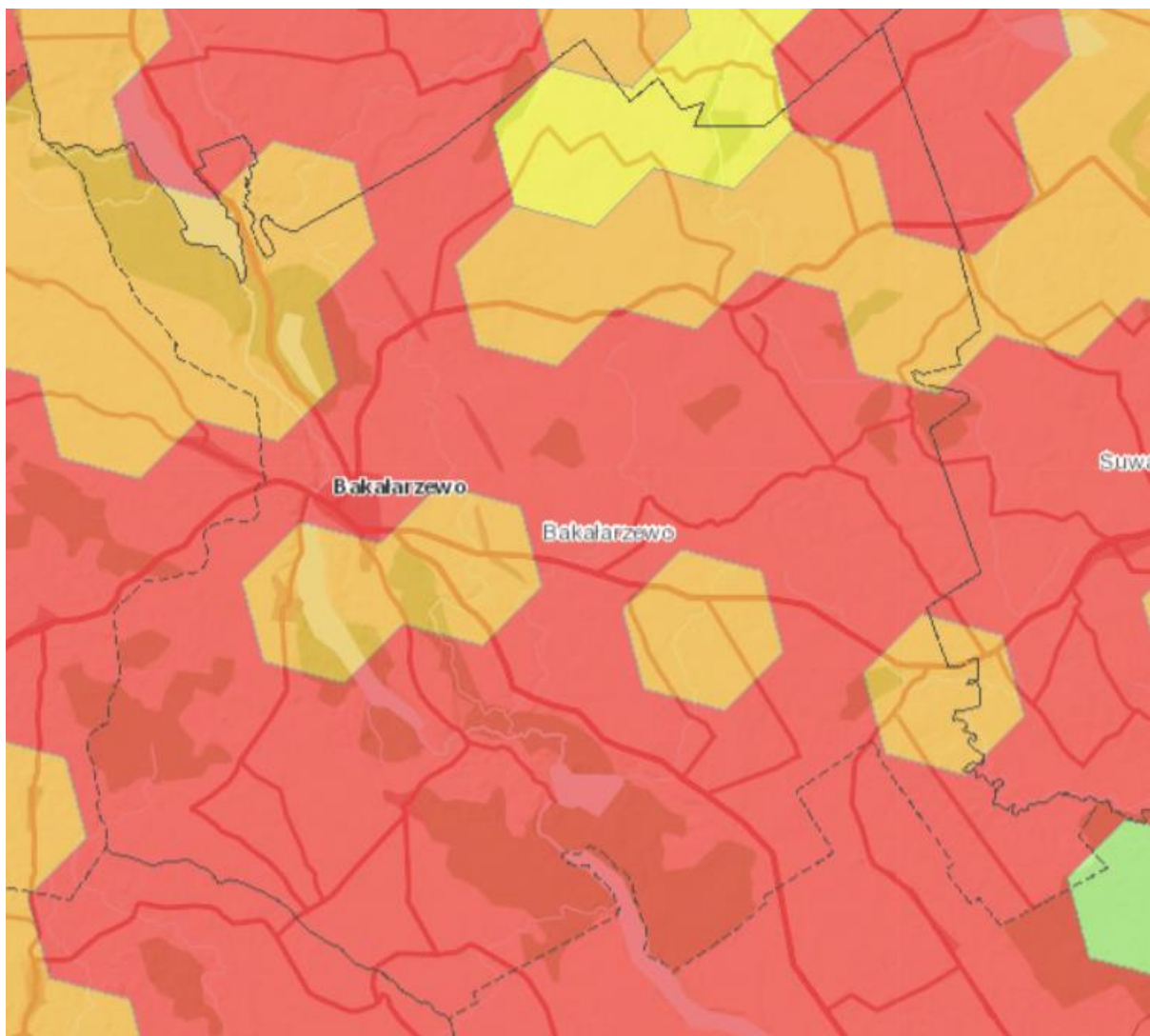
Rysunek 19. Zagrożenie suszą atmosferyczną na terenie Gminy Bakalarzewo

- klasa I - słabo zagrożone
- klasa II - umiarkowanie zagrożone
- klasa III - silnie zagrożone
- klasa IV - ekstremalnie zagrożone

Źródło: https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gmap=gpMZP

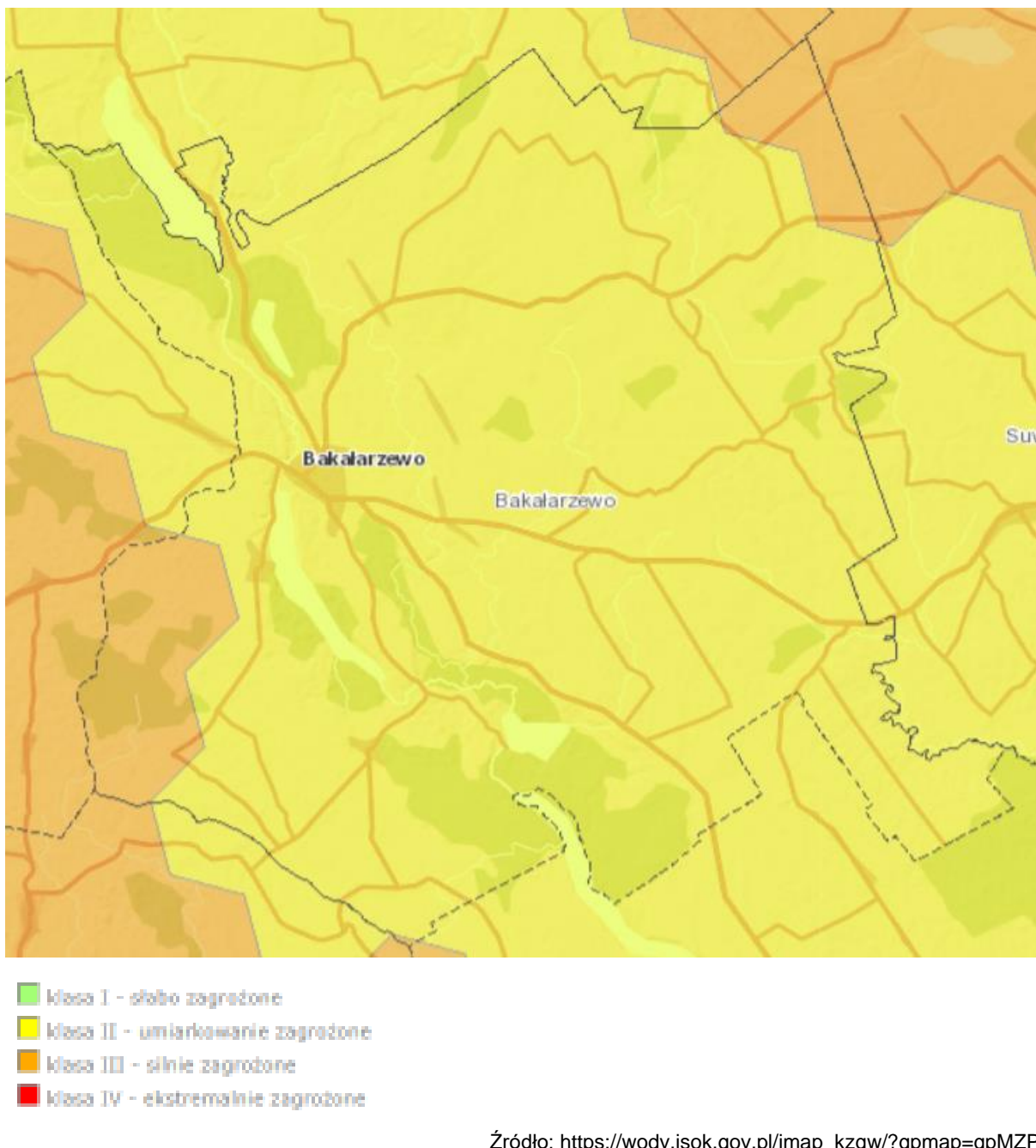
Rysunek 20. Zagrożenie suszą rolniczą na terenie Gminy Bakalarzewo

- klasa I - słabo zagrożone
- klasa II - umiarkowanie zagrożone
- klasa III - silnie zagrożone
- klasa IV - ekstremalnie zagrożone

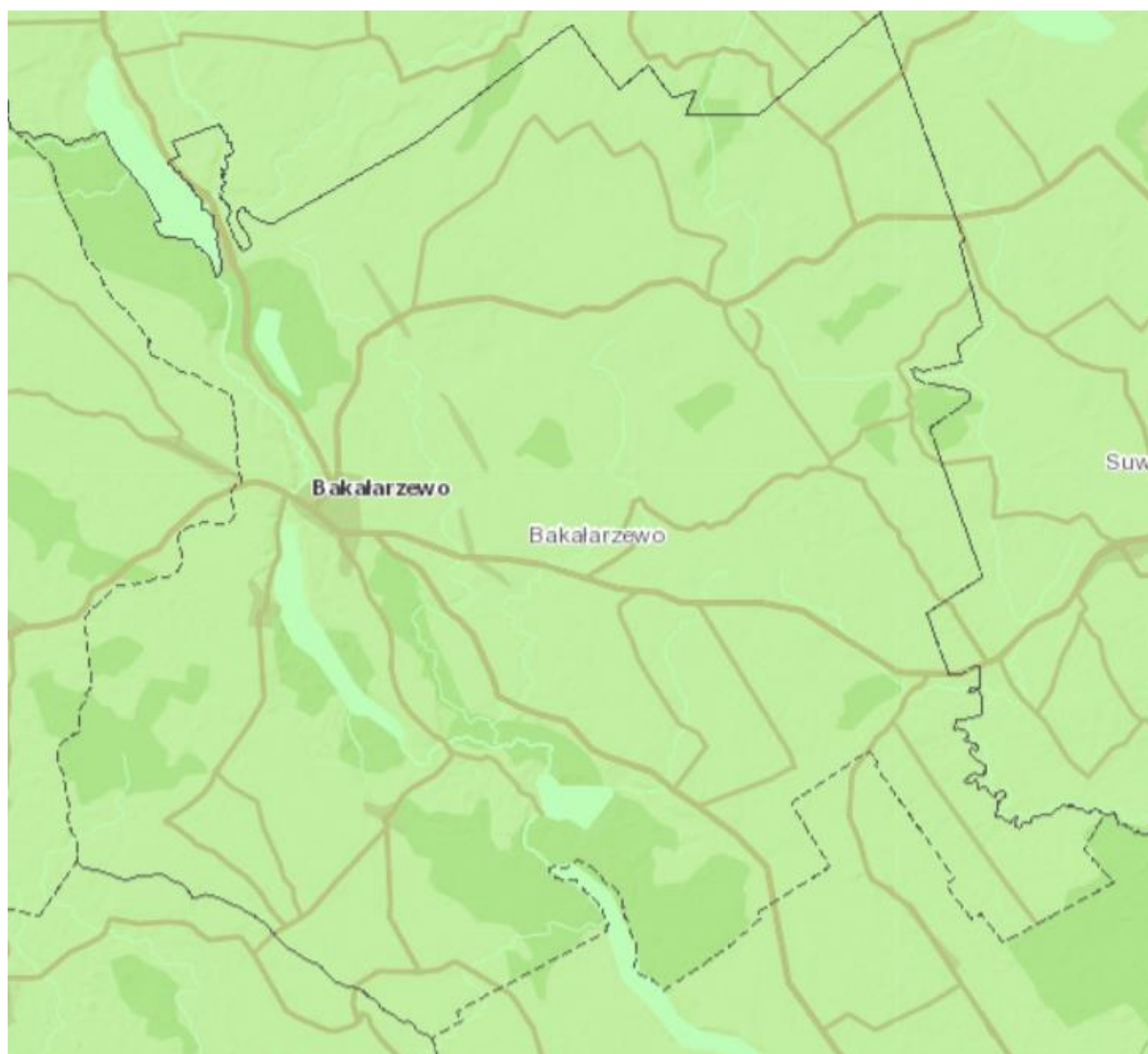
Źródło: https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gmap=gpMZP

Rysunek 21. Zagrożenie suszą hydrologiczną na terenie Gminy Bakalarzewo

Źródło: https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gmap=gpMZP

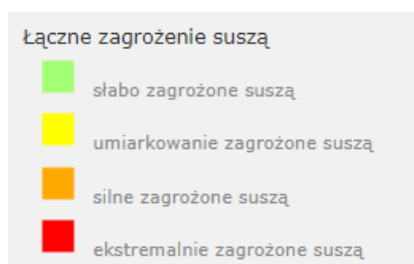
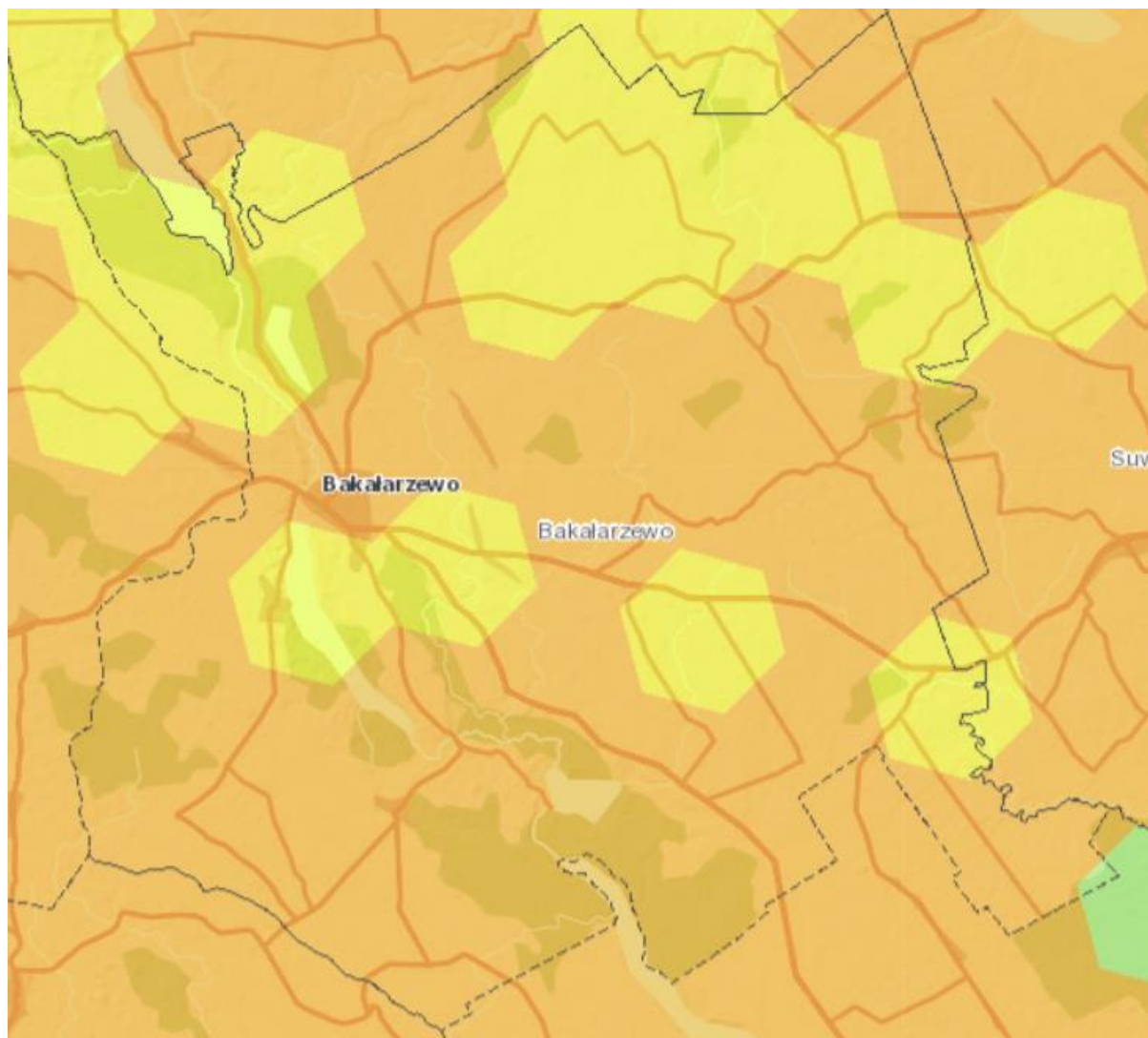
Rysunek 22. Zagrożenie suszą hydrogeologiczną na terenie Gminy Bakalarzewo

- klasa I - słabo zagrożone
- klasa II - umiarkowanie zagrożone
- klasa III - silnie zagrożone
- klasa IV - ekstremalnie zagrożone

Źródło: https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gmap=gpMZP

Rysunek 23. Łączne zagrożenie suszą terenu Gminy Bałaczewo

Źródło: https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gmap=gpSIGW

2.4.7. PROGNOZOWANE ZMIANY KLIMATU

Zgodnie z zapisami „Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030” w regionie północno-wschodnim (do którego zaliczono Gminę Bałaczewo) do 2030 r.:

- zwiększy się średnia roczna temperatura oraz liczba dni z temperaturą $>25^{\circ}\text{C}$;

- nastąpi zmniejszenie liczby dni z pokrywą śnieżną;
- zwiększy się długość okresów suchych;
- przewidywane sumy roczne opadów nie wykazują żadnego wyraźnego trendu zmian do 2030 r. Dokument wskazuje jednak, że należy się liczyć ze wzrastającą częstością występowania opadów ulewnych, szczególnie w dwóch najbliższych dekadach. Tak duża niestabilność intensywnych opadów może przyczynić się do wywołania podtopień, jak i lokalnych gwałtownych powodzi.

Tabela 13. Zmiany warunków klimatycznych w regionie północno-wschodnim do 2030 r.

Wskaźniki klimatyczne	2000-2010	2010-2020	2020-2030
Temperatura średnia roczna	7,0	7,6	7,6
Liczba dni z temperaturą <0°C	121	115	115
Liczba dni z temperaturą >25°C	24	30	31
Liczba stopniodni <17°C	3748	3581	3582
Długość okresu wegetacyjnego >5°C (w dniach)	216	220	221
Max opad dobowy (w mm)	25	24	26
Długość okresów suchych <1 mm (w dniach)	20	23	23
Długość okresów mokrych >1 mm (w dniach)	8,0	8,0	8,1
Liczba dni z pokrywą śnieżną	104	93	93

Źródło: Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030

Wzrost dobowych temperatur, któremu będzie towarzyszyć wzrost sum opadów o charakterze nawałnym, wpłynie na zwiększenie intensywności i częstotliwości występowania susz. Wysokie sumy dobowe z opadów nawałnych, przy wskazywanym wzroście temperatury nie zrównoważą bowiem intensywnej letniej wielkości parowania. Opisane kierunki możliwych zmian wskazują na pogorszenie klimatycznego bilansu wodnego dla sezonu letniego i jesiennego oraz powodują konieczność realizacji projektu mających na celu zwiększenie retencji w granicach Gminy Bakałarzewo.

2.5. WALORY KULTUROWE

Bakałarzewo jest gminą znajdującą się na pograniczu Podlasia i Krainy Wielkich Jezior Mazurskich. Na krajobraz kulturowy gminy niewątpliwie miało wpływ wczesne osadnictwo. Układ urbanistyczny miejscowości Bakałarzewo pochodzi z XVI wieku, tworząc rynek wraz z odchodzącymi od niego uliczkami. Bakałarzewo na przestrzeni wieków było obszarem wielokulturowym, ludność polska przeplatała się z zamieszkującą te tereny ludnością żydowską i tatarską. Duże piętno w krajobrazie kulturowym odcisnęła I i II wojna światowa.

Podczas I wojny światowej Bakalarzewo zostało zniszczone przez liczne przemarsze wojsk, w okresie II wojny światowej miejscowość została zniszczona w 90%, ucierpiała wtedy prawie cała architektura drewniana. Pozostałością po II wojnie światowej i ważnym elementem krajobrazu kulturowego ziemi bakalarzewskiej są niemieckie schrony będące elementem granicznej fortyfikacji biegnącej wzdłuż dawnej granicy z Prusami.

Na terenie Gminy Bakalarzewo znajdują się obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków oraz wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków, wskazane w tabeli 14. Gminna ewidencja zabytków jest obecnie aktualizowana i zgodnie z jej zapisami opracowano dane w tabeli 14.

Tabela 14. Wykaz obiektów zabytkowych zlokalizowanych na terenie Gminy Bakalarzewo

Lp.	Miejscowość	Adres	Zabytek	Wpisany do rejestru	Nr rej	I dz
1.	Aleksandrowo		cmentarz staroobrzędowców			
2.	Bakalarzewo	ul. Rynek	kościół parafialny p.w. św. Jakuba Apostoła	x	766 z dn. 14.02.1990 r.	KL.WKZ 534/766/d/90
3.	Bakalarzewo		cmentarz rzymskokatolicki	x	415 z dn. 30.08.1989 r.	KL.WKZ 534/715/d/89
4.	Bakalarzewo		cmentarz żydowski	x	741 z dn. 27.11.1989 r	KL.WKZ 534/741/d/89
5.	Bakalarzewo		mogiła ofiar nazistowskiego terroru			
6.	Bakalarzewo		układ miejski			
7.	Bakalarzewo		cmentarz przykościelny w zespole kościoła parafialnego w Bakalarzewie			
8.	Bakalarzewo		schron z II wojny światowej wraz z lapidarium złożonym ze schronów tzw. garnków Kocha			
9.	Nowy Dwór		pozostałości parku dworskiego			
10.	Maryna		cmentarz wojenny z I wojny św.	x	866 z dn. 15.11.1991 r.	KL. WKZ 534/866/d/91
11.	Płociczno		cmentarz wojenny z I wojny św.	x	867 z dn. 15.11.1991 r.	KL.WKZ 534/867/d/91
12.	Słupie	Słupie 5	chałupa			
13.	Słupie	Słupie 5	stodoła			
14.	Słupie	Słupie 5	budynek inwentarski			
15.	Słupie	Słupie 7	chałupa			
16.	Słupie	Słupie 7	stodoła			
17.	Słupie	Słupie 9	świronek			
18.	Słupie	Słupie 9	chlew			

Lp.	Miejscowość	Adres	Zabytek	Wpisany do rejestru	Nr rej	I dz
19.	Sokołowo	Sokołowo element drogi	most kamienny			
20.	Wólka		cmentarz wojenny z I wojny św.	x	1029 z dn. 26.05.1995 r.	KL.WKZ 534/1029/d/95
21.	Zajączkowo		cmentarz wojskowy z I wojny światowej	x	777 z dn. 14.03.1990 r.	KL.WKZ 534/777/d/90

Źródło: Gminna Ewidencja Zabytków

Zabytkowe cmentarze będące we władaniu Gminy Bakalarzewo corocznie są sprzątane przez pracowników Urzędu Gminy Bakalarzewo. W miarę konieczności w latach ubiegłych dokonywano oczyszczania terenu zabytkowych cmentarzy z zakrzewienia. Cmentarze te świadczą o minionej wielokulturowości gminy a także są świadectwem toczących się na tych terenach działań wojennych. Unikatowym w skali kraju jest zachowany szlak niemieckich fortyfikacji wojennych składający się dobrze zachowanych schronów.

W granicach Gminy Bakalarzewo znajdują się 54 stanowiska archeologiczne, które zostały wskazane w tabeli 15.

Tabela 15. Wykaz stanowisk archeologicznych zlokalizowanych na terenie Gminy Bakalarzewo

Lp.	Miejscowość	Funkcja/datowanie	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska	Nr stanowiska na obszarze
1.	Bakalarzewo	Ślad osadnictwa - epoka kamienia	17-82	1	5
2.	Bakalarzewo	Ślad osadnictwa - epoka kamienia; Ślad osadnictwa - mezolit - epoka żelaza	17-82	2	16
3.	Bakalarzewo	Ślad osadnictwa - epoka kamienia	17-82	3	20
4.	Bakalarzewo	Osada - okres nowożytny	17-81	4	2
5.	Bakalarzewo	Ślad osadnictwa - epoka kamienia	17-81	5	3
6.	Bakalarzewo	Ślad osadnictwa - epoka kamienia	17-81	6	4
7.	Bakalarzewo	Ślad osadnictwa - epoka kamienia; Osada-późne średniowiecze	17-81	7	5
8.	Bakalarzewo	Ślad osadnictwa - mezolit - epoka żelaza; Osada - wczesna epoka żelaza; Osada - późne średniowiecze - okres nowożytny	17-81	8	6
9.	Bakalarzewo	Ślad osadnictwa - wczesne średniowiecze; Osada - późne średniowiecze - okres nowożytny	17-81	9	7
10.	Bakalarzewo	Ślad osadnictwa - epoka kamienia	17-81	10	11
11.	Białe	Osada - wczesne średniowiecze	18-83	1	3

Lp.	Miejscowość	Funkcja/datowanie	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska	Nr stanowiska na obszarze
12.	Garbaś	Cmentarzysko kurhanowe - późny okres rzymski - okres wędrówek ludów, wpisane do rej. Zabytków A-a-24, WKZ- 535/24/d/95 z dnia 20.10.1995 r.	16-81	1	1
13.	Gębalówka	Ślad osadnictwa - mezolit	18-81	1	12
14.	Góra	Ślad osadnictwa - okres rzymski - okres wędrówek ludów	16-82	1	16
15.	Góra	Ślad osadnictwa - epoka kamienia	16-82	2	17
16.	Góra	Ślad osadnictwa - epoka kamienia; Ślad osadnictwa - okres nowożytny	16-82	3	18
17.	Góra	Ślad osadnictwa - okres rzymski - okres wędrówek ludów; Ślad osadnictwa - okres nowożytny	16-82	4	21
18.	Malinówka	Grodzisko - okres rzymski - wczesne średniowiecze	17-82	1	1
19.	Malinówka	Osada - okres rzymski - wczesne średniowiecze; Cmentarzysko - chronologia nieokreślona	17-82	2	2
20.	Malinówka	Ślad osadnictwa - późne średniowiecze – okres nowożytny	17-82	3	4
21.	Malinówka	Osada - późne średniowiecze - okres nowożytny	17-82	4	17
22.	Malinówka	Ślad osadnictwa - epoka kamienia	17-82	5	18
23.	Malinówka	Ślad osadnictwa – mezolit - epoka żelaza	17-82	6	19
24.	Małłak	Osada - późny paleolit - neolit; Ślad osadnictwa - wczesna epoka żelaza - okres wędrówek ludów	16-81	1	4
25.	Małłak	Obozowisko - późny paleolit - mezolit	16-81	2	5
26.	Małłak	Ślad osadnictwa - neolit	16-81	3	8
27.	Małłak	Obozowisko - mezolit	16-81	4	9
28.	Małłak	Ślad osadnictwa - epoka kamienia	16-81	5	10
29.	Małłak	Ślad osadnictwa - epoka kamienia	16-81	6	11
30.	Małłak	Ślad osadnictwa - epoka kamienia	16-81	8	19
31.	Małłak	Ślad osadnictwa - późny paleolit - mezolit	16-81	9	39
32.	Małłak	Obozowisko - późny paleolit - mezolit; Ślad osadnictwa - okres rzymski - okres wędrówek ludów	16-81	10	40
33.	Sadłowina	Ślad osadnictwa – mezolit - epoka żelaza; Osada – okres rzymski - okres wędrówek ludów	17-81	1	8
34.	Sadłowina	Ślad osadnictwa - epoka kamienia	17-81	2	9
35.	Stara Kamionka	Ślad osadnictwa - epoka kamienia	17-82	4	3
36.	Stara Kamionka	Ślad osadnictwa - chronologia nieokreślona	17-82	5	21
37.	Stary Skazdub	Osada - późne średniowiecze - okres nowożytny	17-82	1	6
38.	Stary Skazdub	Ślad osadnictwa - epoka kamienia	17-82	2	7

Lp.	Miejscowość	Funkcja/datowanie	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska	Nr stanowiska na obszarze
39.	Stary Skazdub	Ślad osadnictwa - późny paleolit - mezolit	17-82	3	8
40.	Stary Skazdub	Ślad osadnictwa - epoka kamienia; Ślad osadnictwa – mezolit - epoka żelaza; Ślad osadnictwa - późne średniowiecze	17-82	4	9
41.	Stary Skazdub	Ślad osadnictwa - okres nowożytny	17-82	5	10
42.	Stary Skazdub	Ślad osadnictwa - epoka kamienia	17-82	6	11
43.	Stary Skazdub	Ślad osadnictwa - epoka kamienia	17-82	7	12
44.	Stary Skazdub	Ślad osadnictwa - epoka kamienia	17-82	8	13
45.	Stary Skazdub	Ślad osadnictwa – mezolit - wczesna epoka brązu	17-82	9	14
46.	Stary Skazdub	Ślad osadnictwa - epoka kamienia	17-82	10	15
47.	Stary Skazdub	Obozowisko – mezolit - wczesna epoka żelaza; Osada - wczesna epoka żelaza	16-81	11	43
48.	Stary Skazdub	Obozowisko – mezolit - wczesna epoka brązu; Osada - okres rzymski - okres wędrówek ludów	16-81	12	44
49.	Suchorzec	Ślad osadnictwa - mezolit; Ślad osadnictwa – okres rzymski - okres wędrówek ludów; Ślad osadnictwa - okres nowożytny	16-82	1	7
50.	Suchorzec	Ślad osadnictwa - epoka kamienia	16-82	2	8
51.	Suchorzec	Ślad osadnictwa - epoka kamienia	16-82	3	9
52.	Suchorzec	Ślad osadnictwa - epoka kamienia	16-82	4	10
53.	Suchorzec	Obozowisko - epoka kamienia	16-82	5	11
54.	Karasiewo	Osada zachodnio-bałtyjska – późny okres rzymski; Ślad osadnictwa – średniowiecze - XVI w.; Osada – średniowiecze - XVIII-XIX w.	18-82	1	13

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Bakalarzewo przyjęte uchwałą nr V/69/2019 Rady Gminy Bakalarzewo z dnia 31.05.2019 r.

2.6. TWÓRCZOŚĆ LUDOWA, LOKALNI TWÓRCY

Na terenie gminy działa **Koło Gospodyń Wiejskich „Bakalarzewianki” z Bakalarzewa**, które tworzy lokalne produkty, wiązanki, ozdoby świąteczne, kulinaria. Ponadto działa Jerzy Brogowski z miejscowości Zdręby, który jest kowalem artystycznym i ślusarzem.

W Gminie Bakalarzewo funkcjonują także zespoły ludowe kultywujące tradycje regionu:

- **Zespół „Zajączkowiaki” z Zajączkowa**. Zespół powstał w 1978 r., obecnie w jego skład wchodzi 11 kobiet. Wykonuje lokalne pieśni obrzędowe: weselne, kolędy i pastorałki,

wielkopostne, dożynkowe i inne. Występował głównie na terenie północno-wschodniej Polski. Zespół dwukrotnie reprezentował województwo suwalskie (1982 i 1998 r.) na Ogólnopolskich Festiwalach Kapel i Śpiewaków Ludowych w Kazimierzu nad Wisłą, liderka zespołu Teresa Barszczewska w 2000 r. zdobyła w Kazimierzu II nagrodę w kategorii śpiewaków solistów. Zarówno zespół, jak i solistka podczas pobytu w Kazimierzu dokonali nagrań dla Radiowego Centrum Kultury Ludowej Polskiego Radia.

- **Zespół „Bakałarz” z Bakałarzewa.** Zespół powstał w 1979 r., ale w 1990 r. zawiesił działalność. Wznowił ją w 2002 r. Zespół wykonuje lokalne pieśni: weselne, dożynkowe, kolędy, pastorałki i inne. Po 2002 r. występował wielokrotnie, głównie na terenie byłego województwa suwalskiego, wyjeżdżał również na teren Litwy. Solistka zespołu — Wacława Sakowska zdobyła na Ogólnopolskim Festiwalu Kapel i Śpiewaków Ludowych w Kazimierzu nad Wisłą w 2004 r. (w kategorii solistów śpiewaków) II nagrodę, dokonała tam również nagrań dla Radiowego Centrum Kultury Ludowej Polskiego Radia. W 2008 roku zespół otrzymał wyróżnienie na festiwalu w Kazimierzu Dolnym, prezentując dwie pieśni o ponad 150 – letniej historii „A na majowej rosie ...”, „A w niedzielę po obiedzie...”

2.7. HISTORIA GMINY BAKAŁARZEWO

„Obszar dzisiejszej Gminy Bakałarzewo w czasach średniowiecza zamieszkiwali Jaćwingowie (ich rzeźby stoją na rynku w Bakałarzewie). Było to wojownicze plemię prowadzące częste walki ze swymi sąsiadami. Utrzymywali się też ze zbieractwa, myślistwa oraz uprawy ziemi. Swe grodziska mieli na terenie współczesnej Malinówki oraz najpewniej w miejscu kościoła w Bakałarzewie. Nad jeziorem Garbaś są ich kurhany. Z języka jaćwieskiego wywodzą się nazwy: Rospuda (od Dauspuda), Garbaś, Skazdub.

Wojowniczy tryb życia Jaćwingów doprowadził ich do upadku. Sąsiedzi podbili ich tereny i podzielili między siebie. W wyniku traktatu melneńskiego z 1422 roku na rzece Douspudzie (obecnej Rospudzie) ustalono granicę między Państwem Krzyżackim a Wielkim Księstwem Litewskim. To ostatnie państwo w 1385 roku zawiązało z Polską unię krewską. W związku z tym w 1569 roku powstało potężne wspólne państwo Rzeczpospolita Obojga Narodów. Składało się ono z dwóch części: Korony Polskiej i Wielkiego Księstwa Litewskiego. Bakałarzewo znalazło się w Wielkim Księstwie Litewskim. Od początku istnienia miasteczka (XVI wiek) dominowała tu ludność polska, wyznania rzymskokatolickiego.

Początki Bakalarzewa sięgają 15 lipca 1514 roku, kiedy to król Zygmunt I Stary nadał Mikołajowi Michnowiczowi Raczkowiczowi, swemu pisarzowi i sekretarzowi oraz marszałkowi litewskiemu zwanemu „Bakalarzem” część puszczy nad rzeką Douspudą (obecnie Rospudą). Douspudę vel Dauspudę Mikołaja, od tytułu naukowego „bakalarz” zaczęto nazywać Douspudą Bakalarzowską, potem zaś Bakalarzewem. Pierwotna nazwa Bakalarzewa wiązała się z jaćwieskim określeniem „mocno cisnącej rzeki” bądź „świętego miejsca”. Miasteczko Bakalarzewo jako ośrodek dóbr ziemskich powstało w XVI wieku, przed 1558 rokiem. Było to najstarsze miasteczko współczesnego obszaru powiatu suwalskiego. Później powstały miasta: Filipów (istniał w 1567 roku), Przerośl (przełom lat 60. i 70. XVI wieku), Wiżajny (przełom XVI i XVII wieku), Raczki (koniec XVII wieku), Suwałki (1715 r.) i Jeleniewo (przełom lat 70. i 80. XVIII wieku). Na mapach XVI - wiecznych miasteczko zaznaczono jako Bakalarz vel Bakalarowo. W XVI wieku powstał do dziś zachowany układ przestrzenny miasta. Tworzyły go rynek oraz wybiegające z jego naroży ulice. Najstarszymi ulicami Bakalarzewa są:

- Młyńska (dawniej Królewiecka). Prowadziła do granicy krzyżackiej, później pruskiej;
- Suwalska (dawniej: Grodzieńska, Zakościelna, Wólczańska);
- Kozia (dawniej Hoża);
- Kamieńska;
- Filipowska;
- Krzywa (dawniej najprawdopodobniej Stodolna).

W XVI i na początku XVII wieku Bakalarzewo funkcjonowało w najlepszych, złotych czasach w swej historii. Do połowy XVI stulecia było jedynym miastem obszaru dzisiejszego powiatu suwalskiego. Miasto Douspuda - Bakalarzewo posiadało: burmistrzów (najstarszy znany to Jan), starostów, wójtów, rajców, pisarzy miejskich, proboszczów, młynarzy, licznych rzemieślników i kupców. Usytuowane było na szlaku handlowym biegnącym z Augustowa do Filipowa, Przerośli, Wiżajn i dalej w głąb Litwy. Pamiętać przy tym należy, że w XVI i XVII wieku nie istniało miasto Suwałki i kupcy oraz inni podróżni korzystali z drogi przygranicznej z Prusami.

Mimo, iż miasto nie posiadało nadanego przez króla prawa magdeburskiego, to jego właściciele zadbali o stworzenie odpowiednich władz miejskich. Wzorem były okoliczne miasta królewskie (Filipów, Przerośl). Szczególną rolę odegrał tu Mikołaj Wolski, rozumiejący, że rozwój wymaga skutecznego zarządzania. Władza miejska w ówczesnym Bakalarzewie opierała się na funkcjonowaniu obok siebie dwóch odrębnych organów: wójta i ławy oraz burmistrza i rady miejskiej (rajców).

Wójt posiadał władzę sądową. Stanowisko wójta, które dawało mu dużą niezależność, zarówno wobec mieszczan, jak i wobec pana miasta, powodowało, że już w średniowieczu w wielu miastach wójtostwa zostały wykupione przez miasto lub przejęte przez pana feudalnego. Jeszcze w XVI stuleciu w wielu ośrodkach toczyły się długotrwałe spory między wójtami a mieszczanami. W XVII w. rola wójtów straciła już bardzo na znaczeniu. Mimo to przewodniczyli oni ławie miejskiej, która była najwyższym organem sądowym w miasteczku. Sądom bezpośrednio mógł przewodniczyć zastępca wójta, tzw. landwójt. Nadal posiadali też wójtowie wiele uprawnień w zakresie zarządzania niektórymi źródłami dochodów miejskich. Te wszelkie uprawnienia powodowały, że zajmował on najważniejsze stanowisko w mieście. Przeważnie wójta wybierali mieszczanie a później był zatwierdzony przez właściciela dóbr. W miastach prywatnych wójta powoływał najczęściej właściciel. Kadencja wójta mogła być dożywotnia, jednak częściej dziedzice mianowali ich czasowo. Wówczas, gdy dana osoba nie sprawdziła się na stanowisku lub kwestionowała polecenia pana miasta, mogła być łatwo odwołana. Według Jana Ptaśnika miasta prywatne od XVI wieku w ogóle nie posiadały wójtów dziedzicznych, ale tylko sądowych, mianowanych przez pana lub też jego pełnomocnika. W ówczesnym Bakalarzewie właściciel miasta najprawdopodobniej zarezerwował sobie pełne uprawnienia wójta, wyznaczając jedynie swego zastępcę – landwójta. Ten ostatni reprezentował dziedzica i nie był zaliczany do magistratu (tak samo jak ławnicy).

Najstarszym znanym landwójtem dowspudzkiem był wzmiankowany w 1613 roku – Maciej. Świadcował on wówczas parze zawierającej związek małżeński w miejscowym kościele. Był to ostatni rok jego urzędowania, gdyż w 1614 roku nowym landwójtem został Jan Sobotka, którego określano też jako Ratuśny. Jego żona nazywała się Dorota, a dzieci: Antoni (1614) i Jakub (1617). Mógł mieć jeszcze kilkoro potomstwa. Często pojawiała się jako świadkowa przy różnych uroczystościach kościelnych niejaka Urszula wójtowna, która mogła być starszą córką Sobotki. Landwójt Jan Sobotka miał brata, również Jana, co bardzo utrudnia badanie jego osoby. Wójt Sobotka pełnił swój urząd dość długo, bo wzmiankowany był jeszcze i w 1638 roku. Z późniejszych lat nieznanne są akta metrykalne, dlatego nie wiadomo, do kiedy piastował stanowisko dowspudzkiego, czyli bakalarzewskiego landwójta. Jana Sobotkę często zapraszano na chrzestnego lub świadka małżeństwa, co potwierdza, że był on osobą znaczącą w Bakalarzewie tamtego okresu.

Znane są też imiona kilku ławników, którzy wspólnie z landwójtem mogli tworzyć lokalny sąd. Jednak do podanych niżej osób należy podejść z dużą ostrożnością, gdyż nie wiemy, czy zamieszkiwali oni w miasteczku czy w okolicznych wsiach. Najstarszym wzmiankowanym w źródłach ławnikiem był Maciej Sowka (świadcował na ślubie Stanisława Reszczyka i Zofii Wróbel z Garbasia w 1609 roku). Następnie można wymienić: Jana (był chrzestnym

w 1610 roku u dziecka z Malinówki), Jakuba (świadcował w 1615 roku parze z Karasiewa), Jakuba z Sadłowiny (1615), Macieja (był chrzestnym w 1624 roku u dziecka z Gębalówki), Jana (świadcował w 1627 r. parze z Kamionki), Macieja (był chrzestnym w 1632 roku u dziecka z Malinówki), Walentego (świadcował w 1634 roku w Kotowinie), Jakuba (świadcował w 1635 roku w Gębalówce) i Jana (świadcował w 1635 roku w Kotowinie).

Ważną rolę w miasteczku odgrywała również rada miejska. Na czele rady stał burmistrz. On wraz z radą zarządzał gospodarką miejską, sprawował sądy w sprawach określonego typu, szczególnie cywilnych. Rada zajmowała się też sprawami administracyjnymi i policyjnymi w mieście. Znaczny wpływ na obsadzanie stanowisk wójta (landwójta) i burmistrza miał pan miasta. Bez jego aprobaty żaden z wybranych urzędników nie utrzymałby się na swym stanowisku. Dlatego wszelkie decyzje podejmowane w obu tych organach musiały uwzględniać racje dziedzica. Członkowie władz miasteczka byli osobami zamożnymi i wpływowymi, najczęściej bogatymi kupcami czy rzemieślnikami.

Z 28.01.1611 roku znamy Jana burmistrza Douspudi. Był on wtedy świadkiem chrztu Ewy, córki Doroty i Alberta – małżeństwa z Kamionki. Jan był najstarszym znanym burmistrzem Bakalarzewa. Rajcą miejskim był w tym czasie również Jan (miał córkę Urszulę). Nie wiemy, do kiedy burmistrz Jan pełnił swój urząd, a nawet, kto zajął jego miejsce. Z 1619 roku znamy Elenę – burmistrzową bakalarzewską. W 1631 i 1632 roku wzmiankowano natomiast Małgorzatę, również burmistrzową. Innym rajcą miejskim (radnym) był w wspomniany w 1628 i 1633 roku – Maciej Ornowski dumnie zwany consul Douspuda.

Obok burmistrza, landwójta, rajców i ławników był też w ówczesnym Bakalarzewie urzędnik miejski określany jako gmiński. Jego rola polegała na reprezentowaniu pospólstwa. Przemysław Czyżewski ustalił na przykładzie Wasilkowa, że gmiński wchodził w skład rady (obok burmistrza, pisarza i czasem rajców). Sprawował też pieczę nad przywilejami, księgami i „skrzynką miejską”.

W 1614 roku wspomniano w Bakalarzewie Jakuba – gmińskiego. 24.05.1617 roku innym takim urzędnikiem był niejaki Mikołaj. W tym dniu był chrzestnym dla Jakuba syna Jana – wójta (landwójta) bakalarzewskiego. Tenże Mikołaj był żonaty z Anną (1621), z którą 17 września tegoż roku ochrzcił w Bakalarzewie swego syna Mateusza. O jego znaczącej pozycji społecznej świadczy fakt, iż świadkiem tego sakramentu była Zofia Ordziewska vel Ordziewska starościana de civitate [Bakalarzewo – T. N.]. Mikołaja gmińskiego wzmiankowano jeszcze na tym stanowisku w 1620, 1621, 1624 r. W czerwcu 1621 roku w źródłach pojawiła się Dorota gmińska (Annę po raz ostatni wymieniono 28.01.1621 roku).

Początki osadnictwa w dobrach bakałarzewskich sięgają XVI wieku. Najwcześniej wymienianymi w dokumentach wsiami były: Nieszki i Kotowizna (w 1609 roku przekazano ją parafii bakałarzewskiej), Skazdub, Wólki, Gębalówka, Karasiewo, Konopki i Sadłowizna (początek XVII wieku).

Ogromne zniszczenia odnotowano tu w połowie XVII wieku, gdy trwał słynny potop szwedzki. Z przemarszem obcych wojsk wiązały się też liczne zarazy i epidemie. Wsie niemal przestały istnieć. Wyludniło się także miasteczko Bakałarzewo. Liczba ludności zmniejszyła się wielokrotnie. Bieda ludności wiejskiej sprawiła, że upadło rzemiosło.

W drugiej połowie XVII wieku w Bakałarzewie osiedlili się Żydzi. Posiadali oni tu swe synagogi, domy modlitwy czy kirkut (cmentarz żydowski).

Kolejne duże straty spowodowała zaraza z około 1710 roku, po której pozostało zaledwie po kilku mieszkańców w każdej wsi.

Ważnym wydarzeniem w dziejach Bakałarzewa było nadanie mu w 1720 roku prawa do dwóch jarmarków rocznie oraz cotygodniowych targów. Mógł wówczas swobodnie rozwijać się handel. Nadanie wystawił król August II Mocny. Ówczesnymi właścicielami miasteczka byli Chlewińscy.

W 1771 roku wybudowano w Bakałarzewie kolejny, drewniany kościół. Po raz pierwszy górowały nad nim dwie okazałe wieże.

Po trzecim rozbiórce Polski w 1795 roku dobra Bakałarzewo znalazły się w zaborze pruskim, następnie w Księstwie Warszawskim a po Kongresie Wiedeńskim - w Królestwie Polskim. W 1852 roku Bakałarzewo strawił duży pożar, w wyniku którego spaliła się znaczna część drewnianej zabudowy.

Prawa miejskie Bakałarzewo uzyskało najpewniej w 1558, a utraciło w 1870 roku na podstawie ukazu carskiego. Bakałarzewo nie zostało jednak wsią. Nadano jemu rangę miasteczka vel osady miejskiej. Największy stan zaludnienia osiągnęło na początku XX wieku - blisko 2000 mieszkańców (w 1902 roku - 1809 osób). Mieszkańcy zajmowali się rolnictwem, rzemiosłem i handlem. Była tu siedziba gminy Wólka oraz parafii, a także szkoła, bożnica żydowska i młyn wodny.

Znaczne straty poniósł obszar gminy w czasie I wojny światowej, szczególnie wskutek licznych bitew rosyjsko-niemieckich oraz przemarszów wrogich wojsk. Przez pewien czas miasteczko okupowali też Litwini, którzy zostali wyparci dzięki powstaniu sejneńskiemu oraz wojskom Józefa Piłsudskiego. W 1921 roku Bakalarzewo liczyło zaledwie 96 domów, 705 mieszkańców. Tak znaczny spadek liczby mieszkańców spowodowany był między innymi działaniami wojennymi oraz epidemią cholery panującą na tym terenie w końcu XIX wieku.

W okresie międzywojennym wybudowano w Bakalarzewie nową murowaną szkołę (1926), strażnicę Korpusu Ochrony Pogranicza, siedzibę spółdzielni, posterunku policji i kościół (1936). Funkcjonowało tu szereg sklepów, zajazdów i karczem. W końcu lat 30. XX wieku mieszkało tu około 900 osób. Żydzi mieli swą synagogę, usytuowaną w miejscu obecnej hydroforni.

W czasie działań wojennych Bakalarzewo zostało zniszczone w 90%. Spalono niemal całą, drewnianą zabudowę osady. Pozostało zaledwie kilka domów oraz ruiny kościoła i szkoły. Przestali tu mieszkać Żydzi, którzy w XIX wieku stanowili nawet 75% populacji miasteczka.

Współczesna Gmina Bakalarzewo powstała w 1973 roku. Od 1975 do 1999 roku znajdowała się w województwie suwalskim, a następnie do dziś - w podlaskim”.

Źródło: <http://www.bakalarzewo.pl>

2.8. PLANOWANIE I ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE

Na terenie gminy opracowano 30 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obejmujących ok. 689 ha, co stanowi około 5,6% ogólnej powierzchni Gminy Bakalarzewo. Planowane jest podjęcie kolejnych uchwał w sprawie przystąpienia do sporządzenia planów miejscowych w dostosowaniu do założeń budżetu gminy. Obecnie trwają prace nad czterema miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego na podstawie uchwał:

- uchwały nr XVI/185/2021 Rady Gminy Bakalarzewo z dnia 26 marca 2021 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego zachodniej części wsi Nowa Wieś,
- uchwały nr XVI/186/2021 Rady Gminy Bakalarzewo z dnia 26 marca 2021 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części wsi Karasiewo – rejon jeziora Karasiewek i rzeki Rospudy,
- uchwały nr XVI/187/2021 Rady Gminy Bakalarzewo z dnia 26 marca 2021 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części wsi Bakalarzewo – Osiedle Szkolne II,

- uchwały nr X/124/2020 Rady Gminy Bakalarzewo z dnia 19 lutego 2020r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru położonego w części obrębu geodezyjnego Bakalarzewo – stadion sportowy.

Miejscowe plany (opracowane w trybie uzp), winny być sporządzone w oparciu o zasady i kolejność sporządzania, ustalone w obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Bakalarzewo. Obowiązujące studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Bakalarzewo zatwierdzone zostało Uchwałą Nr V/69/2019 Rady Gminy Bakalarzewo z dnia 31 maja 2019 r., natomiast miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego obowiązujące na terenie Gminy Bakalarzewo, ale wymagające opracowania ich zmian w części lub w całości to plany od 1995 do 2001 r. Do aktualizacji zaplanowano następujące plany:

- 1) Uchwała nr XI/63/95 Rady Gminy w Bakalarzewie z dnia 28 września 1995 r. (Dz. Urz. Woj. Suwalskiego Nr 36 z dnia 15.11.1995 r., poz. 231) w sprawie zmiany w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy Bakalarzewo;
- 2) Uchwała nr XVI/89/96 Rady Gminy w Bakalarzewie z dnia 30 maja 1996 r. (Dz. Urz. Woj. Suwalskiego Nr 60 z dnia 26 sierpnia 1996 r. poz. 186) w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części wsi Małlak gmina Bakalarzewo;
- 3) Uchwała nr XVI/88/96 Rady Gminy w Bakalarzewie z dnia 30 maja 1996 r. (Dz. Urz. Woj. Suwalskiego Nr 60 z dnia 26 sierpnia 1996 r. poz. 185) w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części wsi Bakalarzewo, gmina Bakalarzewo;
- 4) Uchwała nr XIX/134/2001 Rady Gminy w Bakalarzewie z dnia 23 lipca 2001 r. (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego Nr 29 z dnia 13.08.2001 r., poz. 531) w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu wsi Bakalarzewo;
- 5) Uchwała nr XIX/135/2001 Rady Gminy w Bakalarzewie z dnia 23 lipca 2001 r. (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego Nr 29 z dnia 13.08.2001 r., poz. 532) w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu wsi Bakalarzewo;
- 6) Uchwała nr XIX/138/2001 Rady Gminy w Bakalarzewie z dnia 23 lipca 2001 r. (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego Nr 29 z dnia 13.08.2001 r., poz. 535) w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu wsi Nowa Wieś;
- 7) Uchwała nr XIX/136/2001 Rady Gminy w Bakalarzewie z dnia 23 lipca 2001 r. (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego Nr 29 z dnia 13.08.2001 r., poz. 533) w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu wsi Nowa Wieś;
- 8) Uchwała nr XIX/137/2001 Rady Gminy w Bakalarzewie z dnia 23 lipca 2001 r. (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego Nr 29 z dnia 13.08.2001 r., poz. 534) w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części wsi Nowa Wieś.

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego obowiązują w częściach wsi: Bakalarzewo, Kotowina, Matlak, Nowa Wieś, Stara Chmielówka, Nieszki, Nowy Skazdub. Wymagają opracowania planu miejscowego istotne z punktu widzenia kształtowania struktury funkcjonalno – przestrzennej tereny Gminy Bakalarzewo, w tym w znacznej części miejscowość gminna. Jednocześnie Wójt, działając z upoważnienia Rady Gminy, sukcesywnie opracowuje niewielkie plany miejscowe w celu zaspokajania zmieniających się potrzeb inwestycyjnych mieszkańców, ale też potrzeb rozwoju gminy.

Powyższe podsumowanie pozwala ocenić postępy w opracowywaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego Gminy Bakalarzewo jako zauważalne, ale jednak niezadawalające. Uznaje się, że taki stan i jego utrzymywanie nie stanowi zagrożenia dla ładu przestrzennego na terenie gminy.

2.9. WYKORZYSTANIE ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII NA TERENIE GMINY BAKALARZEWO ORAZ ZOBOWIĄZANIA PRAWNE

Polska, zgodnie z Protokołem z Kioto oraz pakietem klimatyczno-energetycznym Unii Europejskiej, jest zobowiązana do redukcji emisji gazów cieplarnianych. Istotny wpływ na kształtowanie krajowej strategii energetycznej ma polityka klimatyczno-energetyczna Unii Europejskiej (UE), w tym jej długoterminowa wizja dążenia do neutralności klimatycznej UE do 2050 r. oraz mechanizmy regulacyjne stymulujące osiągnięcie efektów w najbliższych dziesięcioleciach. Realizacja w UE celów klimatyczno-energetycznych na 2020 r. oraz 2030 r. jest kluczowa dla niskoemisyjnej transformacji energetycznej.

W związku z realizacją ambicji dekarbonizacji UE, w grudniu 2020 r. Rada Europejska zatwierdziła wiążący unijny cel zakładający ograniczenie emisji netto gazów cieplarnianych do roku 2030 o co najmniej 55% w porównaniu z poziomem z roku 1990. Zwiększono tym samym dotychczas obowiązujący 40% cel redukcyjny. Nowa unijna ambicja została określona jako kolektywny cel dla całej Unii tj. realizowany na podstawie kontrybucji państw członkowskich, przy uwzględnieniu uwarunkowań krajowych, specyficznych punktów startowych, potencjału redukcyjnego, zasady suwerenności w kształtowaniu krajowego miksu energetycznego, konieczności zagwarantowania bezpieczeństwa energetycznego; w sposób możliwie najbardziej racjonalny pod względem kosztów celem zachowania przystępnych cen energii dla gospodarstw domowych oraz konkurencyjności UE, jak również uwzględniając zasadę sprawiedliwości i solidarności. Podążanie za dynamicznie przyspieszającymi trendami klimatyczno-energetycznymi UE będzie stanowić dla Polski znaczące wyzwanie transformacyjne. W związku z określonymi celami dla Polski należy wskazać, że także na

terenie Gminy Bakalarzewo konieczna jest dalsza realizacja działań, których celem jest zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych oraz wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

Energia słoneczna

Zgodnie z danymi Instytutu Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania Polskiej Akademii Nauk w Gminie Bakalarzewo jest największe nasłonecznienie w ciągu roku w Polsce, które waha się w granicach 36 - 38%. Średnioroczne sumy napromieniowania słonecznego całkowitego padającego na jednostkę powierzchni poziomej wynoszą na terenie gminy 3600 MJ/m², zaś roczna liczba godzin czasu promieniowania słonecznego wynosi powyżej 1500. W przypadku Gminy Bakalarzewo energia słoneczna powinna być zatem jednym z głównych alternatywnych źródeł energii. W ostatnich latach mieszkańcy wyposażyli swoje budynki w instalacje OZE, zrealizowano także projekty, dzięki którym zwiększyła się ilość wykorzystywanych odnawialnych źródeł energii, jednak nadal jest ona niewystarczająca. Gmina Bakalarzewo zrealizowała m.in. następujący projekt:

- Instalacja paneli fotowoltaicznych na potrzeby budynków mieszkalnych w Gminie Bakalarzewo - inwestycja uzyskała dofinansowanie w ramach działania 5.1. Energetyka oparta na odnawialnych źródłach energii Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020 i zakładała montaż 12 szt. instalacji fotowoltaicznych dla 12 budynków mieszkalnych. Wartość projektu to 422 280,00 zł, a wartość dofinansowania – 274 482,00 zł.

Energia biomasy

Wydaje się, że rolniczy charakter gminy i znaczna ilość gospodarstw rolnych stanowiłyby dogodne miejsce do lokalizacji odnawialnych źródeł energii wykorzystujących biomasę i biogaz. Gospodarstwa te mogą stanowić dobre źródło surowca niezbędnego do pracy biogazowni, elektrociepłowni na biomasę, itp. Biomasa jest najstarszym i najczęściej wykorzystywanym źródłem energii odnawialnej. Stanowi całą istniejącą na Ziemi materię organiczną, w jej skład wchodzi ulegające biodegradacji części produktów, odpady lub pozostałości pochodzenia biologicznego z rolnictwa, łącznie z substancjami roślinnymi i zwierzęcymi, leśnictwa i rybołówstwa oraz powiązanych z nimi działów przemysłu. Jak wynika z badań przeprowadzonych na potrzeby „Projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Bakalarzewo na lata 2015-2030” potencjał wykorzystania biomasy na terenie gminy jest nieduży pomimo jej rolniczego charakteru.

Energia wiatru

Dane Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej (IMGW) dotyczące średniorocznych prędkości wiatru wykazują, że Gmina Bakalarzewo zlokalizowana jest w strefie I - wybitnie korzystnych, energetycznych warunków wiatrowych. W chwili obecnej w Bakalarzewie funkcjonują 3 przemysłowe elektrownie wiatrowe. Elektrownie zostały zrealizowane w związku z obowiązującym planem przyjętym uchwałą nr XIX/97/08 Rady Gminy Bakalarzewo z dnia 22.07.2008 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części wsi Stara Chmielówka w gminie Bakalarzewo.

Obecnie nie planuje się na terenie gminy lokalizacji nowych dużych siłowni wiatrowych, natomiast stawia się na rozwój małych i mikro instalacji opartych na odnawialnych źródłach energii, w szczególności instalacji prosumenckich.

Energia geotermalna

Gmina Bakalarzewo leży na obszarze o bardzo niskim strumieniu ciepłym z wnętrza Ziemi i nie ma potencjału na wykorzystanie energii geotermalnej. Możliwe jest jednak wykorzystanie energii dostępnej za pośrednictwem pomp ciepła.

Energia wodna

Budowa elektrowni wodnej wiąże się ze spełnieniem szeregu wymogów wprowadzonych przepisami prawa dotyczących m. in. zapobiegania stratom ryb, ograniczeniom przekształcania rzeźby terenu i naturalnego koryta rzeki. Z tego względu źródło to nie jest masowo wykorzystywane na terenie Polski. Obecnie na terenie gminy funkcjonuje 1 prywatna elektrownia wodna przy ul. Młyńskiej w Bakalarzewie. Nie przewiduje się budowy kolejnych.

Podsumowując, na terenie Gminy Bakalarzewo proponuje się zwiększenie wykorzystania energii pochodzącej z odnawialnych źródeł energii. Jedną z korzyści stosowania tych źródeł będzie zmniejszenie negatywnego wpływu energetyki konwencjonalnej na środowisko. Na terenie gminy największe znaczenie wśród odnawialnych źródeł energii odgrywać będzie energia słoneczna, w mniejszym zakresie biomasa, energia wodna i wiatrowa. Zalecane jest także wykorzystanie pomp ciepła.

3. SFERA SPOŁECZNA

3.1. DEMOGRAFIA

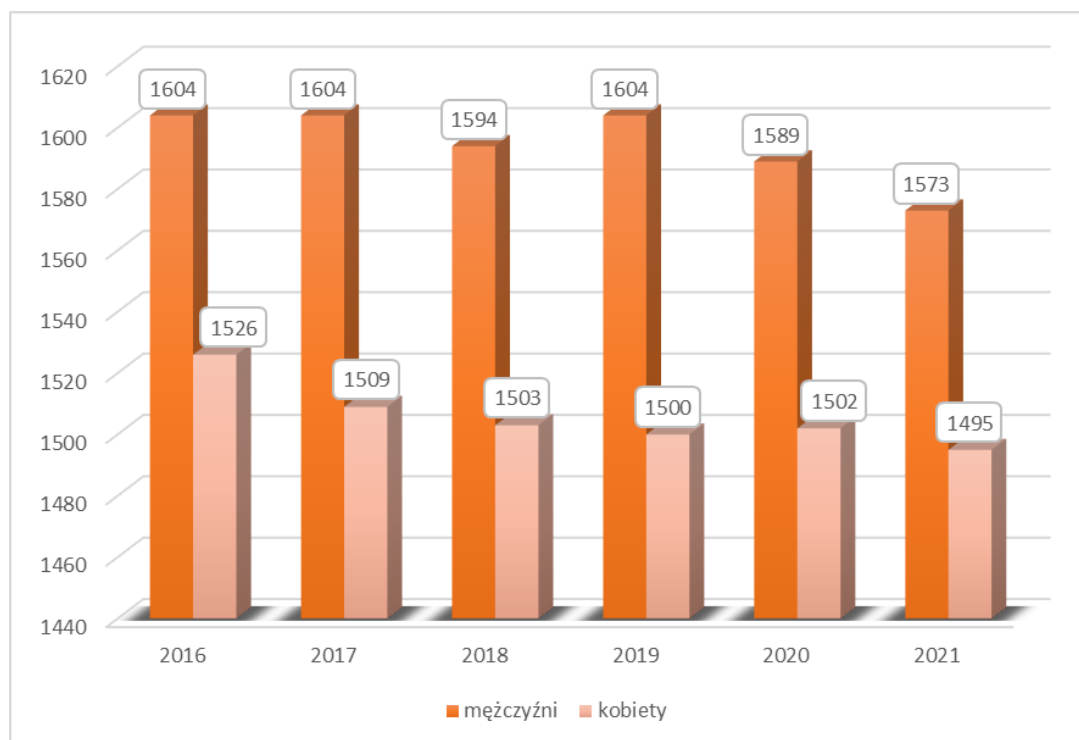
Istotnym czynnikiem wpływającym na rozwój Gminy Bakałarzewo jest sytuacja demograficzna oraz perspektywy jej zmian. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2021 roku na terenie Gminy Bakałarzewo zamieszkiwało 3 068 osób. W analizowanych latach na terenie gminy więcej było mężczyzn niż kobiet (w 2021 r. odnotowano 51,27% mężczyzn oraz 48,73% kobiet). Liczba mieszkańców ulegała ponadto niewielkiemu zmniejszeniu, w latach 2016-2021 z terenu gminy ubyły 62 osoby – 1,98%.

Tabela 16. Stan ludności faktycznie zamieszkującej teren Gminy Bakałarzewo

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ogółem, miejsce zamieszkania, stan na 31 XII							
ogółem	osoba	3 130	3 113	3 097	3 104	3 091	3 068
mężczyźni	osoba	1 604	1 604	1 594	1 604	1 589	1 573
kobiety	osoba	1 526	1 509	1 503	1 500	1 502	1 495

Źródło: Dane GUS

Wykres 5. Ludność zamieszkująca teren Gminy Bakałarzewo według płci, stan na 31.XII.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na terenie Gminy Bakałarzewo współczynnik feminizacji, według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2016-2021 utrzymywał się na podobnym poziomie, oscylował pomiędzy 94 a 95 osobami.

Gęstość zaludnienia w 2021 roku wyniosła zaś 25 osób na 1 km² i była na identycznym poziomie jak w latach 2017-2020.

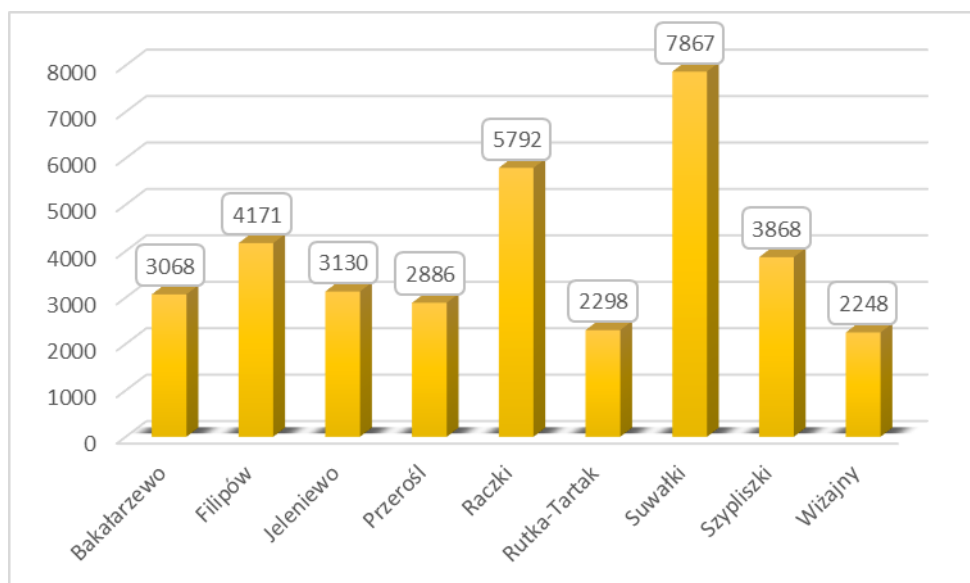
Tabela 17. Ludność na terenie Gminy Bakałarzewo w latach 2016-2021

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem							
w wieku przedprodukcyjnym	%	18,8	18,6	18,7	18,7	19,1	19,5
w wieku produkcyjnym	%	63,3	62,9	62,3	61,7	61,1	60,5
w wieku poprodukcyjnym	%	18,0	18,4	19,0	19,6	19,9	20,0
Współczynnik feminizacji							
ogółem	osoba	95	94	94	94	95	95
Gęstość zaludnienia oraz wskaźniki							
ludność na 1 km ²	osoba	26	25	25	25	25	25
zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców	osoba	6,4	-5,4	-5,1	2,3	-4,2	-7,4

Źródło: Dane GUS

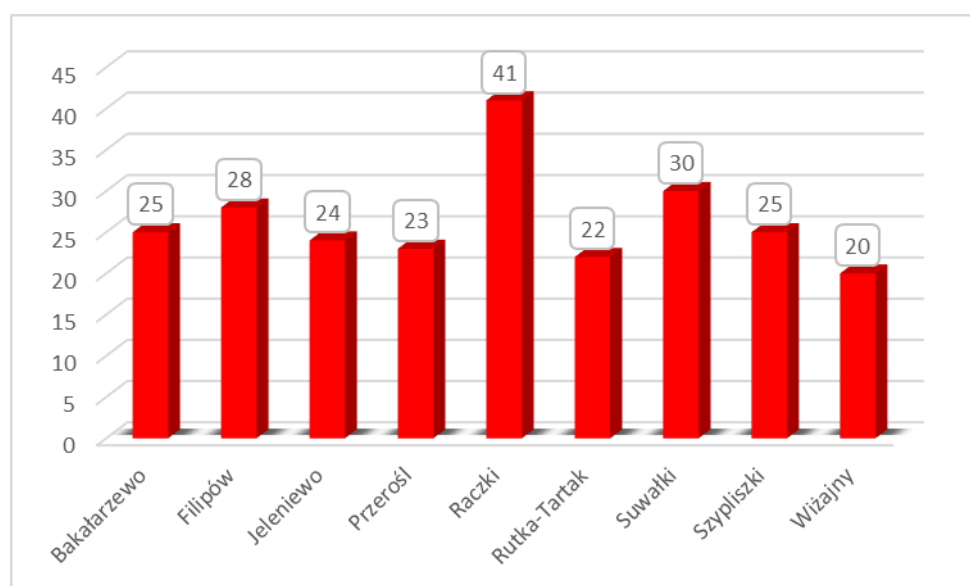
Na wykresie 6 zaprezentowano informacje na temat liczby mieszkańców poszczególnych gmin powiatu suwalskiego. Zgodnie z przedstawionymi danymi najwięcej osób zamieszkuje na terenie Gminy Suwałki. Najmniejszą liczbę mieszkańców posiada Gmina Wiżajny, natomiast Gmina Bakałarzewo charakteryzuje się czwartą najmniejszą liczbą mieszkańców. Pod kątem gęstości zaludnienia Gmina Bakałarzewo zajmuje czwarte miejsce w powiecie, co zostało zaprezentowane na wykresie 7.

Wykres 6. Liczba mieszkańców w poszczególnych gminach powiatu suwalskiego, 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2021 r.

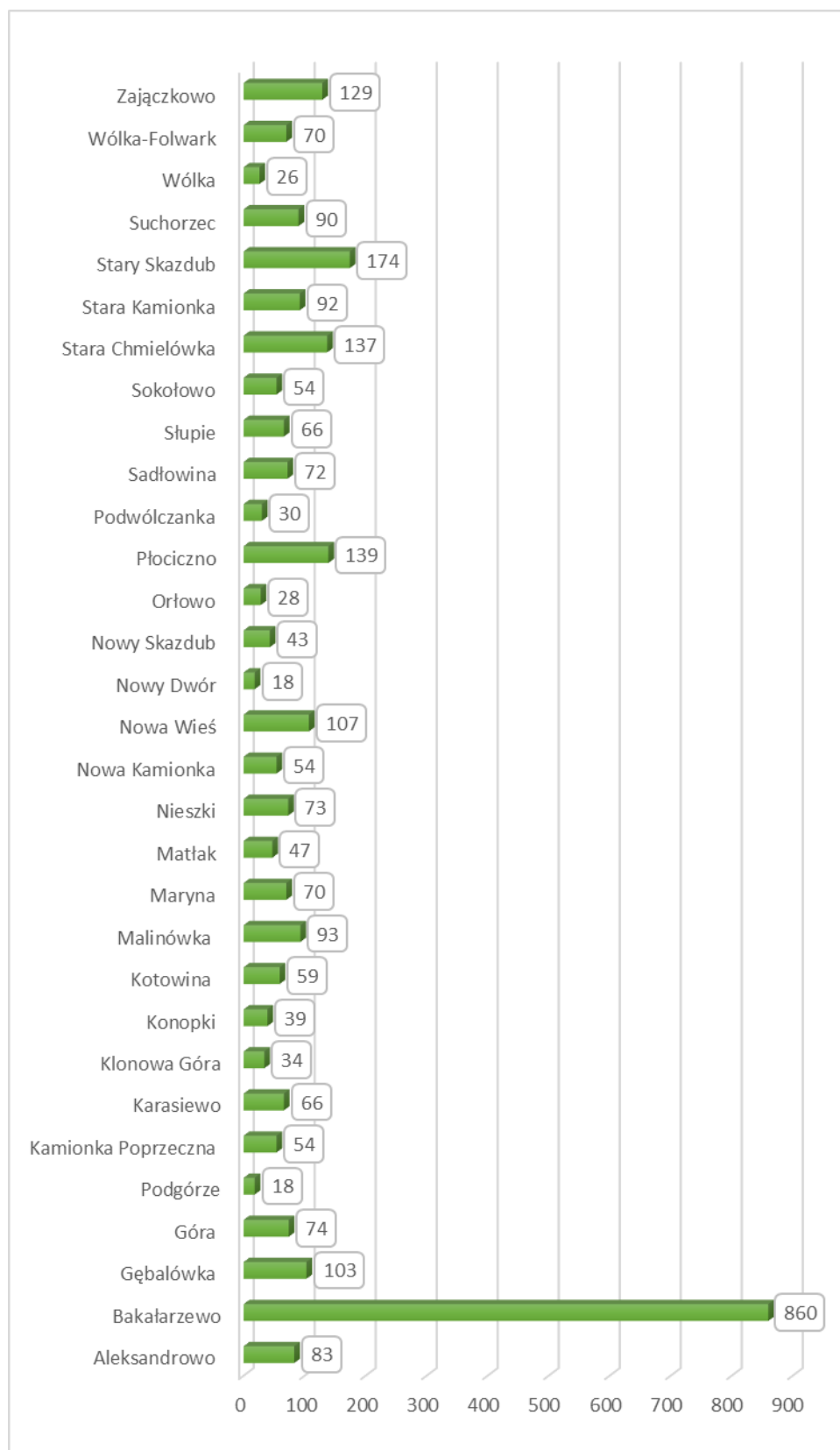
Wykres 7. Gęstość zaludnienia w poszczególnych gminach powiatu suwalskiego, 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2021 r.

Z kolei biorąc pod uwagę uwarunkowania wewnętrzne należy stwierdzić, że największą liczbą mieszkańców charakteryzuje się Bakalarzewo, zaś najmniejszy potencjał ludnościowy posiadają: Podgórze, Nowy Dwór, Wólka i Orłowo, co zaprezentowano na wykresie 8.

Wykres 8. Liczba mieszkańców w poszczególnych miejscowościach Gminy Bakałarzewo

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Bakałarzewo, stan na 31.12.2021 r.

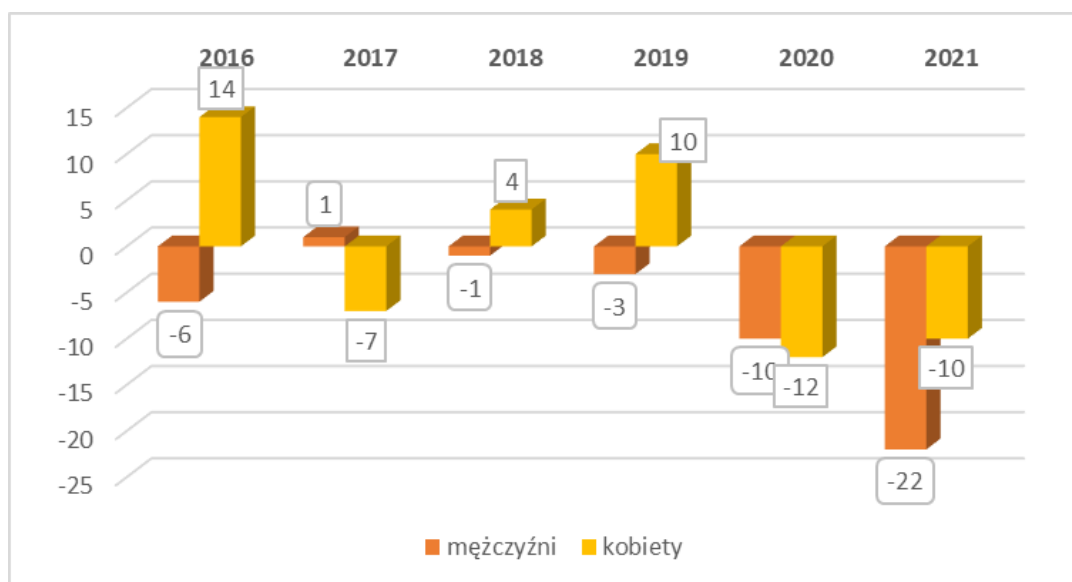
Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w Gminie Bakałarzewo w latach 2017, 2020 i 2021 przyrost naturalny osiągał wynik ujemny. Najgorzej sytuacja wyglądała w 2021 r., gdy przyrost naturalny osiągnął poziom: -32. Oznacza to, że na obszarze analizowanej jednostki samorządu terytorialnego było więcej zgonów niż urodzeń. W pozostałych latach przyrost naturalny kształtował się na poziomie od -22 do +8.

Tabela 18. Ruch naturalny w latach 2016-2021 na terenie Gminy Bakałarzewo

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Urodzenia żywe						
ogółem	48	30	33	39	23	28
mężczyźni	19	17	17	14	9	14
kobiety	29	13	16	25	14	14
Zgony ogółem						
ogółem	40	36	30	32	45	60
mężczyźni	25	16	18	17	19	36
kobiety	15	20	12	15	26	24
Przyrost naturalny						
ogółem	8	-6	3	7	-22	-32
mężczyźni	-6	1	-1	-3	-10	-22
kobiety	14	-7	4	10	-12	-10

Źródło: Dane GUS

Wykres 9. Przyrost naturalny na terenie Gminy Bakałarzewo według płci w latach 2016-2021

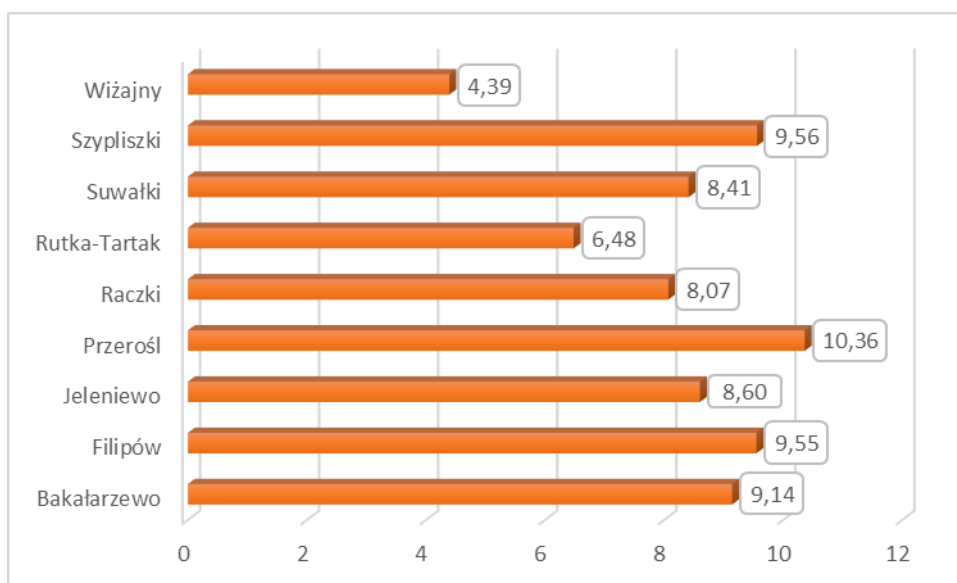

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Porównując wskaźniki dotyczące urodzeń żywych na 1000 mieszkańców można zauważyć, że Gmina Bakałarzewo zajmuje 4 miejsce w powiecie suwalskim, a pod kątem liczby zgonów na 1000 mieszkańców - 1 miejsce. Z kolei biorąc pod uwagę przyrost naturalny na 1000

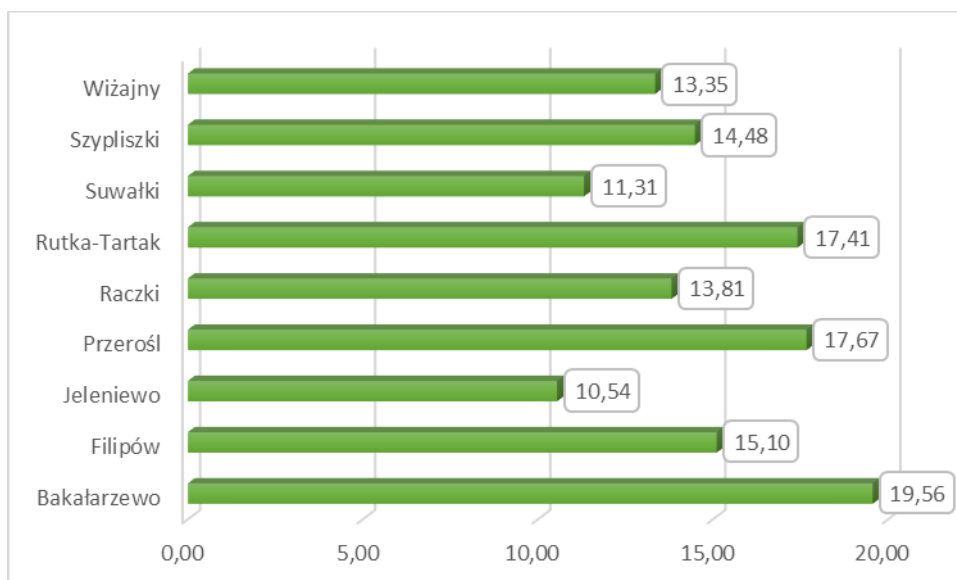
mieszkańców można stwierdzić, że analizowana jednostka samorządu terytorialnego zajmuje 2 miejsce w powiecie. Gmina Bałaczewo charakteryzuje się więc niekorzystnymi zjawiskami ludnościowymi, jednak nie odbiegają one znacząco stopniem intensywności od tendencji zaobserwowanych także w pozostałych gminach powiatu suwalskiego.

Wykres 10. Urodzenia żywe na 1000 mieszkańców w poszczególnych gminach powiatu suwalskiego, 2021 r.

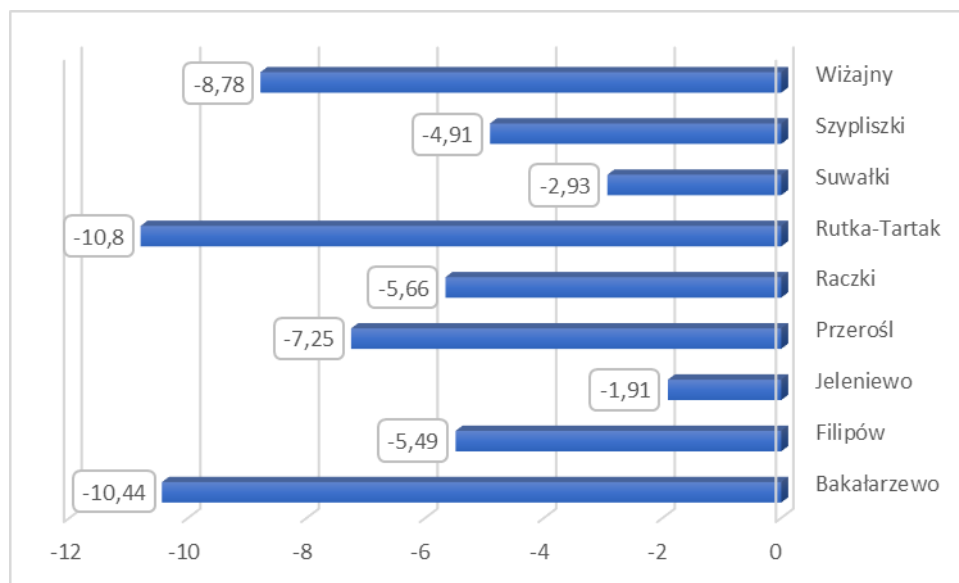
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2021 r.

Wykres 11. Zgony na 1000 mieszkańców w poszczególnych gminach powiatu suwalskiego, 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2021 r.

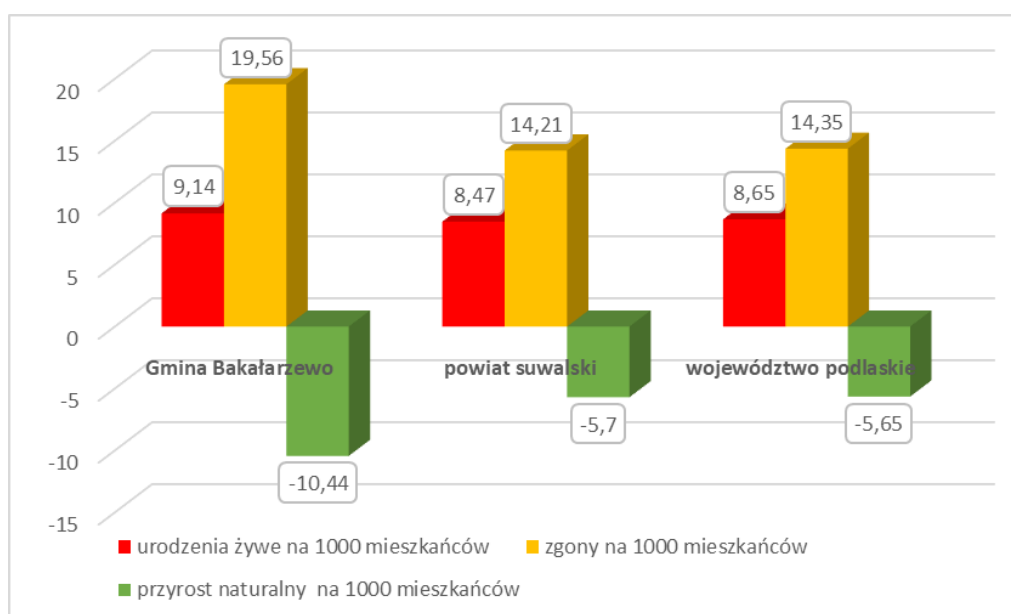
Wykres 12. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców w poszczególnych gminach powiatu suwalskiego, 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2021 r.

Z kolei porównując wskaźniki urodzeń żywych, zgonów oraz przyrostu naturalnego na 1000 mieszkańców Gminy Bakałarzewo, powiatu suwalskiego oraz województwa podlaskiego za 2021 r. można zauważyć, że Gmina Bakałarzewo charakteryzuje się najniższym przyrostem naturalnym.

Wykres 13. Wskaźniki urodzeń żywych, zgonów oraz przyrostu naturalnego na 1000 mieszkańców Gminy Bakałarzewo, powiatu suwalskiego oraz województwa podlaskiego, 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2021 r.

Saldo migracji wewnętrznych w 2021 roku w Gminie Bakalarzewo, według danych GUS, wyniosło -11. Saldo migracji zagranicznych w tymże roku wyniosło 1. Szczegółowe dane zaprezentowano w tabeli 19.

Tabela 19. Migracje wewnętrzne i zagraniczne na terenie Gminy Bakalarzewo w latach 2016-2021

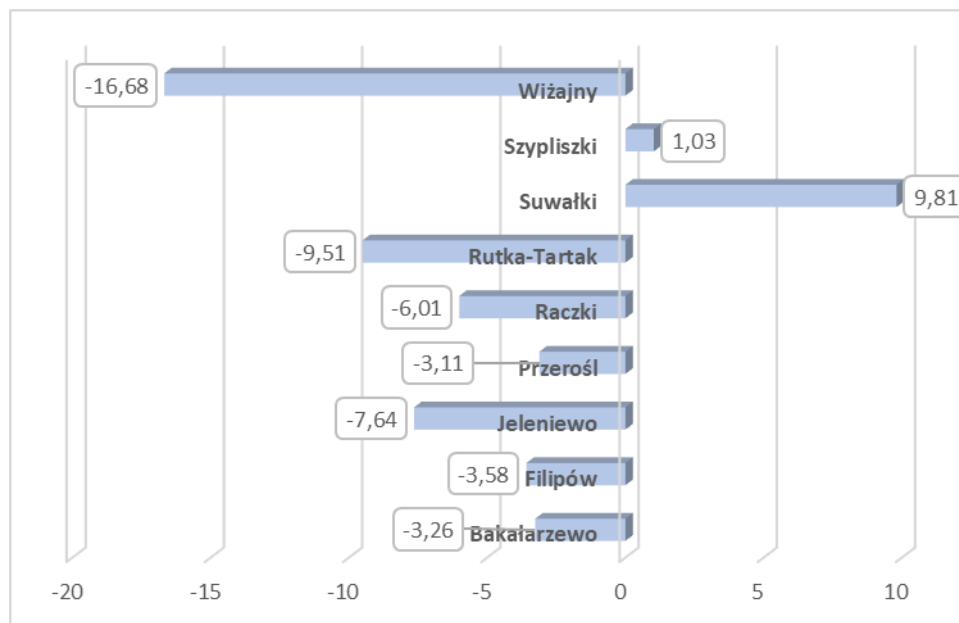
Wyszczególnienie	Jedn. miary	2016	2017	2018	2019	2020	2021
zameldowania w ruchu wewnętrznym							
ogółem	osoba	28	33	32	55	53	52
mężczyźni	osoba	12	17	10	30	28	22
kobiety	osoba	16	16	22	25	25	30
zameldowania z zagranicy							
ogółem	osoba	0	0	1	1	1	1
mężczyźni	osoba	0	0	1	0	0	1
kobiety	osoba	0	0	0	1	1	0
wymeldowania w ruchu wewnętrznym							
ogółem	osoba	37	47	51	43	56	63
mężczyźni	osoba	14	20	16	18	32	28
kobiety	osoba	23	27	35	25	24	35
saldo migracji wewnętrznych							
ogółem	osoba	-9	-14	-19	12	-3	-11
mężczyźni	osoba	-2	-3	-6	12	-4	-6
kobiety	osoba	-7	-11	-13	0	1	-5
saldo migracji zagranicznych							
ogółem	osoba	0	0	1	1	1	1
mężczyźni	osoba	0	0	1	0	0	1
kobiety	osoba	0	0	0	1	1	0
zameldowania ogółem							
ogółem	osoba	28	33	33	56	54	53
mężczyźni	osoba	12	17	11	30	28	23
kobiety	osoba	16	16	22	26	26	30
wymeldowania ogółem							
ogółem	osoba	37	47	51	43	56	63
mężczyźni	osoba	14	20	16	18	32	28
kobiety	osoba	23	27	35	25	24	35
saldo migracji ogółem							
ogółem	osoba	-9	-14	-18	13	-2	-10
mężczyźni	osoba	-2	-3	-5	12	-4	-5
kobiety	osoba	-7	-11	-13	1	2	-5

Źródło: Dane GUS

W 2021 r. dodatnie saldo migracji odnotowano jedynie na terenie Gminy Szypliszki i Suwałki. W pozostałych gminach powiatu suwalskiego saldo było ujemne, a największy odpływ mieszkańców zaobserwowano z terenu Gminy Wiżajny, co zaprezentowano na wykresie 14.

Gmina Bakalarzewo – pod kątem ujemnego salda migracji – zajęła 2 miejsce w powiecie. Oznacza to, że procesy migracyjne są tu znaczące, ale sytuacja i tak jest trochę bardziej korzystna niż w większości gmin powiatu.

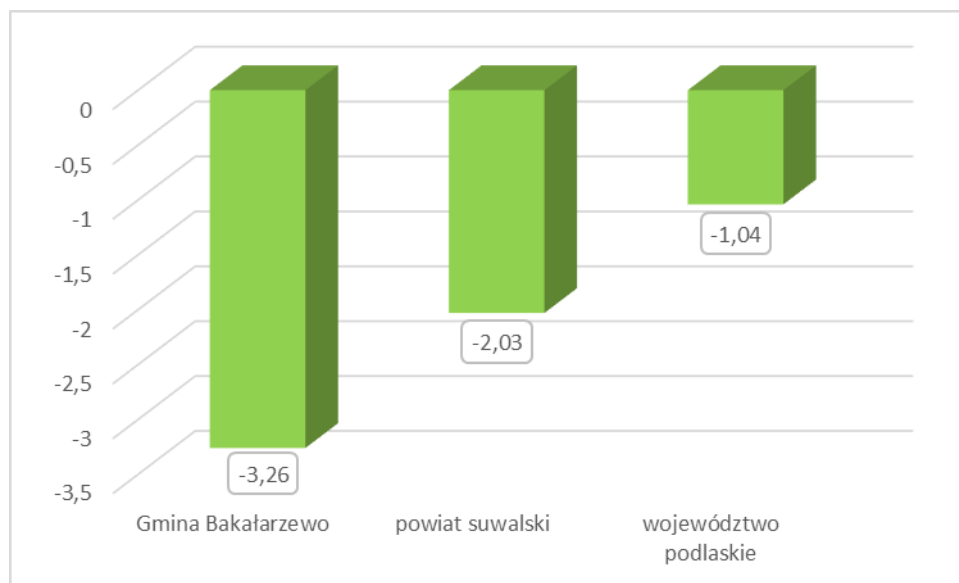
Wykres 14. Saldo migracji ogółem na 1000 mieszkańców w poszczególnych gminach powiatu suwalskiego, 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2021 r.

Porównując dane gminy ze statystykami dla powiatu suwalskiego oraz województwa podlaskiego trzeba stwierdzić, że najmniej korzystnie sytuacja przedstawiała się w odniesieniu do Gminy Bakalarzewo. Zdecydowanie najmniejszy odpływ ludności odnotowano na terenie województwa.

Wykres 15. Saldo migracji ogółem na 1000 mieszkańców Gminy Bakalarzewo, powiatu suwalskiego oraz województwa podlaskiego, 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2021 r.

Analizując dane dotyczące liczby ludności na terenie Gminy Bakalarzewo należy stwierdzić, że dynamika zmian liczby ludności nie jest korzystna, a zatem istotne jest podejmowanie działań mających na celu przyciągnięcie na ten teren nowych mieszkańców, dla których istotne znaczenie ma także stan środowiska przyrodniczego oraz dostępność do podstawowej infrastruktury społecznej i technicznej.

Niekorzystne są dane zarówno dotyczące przyrostu naturalnego, jak i salda migracji. Jeśli więc nie zostaną zahamowane występujące obecnie trendy związane ze zmniejszaniem się liczby mieszkańców gminy, można się spodziewać, że w kolejnych latach liczba osób zamieszkujących tę część województwa podlaskiego będzie nadal malała.

3.2. WIEK I STRUKTURA WYKSZTAŁCENIA MIESZKAŃCÓW

Na terenie Gminy Bakalarzewo w latach 2016-2021 zmniejszył się odsetek osób w wieku produkcyjnym na rzecz ludności w wieku poprodukcyjnym, co zostało zaprezentowane w tabeli 20 i na wykresie 16. Świadczy to o tym, że na terenie gminy przybywa osób starszych, dla których ważne staną się przede wszystkim usługi społeczne. W celu zapewnienia ewentualnego przyrostu liczby osób w wieku produkcyjnym równoważących wzrastającą ilość osób w wieku poprodukcyjnym ważne jest przeprowadzanie inwestycji mających na celu poprawę stanu środowiska naturalnego, infrastruktury oraz zaplecza usługowego w celu

przyciągania na teren gminy młodych, dobrze wykształconych mieszkańców, którzy zapewnią dodatkowe przychody dla budżetu gminy.

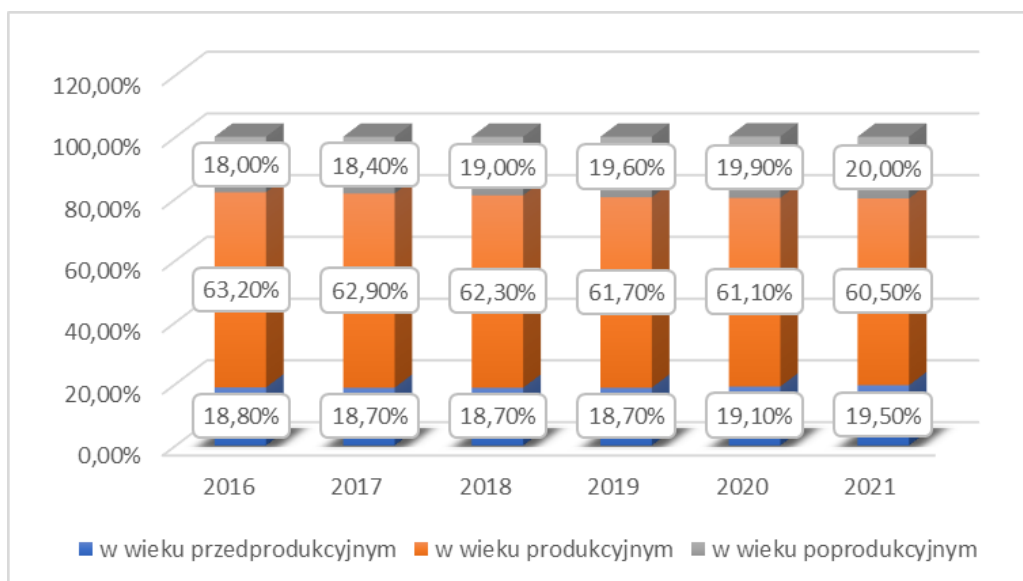
Ważne jest także zwiększenie liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, które będzie się wiązało z koniecznością zapewnienia odpowiedniej infrastruktury edukacyjnej oraz zagospodarowania czasu wolnego najmłodszych mieszkańców.

Tabela 20. Grupy wiekowe ludności na terenie Gminy Bakalarzewo w latach 2016-2021

Wyszczególnienie	J. m.	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Grupy wiekowe ludności z uwzględnieniem płci							
w wieku przedprodukcyjnym							
ogółem	osoba	587	580	579	580	589	598
mężczyźni	osoba	304	304	307	297	297	300
kobiety	osoba	283	276	272	283	292	298
w wieku produkcyjnym							
ogółem	osoba	1 981	1 959	1 930	1 916	1 888	1 857
mężczyźni	osoba	1 106	1 102	1 083	1 090	1 068	1 049
kobiety	osoba	875	857	847	826	820	808
w wieku poprodukcyjnym							
ogółem	osoba	562	574	588	608	614	613
mężczyźni	osoba	194	198	204	217	224	224
kobiety	osoba	368	376	384	391	390	389
Wskaźnik obciążenia demograficznego							
ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	osoba	58,0	58,9	60,5	62,0	63,7	65,2
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	osoba	95,7	99,0	101,6	104,8	104,2	102,5
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	osoba	28,4	29,3	30,5	31,7	32,5	33,0

Źródło: Dane GUS

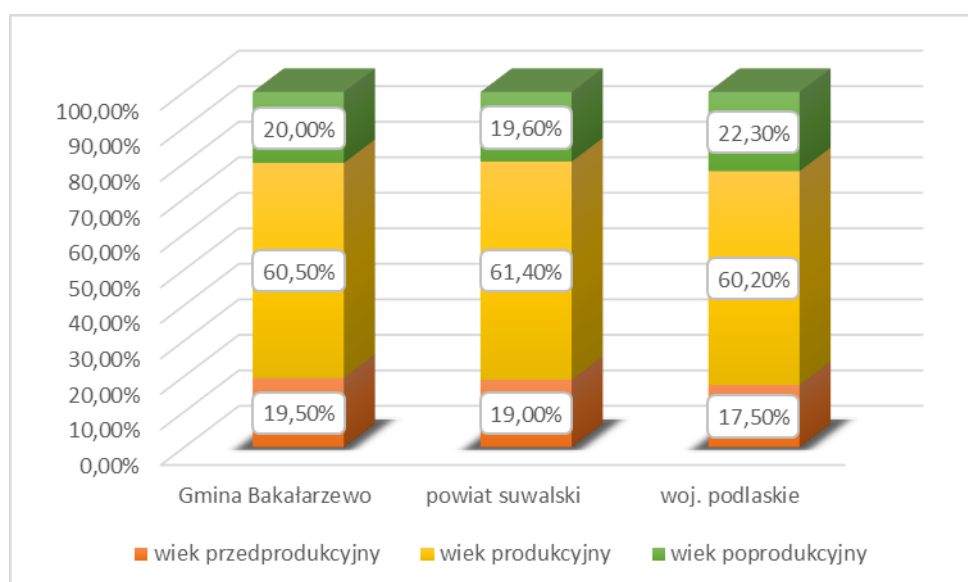
Wykres 16. Grupy wiekowe ludności na terenie Gminy Bakałarzewo

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Porównanie struktury wiekowej Gminy Bakałarzewo z analogiczną strukturą na poziomie powiatu i województwa wskazuje na nieco korzystniejszy rozkład osób w poszczególnych grupach wiekowych na terenie powiatu suwalskiego. Udział osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym jest tu bowiem najwyższy i wynosi 80,40%.

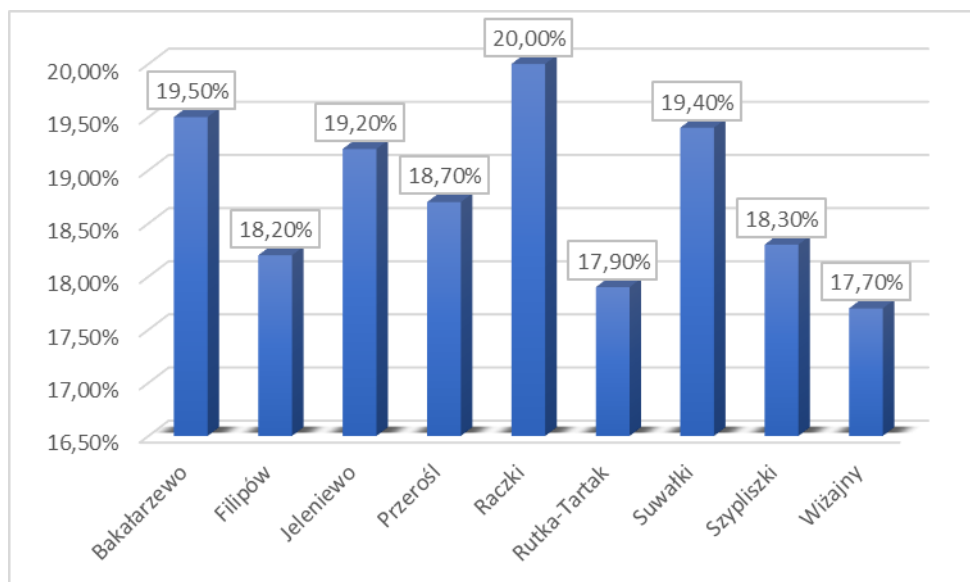
Wykres 17. Struktura ludności w podziale na główne grupy wiekowe w Gminie Bakałarzewo, powiecie suwalskim i województwie podlaskim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, dane za 2021 r.

W powiecie suwalskim najmłodsze społeczeństwo posiada Gmina Raczki (20,00% populacji w wieku 0-17 lat w 2021 r.), zaś 2 miejsce zajmuje Gmina Bakalarzewo (19,50% populacji w wieku 0-17 lat). Najstarsze społeczeństwo posiada Gmina Wiżajny (17,70% mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym).

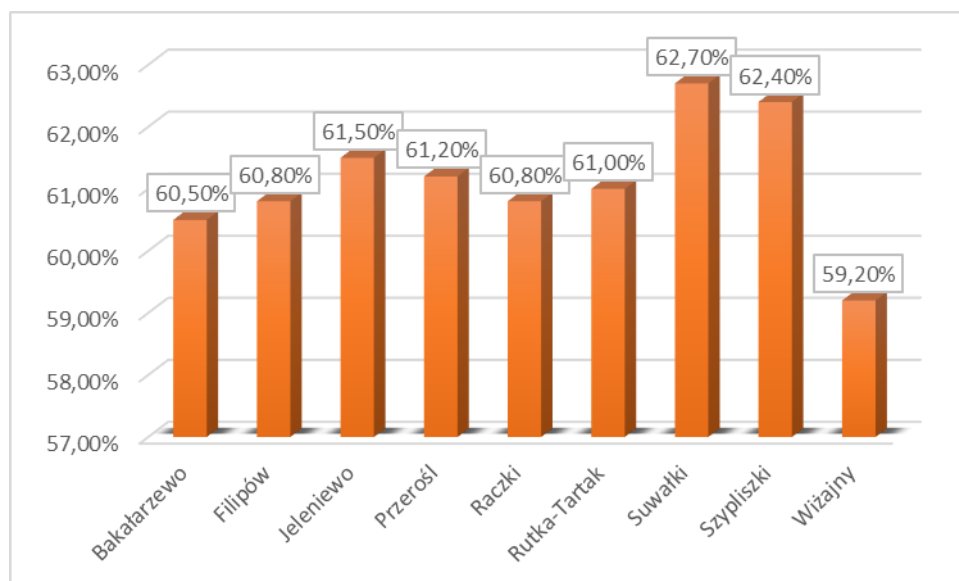
Wykres 18. Ludność w wieku przedprodukcyjnym w gminach powiatu suwalskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, dane za 2021 r.

W zakresie liczby ludności w wieku produkcyjnym w gminach powiatu suwalskiego należy stwierdzić, że jest on niemal wyrównany – waha się między 62,70% a 60,50%, nieco mniej ludności w wieku produkcyjnym posiada jedynie Gmina Wiżajny, dla której wskaźnik wynosi 59,20%. Obrazuje to wykres 19.

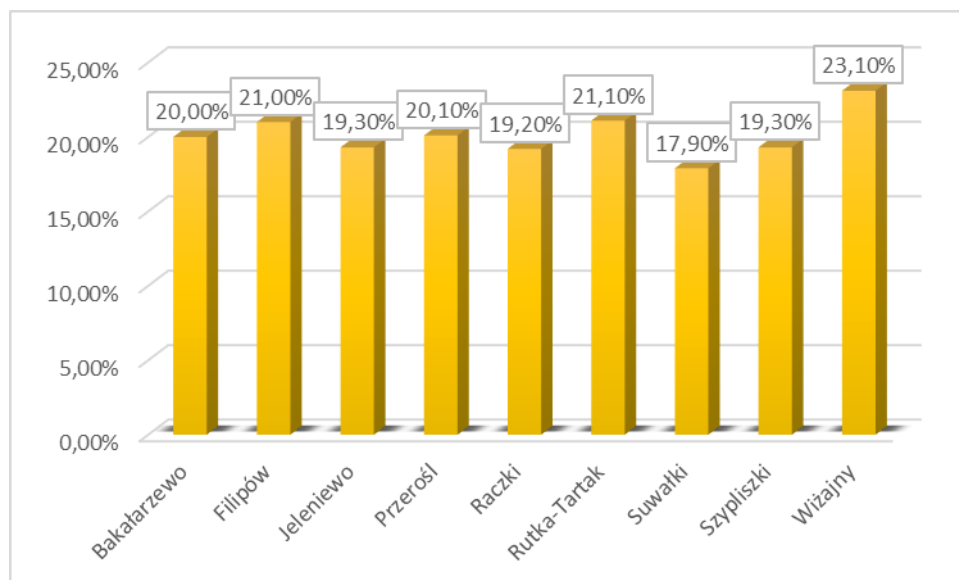
Wykres 19. Ludność w wieku produkcyjnym w gminach powiatu suwalskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, dane za 2021 r.

Procentowy udział ludności w wieku poprodukcyjnym w gminach powiatu suwalskiego kształtuje się w przedziale 17,90% (Gmina Suwałki) – 23,10% (Gmina Wiżajny). Udział procentowy mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w Gminie Bakalarzewo kształtuje się w granicach średniej dla powiatu. Wskazane dane zaprezentowano na wykresie 20.

Wykres 20. Ludność w wieku poprodukcyjnym w gminach powiatu suwalskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, dane za 2021 r.

Wykształcenie ludności jest wskaźnikiem w dużym stopniu obrazującym potencjał regionu do rozwoju, zmiany struktury społeczno-gospodarczej i aktywności ekonomicznej. Zgodnie

z danymi pochodzącymi z Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 r. (w chwili przygotowania Diagnozy nie są dostępne bardziej aktualne dane, Narodowy Spis Powszechny z 2011 r. nie uwzględniał kwestii wykształcenia) na terenie Gminy Bakalarzewo dominują osoby z wykształceniem podstawowym (49,74% mieszkańców). Najmniej jest zaś osób z wykształceniem policealnym (1,67%) oraz wyższym (3,94%). Ponadto zauważalna jest tendencja związana z posiadaniem wyższego poziomu wykształcenia przez kobiety zamieszkujące Gminę Bakalarzewo (5,00% kobiet posiada wykształcenie wyższe, 2,95% - policealne, 20,84% - średnie, natomiast w przypadku mężczyzn odsetek ten przedstawia się następująco: 2,94% mężczyzn legitymuje się wykształceniem wyższym, 0,46% - policealnym, a 17,47% - średnim).

Tabela 21. Struktura wykształcenia mieszkańców Gminy Bakalarzewo

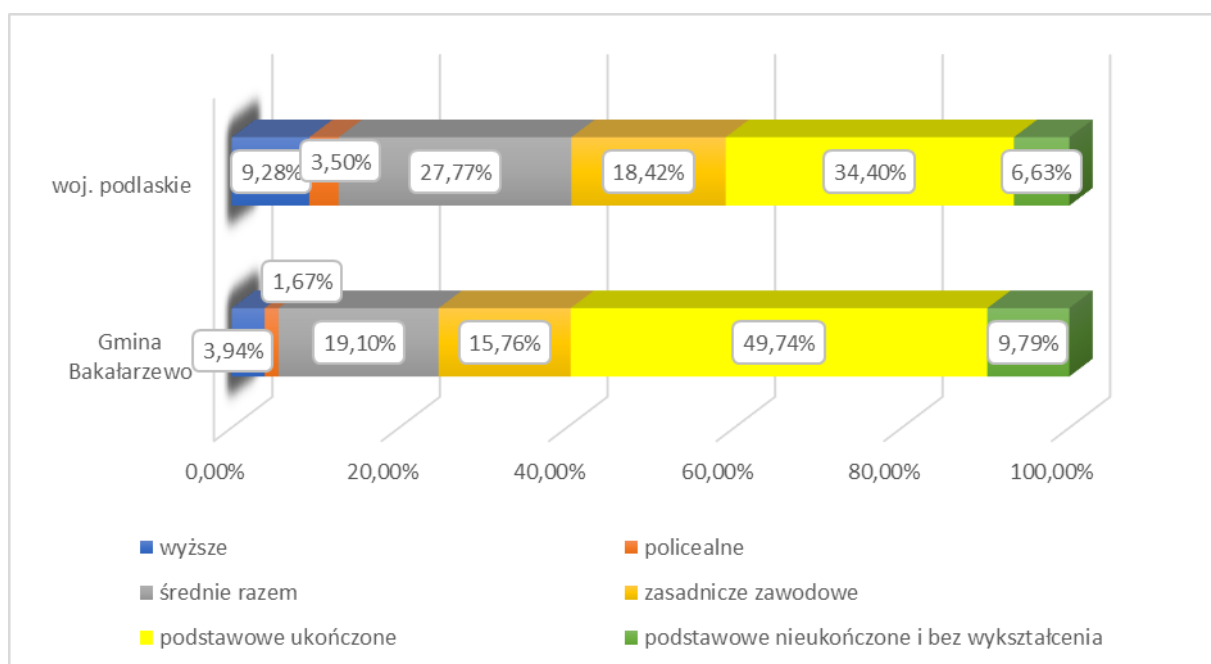
Wyszczególnienie	J.m.	Liczba osób
ogółem		
wyższe	osoba	99
policealne	osoba	42
średnie razem	osoba	480
średnie ogólnokształcące	osoba	56
średnie zawodowe	osoba	424
zasadnicze zawodowe	osoba	396
podstawowe ukończone	osoba	1250
podstawowe nieukończone i bez wykształcenia	osoba	246
mężczyźni		
wyższe	osoba	38
policealne	osoba	6
średnie razem	osoba	226
średnie ogólnokształcące	osoba	24
średnie zawodowe	osoba	202
zasadnicze zawodowe	osoba	258
podstawowe ukończone	osoba	663
podstawowe nieukończone i bez wykształcenia	osoba	103
kobiety		
wyższe	osoba	61
policealne	osoba	36
średnie razem	osoba	254
średnie ogólnokształcące	osoba	32
średnie zawodowe	osoba	222
zasadnicze zawodowe	osoba	138
podstawowe ukończone	osoba	587
podstawowe nieukończone i bez wykształcenia	osoba	143

Źródło: Dane GUS, NSP 2002

W ostatnich latach zauważalna jest jednak tendencja związana z podwyższaniem poziomu wykształcenia, zarówno przez najmłodszych, jak i starszych mieszkańców gminy, wobec czego poziom obecnego wykształcenia mieszkańców może odbiegać od zaprezentowanych danych statystycznych. Podwyższanie poziomu wykształcenia przez mieszkańców może stanowić wyzwanie dla władz gminy polegające na dostosowaniu lokalnego rynku pracy do spełnienia oczekiwań osób przede wszystkim z wykształceniem wyższym. W przypadku nie podjęcia działań prorozwojowych istnieje realne zagrożenie odpływu najlepiej wykształconej części społeczeństwa do większych ośrodków miejskich.

Jednocześnie analizując poziom wykształcenia mieszkańców Gminy Bałaczewo można zaobserwować niekorzystne zjawisko w zestawieniu ze średnim poziomem wykształcenia w województwie podlaskim, gdzie odsetek osób z wykształceniem wyższym był ponad dwukrotnie wyższy.

Wykres 21. Poziom wykształcenia mieszkańców w Gminie Bałaczewo i województwie podlaskim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

3.3. MIESZKALNICTWO

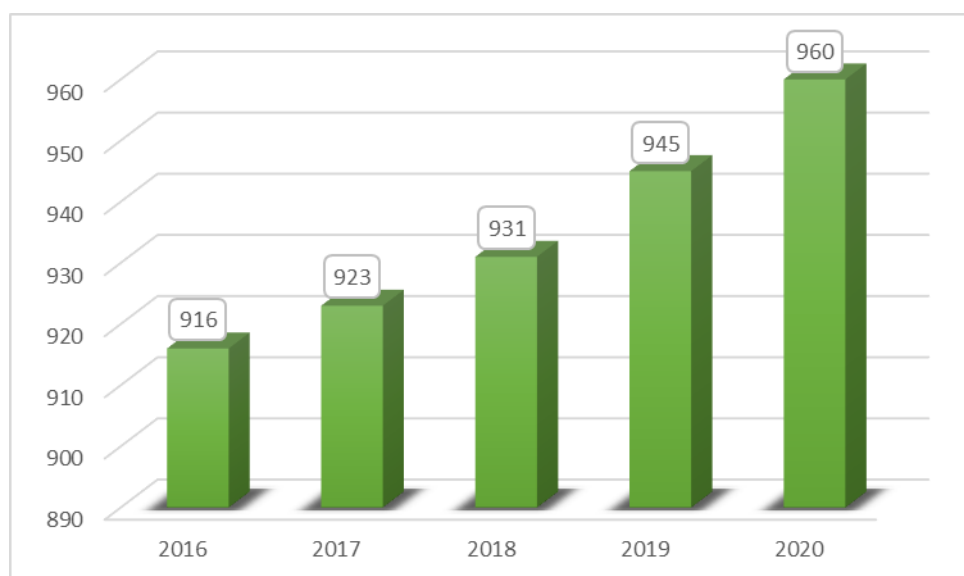
Na terenie Gminy Bakalarzewo istnieje 960 mieszkań (dane GUS za 2020 r. W chwili opracowania Diagnozy nie są dostępne dane za rok 2021). Ich powierzchnia wynosi 94 576 m². W analizowanych latach wzrastała zarówno liczba mieszkań, jak i ich powierzchnia użytkowa, co zaprezentowano w tabeli 22 oraz na wykresie 22.

Tabela 22. Zasoby mieszkaniowe Gminy Bakalarzewo w latach 2016-2021

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2016	2017	2018	2019	2020	2021
mieszkania	-	916	923	931	945	960	b.d.
izby	-	3 976	4 012	4 057	4 140	4 215	b.d.
powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	88 004	89 031	90 007	92 614	94 576	b.d.

Źródło: Dane GUS

Wykres 22. Liczba mieszkań na terenie Gminy Bakalarzewo w latach 2016-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W latach 2016-2020 poziom wyposażenia mieszkań w instalacje wzrósł i to zarówno w odniesieniu do wodociągu, ustępu splukiwanego, łazienki, jak i centralnego ogrzewania. Bez zmian został jedynie poziom wyposażenia w gaz sieciowy, którego nadal brakuje.

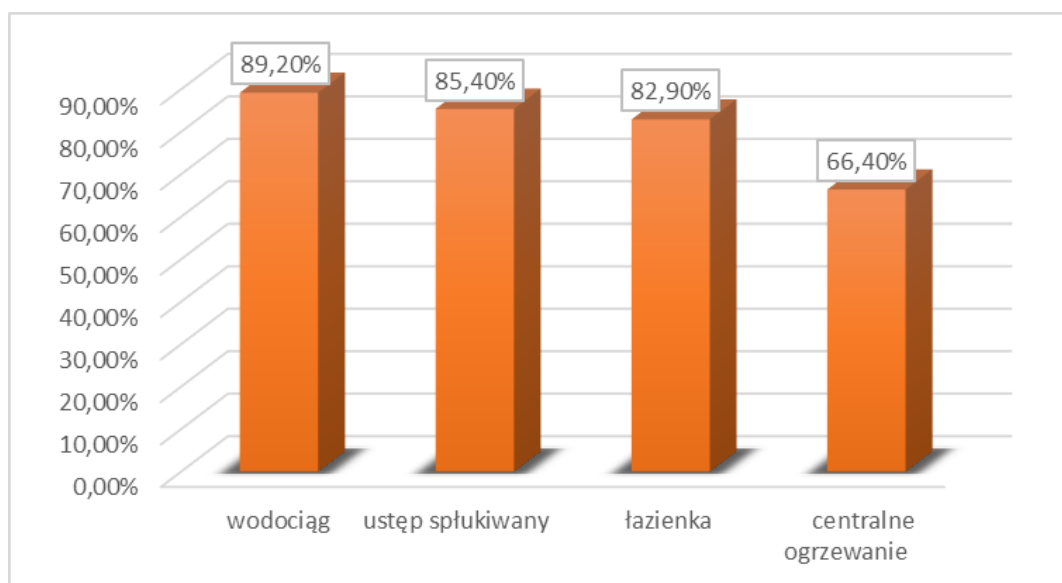
W 2020 roku 89,2% mieszkań wyposażonych było w wodociąg, 82,9% - w łazienkę i 66,4% - w centralne ogrzewanie. Świadczy to o stałej poprawie warunków mieszkaniowych mieszkańców, ale jednocześnie wskazuje na nadal występujące niedobory w tym zakresie.

Tabela 23. Wyposażenie mieszkań w instalacje techniczno – sanitarne na terenie Gminy
Bakałarzewo w latach 2016-2021

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne, ogółem							
wodociąg	-	812	819	827	841	856	b.d.
ustęp spłukiwany	-	776	783	791	805	820	b.d.
łazienka	-	752	759	767	781	796	b.d.
centralne ogrzewanie	-	592	599	607	621	637	b.d.
Mieszkania wyposażone w instalacje - w % ogółu mieszkań							
wodociąg	%	88,6	88,7	88,8	89,0	89,2	b.d.
ustęp spłukiwany	%	84,7	84,8	85,0	85,2	85,4	b.d.
łazienka	%	82,1	82,2	82,4	82,6	82,9	b.d.
centralne ogrzewanie	%	64,6	64,9	65,2	65,7	66,4	b.d.

Źródło: Dane GUS

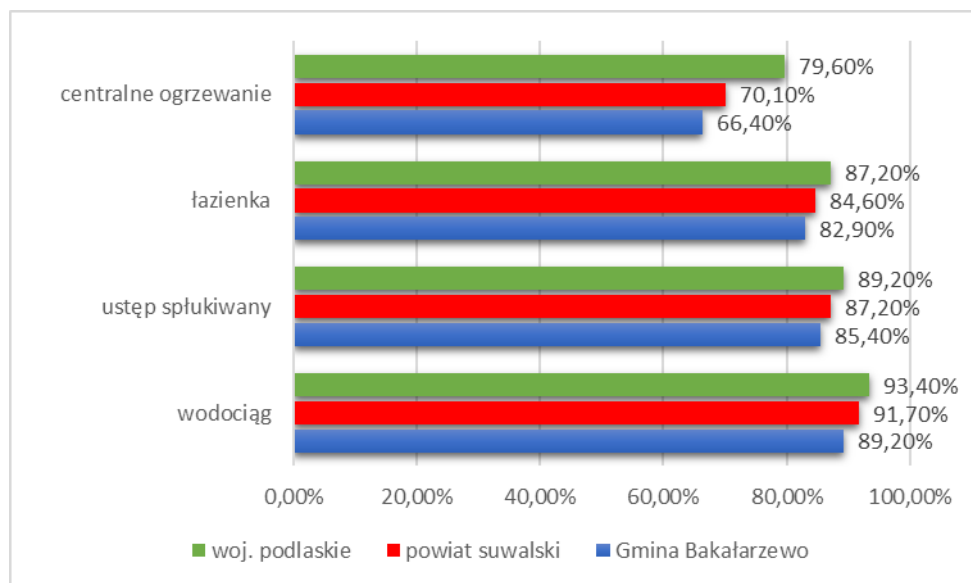
Wykres 23. Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno – sanitarne na terenie Gminy
Bakałarzewo, 2020 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Porównując stan wyposażenia mieszkań w instalacje sanitarne na terenie Gminy Bakałarzewo, powiatu suwalskiego oraz województwa podlaskiego można zauważyć, że stopień wyposażenia mieszkań w gminie jest niższy niż na terenie powiatu oraz zdecydowanie niższy niż średnia wartość dla województwa podlaskiego.

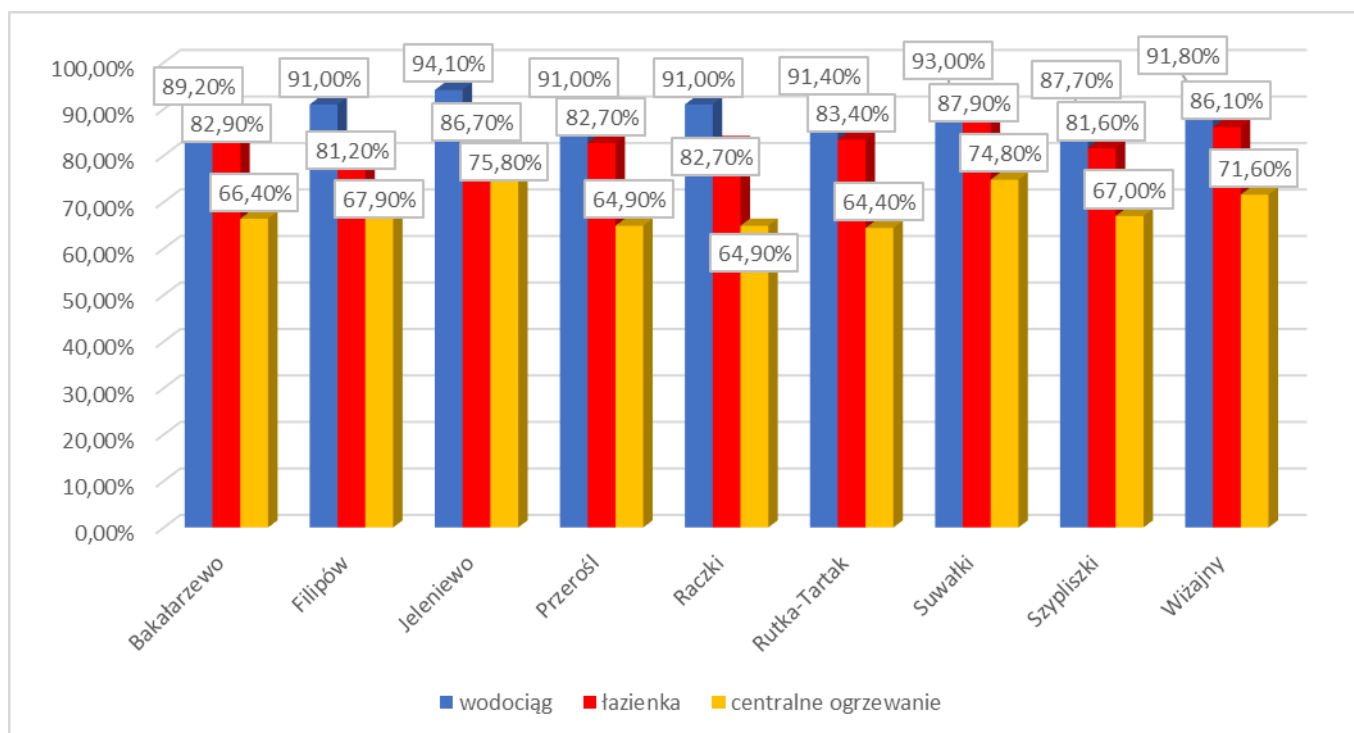
Wykres 24. Wyposażenie sanitarne mieszkań na terenie Gminy Bakałarzewo, powiatu suwalskiego oraz województwa podlaskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2020 r.

Biorąc pod uwagę wyposażenie sanitarne mieszkań w poszczególnych gminach powiatu suwalskiego należy stwierdzić, że Gmina Bakałarzewo wykazuje się przedostatnim najmniejszym odsetkiem mieszkań wyposażonych w wodociąg, zajmuje 6 miejsce pod kątem wyposażenia w centralne ogrzewanie oraz 5 w zakresie dostępu do łazienki, a zatem konieczna jest realizacja przedsięwzięć mających na celu osiągnięcie wyższego poziomu wyposażenia mieszkań w instalacje i zmniejszenie nierówności pomiędzy poszczególnymi gminami wchodzącymi w skład powiatu suwalskiego.

Wykres 25. Wyposażenie sanitarne mieszkań w gminach powiatu suwalskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2020 r.

3.4. STRUKTURA ZATRUDNIENIA I RYNEK PRACY, ŹRÓDŁA UTRZYMANIA MIESZKAŃCÓW

Gmina Bakałarzewo jest gminą typowo rolniczą, w związku z tym większa część jej mieszkańców znajduje zatrudnienie w tym sektorze gospodarki. Poza rolnictwem mieszkańcy znajdują zatrudnienie w działających na terenie gminy firmach usługowych, w ośrodkach wycieczkowych oraz w gospodarstwach agroturystycznych.

Analizując realną aktywność zawodową mieszkańców wzięto pod uwagę liczbę osób pracujących przypadających na 1000 mieszkańców. Na terenie Gminy Bakałarzewo wskaźnik ten jest niższy niż średnia wojewódzka (200 osób w 2020 r.) i średnia dla powiatu suwalskiego (100 osób) i kształtuje się na poziomie 65 osób, co przedstawiono na wykresie 27. Świadczy to o niskim poziomie zatrudnienia mieszkańców.

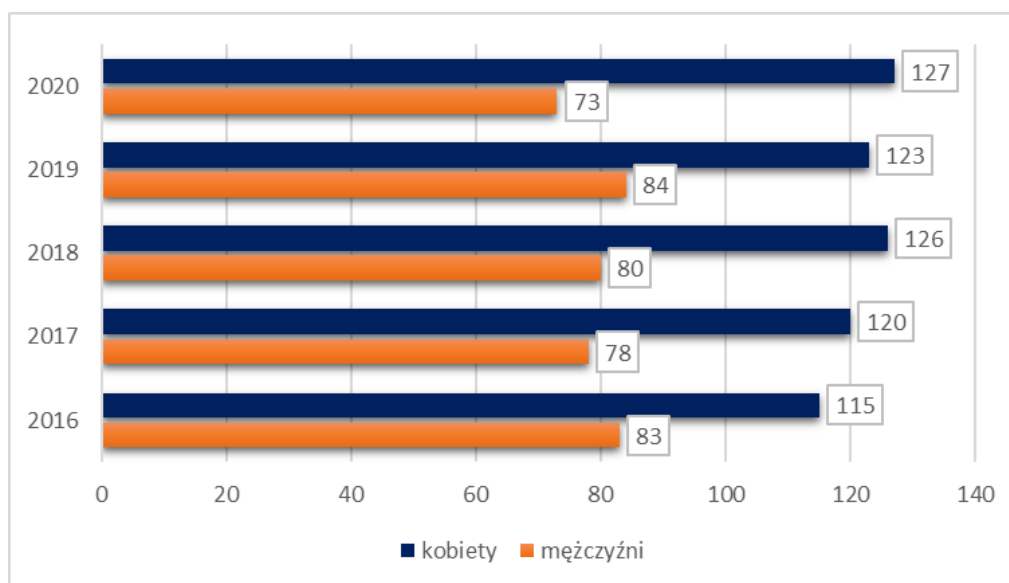
W chwili opracowania Diagnozy nie są dostępne dane za rok 2021.

Tabela 24. Liczba osób pracujących na terenie Gminy Bakałarzewo

Wyszczególnienie	J.m.	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Pracujący wg płci							
ogółem	osoba	198	198	206	207	200	b.d.
mężczyźni	osoba	83	78	80	84	73	b.d.
kobiety	osoba	115	120	126	123	127	b.d.
Pracujący na 1000 ludności							
ogółem	osoba	63	64	67	67	65	b.d.

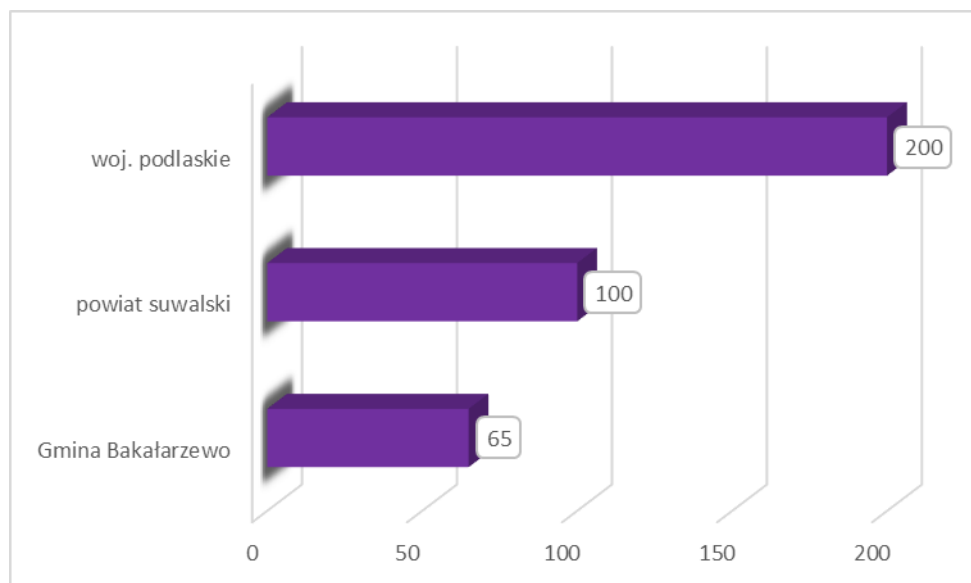
Źródło: Dane GUS

Wykres 26. Liczba osób pracujących z uwzględnieniem płci na terenie Gminy Bakałarzewo

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

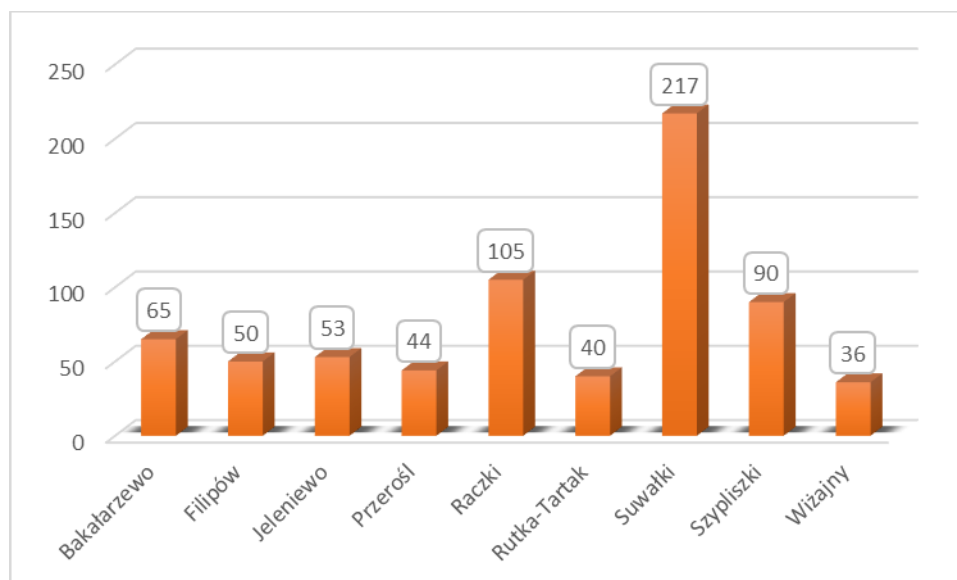
Wykres 27. Wskaźnik pracujących na 1000 mieszkańców Gminy Bałaczewo, powiatu suwalskiego oraz województwa podlaskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2020 r.

Biorąc pod uwagę poszczególne gminy zlokalizowane na terenie powiatu suwalskiego należy wskazać, że wskaźnik pracujących na 1000 mieszkańców przyjmuje najwyższą wartość dla Gminy Suwałki (217), zaś najniższą – dla Gminy Wiżajny (36). Gmina Bałaczewo zajmuje pod tym kątem 4 miejsce w powiecie.

Wykres 28. Wskaźnik pracujących na 1000 mieszkańców poszczególnych gmin powiatu suwalskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2020 r.

3.5. BEZROBOCIE

Na terenie Gminy Bakalarzewo od kilku lat odnotowywane jest stałe zmniejszanie liczby osób pozostających bez pracy. Wyjątek w tym zakresie stanowił rok 2020, kiedy to na skutek pandemii COVID-19 wzrosła liczba osób bezrobotnych.

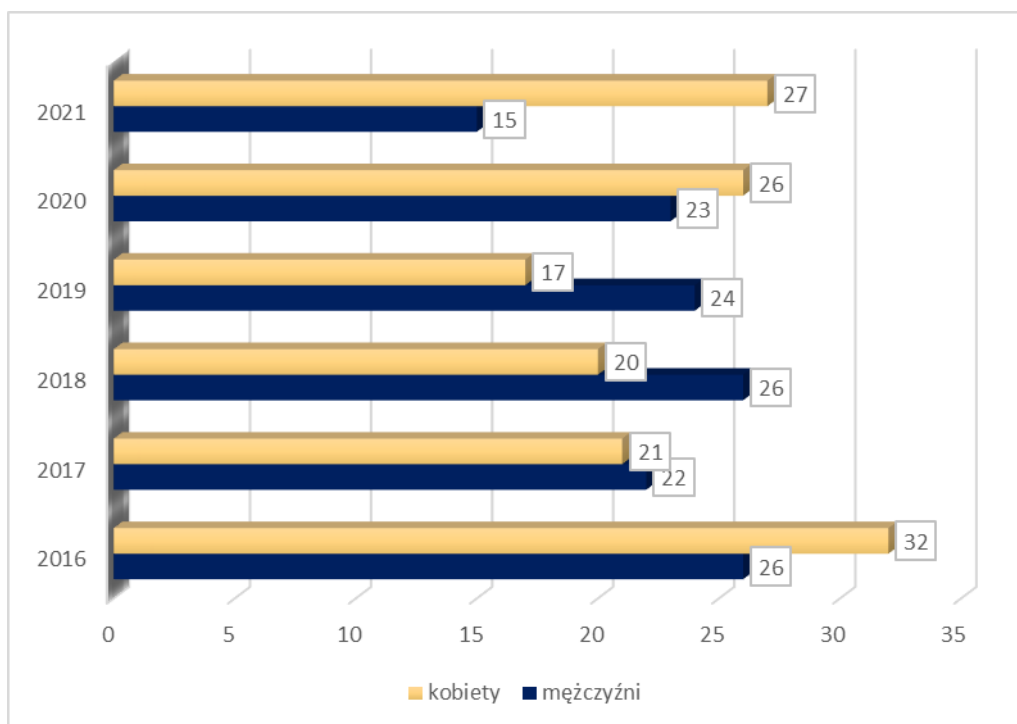
Analizując dane dotyczące bezrobocia na terenie gminy nie można zapomnieć, że badania statystyczne prowadzone przez GUS i PUP nie pokazują pełnego obrazu rynku pracy, nie rejestrując przede wszystkim problemu ukrytego bezrobocia w rolnictwie. Nie można także pomijać faktu, że w przeciągu ostatnich lat zmieniały się przepisy dotyczące sposobu określania statusu osoby bezrobotnej, które eliminowały z tej statystyki niejednokrotnie całe grupy społeczne. Dodatkowym czynnikiem wpływającym na statystyki rynku pracy jest ujemne saldo migracji. Pomimo tych faktów zarówno dane statystyczne, jak i wynikające z obserwacji własnych wskazują, że w odniesieniu do rynku pracy na tym terenie w dalszym ciągu będzie odnotowywana sytuacja związana ze zwiększaniem liczby osób pracujących powodując zmniejszenie stopy bezrobocia, a wskazane tendencje nie zostaną zahamowane nawet w wyniku pandemii COVID-19, co można zaobserwować już w roku 2021, kiedy liczba osób pozostających bez pracy znów spadła.

Tabela 25. Liczba osób bezrobotnych na terenie Gminy Bakalarzewo w latach 2016-2021

Wyszczególnienie	J.m.	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Bezrobotni zarejestrowani wg płci							
ogółem	osoba	58	43	46	41	49	42
mężczyźni	osoba	26	22	26	24	23	15
kobiety	osoba	32	21	20	17	26	27
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci							
ogółem	%	2,9	2,2	2,4	2,1	2,6	2,3
mężczyźni	%	2,4	2,0	2,4	2,2	2,2	1,4
kobiety	%	3,7	2,5	2,4	2,1	3,2	3,3

Źródło: Dane GUS

Wykres 29. Liczba osób bezrobotnych na terenie Gminy Bałaczewo w latach 2016-2021

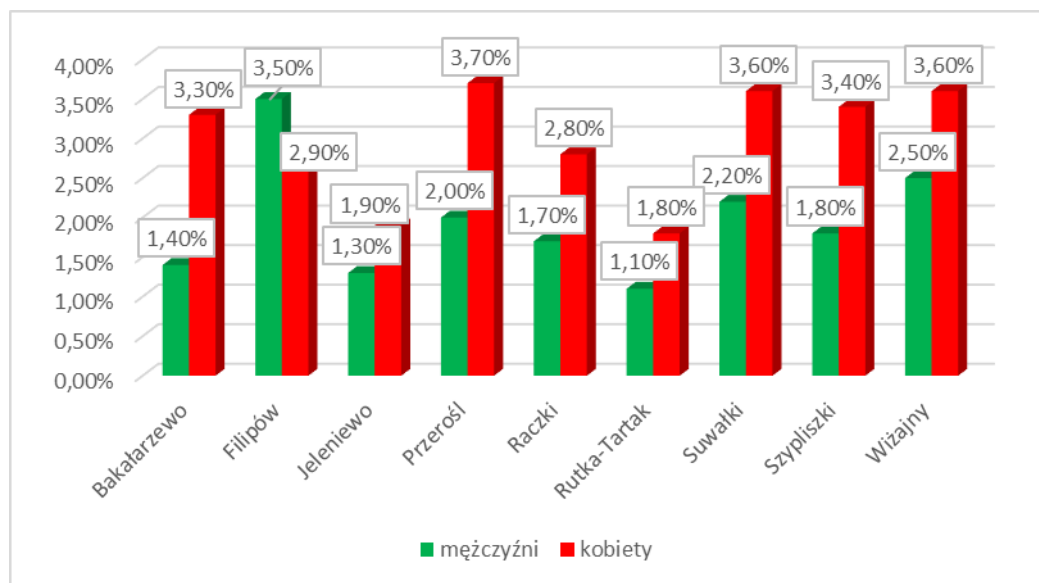
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Struktura bezrobotnych wykazuje, że najliczniejszą grupę stanowią osoby w przedziale 25-34 lata. Są to ludzie młodzi, często dopiero wkraczający na rynek pracy. Taka sytuacja sprzyja powstawaniu ujemnych skutków społecznych i ekonomicznych.

Jednocześnie niepokojącym zjawiskiem jest wzrost bezrobocia u osób z wykształceniem wyższym, policealnym, średnim zawodowym i średnim ogólnokształcącym. Jest to ogromny problem, bowiem powoduje odpływ ludzi wykształconych do innych regionów kraju.

Porównując udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym według płci w poszczególnych gminach powiatu suwalskiego należy stwierdzić, że najkorzystniej sytuacja przedstawia się na terenie Gminy Rutka-Tartak (udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wynosi tu 1,10% w przypadku mężczyzn i 1,80% - dla kobiet), zaś najmniej korzystnie – w Gminie Filipów (3,50% - mężczyźni, 2,90% - kobiety). W Gminie Bałaczewo odnotowano 3 najkorzystniejszy wynik w przypadku mężczyzn oraz 5 - w przypadku kobiet. Wskazane dane zaprezentowano na wykresie 30.

Wykres 30. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym według płci w poszczególnych gminach powiatu suwalskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2021 r.

Należy jednak stwierdzić, że problem bezrobocia nie stanowi głównego problemu społecznego analizowanego obszaru. Decyduje o tym m.in. bliskość specjalnej strefy ekonomicznej, w której zlokalizowano wiele dużych zakładów pracy dających zatrudnienie także mieszkańcom powiatu suwalskiego i Gminy Bakałarzewo.

4. SFERA GOSPODARCZA

4.1. ROLNICTWO

Według danych pochodzących z Powszechnego Spisu Rolnego z 2020 r. na terenie Gminy Bakałarzewo było 507 gospodarstw rolnych, w tym 48,52% stanowiły gospodarstwa o powierzchni powyżej 15 ha.

Tabela 26. Gospodarstwa rolne ogółem na terenie Gminy Bakałarzewo

Wyszczególnienie	Ilość gospodarstw
ogółem	507
do 1 ha włącznie	3
1 - 5 ha	71
5 - 10 ha	93
10 - 15 ha	94
15 ha i więcej	246

Źródło: Dane GUS, PSR 2020

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego (Powszechny Spis Rolny z 2020 roku) największy obszar przeznaczony był pod uprawy zbóż – 3 692,39 ha, co zaprezentowano w tabeli 27.

Tabela 27. Powierzchnia zasiewów wybranych upraw na terenie Gminy Bakałarzewo

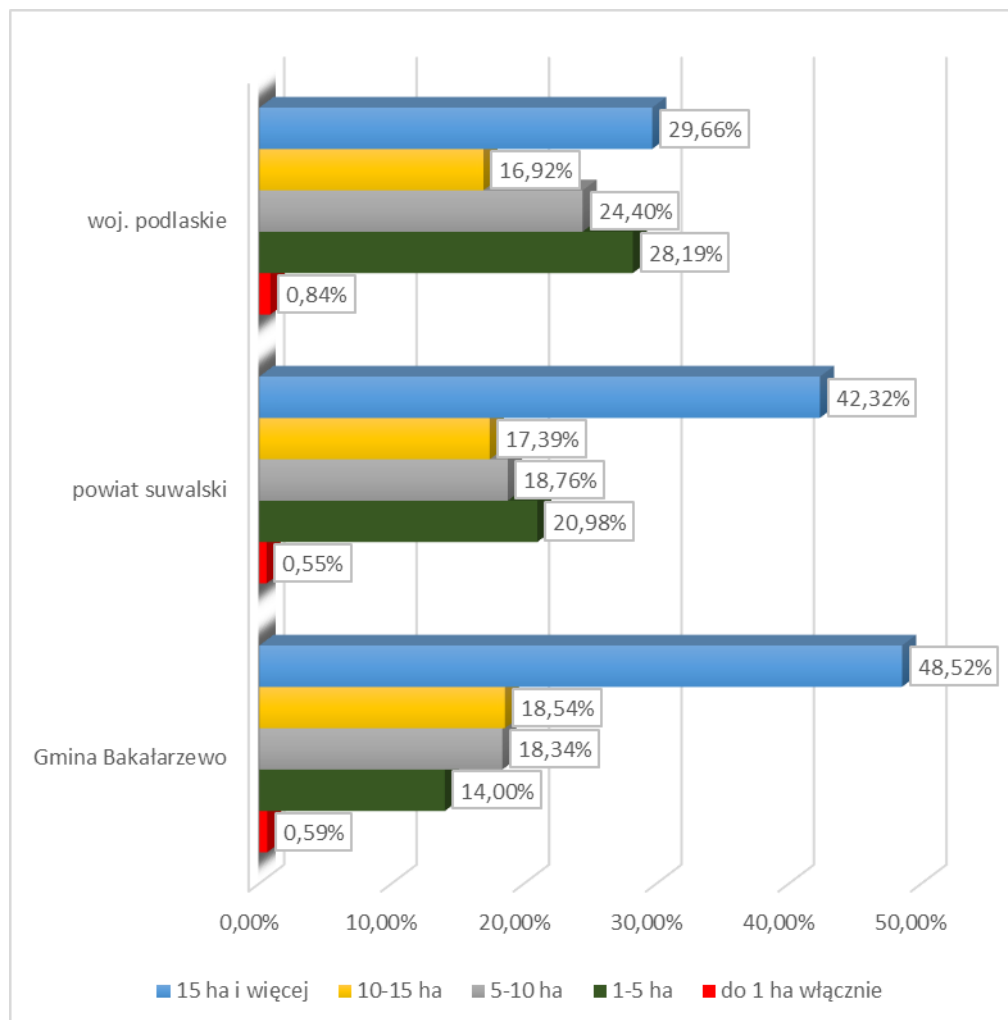
Wyszczególnienie	Powierzchnia (ha)
ogółem	8 001,53
zboża razem	3 692,39
zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	3 493,10
ziemniaki	60,83
warzywa gruntowe	23,82

Źródło: Dane GUS, PSR 2020

Zgodnie z danymi zaprezentowanymi na wykresie 31 gospodarstwa rolne w Gminie Bakałarzewo charakteryzują się korzystną strukturą agrarną, gdzie największy odsetek stanowią gospodarstwa duże (powyżej 15 ha), co może zachęcać mieszkańców do czerpania dochodów z tego działu gospodarki z powodu opłacalności działalności. Nieco mniej korzystną strukturą agrarną charakteryzuje się powiat suwalski, w którym gospodarstwa powyżej 15 ha stanowią 42,32% ogółu. Z kolei w woj. podlaskim 28,19% ogółu reprezentują gospodarstwa

o powierzchni 1-5 ha, co świadczy o ich znacznym rozdrobieniu i może wpływać na mniejszą opłacalność ekonomiczną prowadzenia działalności rolniczej.

Wykres 31. Struktura gospodarstw w Gminie Bałaczewo, powiecie suwalskim i województwie podlaskim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

4.2. PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Na terenie Gminy Bałaczewo – zgodnie z danymi GUS – w 2021 roku istniały 184 podmioty gospodarki narodowej, z czego sektor prywatny reprezentowało 178 podmiotów. Największa ilość podmiotów prywatnych to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą - w 2021 roku było ich 147, co stanowi 79,89% wszystkich podmiotów. Szczegółowe dane zaprezentowano w tabeli 28.

Tabela 28. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON na terenie Gminy Bakalarzewo według sektorów własnościowych w latach 2016-2021

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Podmioty wg sektorów własnościowych						
podmioty gospodarki narodowej ogółem	148	147	154	152	164	184
sektor publiczny - ogółem	8	6	6	5	5	6
sektor publiczny – państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	6	4	4	3	3	4
sektor prywatny - ogółem	140	141	148	147	159	178
sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	112	111	119	120	130	147
sektor prywatny - spółki handlowe	6	8	7	5	7	8
sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	1	1	0	0	0	0
sektor prywatny - spółdzielnie	1	1	1	1	1	1
sektor prywatny - fundacje	2	2	2	2	2	2
sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	10	10	10	10	10	10

Źródło: Dane GUS

Na sektor publiczny składają się głównie państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego, w 2021 r. były 4 takie podmioty, sektor publiczny ogółem liczył 6. Na sektor prywatny oprócz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą składają się również fundacje oraz stowarzyszenia, spółdzielnie i organizacje społeczne – w 2021 r. było ich odpowiednio 2, 1 i 10. Na terenie Gminy Bakalarzewo działało także 8 spółek handlowych.

Wśród stowarzyszeń zarejestrowanych na terenie Gminy Bakalarzewo możemy wyróżnić m.in. następujące podmioty:

- Ekologiczne Stowarzyszenie Gmin „ROSPUDA” z siedzibą w Bakalarzewie,
- Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Bakalarzewskiej,
- Tenisowy Międzyszkolny Klub Sportowy „KAMILA”,
- Stowarzyszenie Miłośników Miejscowości Matłak.

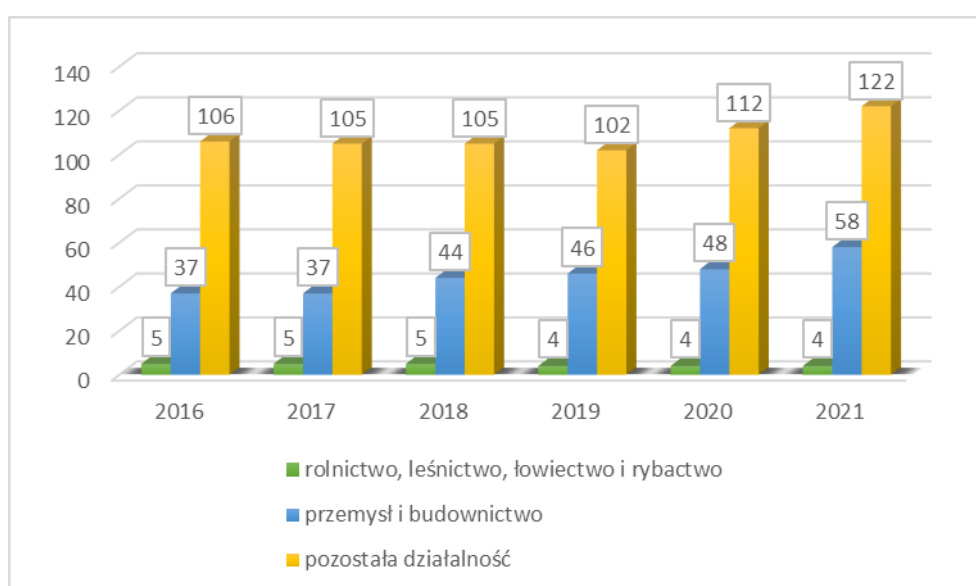
Analizując podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON według grup rodzajów działalności PKD 2007 można zauważyć, że w 2021 r. na terenie Gminy Bakalarzewo najwięcej podmiotów zajmowało się pozostałą działalnością – 122, a najmniej rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem – 4, co przedstawia tabela 29 oraz wykres 32.

Tabela 29. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON na terenie Gminy Bakałarzewo według grup rodzajów działalności PKD 2007

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Podmioty wg grup rodzajów działalności PKD 2007						
ogółem	148	147	154	152	164	184
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	5	5	5	4	4	4
przemysł i budownictwo	37	37	44	46	48	58
pozostała działalność	106	105	105	102	112	122

Źródło: Dane GUS

Wykres 32. Podmioty według grup rodzajów działalności PKD 2007 działające na terenie Gminy Bakałarzewo w latach 2016-2021

Źródło: Dane GUS

Z kolei w tabeli 30 zaprezentowano podmioty funkcjonujące na terenie gminy w podziale ze względu na liczbę zatrudnianych osób. Zdecydowanie największy odsetek firm zatrudniał do 9 pracowników. Można więc stwierdzić, że w Gminie Bakałarzewo działają głównie niewielkie podmioty, wśród których można wyróżnić firmy usługowe, ośrodki wypoczynkowe oraz gospodarstwa agroturystyczne.

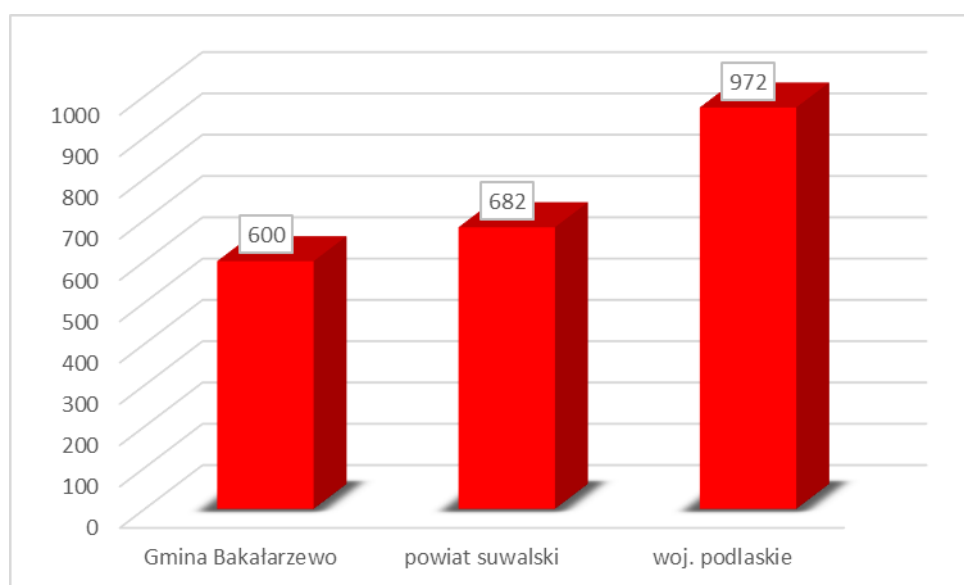
Tabela 30. Podmioty gospodarki narodowej działające na terenie Gminy Bakalarzewo wg klas wielkości

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Podmioty wg klas wielkości						
0-9	145	144	151	149	161	181
10-49	3	3	3	3	3	3

Źródło: Dane GUS

Aktywność gospodarczą oraz przedsiębiorczość mieszkańców dobrze charakteryzuje wskaźnik podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. W przypadku Gminy Bakalarzewo wskaźnik ten jest zdecydowanie niższy od wartości dla powiatu suwalskiego oraz województwa podlaskiego, co wskazuje na niższą przedsiębiorczość mieszkańców gminy. Wartości wskaźników dla poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego zaprezentowano na wykresie 33.

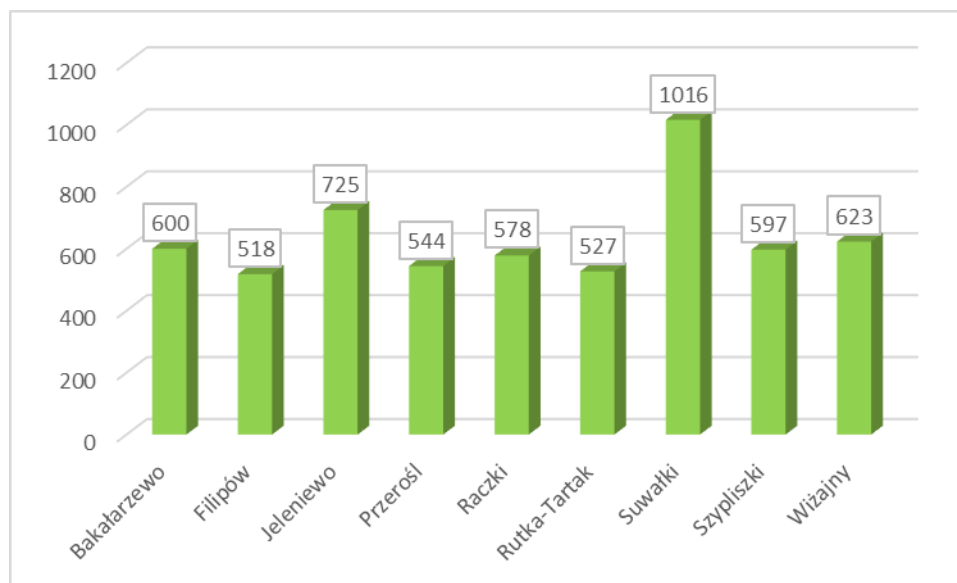
Wykres 33. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności na terenie Gminy Bakalarzewo, powiatu suwalskiego i województwa podlaskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2021 r.

Porównując dane dla poszczególnych gmin powiatu suwalskiego należy stwierdzić, że najwyższy poziom przedsiębiorczości wykazują mieszkańcy Gminy Suwałki, a najmniejszy – osoby zamieszkujące Gminę Filipów. Gmina Bakalarzewo zajmuje 4 miejsce w powiecie.

Wykres 34. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w poszczególnych gminach powiatu suwalskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2021 r.

4.3. WSPIERANIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI, TERENY INWESTYCYJNE

Na terenie Gminy Bakalarzewo wyznaczono tereny, które przeznaczono pod inwestycje. Są to:

- Bakalarzewo:
 - teren przy Bulwarze 500-lecia Bakalarzewa – działka nr 280 o pow. 0,2370 ha,
 - teren za tartakiem – działka nr 130 i 132 o pow. 3,0410 ha,
 - teren przy oczyszczalni ścieków – działka nr 151/6 o pow. 2,9842 ha,
 - parking przy drodze wojewódzkiej Nr 653 (była stacja gazu) – działka nr 155/1 i 156/1 o pow. 0,3180 ha,
- Zdręby:
 - teren przy byłej szkole podstawowej – działka nr 99/2 o pow. 1,1007 ha,
- Karasiewo:
 - budynek byłej szkoły podstawowej wraz z działką przynależną do tej nieruchomości – działka nr 42 o pow. 0,7423 ha.

5. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

5.1. INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA I KOMUNIKACYJNA

Główny układ komunikacyjny Gminy Bakalarzewo tworzą:

- droga wojewódzka nr 653 Poćkuny – Sejny – Suwałki – Bakalarzewo – Sedranki o długości 10,133 km (długość w granicach gminy);
- drogi powiatowe o łącznej długości 56,88 km:
 - 1096B Przerośl - Olszanka - Kruszki - Nowa Pawłówka - Morgi - Czarnakowizna - Taciewo - Stara Chmielówka;
 - 1109B Filipów – Bakalarzewo;
 - 1111B Filipów - Olszanka - Chachłuszki - Stara Chmielówka;
 - 1117B Bakalarzewo - Zdręby - Stara Chmielówka - Kuków - Mały Bród;
 - 1118B Kamionka Poprzeczna - Maryna - Aleksandrowo - Żyliny - do dr. 653;
 - 1119B Orłowo - Podwysokie - Żubrynek - do dr. 655;
 - 1120B Bakalarzewo – Raczki;
 - 1121B Bakalarzewo - Sadłowina – Konopki;
 - 1122B Bakalarzewo - Karasiewo - Konopki – Urbanki;
 - 1123B Karasiewo – Nieszki - Szczodruchy – Wierciochy - Małe Raczki – Raczki;
 - 1124B Granica województwa – Nieszki;
- drogi gminne o łącznej długości 101,745 km, przedstawione w tabeli 31.

Tabela 31. Wykaz dróg gminnych na terenie Gminy Bakalarzewo

Lp.	Nr drogi	Przebieg drogi - miejscowości	Długość km	Rodzaj nawierzchni
1.	101921 B	Bakalarzewo – Stary Skazdub	1,810	Odcinek 1810 m asfalt
2.	101922 B	Stary Skazdub – Malinówka	7,500	Odcinek 5548 m asfalt, pozostały żwirowy
3.	101923 B	Stary Skazdub – Suchorzec – Góra	4,800	Odcinek 1898 m asfalt, pozostały żwirowy
4.	101924 B	Klonowa Góra – Nowy Skazdub	6,200	Odcinek 4228 m asfalt, pozostały żwirowy
5.	101925 B	Nowy Skazdub – Zdręby	2,200	Odcinek 820 m asfalt, pozostały żwirowy
6.	101926 B	Suchorzec – Zdręby – Słupie – Klonowa Góra	5,400	Odcinek 3030 m asfalt, pozostały żwirowy

Lp.	Nr drogi	Przebieg drogi - miejscowości	Długość km	Rodzaj nawierzchni
7.	101927 B	Suchorzec – Bartnia Góra	2,200	Żwirowa
8.	101928 B	Zusno – Suchorzec – Góra	2,800	Żwirowa
9.	101929 B	Zdręby – Słupie – Sokołowo	2,500	Odcinek 1300 m asfalt, pozostały żwirowy
10.	101930 B	Sokołowo – Korobiec	2,500	Odcinek 535 m asfalt, pozostały żwirowy
11.	101931 B	Klonowa Góra – Słupie	1,920	Żwirowa
12.	101932 B	Góra – Bartnia Góra	2,000	Żwirowa
13.	101933 B	Zajączkowo Folwark – Aleksandrowo	1,780	Odcinek 950 m asfalt, pozostały żwirowy
14.	101934 B	Kamionka Poprzeczna – Zajączkowo – Podwólczanka	2,900	Asfaltowa
15.	101935 B	Zajączkowo – Wólka Folwark	1,300	Asfaltowa
16.	101936 B	Wólka Folwark – Podwólczanka	2,070	Żwirowa
17.	101937 B	Nowa Kamionka – Stara Kamionka	1,450	Żwirowa
18.	101938 B	Zajączkowo – Klonowa Góra	0,800	Żwirowa
19.	101939 B	Nowa Kamionka – Wólka Folwark	2,200	Asfaltowa
20.	101940 B	Malinówka – Stara Kamionka	1,050	Żwirowa
21.	101941 B	Orłowo – Płociczno	3,300	Odcinek 2600 m Asfalt, pozostały żwirowy
22.	101942 B	Lipowe – Płociczno – Białe	2,040	Odcinek 2040 m asfalt, pozostały żwirowy
23.	101943 B	Sadłowina – Konopki – Nieszki	4,000	Odcinek 990 m asfalt, pozostały żwirowy
24.	101944 B	Gębałówka – Granica gminy	1,360	Odcinek 445 m asfalt, pozostały żwirowy
25.	101945 B	Karasiewo – Sadłowina – Nowa Wieś	4,270	Odcinek 1685 m asfalt, pozostały żwirowy
26.	101946 B	Kotowina – brzeg rzeki Rospudy	1,480	Odcinek 1348 m asfalt, pozostały żwirowy
27.	101947 B	Bakałarzewo – Kolonia Bakałarzewo	0,680	Odcinek 370 m asfalt, pozostały żwirowy
28.	101948 B	Bakałarzewo – Kolonia Bakałarzewo	0,650	Żwirowa
29.	101949 B	Zdręby – Góra	1,900	Żwirowa
30.	101950 B	Zajączkowo – Klonowa Góra – Kamionka Poprzeczna	1,050	Żwirowa
31.	101951 B	Słupie – Stara Chmielówka	1,200	Żwirowa
32.	101952 B	Nowa Wieś – Nowa Wieś	3,900	Odcinek 1473 m asfalt, pozostały żwirowy

Lp.	Nr drogi	Przebieg drogi - miejscowości	Długość km	Rodzaj nawierzchni
33.	101953 B	Sokołowo – Aleksandrowo	0,850	Żwirowa
34.	101954 B	Gębalówka – Godziejewo	0,930	Odcinek 445 m asfalt, pozostały żwirowy
35.	101955 B	Płociczno – Lipowe	1,100	Żwirowa
36.	101956 B	Karasiewo – Nowy Dwór	0,950	Żwirowa
37.	101957 B	Bakałarzewo ul. Kozia	0,400	Asfaltowa
38.	101958 B	Bakałarzewo ul. Rynek	0,200	Asfaltowa
39.	101959 B	Kamionka Poprzeczna – Stara Kamionka	1,800	Odcinek 800 m asfalt, pozostały Żwirowy
40.	101960 B	Konopki – Nowy Dwór	1,950	Żwirowa
41.	101961 B	Bakałarzewo – ul. Kamieńska	0,800	Asfaltowa
42.	101962 B	Bakałarzewo – ul. Rzemieślnicza	0,300	Asfaltowa
43.	101963 B	Bakałarzewo – ul. Krzywa	0,200	Żwirowa
44.	101964 B	Bakałarzewo – granica gminy	0,220	Żwirowa
45.	101965 B	Bakałarzewo – ul. Rynek do Koziej	0,130	Brukowana
46.	101966 B	Gębalówka – Karasiewo	1,900	Żwirowa
47.	101967 B	Bakałarzewo – Kolonie Bakałarzewo	3,000	Odcinek 998 m Asfalt pozostały żwirowy
48.	101968 B	Kotowina – Stara Kamionka	0,900	Żwirowa
49.	101969 B	Bakałarzewo – ul. Polna	0,300	Żwirowa
50.	101970 B	Bakałarzewo – ul. Lipowa	0,270	Asfaltowa
51.	101971 B	Bakałarzewo – ul. Klonowa	0,390	Asfaltowa
52.	101972 B	Bakałarzewo – ul. Akacyjowa	0,080	Asfaltowa
53.	101973 B	Bakałarzewo – ul. Jeziorna	0,565	Asfaltowa
54.	101974 B	Bak - ul. Por. Leona Kamińskiego	0,239	Asfaltowa
55.	101975B	Bak – ul. Kap. Józefa Burby	0,081	Asfaltowa
56.	101976B	Nowa Wieś	2,880	Asfaltowa
57.	101977B	Zdręby	0,100	Asfaltowa
Ogółem drogi, w tym:			101,745 km	
drogi żwirowe			55,597 km	
drogi asfaltowe			46,018 km	
drogi brukowane			0,130 km	

Źródło: Dane Urzędu Gminy Bakałarzewo

W zakresie transportu publicznego mieszkańcy mogą skorzystać z 10 przystanków znajdujących się w granicach gminy. Przez teren gminy nie przebiega linia kolejowa.

W granicach Gminy Bakałarzewo wybudowano 1,4 km dróg dla rowerów.

Większość dróg stanowiących sieć drogową Gminy Bakalarzewo nie odpowiada wymaganiom określonym w przepisach prawa dla dróg publicznych, charakteryzuje się niewystarczającymi parametrami technicznymi w stosunku do określonych w nich wymogów. Większa część dróg posiada nawierzchnię nieutwardzoną, co powoduje, że możliwość poruszania się tymi szlakami komunikacyjnymi jest bardziej uzależniona od warunków atmosferycznych niż ma to miejsce w przypadku dróg asfaltowych.

W związku z tym zasadne jest podjęcie działań mających na celu poprawę standardu technicznego dróg publicznych, zapewniającą poprawę jakości dróg i bezpieczeństwa ruchu drogowego. W tym celu niezbędne jest dokonanie budowy, przebudowy, rozbudowy i modernizacji istniejących dróg publicznych stanowiących sieć komunikacyjną gminy. Ponadto – dla zwiększenia poziomu bezpieczeństwa rowerzystów – konieczne jest tworzenie ścieżek rowerowych.

Należy przy tym zauważyć, że w poprzednich latach gmina wykonała szereg projektów związanych z przebudową dróg, jednak inwestycje te powinny być kontynuowane.

Gmina Bakalarzewo została wskazana w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego przyjętego uchwałą Nr XXXVI/330/17 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 maja 2017 r. jako obszar o najniższej dostępności transportowej do ośrodka wojewódzkiego (powyżej 120 minut).

5.2. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA

Odpowiednia gospodarka wodna jest jednym z podstawowych działań mających na celu zachowanie odpowiednich stosunków ekologicznych na danym terenie. Jednocześnie niezbędne jest dostarczenie mieszkańcom podstawowych usług komunalnych. W 2020 roku na terenie Gminy Bakalarzewo długość czynnej sieci rozdzielczej wodociągowej wyniosła 124,7 km (w momencie przygotowania Diagnozy brak jest danych za 2021 r.). W ostatnich latach można zauważyć zahamowanie rozwoju sieci wodociągowej, co związane jest bezpośrednio z wiejskim charakterem gminy. Większe miejscowości zostały już podłączone do sieci wodociągowej, a mieszkańcy mniejszych miejscowości o rozproszonej zabudowie korzystają z ujęć własnych. Konieczna jest jednak realizacja inwestycji poprawiających stan infrastruktury wodociągowej.

Na terenie miejscowości Bakalarzewo znajduje się ujęcie wody z dwiema czynnymi studniami, z których korzystają prawie wszyscy mieszkańcy gminy, z wyjątkiem 54 gospodarstw: z miejscowości Suchorzec (14 gospodarstw), Zdręby (19 gospodarstw), Skazdub Nowy (12 gospodarstw), Góra (8 gospodarstw), Słupie (1 gospodarstwo), które korzystają z ujęcia wody w miejscowości Motule Stare na terenie Gminy Filipów. Ujęcie wody działa w oparciu o pozwolenie wodnoprawne – decyzja Starosty Suwalskiego z dnia 21.07.2016 r. (znak: OŚR.6341.19.2016.MB).

Zgodnie ze wskazanym pozwoleniem, Gmina Bakalarzewo upoważniona jest do poboru wody podziemnej na cele socjalno-bytowe, hodowlane, gospodarcze oraz przeciwpożarowe w ilości nie przekraczającej:

$$Q_{\max h} = 90,0 \text{ m}^3/\text{h}$$

$$Q_{\text{śr d}} = 1\,200,00 \text{ m}^3/\text{d}$$

$$Q_{\max r} = 438\,000,00 \text{ m}^3/\text{r}$$

Ujęcie zlokalizowane jest na działce nr 498 i składa się z:

- studni nr 2 o głębokości 81,4 m i wydajności $Q_e = 90,00 \text{ m}^3/\text{h}$ przy depresji $S = 4,7 \text{ m}$;
- studni nr 3 o głębokości 85,00 m i wydajności $Q_e = 90,00 \text{ m}^3/\text{h}$ przy depresji $S = 4,49 \text{ m}$.

Długość sieci kanalizacyjnej w 2020 r. wyniosła 57,6 km i nie zmieniła się od 2016 r. W kolejnych latach planowana jest jednak realizacja inwestycji związanej z rozbudową sieci kanalizacji sanitarnej wraz z budową nowej oczyszczalni ścieków w Bakalarzewie, co pozwoli na przyłączenie do sieci kolejnych nieruchomości.

Tabela 32. Urządzenia sieciowe na terenie Gminy Bakalarzewo w latach 2016-2021

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Wodociągi							
długość czynnej sieci rozdzielczej	km	123,9	124,3	124,3	124,7	124,7	b.d.
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	809	1 141	615	638	658	b.d.
woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam ³	136,0	131,0	141,0	147,0	137,1	b.d.
ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	2 550	2 704	2 476	2 497	2 500	b.d.
zużycie wody w gospodarstwach	m ³	43,6	42,2	45,4	47,2	44,3	b.d.

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2016	2017	2018	2019	2020	2021
domowych na 1 mieszkańca							
Kanalizacja							
długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	57,6	57,6	57,6	57,6	57,6	b.d.
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	514	504	235	247	263	b.d.
ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną	dam ³	29,0	30,0	29,0	29,0	32,5	b.d.
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	1 942	1 921	1 592	1 615	1 633	b.d.
Budynki mieszkalne podłączone do infrastruktury technicznej - w % ogółu budynków mieszkalnych							
wodociąg	%	100,0	100,0	89,1	67,9	68,8	b.d.
kanalizacja	%	49,6	44,2	32,5	26,3	27,5	b.d.
Korzystający z instalacji w % ogółu ludności							
wodociąg	%	81,5	86,9	79,9	80,4	80,9	b.d.
kanalizacja	%	62,0	61,7	51,4	52,0	52,8	b.d.
Przedsiębiorstwa świadczące usługi w gminie w badanym roku							
przedsiębiorstwa świadczące usługę (dostarczające wodę)	ob.	1	1	1	1	1	b.d.

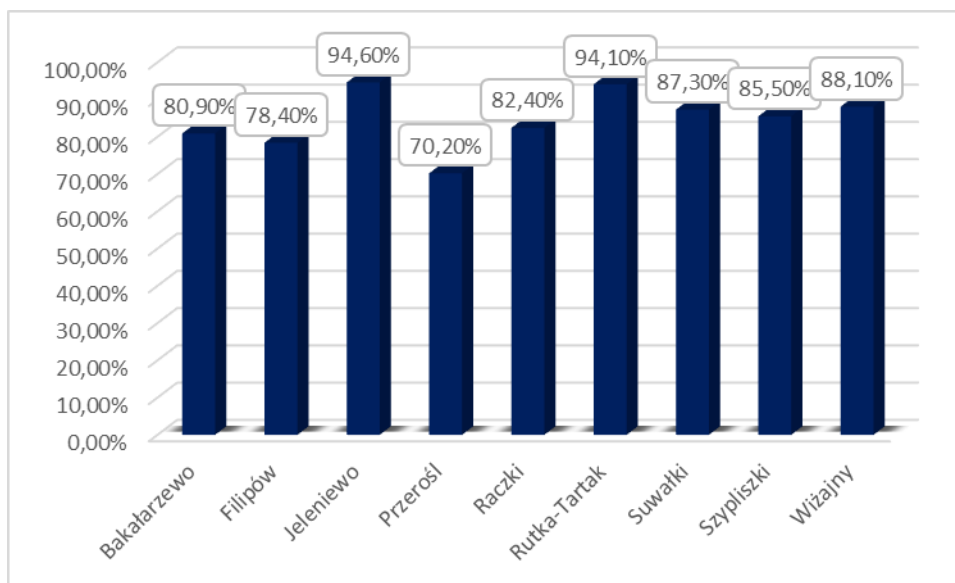
Źródło: Dane GUS

Procent ogółu ludności gminy, według GUS, korzystający z wodociągu w 2020 r. osiągnął poziom 68,8% i był najniższy w porównaniu do lat 2016-2019. W 2020 r. zużycie wody z wodociągów na 1 mieszkańca wyniosło 44,3 m³.

Z kolei z sieci kanalizacyjnej na terenie gminy korzysta 52,8% mieszkańców, czyli mniej niż w 2016 r.

Biorąc pod uwagę poszczególne gminy zlokalizowane w granicach powiatu suwalskiego należy stwierdzić, że największy odsetek mieszkańców korzysta z sieci wodociągowej na terenie Gminy Jeleniewo (94,60%), co zaprezentowano na wykresie 35. Gmina Bakalarzewo zajmuje pod kątem 7 miejsce w powiecie.

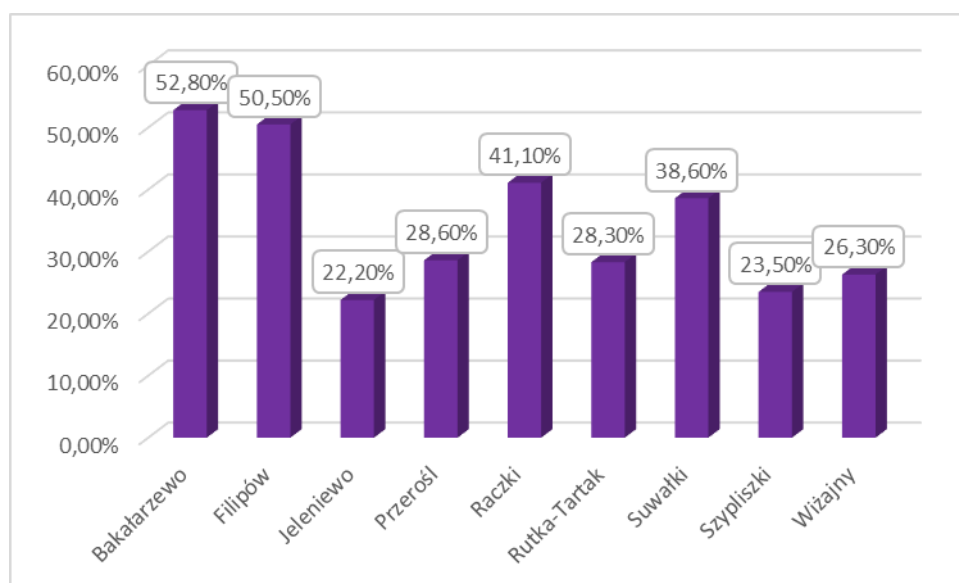
Wykres 35. Korzystający z wodociągu w % ogółu ludności na terenie gmin powiatu suwalskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2020 r.

W zakresie odsetka osób korzystających z sieci kanalizacyjnej – obserwując dane zaprezentowane na wykresie 36 – można zauważyć, że Gmina Bakalarzewo charakteryzuje się najwyższym współczynnikiem. Niewiele mniejszy odsetek mieszkańców korzysta z sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy Filipów. W pozostałych gminach powiatu ten odsetek jest znacząco niższy.

Wykres 36. Korzystający z kanalizacji w % ogółu ludności na terenie gmin powiatu suwalskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2020 r.

Ścieki z terenu gminy kierowane są do oczyszczalni ścieków w Bakalarzewie – jest to oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna z czynnym osadem, o przepustowości 260 m³/dobę. Odbiornikiem ścieków jest rzeka Czerwonka (zlewnia jeziora Okrągłe). Z oczyszczalni ścieków korzysta 1 488 osób zamieszkujących Gminę Bakalarzewo.

Zgodnie z danymi GUS na terenie gminy funkcjonuje 56 zbiorników bezodpływowych oraz 321 oczyszczalni przydomowych. Nie działa tu kanalizacja deszczowa. Ze względu na znaczne walory przyrodnicze obszaru, w tym występowanie obszarów chronionych wodozależnych, dla których zachowanie dobrej jakości wód jest kluczowym elementem ich ochrony, zasadne jest rozważenie budowy sieci kanalizacyjnej, a także kolejnych oczyszczalni przydomowych czy szczelnych szamb na gruntach o wysokim stanie wód gruntowych lub gruntach nieprzepuszczalnych, gdzie lokalizacja oczyszczalni przydomowych nie będzie możliwa.

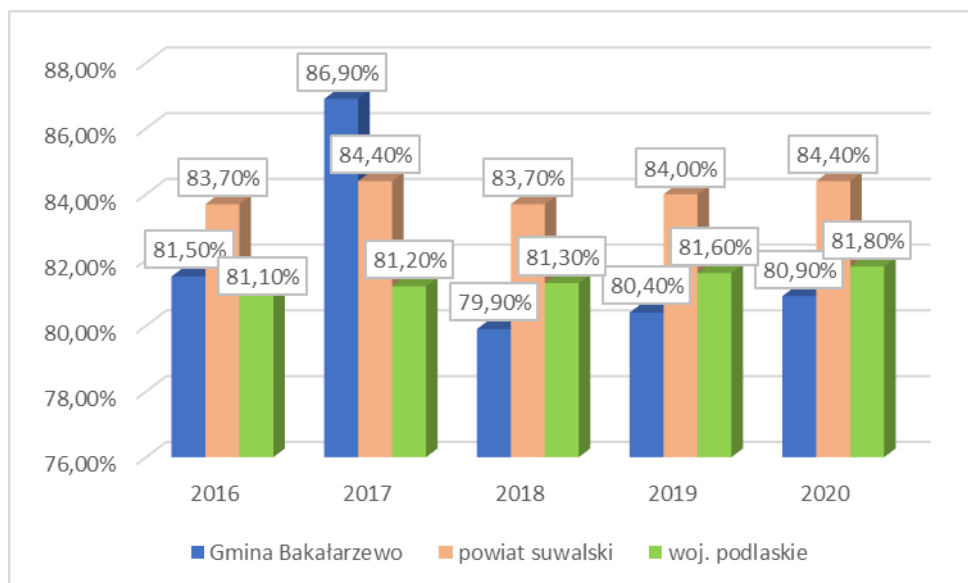
Tabela 33. Liczba osób korzystających z oczyszczalni, liczba zbiorników bezodpływowych oraz oczyszczalni przydomowych na terenie Gminy Bakalarzewo

Wyszczególnienie	J. m.	2016	2017	2018	2019	2020	2021
liczba osób korzystających z oczyszczalni	osoba	500	1 395	1 404	1 440	1 488	b.d.
Gromadzenie i wywóz nieczystości ciekłych							
zbiorniki bezodpływowe	szt.	150	146	139	138	56	b.d.
oczyszczalnie przydomowe	szt.	357	363	365	368	321	b.d.

Źródło: Dane GUS

Porównując odsetek osób korzystających z sieci wodociągowej na terenie Gminy Bakalarzewo, powiatu suwalskiego oraz na terenach wiejskich województwa podlaskiego można zauważyć, że na obszarze Gminy Bakalarzewo odsetek ten był najmniejszy, a więc konieczne jest podejmowanie inicjatyw zmierzających do wyeliminowania niedoborów w tym zakresie.

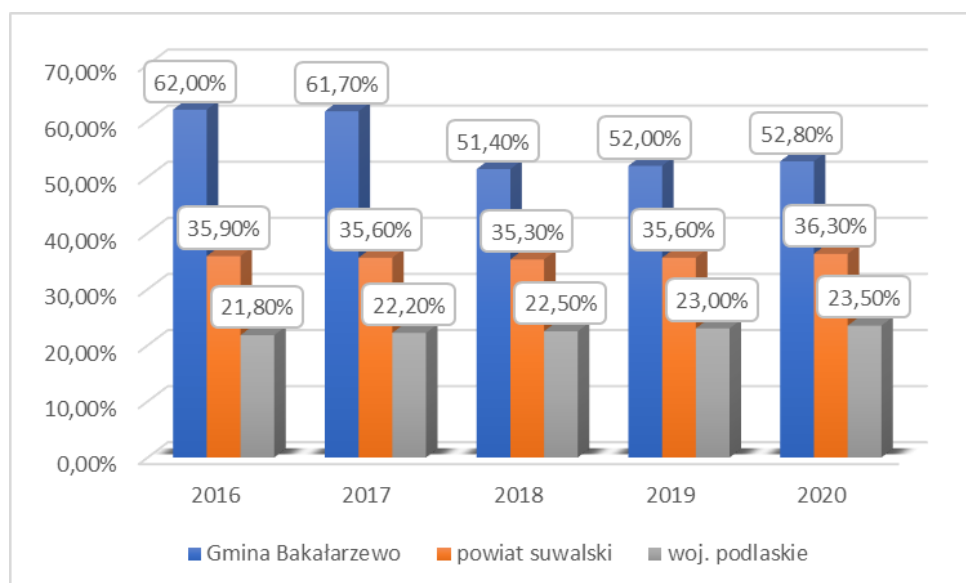
Wykres 37. Odsetek osób korzystających z sieci wodociągowej na terenie Gminy Bakałarzewo, powiatu suwalskiego i województwa podlaskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Z kolei odsetek mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej jest najwyższy na terenie Gminy Bakałarzewo, co świadczy o wysokiej dbałości o stan środowiska naturalnego oraz jakość życia mieszkańców, jednak nie zwalnia gminy z obowiązku dalszego podejmowania inicjatyw mających na celu dalszy rozwój systemu odprowadzania ścieków.

Wykres 38. Odsetek osób korzystających z sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy Bakałarzewo, powiatu suwalskiego i województwa podlaskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

5.3. GOSPODARKA ODPADAMI

Na terenie Gminy Bakalarzewo źródłami wytwarzanych odpadów są:

- przedsiębiorstwa prowadzące działalność gospodarczą,
- gospodarstwa domowe, w których powstają także odpady wielkogabarytowe,
- obiekty infrastruktury społecznej i komunalnej,
- obszary ogrodów, parków, cmentarzy itp.,
- ulice i place.

Ilość wytwarzanych odpadów komunalnych, wskaźnik ich nagromadzenia, jak również ich struktura oraz skład są uzależnione od różnych uwarunkowań lokalnych. Należą do nich: poziom rozwoju gospodarczego obszaru, zamożność społeczeństwa, rodzaj zabudowy mieszkalnej, sposób gospodarowania zasobami, przyzwyczajenia w konsumpcji dóbr materialnych, a także cechy charakterologiczne mieszkańców i ich podatność na edukację ekologiczną.

Zgodnie z danymi GUS – w 2020 roku na terenie Gminy Bakalarzewo zebrano 615,55 t odpadów. Na jednego mieszkańca przypadało 158,50 kg odpadów zmieszanych. W 2020 r. ilość odebranych odpadów zmieszanych spadła w stosunku od ubiegłego roku o 44,12 t, natomiast ilość odpadów segregowanych znacząco wzrosła - o 48,77 t i osiągnęła największą wartość w stosunku do poprzednich lat. Może to świadczyć o poprawie jakości prowadzonej przez mieszkańców segregacji odpadów. Jednak w dalszym ciągu udział odpadów zebranych selektywnie w odpadach odebranych ogółem stanowił niewielki odsetek - 20,22%, natomiast odpady zmieszane - 79,78%. Szczegółowe dane na temat gospodarki odpadami zaprezentowano w tabeli 34.

Tabela 34. Odpady komunalne z terenu Gminy Bakalarzewo

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Odpady zebrane w ciągu roku							
ogółem	t	-	446,53	452,64	610,90	615,55	b.d.
z gospodarstw domowych	t	-	358,56	370,28	497,46	540,19	b.d.
z innych źródeł (usług komunalnych, handlu, małego biznesu, biur i instytucji)	t	-	87,97	82,36	113,44	75,36	b.d.
Odpady zebrane selektywnie w ciągu roku							
ogółem	t	-	50,69	66,12	75,64	124,41	b.d.
z gospodarstw domowych	t	-	41,89	61,06	69,25	124,16	b.d.
z innych źródeł (usług komunalnych, handlu,	t	-	8,80	5,06	6,39	0,25	b.d.

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2016	2017	2018	2019	2020	2021
małego biznesu, biur i instytucji)							
Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku							
ogółem	t	269,14	395,84	386,52	535,26	491,14	b.d.
ogółem na 1 mieszkańca	kg	86,4	127,5	124,4	171,8	158,5	b.d.
z gospodarstw domowych	t	217,40	316,67	309,22	428,21	416,03	b.d.
odpady z gospodarstw domowych przypadające na 1 mieszkańca	kg	69,8	102,0	99,5	137,4	134,3	b.d.
jednostki odbierające odpady w badanym roku wg obszaru działalności	szt.	1	1	1	1	2	b.d.
z innych źródeł (usług komunalnych, handlu, małego biznesu, biur i instytucji)	t	-	79,17	77,30	107,05	75,11	b.d.
Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów							
ogółem	%	-	11,4	14,6	12,4	20,2	b.d.
z gospodarstw domowych	%	-	11,7	16,5	13,9	23,0	b.d.
papier i tektura, metale, szkło i tworzywa sztuczne	%	-	9,7	11,6	9,0	7,0	b.d.

Źródło: Dane GUS

Zgodnie z ustawą o utrzymaniu czystości i porządku w gminach na gminach spoczywa zadanie zapewnienia odpowiedniego i właściwego odbioru i zagospodarowania wszystkich odpadów komunalnych z możliwością selektywnego zbierania. Zmieszane odpady komunalne, czy pozostałości po sortowaniu tych odpadów przeznaczone do składowania, powinny być kierowane do regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych – RIPOK, tak by były zagospodarowane w regionie swego powstania. W przypadku braku RIPOK lub podczas awarii odpady mogą być kierowane do instalacji zastępczych, wyznaczonych w Wojewódzkim Programie Gospodarki Odpadami. Odpady powinny odbierać od mieszkańców firmy, wyłonione w drodze przetargu, a za odbiór odpadów mieszkańcy uiszczą jednolitą stawkę, z możliwością obniżki dzięki stosowaniu segregowania odpadów u źródła ich powstawania.

W województwie podlaskim wydzielono cztery regiony gospodarki odpadami (RGO): Centralny, Południowy, Północny i Zachodni. Gmina Bakalarzewo przynależy do Północnego Regionu Gospodarki Odpadami. Miejscem zagospodarowywania odpadów komunalnych, odpadów zielonych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania, zebranych z terenu gminy, jest Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych w Suwałkach.

Na terenie Gminy Bakalarzewo funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych prowadzony przez firmę wyłonioną w przetargu. PSZOK obsługujący mieszkańców całej Gminy Bakalarzewo, znajduje się w Bakalarzewie przy ul. Kamieńskiej 37. Czynny jest w każdy poniedziałek godz. 8.00 - 10.00 i czwartek w godz. 14.00 - 16.00. Do PSZOK mieszkańcy mogą bezpłatnie oddawać wymienione poniżej selektywnie zebrane odpady komunalne:

- zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny,
- przeterminowane chemikalia,
- meble i inne odpady wielkogabarytowe,
- zużyte opony (małe-samochodowe),
- odpady budowlane i rozbiórkowe (gruz budowlany pochodzący z drobnych prac remontowych).

Selektywne zbieranie odpadów komunalnych odbywa się w podziela na:

- metale, tworzywa sztuczne i opakowania wielomateriałowe – gromadzone w workach i pojemnikach w kolorze żółtym;
- szkło – gromadzone w pojemnikach lub workach w kolorze zielonym oraz w pojemnikach ogólnodostępnych;
- papier i tekturę - gromadzone w pojemnikach lub workach w kolorze niebieskim;
- odpady biodegradowalne – gromadzone w pojemnikach lub workach w kolorze brązowym;
- odpady niesegregowane (zmieszane) - gromadzone w pojemnikach i workach w kolorze czarnym.

System gospodarki odpadami na terenie Gminy Bakalarzewo funkcjonuje prawidłowo. Mieszkańcy mają możliwość pozbycia się wszystkich odpadów komunalnych powstających w gospodarstwie domowym, a oprócz odbioru odpadów bezpośrednio z nieruchomości można również oddać nieodpłatnie wszelkiego rodzaju odpady segregowane wielkogabarytowe podczas akcyjnej zbiórki odpadów wielkogabarytowych oraz do Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów.

Priorytetowym zadaniem Gminy Bakalarzewo na kolejne lata jest dalsze uświadamianie mieszkańców w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi w celu ograniczenia ilości wytwarzanych odpadów oraz racjonalnego ich sortowania, aby osiągnąć określone przez Unię Europejską poziomy odzysku i recyklingu odpadów oraz ograniczyć masę odpadów ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania. Poprawie powinna ulec także prawidłowa segregacja odpadów u źródła, która wpłynie korzystnie na gospodarkę odpadami na terenie Gminy Bakalarzewo w przyszłych latach.

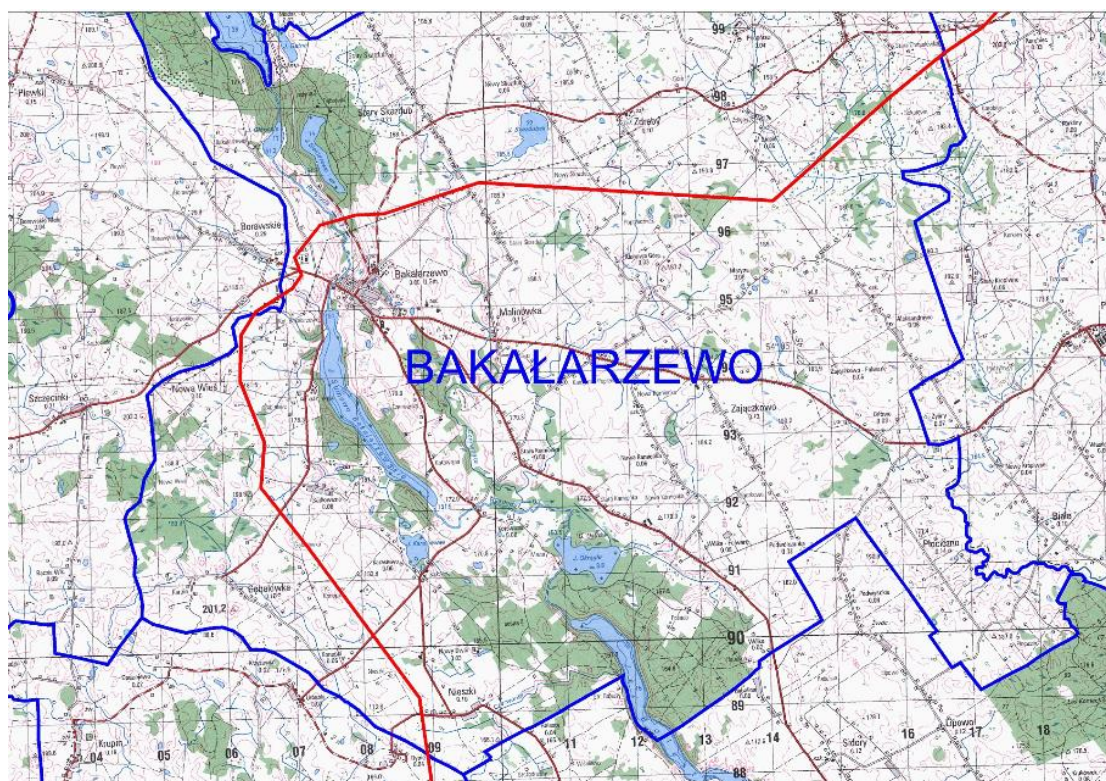
5.4. INFRASTRUKTURA ELEKTROENERGETYCZNA, CIEPŁOWNICZA I GAZOWA

Na terenie Gminy Bakalarzewo nie funkcjonuje dystrybucyjna sieć gazowa ani sieć ciepłownicza. Wiejski charakter gminy powoduje, że większość mieszkańców tego terenu korzysta z indywidualnych przydomowych systemów grzewczych. Źródłem ciepła w gospodarstwach domowych są głównie piece na węgiel, ekogroszek, drewno oraz olej i gaz.

Dostępna jest tu natomiast infrastruktura energetyczna zaopatrująca mieszkańców w energię elektryczną. Energia elektryczna do Gminy Bakalarzewo jest doprowadzana liniami napowietrznymi średniego napięcia do rozdzielni w Suwałkach. Stąd linie średnich napięć doprowadzone są do stacji transformatorowych, z których liniami napowietrznymi niskiego napięcia zasilani są odbiorcy. Na terenie Gminy Bakalarzewo istnieją sprzyjające warunki do odnawialnych źródeł energii elektrycznej – elektrownie wiatrowe. Obecnie na terenie gminy zlokalizowano 3 przemysłowe elektrownie wiatrowe. Przygotowywane są kolejne projekty do budowy bardzo dużych przemysłowych elektrowni wiatrowych, które mogą spowodować zwiększenie ilości energii odnawialnej pozyskiwanej na terenie gminy.

Przez teren Gminy Bakalarzewo przebiega także linia dwutorowa 400 kV, która rozpoczyna się w stacji w Nowej Wsi Ełckiej, przechodzi przez 10 gmin po stronie polskiej, a kończy bieg w litewskiej miejscowości Alytus. Ta właśnie linia łączy nie tylko systemy przesyłowe Polski i Litwy, ale umożliwia powiązanie systemów przesyłowych państw bałtyckich z systemami państw Europy Zachodniej. Na infrastrukturę energetyczną składa się także linia WN-110 kV relacji Hańcza (Suwałki) – Olecko.

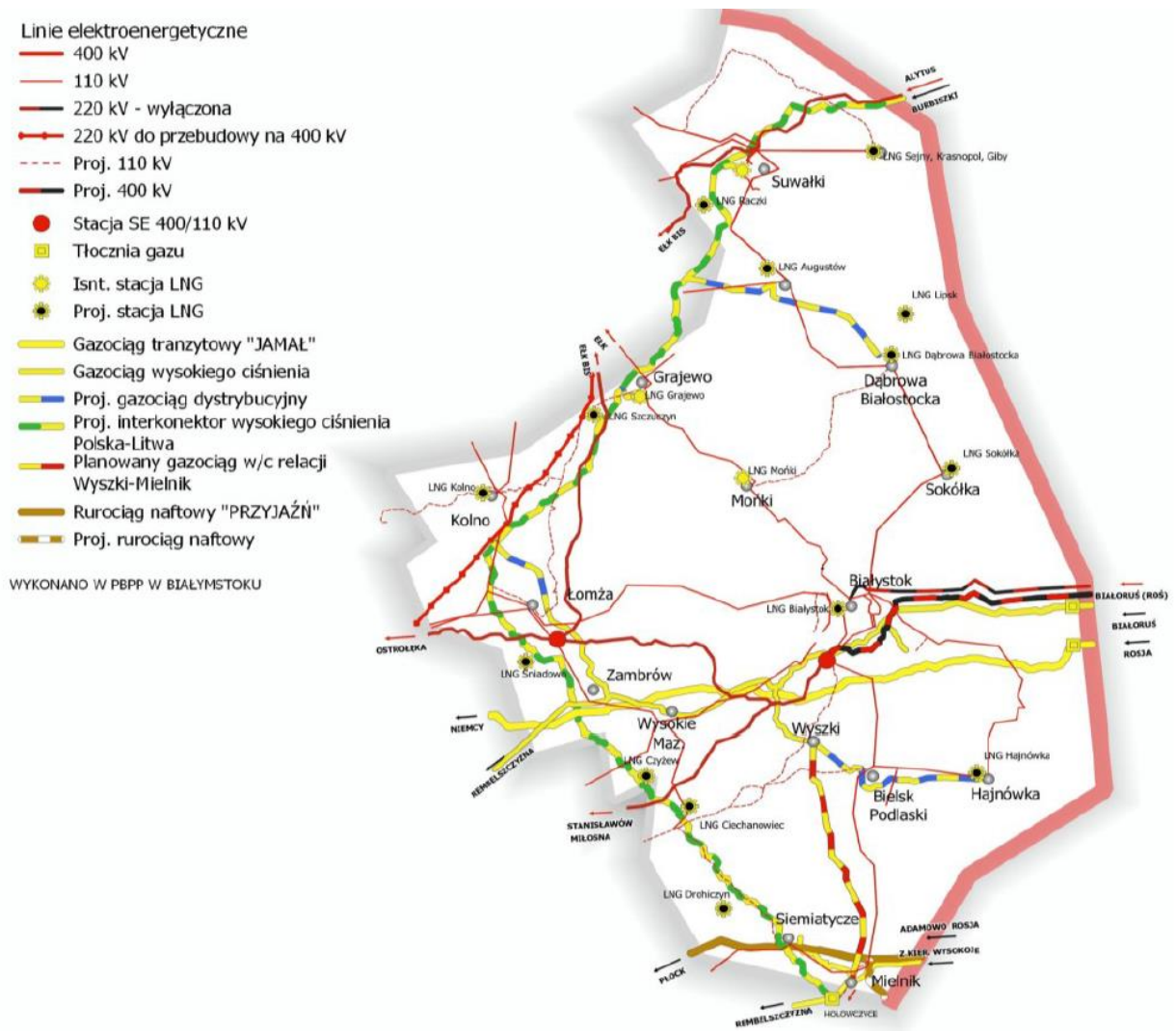
Rysunek 24. Przebieg linii przesyłowej Elk-granica RP przez Gminę Bakalarzewo

Źródło: www.liniaelkgranica.pl

Na rysunku 25 przedstawiono istniejącą oraz planowaną infrastrukturę elektroenergetyczną zlokalizowaną na terenie województwa podlaskiego. Mapa przedstawia również przebieg wybudowanego interkonektora Polska – Litwa, który obejmuje obszar Gminy Bakalarzewo. Budowa interkonektora gazowego w/c Polska – Litwa umożliwi zwiększenie mocy przesyłowej gazociągu dystrybucyjnego kol. Grabówka k/Białegostoku – Wólka Radzywińska, zasilającego środkową część województwa oraz stworzy szanse budowy systemu dystrybucyjnego gazu ziemnego miast i gmin w północnej i południowej części województwa.

Rysunek 25. Infrastruktura energetyczna województwa podlaskiego

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030

6. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA, JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

6.1. INFRASTRUKTURA EDUKACYJNA, JAKOŚĆ EDUKACJI

Na terenie Gminy Bakalarzewo edukację na poziomie podstawowym zapewnia Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Bakalarza w Bakalarzewie. Jest to jedyna placówka szczebla podstawowego funkcjonująca na terenie analizowanej jednostki samorządu terytorialnego.

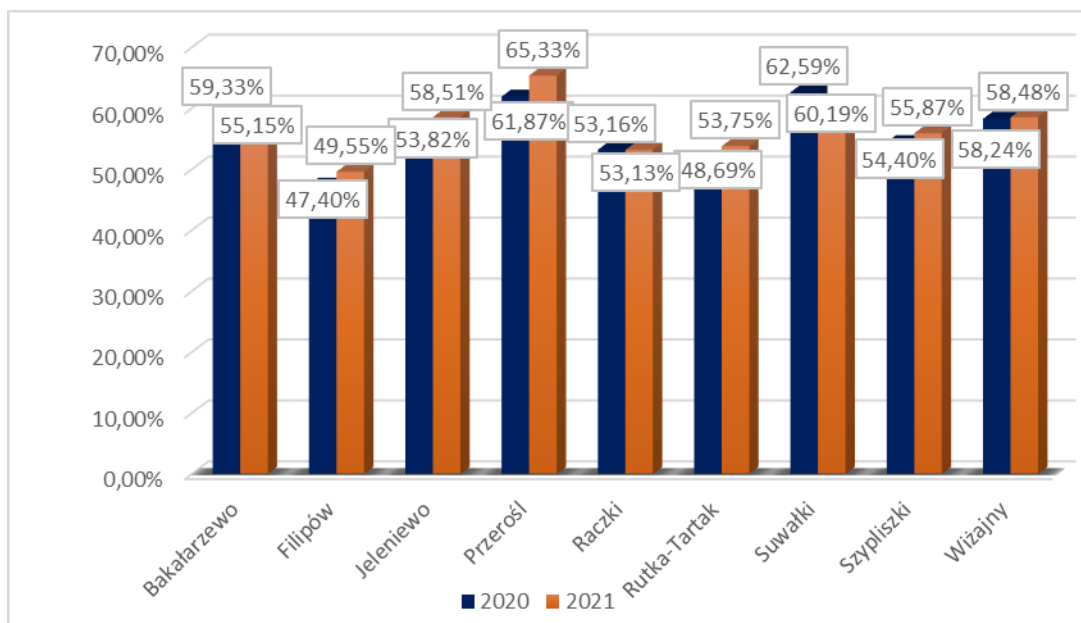
W roku szkolnym 2020/2021 do Szkoły Podstawowej im. Mikołaja Bakalarza w Bakalarzewie uczęszczało 237 uczniów, którzy pobierali naukę w 12 oddziałach.

Porównując wyniki egzaminów ósmoklasisty w poszczególnych gminach powiatu suwalskiego należy zauważyć, że:

- najwyższe wyniki egzaminu z języka polskiego w 2020 r. osiągnęli uczniowie z Gminy Suwałki, dzieci z Gminy Bakalarzewo zajęły 3 miejsce w powiecie, z kolei w 2021 r. młodzież z Gminy Bakalarzewo uzyskała 6 wynik w powiecie;
- z egzaminu z języka angielskiego zarówno w 2020 jak i 2021 r. uczniowie z terenu Gminy Bakalarzewo osiągnęli 6 wynik w powiecie;
- w przypadku matematyki w 2020 r. uczniowie z Gminy Bakalarzewo osiągnęli 4 wynik w powiecie, a w 2021 r. – ostatni wynik.

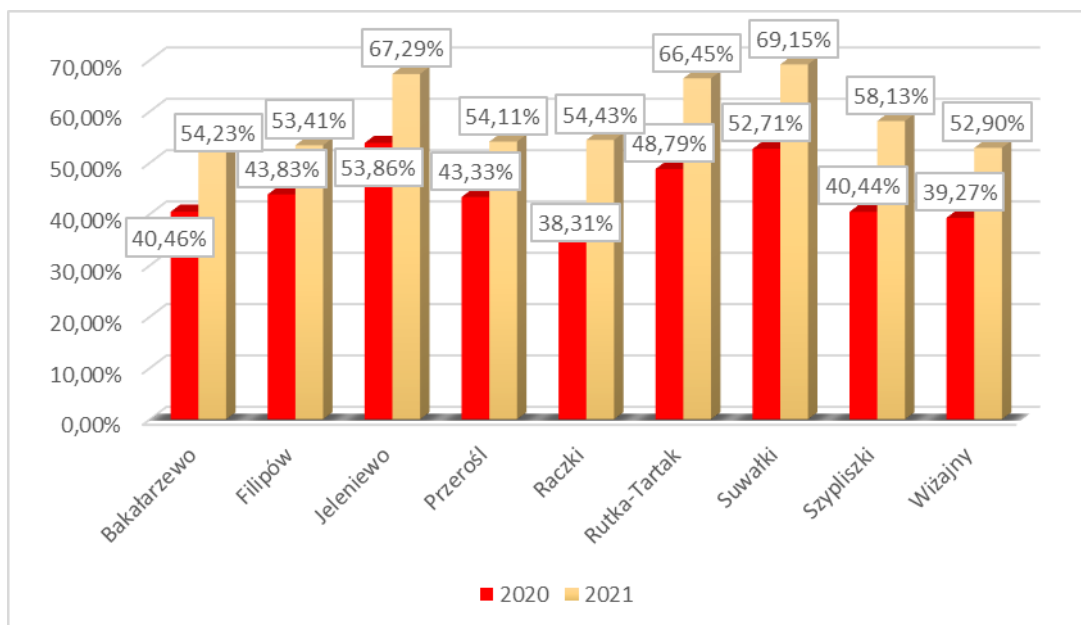
Wskazane dane zaprezentowano na wykresach 39-41.

Wykres 39. Wyniki egzaminów ósmoklasisty w poszczególnych gminach powiatu suwalskiego – język polski

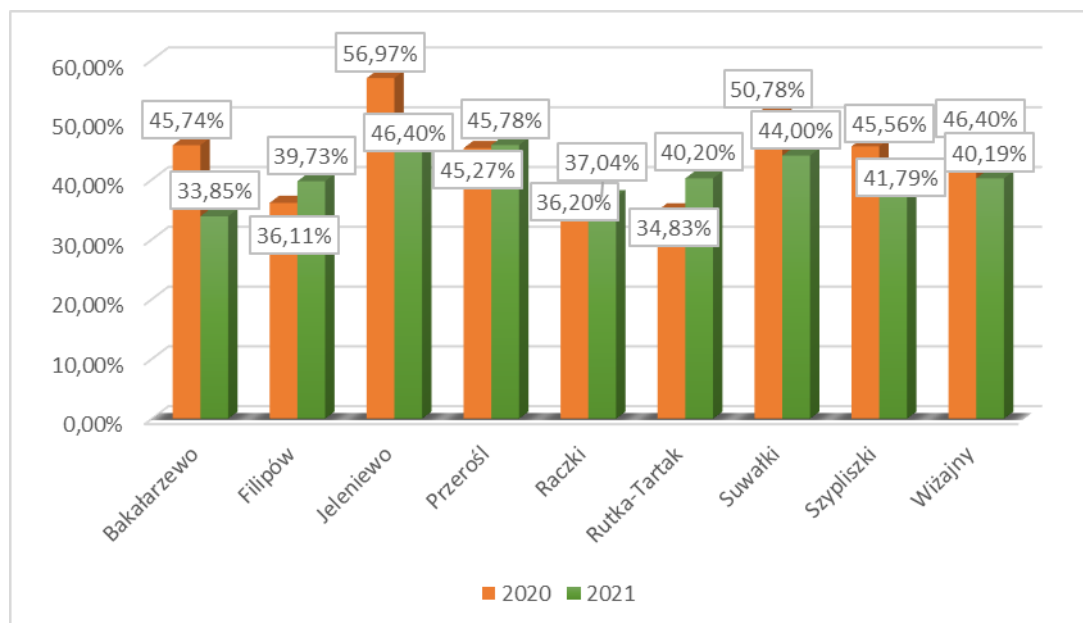
Źródło: Opracowanie własne na podstawie <https://mapa.wyniki.edu.pl/MapaEgzaminow/>

Wykres 40. Wyniki egzaminów ósmoklasisty w poszczególnych gminach powiatu suwalskiego – język angielski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <https://mapa.wyniki.edu.pl/MapaEgzaminow/>

Wykres 41. Wyniki egzaminów ósmoklasisty w poszczególnych gminach powiatu suwalskiego – matematyka

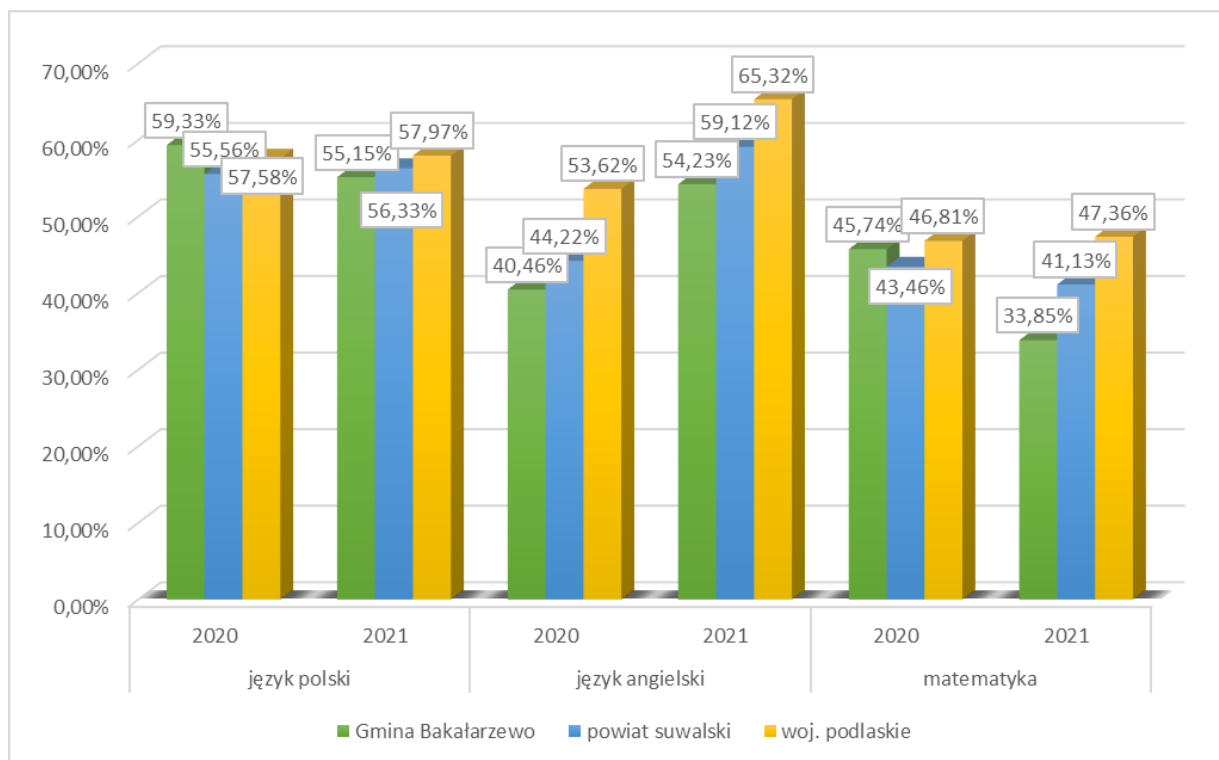

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <https://mapa.wyniki.edu.pl/MapaEgzaminow/>

Z kolei biorąc pod uwagę wyniki egzaminów ósmoklasisty na terenie Gminy Bakałarzewo, powiatu suwalskiego oraz województwa podlaskiego można wskazać, że:

- w 2020 r. uczniowie z Gminy Bakałarzewo osiągnęli najwyższy wynik egzaminu z języka polskiego, z kolei w 2021 r. wynik ten był już najniższy;
- w przypadku języka angielskiego zarówno w 2020 jak i 2021 r. wyniki uczniów z Gminy Bakałarzewo były znacząco niższe niż średnio w powiecie suwalskim i w woj. podlaskim;
- w 2020 r. uczniowie z Gminy Bakałarzewo osiągnęli wyższe wyniki egzaminu z matematyki niż średnia dla powiatu, ale niższe niż średnia dla województwa, w 2021 r. wyniki były znacząco niższe niż w powiecie i w województwie.

Wykres 42. Wyniki egzaminów ósmoklasisty na terenie Gminy Bałaczewo, powiatu suwalskiego oraz województwa podlaskiego

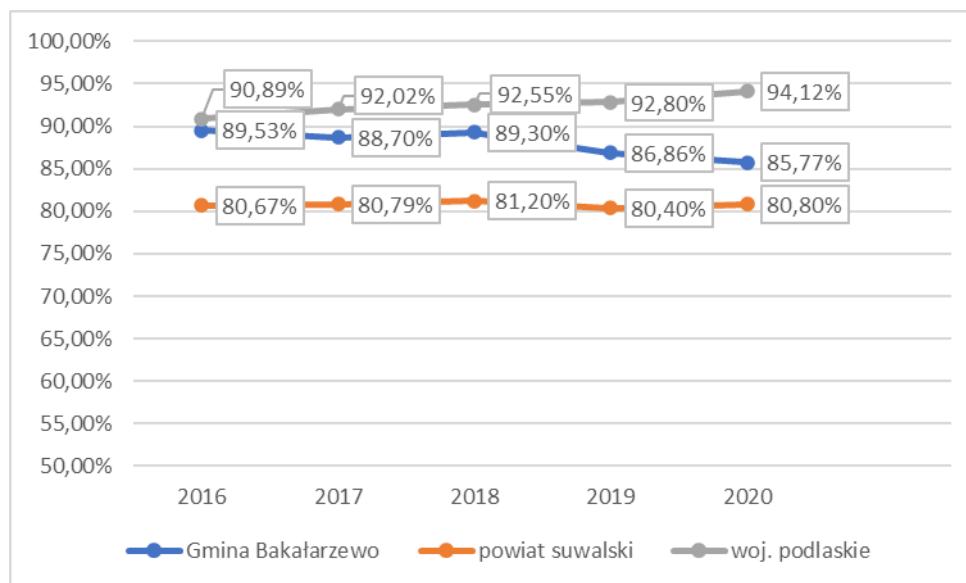
Źródło: Opracowanie własne na podstawie <https://mapa.wyniki.edu.pl/MapaEgzaminow/>

Zaprezentowane dane dotyczące wyników egzaminów ósmoklasistów z terenu Gminy Bałaczewo wskazują, że w kolejnych latach konieczna jest realizacja przedsięwzięć mających na celu podniesienie poziomu edukacji. Wskazana jest organizacja zajęć wyrównawczych, dodatkowych, rozwijających zainteresowania i zdolności uczniów, które pozwolą na zmniejszenie dysproporcji w uzyskiwanych wynikach.

Współczynnik skolaryzacji netto, liczony jako relacja liczby osób (w danej grupie wieku) uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania, wynosi w gminie 85,77%. Dość wysoki wskaźnik skolaryzacji na poziomie szkoły podstawowej wskazuje na to, że znaczna część uczniów kształci się w placówkach zlokalizowanych na terenie gminy.

Porównując współczynniki skolaryzacji w stosunku do szkół podstawowych na terenie Gminy Bałaczewo, powiatu suwalskiego oraz województwa podlaskiego można zauważyć, że najmniejsza wartość wskaźnika występuje na terenie powiatu, a największa - na terenie województwa podlaskiego.

Wykres 43. Współczynnik skolaryzacji netto w Gminie Bałaczewo, powiecie suwalskim oraz w woj. podlaskim (szkoły podstawowe)

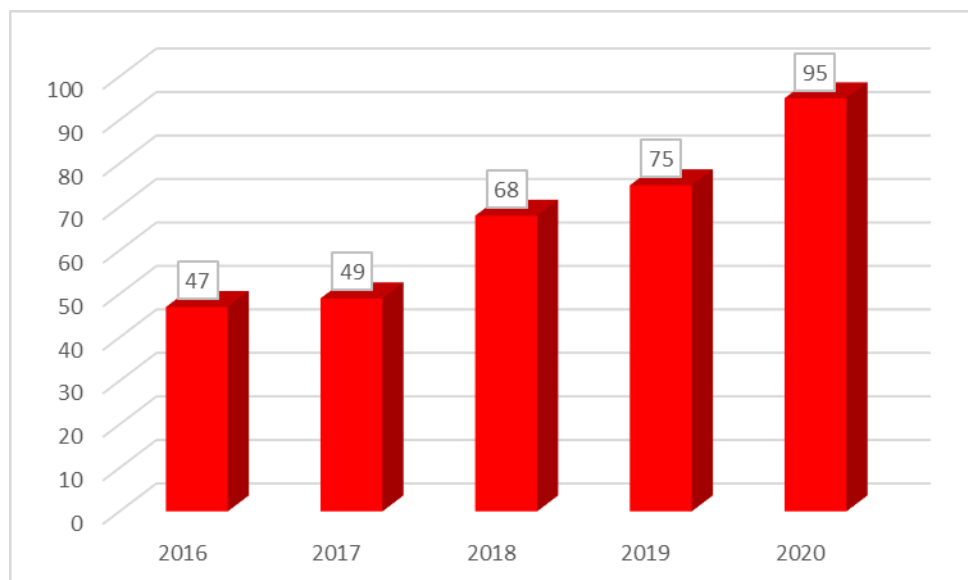

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W gminie nie funkcjonują szkoły ponadgimnazjalne, a młodzież kontynuuje naukę w placówkach zlokalizowanych przede wszystkim na terenie Suwałk.

W zakresie edukacji przedszkolnej w Gminie Bałaczewo działał jeden Punkt Przedszkolny Bałacandia w Bałaczewie, który został obecnie włączony w strukturę oddziałów przedszkolnych. Zgodnie z danymi zaprezentowanymi na wykresie 44, od 2015 r. liczba dzieci objętych nauczaniem przedszkolnym rośnie (w chwili opracowania Diagnozy brak jest danych obejmujących 2021 r.). Trzeba w związku z tym pamiętać, że poprawa dostępności do edukacji przedszkolnej jest jednym z wyzwań czekających każdą gminę, szczególnie w przyszłości w kontekście przyciągania i zachęcania do zamieszkania w niej młodych małżeństw (dotyczy to także Gminy Bałaczewo).

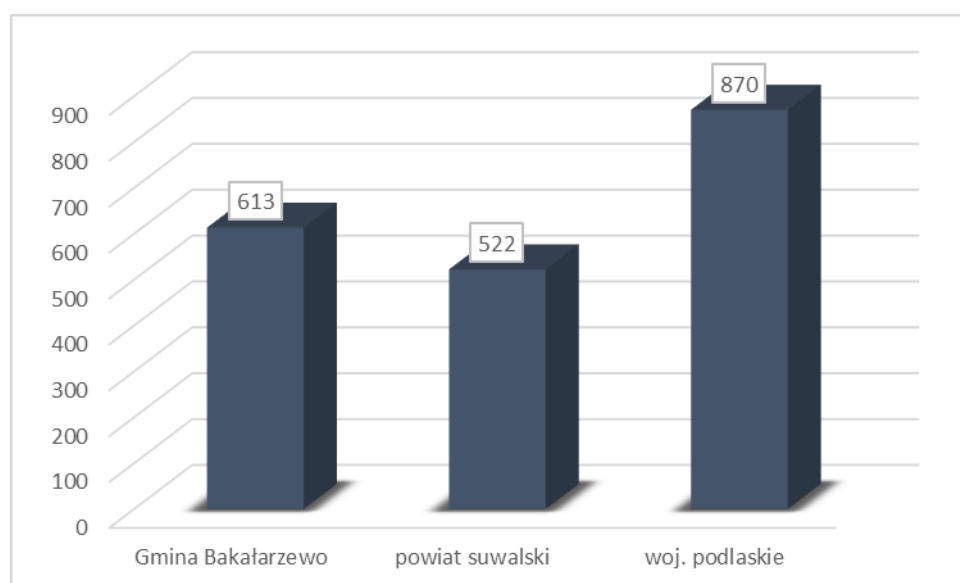
Wykres 44. Liczba dzieci objętych nauczaniem przedszkolnym na terenie Gminy Bakalarzewo

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Porównując wskaźnik ilości dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat w Gminie Bakalarzewo, powiecie suwalskim oraz województwie podlaskim można wskazać na niski poziom objęcia wychowaniem przedszkolnym najmłodszych mieszkańców powiatu oraz niewiele wyższym w przypadku Gminy Bakalarzewo. Wskaźniki ten znacząco odbiegają od danych zaprezentowanych dla całego województwa.

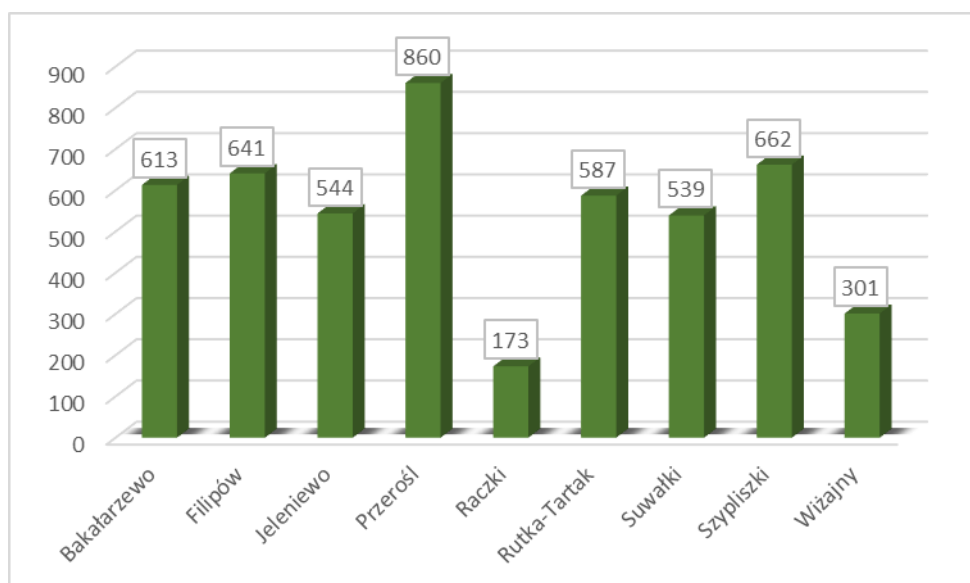
Wykres 45. Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat w Gminie Bakalarzewo, powiecie suwalskim oraz województwie podlaskim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2020 r.

W przypadku poszczególnych gmin powiatu suwalskiego można zauważyć, że pod kątem wskaźnika dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat Gmina Bakalarzewo zajmuje 4 miejsce. Zdecydowanie korzystniejszą wskaźnikami te prezentują się w Gminie Przerośl, w Gminie Szypliszki, a także w Gminie Filipów.

Wykres 46. Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat w poszczególnych gminach powiatu suwalskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2020 r.

W 2021 r. na terenie Gminy Bakalarzewo utworzono żłobek (uchwała nr XVII/195/2021 Rady Gminy Bakalarzewo z dnia 07.05.2021 r. w sprawie utworzenia Żłobka Publicznego w Bakalarzewie oraz nadania Statutu zmieniona uchwałą nr XIX/222/2021 Rady Gminy Bakalarzewo z dnia 31.08.2021 r.). Rozpoczęcie działalności statutowej żłobka nastąpiło z dniem 01.09.2021 r. Zaplanowano w nim 20 miejsc dla dzieci, a na koniec 2021 r. uczęszczało do niego 17 najmłodszych mieszkańców gminy.

6.2. INFRASTRUKTURA SPORTOWA I REKREACYJNA

Na terenie Gminy Bakalarzewo funkcjonują następujące obiekty sportowe i rekreacyjne:

1) Obiekty sportowe:

- a. sala gimnastyczna przy Szkole Podstawowej im. Mikołaja Bakalarza w Bakalarzewie,
- b. kompleks boisk „Orlik”, w skład którego wchodzi: boisko do piłki nożnej, boisko do piłki siatkowej i tenisa stołowego, budynek socjalny,

- c. Boiska wiejskie w miejscowościach: Stary Skazdub, Zdręby, Stara Chmielówka, Płociczno, Nowa Kamionka, Stara Kamionka, Karasiewo, Nieszki, Sadłowina.
- 2) Siłownie zewnętrzne:
- a. Bakałarzewo: 3 szt. (przy Gminnej Bibliotece Publicznej, przy Rynku (park) i Bulwarze 500-lecia Bakałarzewa),
 - b. Stara Kamionka: 1 szt.
- 3) Plac zabaw:
- a. Bakałarzewo: 7 szt. (przy Rynku (park), Szkole Podstawowej – 2 szt., Żłobku, Bibliotece, Bulwarze 500-lecia Bakałarzewa, ul. Osiedle Północ),
 - b. Karasiewo – 1 szt.,
 - c. Płociczno – 1 szt.,
 - d. Stary Skazdub – 1 szt.,
 - e. Nieszki – 1 szt.,
 - f. Stara Kamionka – 1 szt.
- 4) Obiekty rekreacyjne ogólnodostępne w miejscowościach:
- a. Bakałarzewo: Bulwar 500-lecia Bakałarzewa nad jez. Sumowo i rzeką Rospudą, deptak nad jez. Sumowo tzw. Ścieżka Jaćwieska, prywatne nabrzeże „Zakątek Ropuda”, prywatne nabrzeże „Uroczysko Sumowo”, agroturystyka „Ulica Filipowka”, nabrzeże jeziora Siekierowo.
 - b. Karasiewo: nabrzeże jeziora Karasiewek,
 - c. Nowy Skazdub: nabrzeże jeziora Skazdubek.
 - d. Małak: nabrzeże jeziora Garbaś (Garbas).
 - e. Kotowina: dwie agroturystyki nad rzeką Rospuda.

W gminie funkcjonują ponadto następujące kluby sportowe: Klub Piłkarski „Grom Bakałarzewo”, Klub Morsów Bakałarzewo oraz Klub Szachowy przy Szkole Podstawowej im. Mikołaja Bakałarza w Bakałarzewie. Organizowane są także liczne imprezy sportowe, do których można zaliczyć:

- 1) Turniej o Puchar Wójta Gminy Bakałarzewo w tenisa stołowego (impreza cykliczna, co roku w marcu).
- 2) Memoriał im. Antoniego Ogórkisa.
- 3) Turnieje szachowe w Szkole Podstawowej im. Mikołaja Bakałarza w Bakałarzewie.
- 4) Turnieje w piłkę siatkową na tzw. Szyjce nad jez. Sumowo w Bakałarzewie oraz w Nieszkach.
- 5) Półmaratony Doliny Rospudy i Biegi Bakałarza na 1 maja.
- 6) Maratony w Bakałarzewie i okolicy.

- 7) Zawody pożarniczo-sportowe w Bakalarzewie, Karasiewie, Starym Skazdubie i Starej Chmielówce (co roku w innej jednostce OSP).

Na infrastrukturę rekreacyjną składają się ponadto przebiegające przez teren gminy:

1) Szlaki rowerowe:

- a. Pierścień Rowerowy Suwalszczyzny – przechodzący przez powiat suwalski, augustowski i sejneński o łącznej długości ok. 320 km, z czego na terenie Gminy Bakalarzewo ok. 15 km,
- b. Szlak Fortyfikacji Pozycji Granicznej – przechodzący przez gminy powiatu suwalskiego szlak o łącznej długości 63,4 km, na terenie Gminy Bakalarzewo przebiega przez obszar zachowanych 13 schronów: 1 bojowy z kopułą pancerną, 4 bojowe z płytą pancerną, 5 schronów biernych, 1 garaż na armatę przeciwpancerną oraz wyjątkowy i jedyny na tym terenie schron bierny połączony chodnikiem podziemnym ze schronem obserwatora artylerii. Łączna długość na terenie Gminy Bakalarzewo - ok. 16 km. Na całej długości szlaku, jedynie w Bakalarzewie funkcjonuje (sezonowo) obiekt (skansen militarny) udostępniający do zwiedzania schrony z okresu II wojny światowej.

Oba w/w szlaki rowerowe stanowią dla gminy i doliny Rospudy łączniki z najważniejszym szlakiem rowerowym Polski wschodniej – ze szlakiem Green Velo. Dzięki temu podmioty świadczące usługi turystyczne i okołoturystyczne z terenu gminy mogą współpracować z systemem szlaku Green Velo, jako Miejsca Przyjazne Rowerzyście, po uzyskaniu specjalnego certyfikatu.

2) Szlaki piesze:

- a. Ku dolinie Rospudy – szlak pieszy, którego początek i koniec znajduje się w mieście Olecko. Szlak swą pętlą o długości 46 km łączy województwo warmińsko-mazurskie z województwem podlaskim. Przez teren Gminy Bakalarzewo przebiega jego odcinek o długości ok. 10,5 km.
- b. Niebieski szlak PTTK – szlak przedstawia uroki doliny Rospudy. Schroniska PTSM (Polskie Towarzystwo Schronisk Młodzieżowych) znajdują się w Raczkach, Bakalarzewie, Pluszkiejmach. Na trasie znajdują się również pola biwakowe i kwatery agroturystyczne. Długość szlaku to 71,3 km, z czego na terenie Gminy Bakalarzewo przypada 17,5 km.
- c. Pieszy szlak pielgrzymkowy św. Jakuba pn. „Camino Polaco” – kościół w m. Bakalarzewo (pod wezwaniem św. Jakuba) jest jednym z ważniejszych obiektów tego szlaku na odcinku Suwalszczyzny (liczącym 120 km od granicy z Litwą w Ogrodnikach do Gębałówki w Gminie Bakalarzewo, gdzie przechodzi na województwo warmińsko-mazurskie). Odcinek od granicy polsko – litewskiej do

Olsztyna przebiega około 313 km przez najciekawsze tereny województw podlaskiego i warmińsko-mazurskiego. W Gminie Bakalarzewo między Gębalówką a Starą Chmielówką znajduje się odcinek ok. 20 km.

- 3) Szlak Kajakowy Rospuda - przepływa przez dziewięć jezior i pokonuje różniące się od siebie fizjograficznie dwie krainy: Pojezierze Suwalskie z bogatą rzeźbą polodowcową oraz płaską, sandrową równinę Puszczy Augustowskiej. Łączna długość szlaku to 68 km, przez teren Gminy Bakalarzewo biegnie ok. 13 km (od jeziora Garbaś rzeką Rospudą przez jeziora Sumowo i Okrągłe do jeziora Bolesty).
- 4) Szlak Samochodowy Fortyfikacji Pozycji Granicznej - prowadzi od trójstyku granic państwowych (Polski, Litwy, Federacji Rosyjskiej) w ok. Bolci k. Wiżajn, przez ufortyfikowaną poniemiecką linię obronną z II wojny światowej ciągnącą się wzdłuż rzeki Rospudy, do turystycznego węzła w Dowspudzie. Łączna długość szlaku to 59 km, z czego ok. 14 km znajduje się w Gminie Bakalarzewo. Na całej długości szlaku, jedynie w Bakalarzewie funkcjonuje (sezonowo) obiekt (skansen militarny) udostępniający do zwiedzania schrony z okresu II wojny światowej.
- 5) Szlak frontu Wschodniego I Wojny Światowej – szlak międzywojewódzki (ośmiu województw); w granicach Gminy Bakalarzewo na linii tego szlaku ujęte są takie obiekty, jak cmentarz I wojenny z Marynie, cmentarz I wojenny w Wólce oraz wskazane miejsce bitwy z okresu 24.10 – 12.11.1914 r. Oba te cmentarze wskazano jako duże nekropolie wojenne na linii tego szlaku w obrębie województwa. Na terenie gminy punkt stykowy szlaku w innym województwie (warmińsko-mazurskim) został wyznaczony w m. Borawskie.
- 6) W Gminie Bakalarzewo, przy Gminnej Bibliotece Publicznej, znajduje się jedna z siedmiu wiosek „Baśniowego Szlaku” – „Wioska Zapomnianych Wojów”. „Baśniowy Szlak” ma siedem przystanków – z ciekawie zagospodarowanymi miejscami wypoczynku, zabawy, rekreacji i edukacji, zwanymi potocznie Wioskami Bajek. Bazują one na twórczości Marii Konopnickiej, legendach regionalnych i wątkach baśniowych. Każda z wiosek poświęcona jest innej tematyce, ma własne postaci patronów – przewodników, oddzielny pakiet gier, zabaw, animacji i scenariuszy zajęć z dziećmi i młodzieżą.

6.3. INFRASTRUKTURA KULTURY, DZIAŁALNOŚĆ KULTURALNA

Na terenie Gminy Bakalarzewo istnieje jedna instytucja kultury: Gminna Biblioteka Publiczna w Bakalarzewie z Filią Biblioteczną w Starym Skazdubie. Jest to instytucja, która swoją działalność prowadzi na podstawie ustawy z dnia 27.06.1997 r. o bibliotekach (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 1479) oraz ustawy z dnia 25.10.1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu

działalności kulturalnej (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 194). Organizatorem jest Gmina Bakalarzewo, a jej zadaniem jest zapewnienie warunków odpowiadającym zadaniom instytucji kultury. Cele i zadania biblioteki, organizację i zarządzanie oraz gospodarkę finansową określa statut. Instytucja jest finansowana z budżetu Gminy Bakalarzewo, z dochodów własnych i innych źródeł. Podstawą gospodarki finansowej jest plan działalności instytucji zatwierdzony przez kierownika z zachowaniem wysokości dotacji przyznanej z budżetu gminy. Instytucja może prowadzić działalność gospodarczą według ogólnych zasad określonych odrębnymi przepisami. Dochód z tej działalności przeznaczony jest na cele statutowe instytucji.

Budynek Biblioteki architektonicznie przystosowany jest do obsługi użytkowników niepełnosprawnych. Obiekt pozbawiony jest wszelkich barier utrudniających poruszanie się. Dwuskrzydłowe drzwi, odpowiednia szerokość korytarza, poszerzone wejście do czytelní, odpowiednio przystosowana łazienka, brak progów oraz specjalnie skonstruowane stoliki ułatwiające obsługę komputera, pozwalają na swobodne poruszanie się osób niepełnosprawnych.

Obecna strona internetowa Biblioteki nie jest w pełni dostępna dla osób z niepełnosprawnościami, brakuje w niej m.in. responsywności, to jest dostosowania do urządzeń mobilnych, możliwości zmiany rozmiaru czcionki oraz kontrastu. Filmy nie posiadają napisów dla osób niesłyszących, brak opisów zdjęć. Biblioteka nie posiada specjalistycznego sprzętu i programowania przeznaczonego dla osób z niepełnosprawnością słuchu i wzroku.

Placówki biblioteczne na terenie Gminy Bakalarzewo są skomputeryzowane oraz zapewniają użytkownikom dostęp do Internetu. Biblioteka Gminna posiada pracownię komputerową wyposażoną w 2 komputery stacjonarne dla użytkowników, 4 laptopy do pracy pracowników merytorycznych oraz dzierżawiony sprzęt wielofunkcyjny. W Filii Bibliotecznej Stary Skazdub pracownia wyposażona jest w 2 komputery stacjonarne i sprzęt wielofunkcyjny. Pracownia komputerowa Biblioteki Gminnej i Filii w Starym Skazdubie wyposażona jest w gry planszowe i zabawki, które udostępniane są na miejscu.

Biblioteka prowadzi działalność w Wiosce Zapomnianych Wojów, jednej z 7 Wiosek Baśniowego Szlaku powstałego dzięki pomocy finansowej Unii Europejskiej, Programu Współpracy Transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina 2007-2013, w ramach projektu pt. „Podwyższenie atrakcyjności transgranicznego regionu poprzez włączenie etniczno-kulturowych zasobów w działalność turystyczną - PODRÓŻ DO ETNO BAJKI”.

Biblioteka jest także organizatorem zajęć dla dzieci i młodzieży. W 2021 r. zorganizowała następujące zajęcia pozalekcyjne:

- Ognisko Muzyczne przy pianinie – nauka gry na instrumentach klawiszowych – zajęcia opłacane z budżetu Biblioteki, odbywały się w godzinach popołudniowych. Indywidualne zajęcia były prowadzone przez wykwalifikowanego instruktora nauki gry na instrumentach klawiszowych. W 2021 r. odbył się Koncert Kolęd.
 - dziecięcy zespół „Prymulki” - warsztaty z zakresu tańca, śpiewu i teatru – zajęcia opłacane z budżetu Biblioteki, odbywały się w czwartki pod opieką profesjonalnego instruktora tańca i śpiewu. Zespół wystąpił na wieczorze sobótkowym „Noc Świętojańska nad Rospudą” prezentując tańce przy palu majowym i obrzęd puszczania wianków na jeziorze Sumowo.
- Biblioteka współpracuje ze Szkołą Podstawową im. Mikołaja Bakalarza w Bakalarzewie. W 2021 r. zorganizowano m.in. wizytę klas „0” w Izbie Pamięci, wizytę przedszkolaków w Izbie Pamięci - rozmowa na temat bezpieczeństwa w wakacje, wizytę kl. III w Izbie Pamięci - rozmowa na temat bezpieczeństwa w wakacje, spotkanie z uczniami klas II i III w Bibliotece – czytanie bajek o zwierzętach, odwiedziny w Izbie Pamięci, ognisko, wizytę klas „0” – „0 Bajkach i Baśniach”.

Wskazana organizacja kultury odpowiedzialna jest także za organizację imprez kulturalnych dla dzieci i rodzin. W 2021 r. zorganizowano:

- 1) „Noc Świętojańską nad Rospudą” – cykliczna impreza mająca na celu promocję lokalnego folkloru i tradycji sobótkowych, występ dziecięcego zespołu „Prymulki”.
- 2) Narodowe Czytanie zorganizowane z inicjatywy Gminnej Biblioteki Publicznej i Szkoły Podstawowej w Bakalarzewie „Moralność Pani Dulskiej” Gabrieli Zapolskiej.
- 3) Festyn „Spotkajmy się na św. Jakuba” – cykliczna impreza masowa dla mieszkańców Gminy Bakalarzewo oraz przyjezdnych. Tego dnia odbywają się parafialne nabożeństwa odpustowe.
- 4) Piknik rekreacyjny pt. „Pożegnanie lata”.
- 5) Kino plenerowe na rynku Bakalarzewa – wyświetlenie filmu „Pan Tadeusz”.

W 2020 r. w świetlicy wiejskiej wsi Stary Skazdub, gdzie funkcjonuje również Filia Biblioteczna Gminnej Biblioteki Publicznej w Bakalarzewie, wymieniono przestarzałą stolarkę drzwiową, która nie spełniała już swoich funkcji użytkowych oraz stwarzała niebezpieczeństwo dla użytkowników. Wymieniono drzwi do wypożyczalni, drzwi do magazynku oraz trzyskrzydłowe drzwi oddzielające kuchnię od korytarza. Na sali z kominkiem odmalowano ściany na jasny kolor, wykonano podwieszenie sufitu w celu obniżenia pomieszczenia i zakrycia pękającego nierównego sufitu, zamontowano nowe lampy sufitowe, odmalowano podłogę na scenie. W korytarzu i kuchni odmalowano sufit i ściany. W czytelnicy wymieniono część zniszczonych regałów na książki.

W 2020 r. nastąpiło uroczyste otwarcie kąpka czytelniczego w Bibliotece Gminnej. Tego dnia odbyły się również warsztaty literackie z Panem Poetą Show, który wprowadził dzieci w świat kolorowych książek, ptakopacynek i przebieranek. Z każdą postacią przeprowadzone były animacje, co również bardzo podobało się dzieciom. W spotkaniu i uroczystym przecięciu wstęgi uczestniczyli również Wójt Gminny Bakalarzewo dr Tomasz Naruszewicz, kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bakalarzewie Maria Szwejsler, kierownik Gminnej Biblioteki Publicznej w Bakalarzewie Renata Naumowicz, Przewodnicząca Gminnej Komisji ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Wiesława Kurzynowska, ponieważ to właśnie z tych środków finansowych w 2019 roku został zrealizowany zakup mebli i sofy do kąpka.

We wrześniu 2020 r. Biblioteka wzięła udział w akcji „Biblioteka na to czeka”, której celem było upowszechnienie wiedzy z zakresu najnowszej historii Polski poprzez udostępnienie czytelnikom biblioteki dorobku wydawniczego IPN. Z Instytutu Pamięci Narodowej Biblioteka otrzymała darmowy pakiet wybranych 30 publikacji, które zostały włączone do księgozbioru.

W 2020 r. Gminna Biblioteka Publiczna w Bakalarzewie była pomysłodawcą oraz koordynatorem projektu realizowanego dla Gminy Bakalarzewo pn. „Kultywowanie patriotyzmu i tradycji w celu rozwijania integracji społecznej” w ramach „Programu Odnowy Wsi Województwa Podlaskiego”. Przedsięwzięcie obejmowało doposażenie 3 sołectw z terenu Gminy Bakalarzewo: sołectwa Bakalarzewo, sołectwa Matłak, sołectwa Stary Skazdub. Zadanie polegało na zakupie 8 kompletów strojów ludowych damskich dla Zespołu Ludowego „Bakalarz” z Bakalarzewa”, 1 komplet stroju historycznego założyciela Bakalarzewa – Mikołaja Michnowicza Raczkowicza Bakalarza, 4 kompletów umundurowania żołnierzy września 1939 r., 1 zestaw bezprzewodowego systemu nagłośnieniowego i telewizora 49 cali. Całkowita wartość zadania wyniosła 24 551,81 zł. Kwota dofinansowania z budżetu Województwa Podlaskiego stanowiła 50% wartości całego zadania.

Ponadto w 2020 r. Biblioteka zrealizowała projekt pn. „Doposażenie Gminnej Biblioteki Publicznej w Bakalarzewie i zabezpieczenie dziedzictwa kulturowego poprzez wykorzystanie nowych technologii wraz z lepszym przechowywaniem lokalnych dóbr kultury”. Zadanie to było współfinansowane ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020, Osi priorytetowej VIII. Infrastruktura dla usług użyteczności publicznej, Działania 8.6 Inwestycje na rzecz rozwoju lokalnego, w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2014-2020 dla obszaru Lokalnej Grupy Działania – Stowarzyszenie „Suwalsko-Sejneńskie”.

Dzięki pozyskanym funduszom Gminna Biblioteka Publiczna w Bakalarzewie zakupiła następujący sprzęt: kanapę antyczną, aparat cyfrowy, gablotę szklaną, muzealną na eksponaty, laptop wraz z oprogramowaniem, 20 szt. ram wystawienniczych ściennych, zestaw nagłośnieniowy (dwie kolumny, subbas, mikrofon, końcówki mocy, mikser), modułowy podest sceniczny, kolumnę mobilną bezprzewodową, kamerę cyfrową, 2 telewizory ścienne, telewizor plenerowy ze stojakiem odporny na warunki atmosferyczne, 2 szt. podjazdów dla osób niepełnosprawnych, monitoring wizyjny. Część zakupionego sprzętu stanowi wyposażenie Izby Pamięci Ziemi Bakalarzewskiej znajdującej się w budynku Biblioteki. Całkowita wartość inwestycji wynosi 123 310,74 zł. Gminna Biblioteka Publiczna w Bakalarzewie uzyskała dofinansowanie w kwocie 74 648,83 zł.

Zgodnie z przedstawionymi informacjami należy stwierdzić, że Biblioteka cieszy się dużym zainteresowaniem wśród mieszkańców gminy, w szczególności dzieci i młodzieży, poczyniono wiele inwestycji mających na celu podniesienie jej walorów, nadal jednak konieczne jest rozwijanie prowadzonej przez nią działalności kulturalnej.

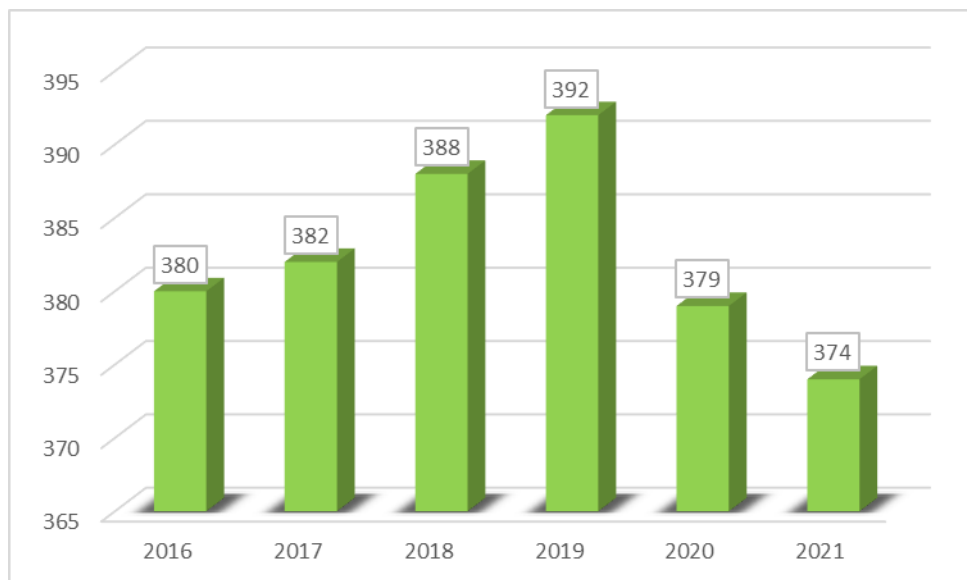
W 2020 r. w Gminnej Bibliotece Publicznej w Bakalarzewie zarejestrowano 331 czytelników, z czego 122 czytelników do lat 15. Wypożyczalnię odwiedziło 1 998 osób. Ogółem wypożyczono 4 948 woluminów, w tym 1 271 książek literatury pięknej dla dzieci, 197 woluminów literatury popularno – naukowej i 3 480 woluminów literatury dla dorosłych. Na miejscu udostępniono księgozbiór 9 czytelnikom. Z Internetu skorzystało 54 użytkowników. W Filii Bibliotecznej Stary Skazdub zarejestrowano 48 czytelników, w tym 19 do lat 15. Filię ogółem odwiedziły 541 osoby, w tym 457 wypożyczających. Ogółem wypożyczono 732 woluminy, w tym 182 książki literatury pięknej dla dzieci, 534 woluminy literatury dla dorosłych, 16 woluminów literatury popularno – naukowej. Z Internetu skorzystało 84 użytkowników.

Z kolei w 2021 r. w Gminnej Bibliotece Publicznej w Bakalarzewie zarejestrowano 317 czytelników, z czego 125 czytelników do lat 15. Wypożyczalnię odwiedziło 1 496 osób. Ogółem wypożyczono 4 702 woluminy, w tym 3 374 książki literatury pięknej dla dorosłych, 1 047 książek literatury pięknej dla dzieci, 281 woluminów literatury popularno-naukowej. W Filii Bibliotecznej Stary Skazdub zarejestrowano 57 czytelników, w tym 24 do lat 15. Filię odwiedziło 558 osób, w tym 350 wypożyczających. Ogółem wypożyczono 869 woluminów, w tym 588 książek z literatury pięknej dla dorosłych, 252 - literatura piękna dla dzieci, 29 woluminów literatury popularno-naukowej.

Zgodnie z danymi zaprezentowanymi na wykresie 47 można zauważyć, że w 2020 i 2021 r. liczba czytelników zmalała. Związane to było głównie z wprowadzonymi obostrzeniami

epidemiologicznymi. W celu zahamowania tego niekorzystnego trendu konieczne jest inwestowanie w nowoczesne technologie, ciekawe wydawnictwa.

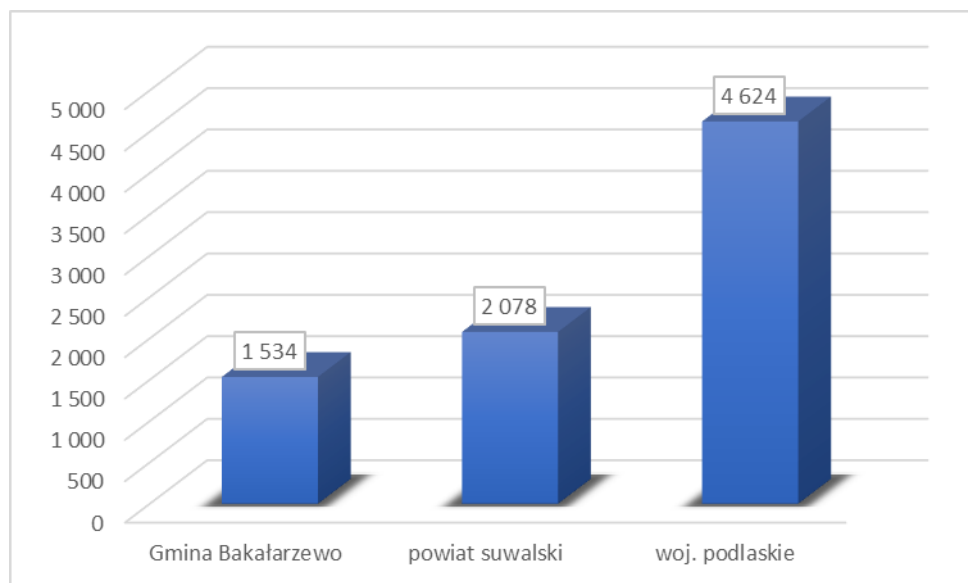
Wykres 47. Liczba czytelników korzystających z placówki bibliotecznej w Gminie Bakalarzewo

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Porównując liczbę osób przypadających na 1 placówkę biblioteczną można zauważyć, że w przypadku Gminy Bakalarzewo sytuacja ta jest w miarę korzystna, bowiem w porównaniu z województwem podlaskim i powiatem suwalskim przypada tu mniej osób na 1 placówkę, co powinno stanowić ułatwienie w dostępie do literatury.

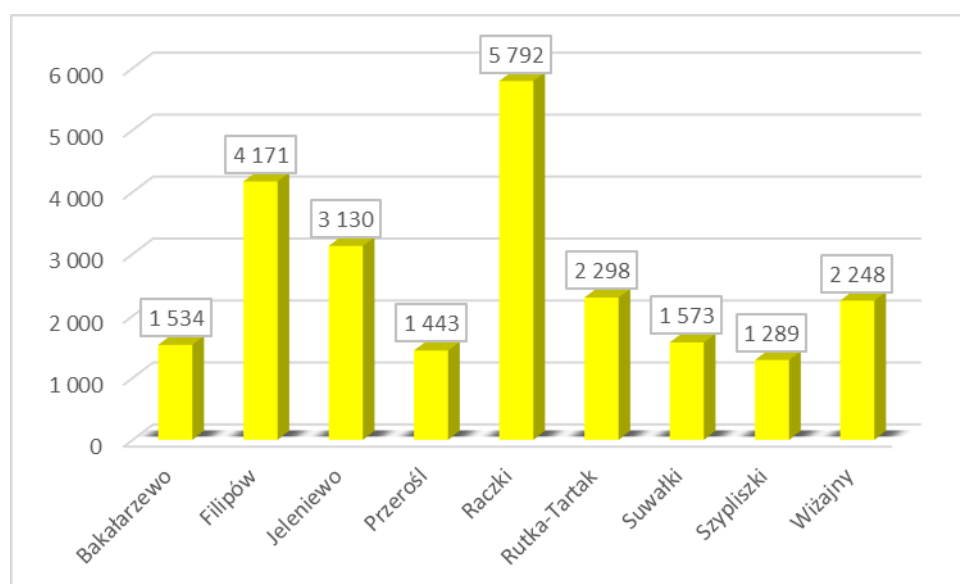
Wykres 48. Ludność na 1 placówkę biblioteczną w Gminie Bakałarzewo, powiecie suwalskim oraz województwie podlaskim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2021 r.

Porównując dane dla poszczególnych gmin powiatu suwalskiego można zauważyć, że sytuacja w przypadku Gminy Bakałarzewo także jest korzystna. Zdecydowanie więcej osób przypada na placówkę biblioteczną w Gminie Raczki czy Filipów.

Wykres 49. Ludność na 1 placówkę biblioteczną w poszczególnych gminach powiatu suwalskiego

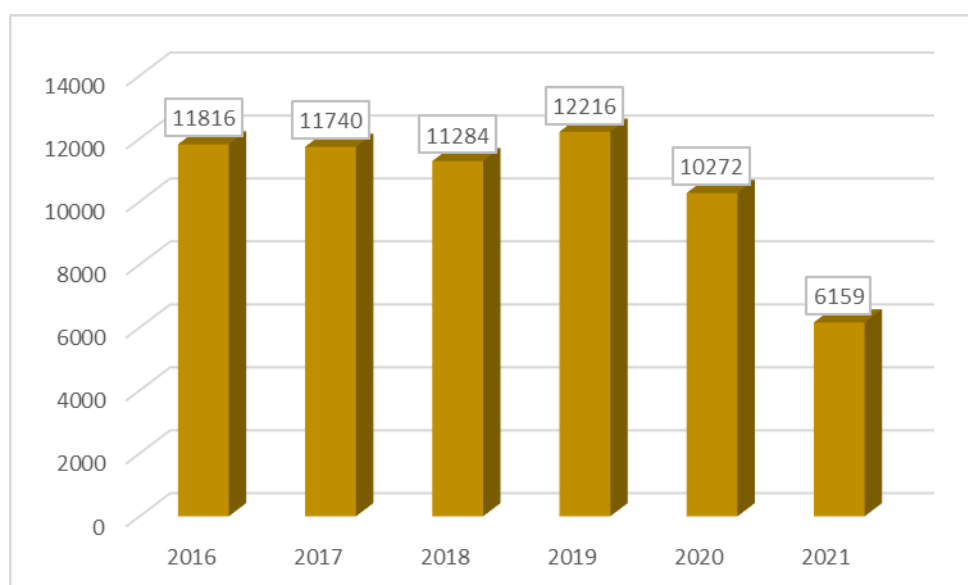
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2021 r.

6.4. INFRASTRUKTURA OCHRONY ZDROWIA I OPIEKI SPOŁECZNEJ

Służbę zdrowia w Gminie Bakalarzewo stanowi 1 lekarz rodzinny, 1 stomatolog, 3 pielęgniarki. Opiekę lekarską na poziomie specjalistycznym zapewnia przede wszystkim Szpital Wojewódzki im. dr. Ludwika Rydygiera w Suwałkach oraz szpital „Olmedica” w Olecku. Na terenie Bakalarzewa działa także punkt apteczny.

Jednym z głównych aspektów w kwestii infrastruktury społecznej i jakości opieki zdrowotnej, który uwzględniono w analizie, jest dostęp pacjentów do świadczeń. Jest on bardzo istotny, zwłaszcza w kontekście najstarszych mieszkańców gminy. Zgodnie z informacjami zaprezentowanymi na wykresie 50, liczba udzielonych porad w ostatnim okresie utrzymywała się na w miarę stałym poziomie. Wyjątek stanowi rok 2020 i 2021, kiedy na skutek pandemii COVID-19 dostęp do ambulatoryjnej opieki zdrowotnej był bardzo utrudniony.

Wykres 50. Liczba porad zdrowotnych udzielonych na terenie Gminy Bakalarzewo w latach 2016-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zadania z zakresu pomocy społecznej są realizowane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bakalarzewie (GOPS), który jest jednostką organizacyjną gminy. Analizując dane na temat liczby osób oraz gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej, zaprezentowanych w tabeli 35, można zauważyć niewielkie wahania, jednak bez znaczącego spadku czy wzrostu. Sytuacja makroekonomiczna oraz wewnętrzna kraju może jednak spowodować wzrost liczby beneficjentów pomocy społecznej w przyszłości i wpłynąć na

konieczność przekazywania dodatkowych środków z budżetu gminy na cele związane z pomocą społeczną.

Tabela 35. Liczba osób i gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej na terenie Gminy Bakałarzewo

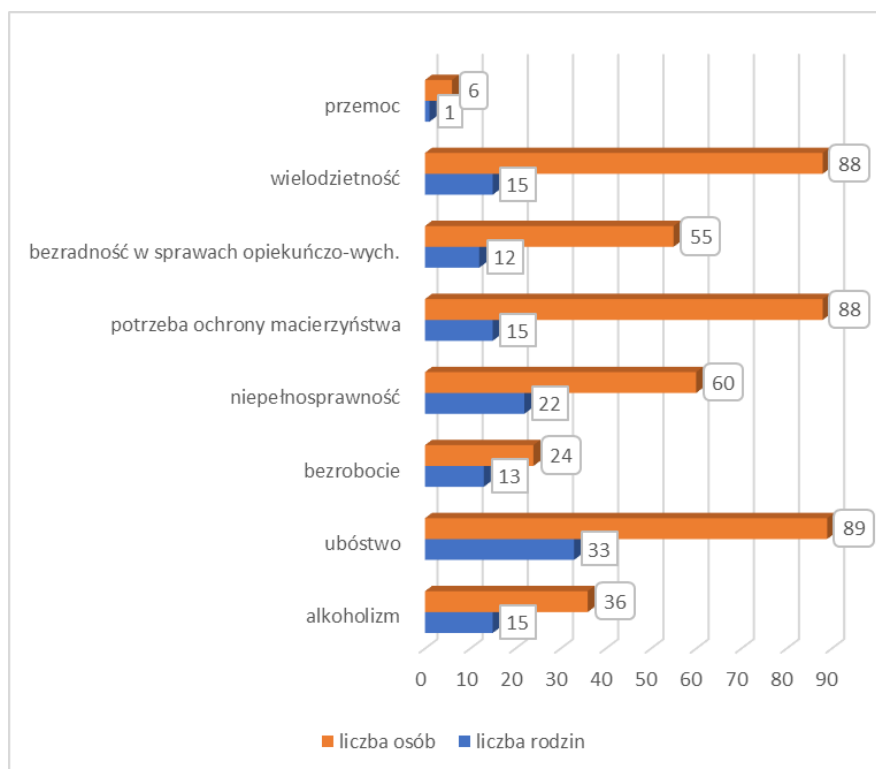
Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019	2020	2021
liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej	58	52	54	57	56	59
liczba osób korzystających z pomocy społecznej	193	164	158	170	170	176

Źródło: Dane GUS oraz GOPS w Bakałarzewie

W Gminie Bakałarzewo najczęściej występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin a jednocześnie powodami ubiegania się o pomoc społeczną, wskazanymi przez GOPS, w 2021 r. było kolejno: ubóstwo, niepełnosprawność, potrzeba ochrony macierzyństwa, wielodzietność, alkoholizm i bezrobocie. Szczegółowe dane zaprezentowano na wykresie 51.

W 2021 r. Zespół Interdyscyplinarny prowadził procedurę niebieskiej karty w 7 rodzinach liczących 29 osób.

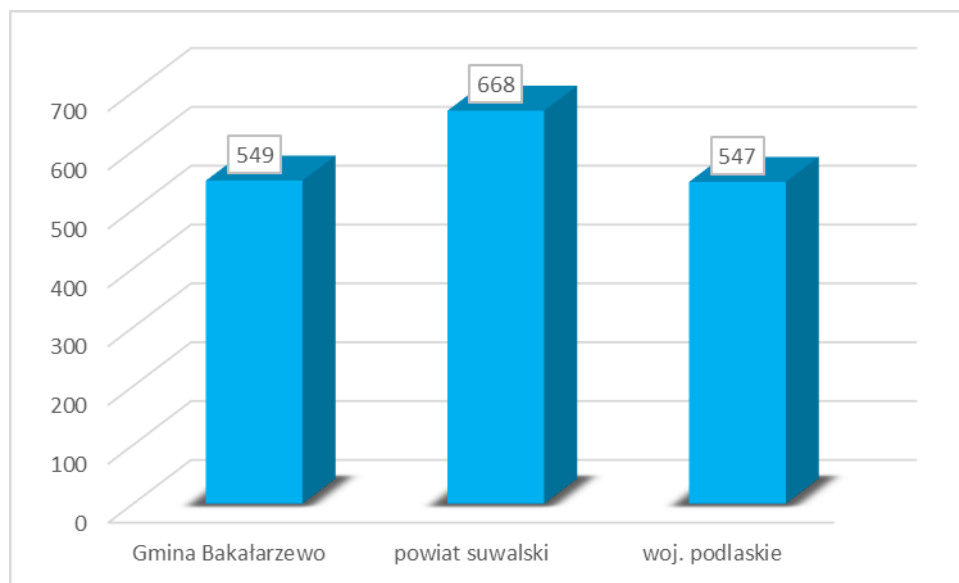
Wykres 51. Przyczyny udzielenia świadczeń z pomocy społecznej w Gminie Bakałarzewo w 2021 r.

Źródło: Dane GOPS w Bakałarzewie

Porównując udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w Gminie Bakałarzewo z adekwatnymi wskaźnikami na poziomie powiatu suwalskiego i województwa podlaskiego można zauważyć, że najmniej korzystna sytuacja występuje na terenie powiatu. Wskaźnik dla woj. podlaskiego i Gminy Bakałarzewo jest prawie identyczny.

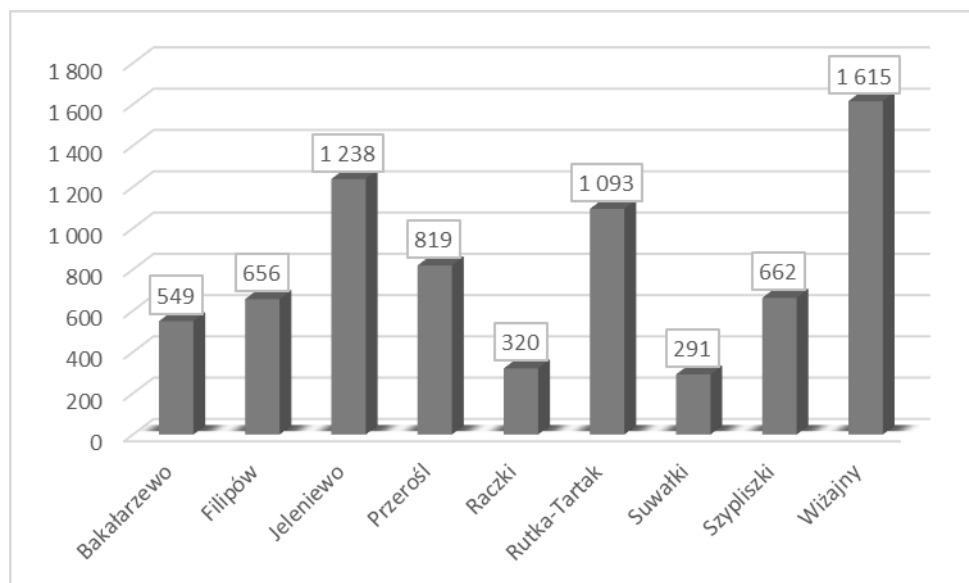
Wykres 52. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców Gminy Bakałarzewo, powiatu suwalskiego oraz województwa podlaskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2020 r.

Porównując gminy zlokalizowane na terenie powiatu suwalskiego można stwierdzić, że w tym przypadku także dość korzystna sytuacja ma miejsce na terenie Gminy Bakałarzewo. Niższy wskaźnik beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców mają jedynie Gmina Suwałki i Gmina Raczki.

Wykres 53. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców poszczególnych gmin powiatu suwalskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2020 r.

6.5. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Nad bezpieczeństwem mieszkańców gminy czuwa Posterunek Policji w Bakalarzewie. Na terenie Gminy Bakalarzewo funkcjonują 4 jednostki ochotniczej straży pożarnej:

- Ochotnicza Straż Pożarna w Bakalarzewie;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Starej Chmielówce;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Karasiewie;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Starym Skazdubie.

7. FINANSE SAMORZĄDOWE

W tabeli 36 zaprezentowano dochody Gminy Bakalarzewo w latach 2016-2020. Wynika z niej, że w kolejnych latach dochody własne przewyższały dochody majątkowe. Gmina pozyskała środki europejskie we wszystkich analizowanych latach, z wyjątkiem 2018 r., co pozwoliło jej zrealizować szereg inwestycji wpływających na poprawę jakości życia mieszkańców.

W latach 2016-2020 dochody gminy ulegały corocznemu zwiększeniu z wyjątkiem 2018 r., kiedy odnotowano jednoroczny spadek.

Największą sumę dochodów odnotowano w następujących działach:

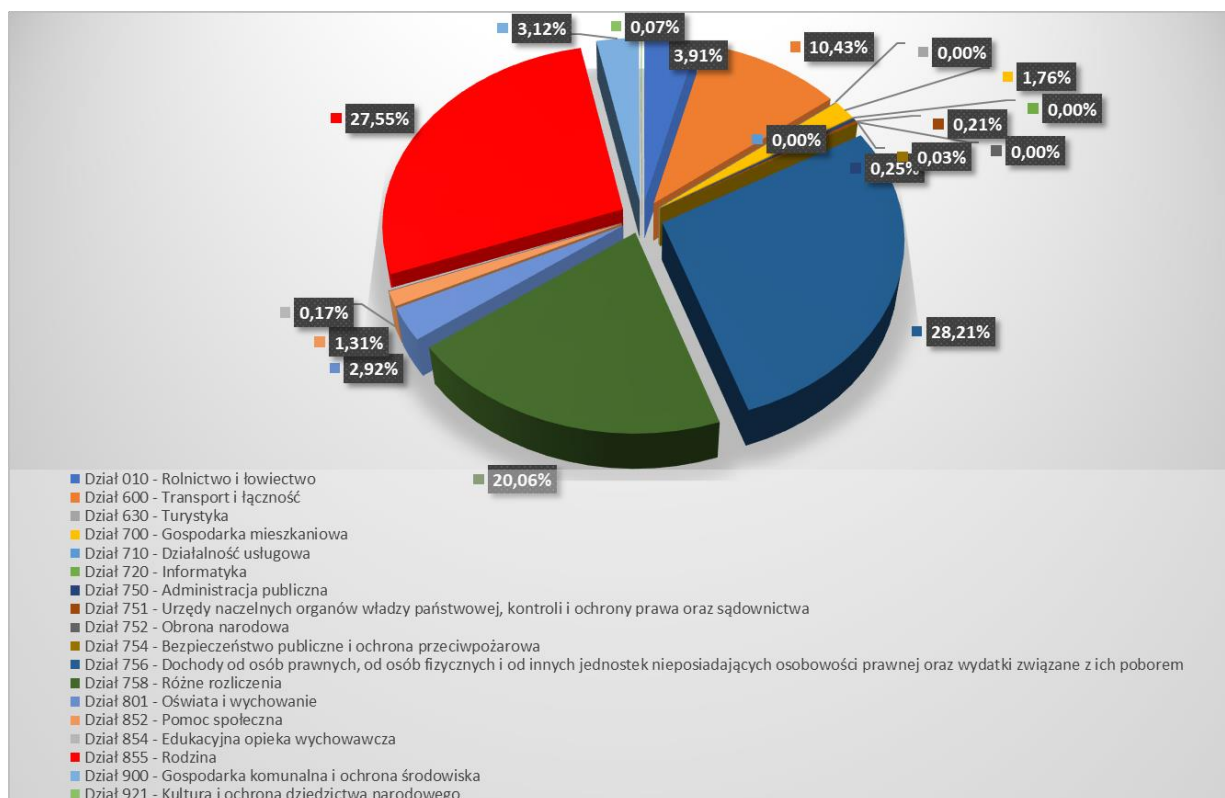
- Dział 756 - Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem (28,21% dochodów ogółem w 2020 r.);
- Dział 855 – Rodzina (27,55% dochodów);
- Dział 758 - Różne rozliczenia (20,06% dochodów);
- Dział 600 - Transport i łączność (10,43% dochodów).

Tabela 36. Dochody budżetu Gminy Bakalarzewo w latach 2015-2020

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019	2020
Dochody ogółem	12 505 513,18	14 022 853,45	13 452 885,16	16 169 410,49	18 148 913,09
Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo	475 277,31	473 407,50	509 524,20	653 585,16	710 303,70
Dział 600 - Transport i łączność	220 000,00	307 000,00	65 000,00	989 369,51	1 892 938,39
Dział 630 - Turystyka	19 000,00	0,00	0,00	193 284,00	0,00
Dział 700 - Gospodarka mieszkaniowa	75 160,62	72 540,43	166 632,06	386 603,99	319 289,12
Dział 710 - Działalność usługowa	30 240,00	19 730,00	0,00	0,00	0,00
Dział 720 - Informatyka	11 300,25	0,00	0,00	84 000,00	0,00
Dział 750 - Administracja publiczna	25 941,51	36 801,21	20 757,62	26 558,20	45 650,74
Dział 751 - Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	13 572,63	1 621,00	48 503,09	40 020,04	37 578,00
Dział 752 - Obrona narodowa	0,00	0,00	17 849,30	0,00	0,00
Dział 754 - Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	31 409,60	17 997,24	18 500,00	4 000,00	5 000,00
Dział 756 - Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	4 182 984,51	4 707 113,24	4 560 241,62	4 743 272,39	5 120 428,98
Dział 758 - Różne rozliczenia	3 439 199,57	3 804 998,52	3 318 460,87	3 629 609,37	3 641 252,21
Dział 801 - Oświata i wychowanie	205 163,90	189 386,77	189 647,20	169 063,11	529 532,40
Dział 852 - Pomoc społeczna	3 437 809,63	248 069,30	253 794,98	228 482,66	238 043,22
Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza	34 175,00	38 335,00	44 649,00	42 298,00	31 340,00
Dział 855 - Rodzina	0,00	3 753 015,39	3 879 705,71	4 458 590,77	4 999 357,09
Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	304 278,65	352 837,85	359 619,51	520 673,29	565 921,34
Dział 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	0,00	0,00	0,00	0,00	12 277,90
Dochody własne	4 781 861,20	5 276 319,92	5 212 982,92	6 814 905,07	7 465 051,17
Dochody majątkowe	264 371,28	351 796,50	196 678,52	1 388 149,42	2 192 766,94
Dochody na 1 mieszkańca	4 013,32	4 516,22	4 328,47	5 189,16	5 858,27
Dotacje z funduszy europejskich	36 786,52	16 628,44	0,00	309 426,40	878 391,32

Źródło: Dane GUS

Wykres 54. Dochody Gminy Bakalarzewo w poszczególnych działach klasyfikacji budżetowej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2020 r.

Wydatki Gminy Bakalarzewo zaprezentowano w tabeli 37. Wynika z niej, że suma wydatków gminy systematycznie rosła. W budżecie przeważały wydatki bieżące.

Analizując wydatki pod kątem poszczególnych działów klasyfikacji budżetowej należy zauważyć, że największą sumę wydatków odnotowano w:

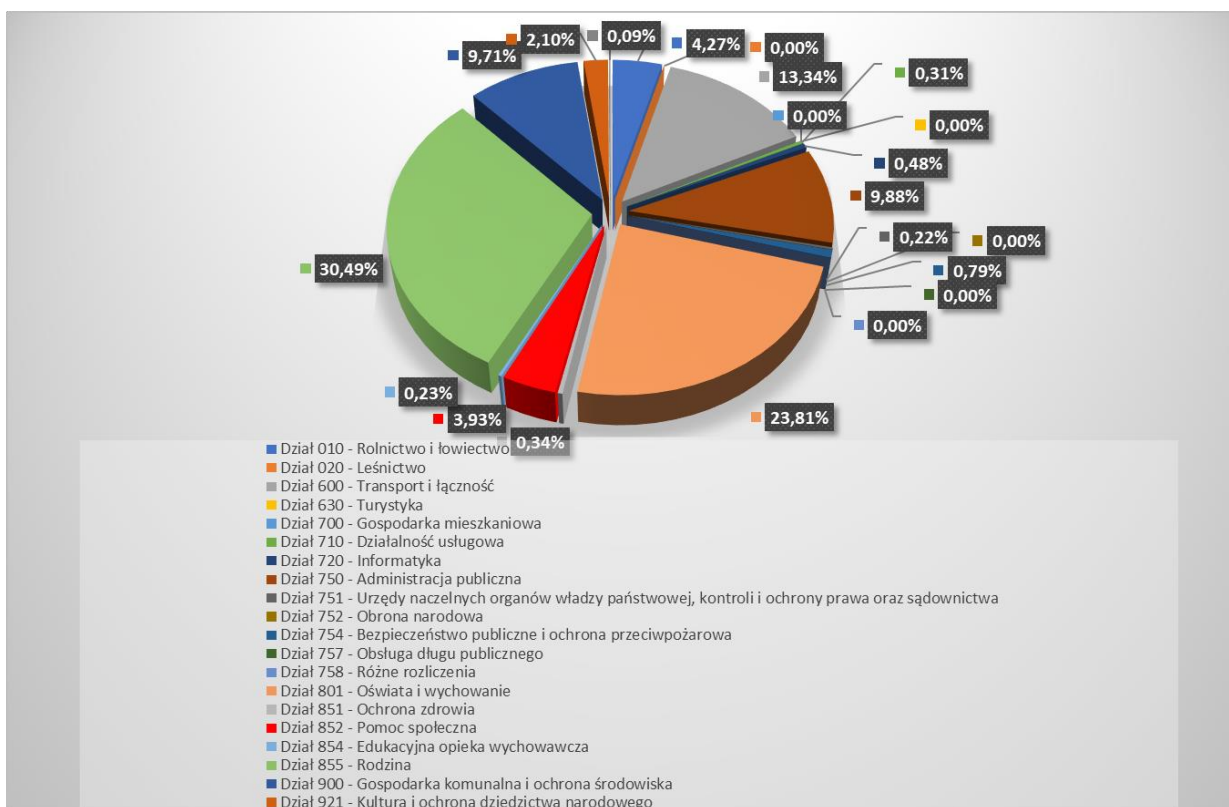
- Dziale 855 – Rodzina (30,49% wszystkich wydatków);
- Dziale 801 - Oświata i wychowanie (23,81% wydatków);
- Dział 600 - Transport i łączność (13,34% wydatków);
- Dziale 750 - Administracja publiczna (9,88%).

Tabela 37. Wydatki budżetu Gminy Bakalarzewo w latach 2016-2020

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019	2020
Wydatki ogółem	12 386 373,54	12 609 824,48	13 860 929,14	15 330 883,11	16 780 688,22
Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo	486 576,46	497 750,55	734 496,55	705 668,04	715 774,31
Dział 020 - Leśnictwo	617,58	617,58	629,93	640,01	654,73
Dział 600 - Transport i łączność	2 233 312,05	1 922 203,39	1 880 089,17	2 160 915,60	2 239 257,36
Dział 630 - Turystyka	23 194,84	0,00	317 978,78	0,00	0,00
Dział 700 - Gospodarka mieszkaniowa	1 070,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Dział 710 - Działalność usługowa	22 262,99	60 612,66	47 970,65	166 383,49	52 188,27
Dział 720 - Informatyka	0,00	0,00	0,00	3 036,00	80 964,00
Dział 750 - Administracja publiczna	1 459 214,51	1 479 757,62	1 456 744,24	1 577 640,72	1 657 191,27
Dział 751 - Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	13 572,63	1 621,00	48 503,09	40 020,04	37 578,00
Dział 752 - Obrona narodowa	0,00	0,00	25 499,00	0,00	0,00
Dział 754 - Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	138 998,34	143 420,28	129 785,22	149 670,13	132 218,46
Dział 757 - Obsługa długu publicznego	41 173,06	30 116,38	19 086,86	8 132,31	496,16
Dział 758 - Różne rozliczenia	0,00	0,00	17 181,00	0,00	0,00
Dział 801 - Oświata i wychowanie	3 007 535,75	2 992 456,23	3 247 873,79	3 663 082,60	3 994 762,47
Dział 851 - Ochrona zdrowia	53 539,52	63 935,86	66 064,52	72 607,64	57 199,10
Dział 852 - Pomoc społeczna	3 765 666,30	582 374,66	648 124,90	644 135,59	659 142,64
Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza	69 750,00	64 800,00	72 200,00	65 400,00	39 040,00
Dział 855 - Rodzina	-	3 802 864,87	3 926 155,74	4 541 997,42	5 115 953,75
Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	799 484,45	699 446,05	888 824,32	1 145 137,94	1 629 429,21
Dział 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	255 654,51	255 470,49	314 914,99	371 256,98	352 983,95
Dział 926 - Kultura fizyczna	14 750,55	12 376,86	18 806,39	15 158,60	15 854,54
Wydatki majątkowe	2 107 989,00	1 737 541,89	2 121 713,35	2 164 039,09	2 523 075,27
Wydatki bieżące	10 278 384,54	10 872 282,59	11 739 215,79	13 166 844,02	14 257 612,95
Wydatki na 1 mieszkańca	3 975,09	4 061,14	4 459,76	4 920,05	5 416,62

Źródło: Dane GUS

Wykres 55. Wydatki Gminy Bakalarzewo w poszczególnych działach klasyfikacji budżetowej

Prognoza dochodów i wydatków Gminy Bakalarzewo przyjęta uchwałą nr XXIII/260/2022 Rady Gminy Bakalarzewo z dnia 13.04.2022 r. w sprawie zmian w Wieloletniej Prognozie Finansowej Gminy Bakalarzewo na lata 2022-2025 wskazuje, że w kolejnych latach – oprócz 2022 r. – budżet będzie się równoważył a realizacja zaplanowanych przedsięwzięć inwestycyjnych nie spowoduje zachwiania finansów analizowanej jednostki samorządu terytorialnego.

Tabela 38. Prognoza dochodów i wydatków Gminy Bakalarzewo w latach 2022-2025

Wyszczególnienie	2022	2023	2024	2025
Dochody ogółem	17 735 786,20	15 747 218,00	16 329 121,00	16 279 641,00
Dochody bieżące	14 708 013,65	15 197 218,00	15 729 121,00	16 279 641,00
Dochody majątkowe	3 027 772,55	550 000,00	600 000,00	0,00
Wydatki ogółem	19 007 433,94	15 747 218,00	16 329 121,00	16 279 641,00
Wydatki bieżące	13 985 953,70	14 697 265,00	15 094 092,00	15 471 444,00
Wydatki majątkowe	5 021 480,24	1 049 953,00	1 235 029,00	808 197,00
Wynik budżetu	-1 271 647,74	0,00	0,00	0,00

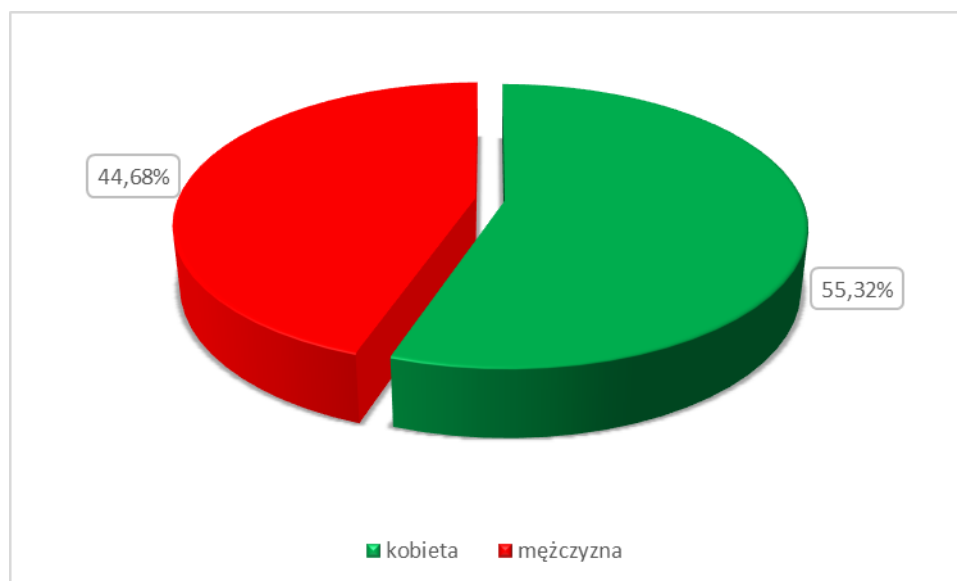
Źródło: Uchwała nr XXIII/260/2022 Rady Gminy Bakalarzewo z dnia 13.04.2022 r. w sprawie zmian w Wieloletniej Prognozie Finansowej Gminy Bakalarzewo na lata 2022-2025

8. PODSUMOWANIE ANALIZY I DIAGNOZY

8.1. PODSUMOWANIE WYNIKÓW BADANIA ANKIETOWEGO

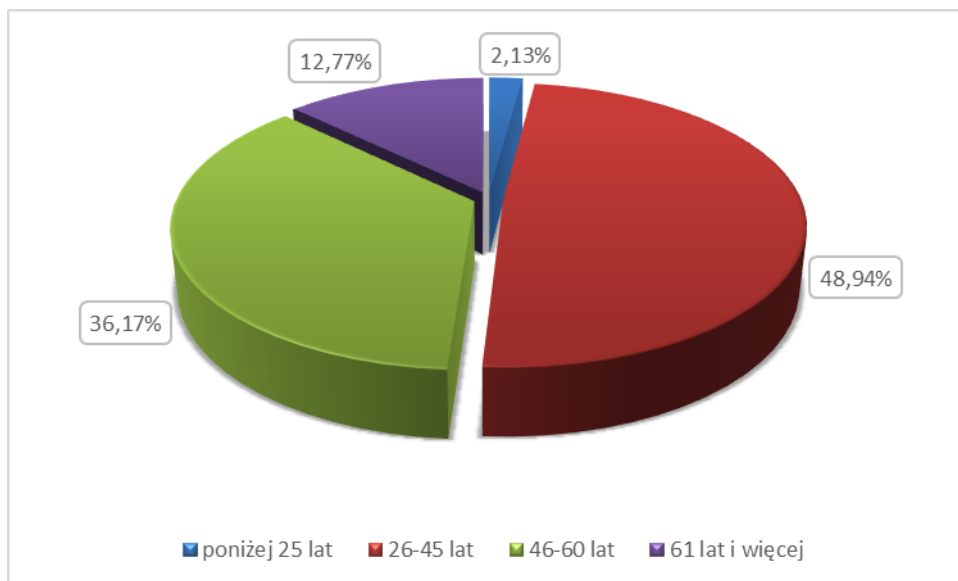
W ramach prac nad przygotowaniem „Diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Bakalarzewo” oraz „Strategii Rozwoju Gminy Bakalarzewo na lata 2022-2030” wśród mieszkańców analizowanej jednostki samorządu terytorialnego zostało przeprowadzone badanie ankietowe. Ankieta była dostępna w siedzibie Urzędu Gminy Bakalarzewo. W badaniu wzięło udział 49 osób zamieszkujących Gminę Bakalarzewo. Struktura ankietowanych z uwzględnieniem ich płci, wieku i statusu zawodowego została zaprezentowana na wykresach 56-58. Wynika z nich, że wśród osób biorących udział w badaniu przeważały kobiety, które stanowiły 55,32% ankietowanych. Biorąc pod uwagę wiek - przeważały osoby w przedziale 26-45 lat (48,94% respondentów). Analizując dane dotyczące statusu zawodowego należy stwierdzić, że największa ilość ankietowanych posiadała status pracownika (63,83%).

Wykres 56. Płeć ankietowanych

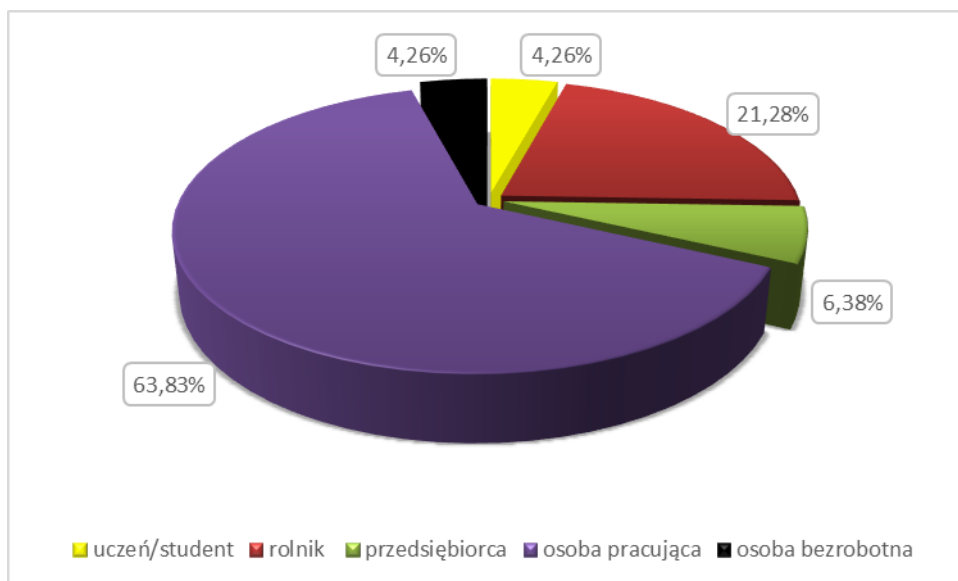
Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego

Wykres 57. Wiek ankietowanych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego

Wykres 58. Status zawodowy respondentów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego

Pytania sformułowane w ramach ankiety zostały podzielone na następujące obszary:

- społeczeństwo;
- gospodarka;
- środowisko i przestrzeń;
- infrastruktura techniczna;
- turystyka i rekreacja;
- kultura;

– edukacja.

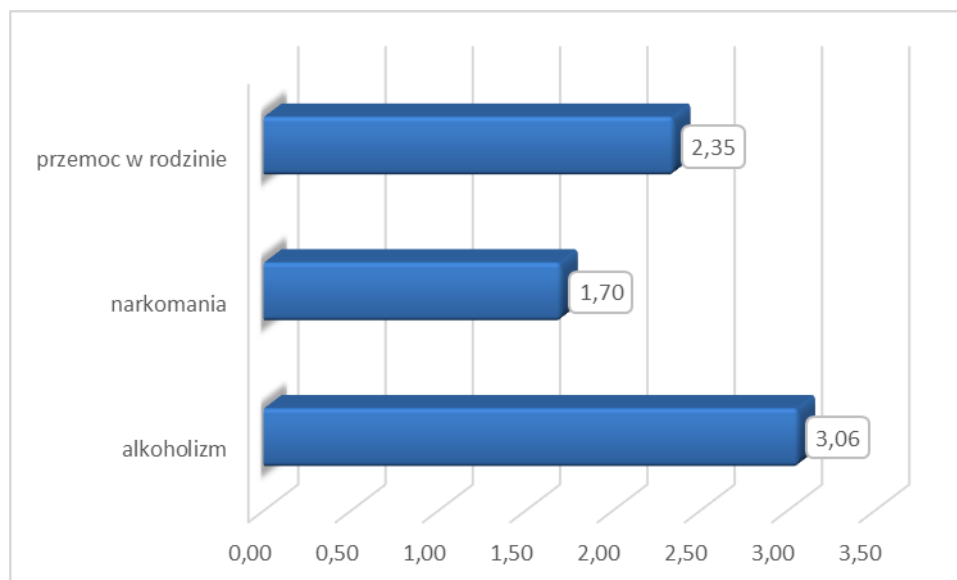
W ramach poszczególnych obszarów respondentów poproszono o dokonanie oceny według 5-ciostopniowej skali, gdzie 1 oznacza ocenę najniższą, a 5 - najwyższą. Na podstawie zebranych odpowiedzi obliczoną średnią ocenę dla każdego obszaru.

Ankietowanych poproszono także o wskazanie mocnych i słabych stron Gminy Bakalarzewo, szans i zagrożeń dla jej rozwoju oraz najpilniejszych aspektów, które wymagają poprawy.

SPOŁECZEŃSTWO

Jako najbardziej istotny problem w obszarze: Społeczeństwo ankietowani wskazali alkoholizm (ocena średnia: 3,06 pkt), przemoc w rodzinie (2,35 pkt) oraz narkomanię (1,70 pkt).

Wykres 59. Skala występowania problemów społecznych w Gminie Bakalarzewo

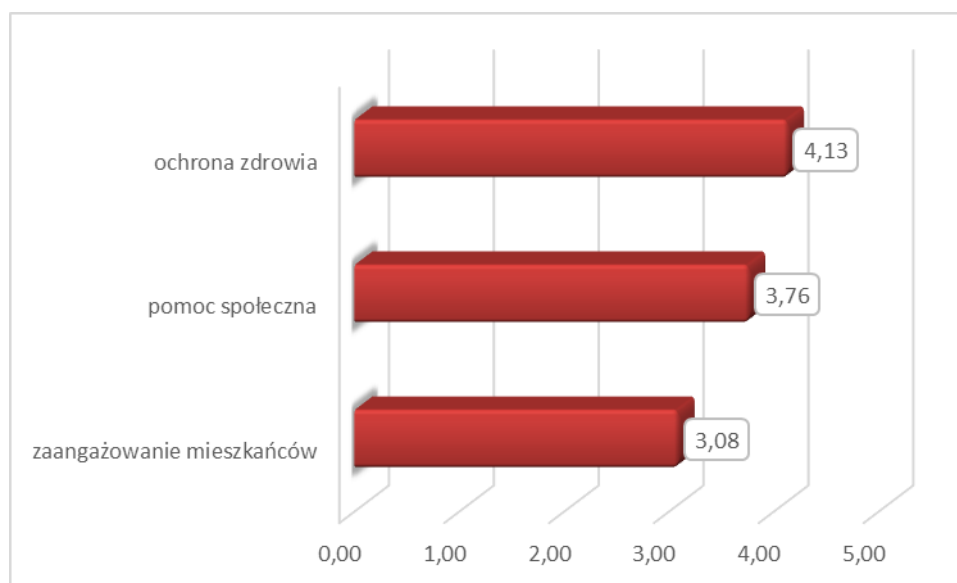
Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego

Ankietowani nisko ocenili poziom zaangażowania mieszkańców w sprawy społeczności lokalnej (średnia ocena 3,08 pkt). Krytycznie w tym aspekcie wypowiedzieli się zwłaszcza mężczyźni biorący udział w ankiecie (42,86% z nich wskazało 3 pkt, a 33,33% - 2 pkt).

Poziom ochrony zdrowia na terenie gminy został oceniony na 4,13 pkt. Najlepiej ten aspekt funkcjonowania analizowanej jednostki samorządu terytorialnego został oceniony przez starszych mieszkańców (powyżej 61 lat), spośród których 33,33% przyznało w ramach tego pytania 5 pkt, a 66,67% - 4 pkt. Jakość opieki zdrowotnej została także oceniona pozytywnie przez mieszkańców w wieku 26-45 lat, gdzie 5 pkt przyznało 45,45% respondentów.

Poziom pomocy społecznej w Gminie Bakałarzewo został oceniony na 3,76 pkt, co wskazuje na pozytywne postrzeganie tej sfery działalności przez mieszkańców. Ten aspekt funkcjonowania gminy został najlepiej oceniony przez osoby w wieku 46-60 lat, spośród których 23,53% ankietowanych przyznało 5 pkt, a kolejne 41,18% - 4 pkt.

Wykres 60. Ocena poziomu zaangażowania mieszkańców oraz podstawowych usług w Gminie Bakałarzewo

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego

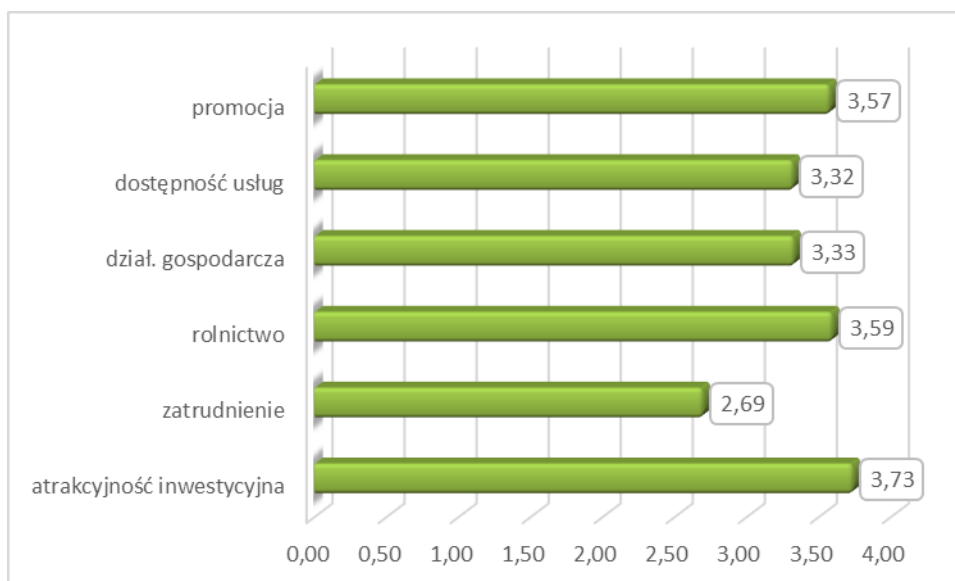
GOSPODARKA

W sferze gospodarczej ankietowani najlepiej ocenili atrakcyjność inwestycyjną gminy (średnia ocena 3,73 pkt), co w powiązaniu z tworzeniem terenów przeznaczonych na cele prowadzenia działalności gospodarczej jest uzasadnione. Wysoko oceniono także rolę działalności rolniczej w perspektywie rozwoju gminy (średnia ocena 3,59 pkt). Biorąc pod uwagę rolniczy charakter terenu, nie powinno dziwić takie ukierunkowanie wypowiedzi mieszkańców.

Respondenci nisko ocenili natomiast możliwość uzyskania zatrudnienia na terenie gminy (2,69 pkt). Na brak możliwości zatrudnienia (1 pkt) wskazało 11,76% osób w wieku 46-60 lat oraz 8,70% mieszkańców w wieku 26-45 lat. Z kolei 2 pkt w tym pytaniu przyznało 50,00% osób powyżej 61 lat, 29,41% respondentów w wieku 46-60 lat oraz 26,09% mieszkańców w wieku 26-45 lat.

Ankietowani dość wysoko ocenili dostępność usług na terenie gminy (3,32 pkt) oraz działania promocyjne gminy mające na celu pozyskanie inwestorów tworzących miejsca pracy (3,57 pkt), a także warunki prowadzenia działalności gospodarczej (3,33 pkt).

Wykres 61. Ocena warunków funkcjonowania Gminy Bakałarzewo – gospodarka

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego

ŚRODOWISKO I PRZESTRZEŃ

Ankietowani bardzo wysoko ocenili estetykę swoich miejscowości oraz czystość środowiska (odpowiednio 4,04 i 3,79 pkt). Bardzo wysoko została także sklasyfikowana estetyka obiektów użyteczności publicznej (3,76 pkt) oraz ich funkcjonalność (3,67 pkt). Trochę słabiej mieszkańcy gminy ocenili efektywność zagospodarowania przestrzeni w gminie (czyli optymalne wykorzystanie terenów) (3,38 pkt), co wskazuje na niedobory w tym zakresie zauważalne przez osoby zamieszkujące Gminę Bakałarzewo.

Wykres 62. Ocena warunków funkcjonowania Gminy Bakałarzewo – środowisko i przestrzeń

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego

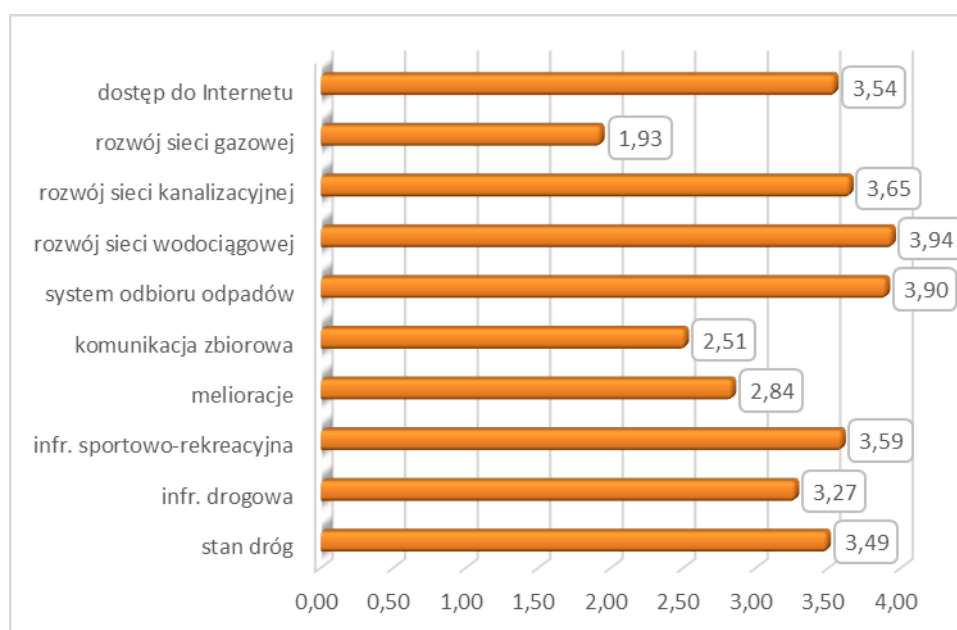
INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

W obszarze: Infrastruktura techniczna ankietowani najlepiej ocenili rozwój sieci wodociągowej (3,94 pkt), system odbioru odpadów (3,90 pkt), rozwój sieci kanalizacyjnej (3,65 pkt) oraz infrastrukturę sportowo-rekreacyjną (3,59 pkt), a także dostęp do Internetu (3,54 pkt), co wskazuje, że mieszkańcy zauważają poprawę w jakości i dostępności infrastruktury i pozytywnie oceniają działania władz gminy mające na celu zapewnienie jak najszerszego dostępu do infrastruktury technicznej.

Z kolei jako największy problem gminy w obszarze infrastruktury technicznej mieszkańcy Gminy Bakałarzewo wskazali na słaby rozwój sieci gazowej (1,93 pkt – w gminie gaz sieciowy nie jest dostępny), niewystarczający dostęp do komunikacji zbiorowej (2,51 pkt), melioracje (2,84 pkt) oraz stan infrastruktury drogowej (chodniki i ścieżki rowerowe, oświetlenie, przystanki) (3,27 pkt).

Infrastruktura drogowa najgorzej została oceniona przez osoby w wieku 26-45 lat (13,04% respondentów przyznało 1 pkt, 30,43% - 2 punkty) oraz 46-60 lat (5,88% mieszkańców wskazało 1 pkt, a 17,65% - 2 pkt). Zdecydowanie lepiej stan infrastruktury drogowej został oceniony przez najstarszych mieszkańców, spośród których 16,67% przyznało 5 pkt, a 50,00% - 4 pkt.

Wykres 63. Ocena warunków funkcjonowania Gminy Bakałarzewo – infrastruktura techniczna

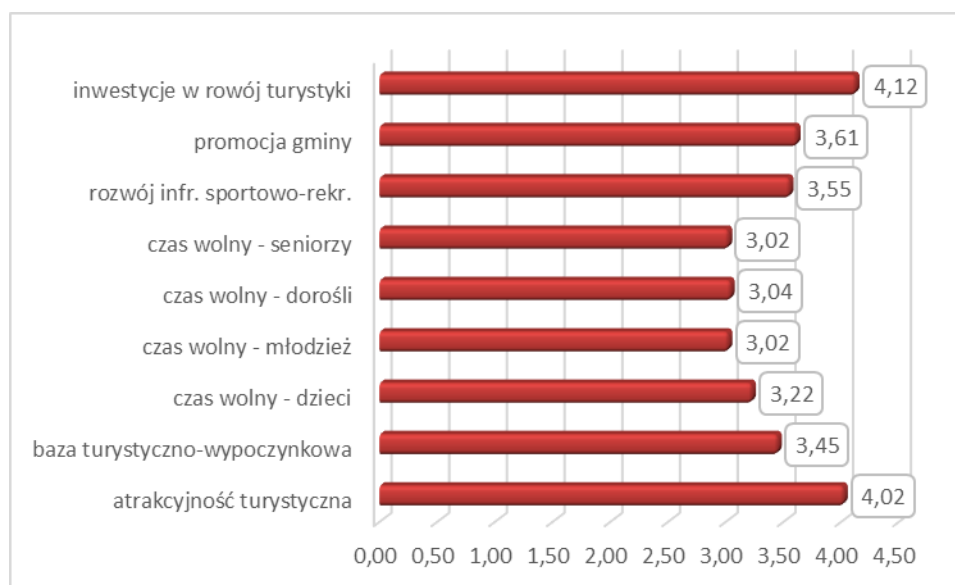
Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego

TURYSTYKA I REKREACJA

Mieszkańcy Gminy Bakałarzewo wskazują na konieczność inwestowania w rozwój turystyki (4,12 pkt), co może przyczynić się także do wzrostu dochodów mieszkańców, którzy dzięki rozwojowi tej gałęzi gospodarki będą mogli znaleźć zatrudnienie na terenie gminy. Mieszkańcy pozytywnie ocenili atrakcyjność turystyczną gminy (4,02 pkt), działania promocyjne gminy mające na celu pozyskanie potencjalnych turystów (3,61 pkt) oraz poziom rozwoju bazy sportowo-rekreacyjnej (3,52 pkt).

Mniej korzystnie respondenci ocenili za to ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla seniorów i młodzieży (średnio po 3,02 pkt) oraz dorosłych (3,04 pkt). Tylko trochę lepiej oceniono jakość oferty spędzania wolnego czasu przez dzieci (3,22 pkt). W gminie działają prężnie jednostki kulturalne, jednak nadal oferta zagospodarowania czas wolnego jest – zdaniem mieszkańców – niewystarczająca.

Wykres 64. Ocena warunków funkcjonowania Gminy Bakałarzewo – turystyka i rekreacja

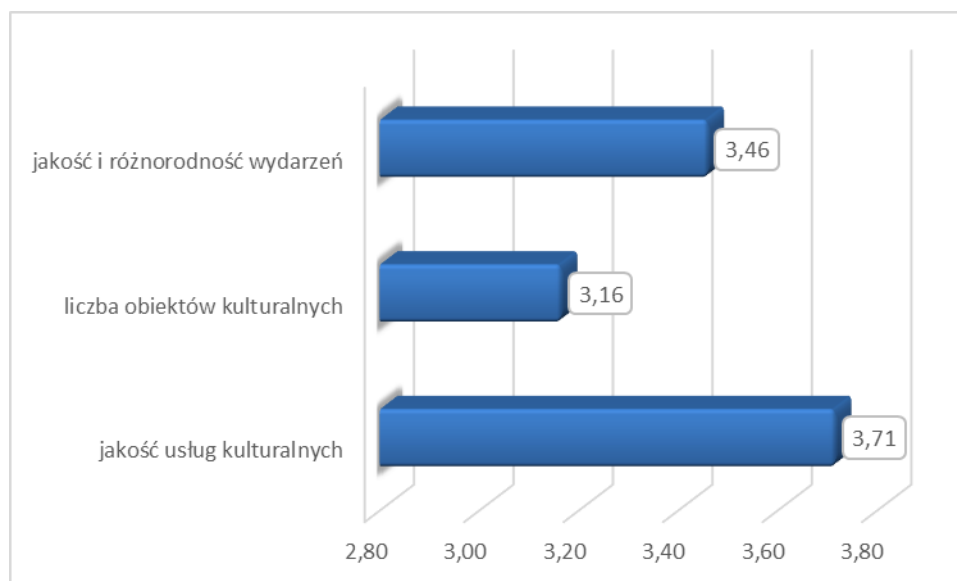

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego

KULTURA

Mieszkańcy Gminy Bakałarzewo pozytywnie oceniają jakość usług kulturalnych (3,71 pkt). Najlepiej ten aspekt funkcjonowania gminy postrzegają osoby w wieku powyżej 61 lat (16,67% mieszkańców przyznało 5 pkt, a 50,00% - 4 pkt) oraz osoby w wieku 26-45 lat (17,39% przyznało 5 pkt, 43,48% - 4 pkt, a 34,78% - 3 pkt). Jakość i różnorodność wydarzeń kulturalnych także została oceniona pozytywnie (3,46 pkt).

Wykres 65. Ocena warunków funkcjonowania Gminy Bakałarzewo – kultura

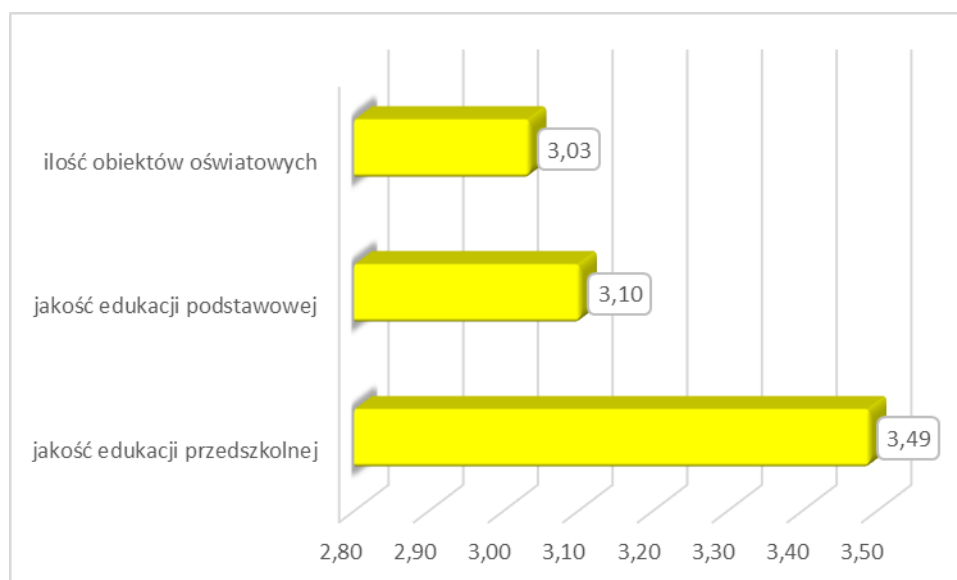

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego

EDUKACJA

W zakresie działań edukacyjnych na terenie Gminy Bakałarzewo ankietowani najlepiej ocenili jakość edukacji przedszkolnej (3,49 pkt), zaś najmniej są zadowoleni z jakości edukacji podstawowej (3,10 pkt) oraz ilości obiektów oświatowych (3,03 pkt).

Wykres 66. Ocena warunków funkcjonowania Gminy Bakałarzewo – edukacja

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego

ASPEKTY WYMAGAJĄCE POPRAWY

W ramach ankiety mieszkańcy gminy wskazali także sfery, które wymagają najpilniejszej poprawy. Jako najbardziej istotne wskazano:

- poprawę infrastruktury drogowej (chodników, dróg) – 29 wskazań;
- poprawę jakości edukacji – 15 wskazań;
- konieczność organizacji zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży – 15 wskazań;
- rozwój turystyki – 13 wskazań;
- rozwój przedsiębiorczości/ ułatwienie zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej – 10 wskazań.

MOCNE I SŁABE STRONY GMINY, SZANSE I ZAGROŻENIA DLA JEJ ROZWOJU

Według respondentów mocne strony gminy to przede wszystkim:

- korzystne położenie;
- dobry stan dróg;
- wysokie walory środowiska naturalnego;
- czyste środowisko naturalne;
- wystarczająca ilość miejsc w przedszkolach i punktach przedszkolnych.

Z kolei słabymi stronami Gminy Bakalarzewo są:

- brak dogodnych międzymiastowych połączeń komunikacyjnych (linie autobusowe).
- niska inicjatywa społeczna;
- brak podmiotów gospodarczych o silnej pozycji w regionie;
- niska konkurencyjność usług na rynku lokalnym;
- niski poziom edukacji.

Jako największe zagrożenia dla rozwoju gminy respondenci wskazali:

- ucieczkę ludzi młodych z obszarów wiejskich do większych miast;
- brak rozwoju małej przedsiębiorczości (handel, usługi);
- niski przyrost naturalny;
- malejącą inicjatywę społeczną;
- ograniczony dostęp do środków finansowych z Unii Europejskiej.

Szanse dla zwiększenia potencjału Gminy Bakalarzewo to – według mieszkańców:

- dostęp do środków finansowych z Unii Europejskiej;
- osiedlanie się na terenie gminy nowych mieszkańców;
- niski poziom zadłużenia gminy;

- agroturystyka i ekoturystyka;
- wysokie walory środowiska naturalnego.

PODSUMOWANIE

Przedstawiony materiał badawczy zawiera informacje odnośnie opinii mieszkańców Gminy Bakalarzewo w wielu ważnych dla niej kwestiach. Głównym celem badania było zweryfikowanie poglądów mieszkańców na temat funkcjonowania kluczowych obszarów gminy oraz poznanie oczekiwań co do jej przyszłości. Badanie dostarcza materiałów diagnostycznych, jak również inspiracji w kontekście definiowania kierunków rozwoju gminy, które zostaną wykorzystane w ramach dalszych prac nad konstruowaniem Strategii Rozwoju Gminy Bakalarzewo na lata 2022-2030.

8.2. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT stanowi jedną z najpopularniejszych metod diagnozy sytuacji, w jakiej znajduje się wspólnota samorządowa. Służy porządkowaniu i segregacji informacji, dzięki czemu stanowi użyteczną pomoc przy dokonywaniu oceny zasobów i otoczenia danej jednostki samorządu terytorialnego, ułatwia też identyfikację problemów i określenie priorytetów rozwoju. Jej nazwa to skrót od pierwszych liter angielskich słów, stanowiących jednocześnie pola przyporządkowania czynników, mogących mieć wpływ na powodzenie planu strategicznego – silne strony (strenghts), słabe strony (weaknesses), szanse (opportunities) i zagrożenia (threats).

S -> STRENGHTS, czyli silne strony

W -> WEAKNESSES, czyli słabe strony

O -> OPPORTUNITIES, czyli okazje

T -> THREATS, czyli zagrożenia

Zgodnie z powyższym, czynniki rozwoju podzielić można na wewnętrzne, na które społeczność lokalna ma wpływ (silne i słabe strony), oraz na czynniki zewnętrzne – umiejscowione w bliższym i dalszym otoczeniu jednostki (szanse i zagrożenia). Podział ten można przeprowadzić również w inny sposób, mianowicie: czynniki pozytywne, czyli atuty i szanse, oraz czynniki negatywne, czyli wady i zagrożenia.

Analiza SWOT została przeprowadzona w oparciu o przedstawioną diagnozę sytuacji gminy oraz z uwzględnieniem wyników przeprowadzonych badań ankietowych. Zgodnie z zakresem przeprowadzonej diagnozy oraz w oparciu o sfery najbardziej istotne dla rozwoju gminy, analizę SWOT przeprowadzono w pięciu obszarach:

- sfera przestrzenno-środowiskowa;
- sfera społeczna;
- sfera gospodarcza;
- infrastruktura techniczna;
- infrastruktura społeczna, jakość życia mieszkańców.

Sfera przestrzenno-środowiskowa	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - w miarę korzystne położenie geograficzne oraz komunikacyjne; - znaczne walory środowiska przyrodniczego; - występowanie terenów cennych pod kątem turystycznym, w tym przebieg przez teren gminy rzeki Rospudy; - bogate tradycje kultywowane przez mieszkańców oraz koło gospodyń wiejskich; - działalność lokalnych twórców; - liczne szlaki turystyczne; - cenne zabytki architektoniczne; - duże walory kulturowe; - posiadanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obejmujących część obszaru gminy 	<ul style="list-style-type: none"> - niewystarczający stan techniczny dróg (większość dróg gminnych posiada nawierzchnię nieutwardzoną); - niewystarczająca długość sieci kanalizacyjnej oraz ilość przydomowych oczyszczalni ścieków oraz szczelnych szamb; - niewystarczający poziom izolacyjności budynków użyteczności publicznej oraz obiektów prywatnych; - niewystarczający poziom wykorzystania odnawialnych źródeł energii w budynkach użyteczności publicznej oraz w budynkach indywidualnych; - niewystarczający poziom efektywności energetycznej części budynków indywidualnych; - nieefektywne oświetlenie uliczne; - występowanie obszarów zdegradowanych wymagających interwencji; - położenie w terenie przygranicznym; - znaczne zanieczyszczenie wód powierzchniowych; - brak miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obejmujących obszar całej gminy; - brak znaczących zasobów geologicznych; - występujące zagrożenie powodziowe terenów wzdłuż całego przebiegu rzeki Rospudy i jezior powiązanych z rzeką; - silne zagrożenie suszą
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - racjonalna polityka przestrzenna, tworzenie planów miejscowych na terenach rozwojowych; - poprawa dostępności terenów i systemów komunikacji; - możliwość pozyskania funduszy w nowej perspektywie finansowej; - stworzenie spójnej oferty turystycznej oraz rozwój i rozbudowa zaplecza rekreacyjnego i okołoturystycznego; - tworzenie i rozbudowa istniejących tras turystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> - przewlekłość procedur lokalizacyjnych inwestycji oraz ograniczenia realizacji inwestycji ze względu na istniejące programy ochrony środowiska (np. Natura 2000); - duże koszty opracowania planów zagospodarowania przestrzennego; - małe wykorzystywanie alternatywnych (dla tradycyjnie stosowanych) źródeł energii; - niestabilność warunków ekonomiczno-prawnych dla działalności gospodarczej

Sfera społeczna	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - wzrastający poziom życia mieszkańców (coraz lepszy dostęp mieszkańców do infrastruktury); - podnoszenie poziomu wykształcenia przez mieszkańców gminy; - duża świadomość społeczna lokalnego dziedzictwa kulturowego; - funkcjonowanie placówek kulturalnych zapewniających zagospodarowanie czasu wolnego; - rosnąca liczba mieszkań; - stosunkowo niski poziom bezrobocia 	<ul style="list-style-type: none"> - niekorzystne zmiany demograficzne (ujemne saldo migracji oraz ujemny przyrost naturalny); - starzenie się społeczeństwa; - niedostateczny poziom wykształcenia mieszkańców; - niski udział mieszkańców pracujących poza rolnictwem; - niski poziom aktywności społecznej; - niski poziom wiedzy mieszkańców w zakresie edukacji ekologicznej; - niewystarczający system aktywizacji osób starszych oraz dorosłych; - niewystarczająca oferta zagospodarowania czasu wolnego dzieci, młodzieży i dorosłych, a także seniorów; - niewystarczająca oferta zajęć pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży; - niedostateczne wyniki egzaminów zewnętrznych osiągane przez uczniów
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - lokalizacja gminy na terenach atrakcyjnych turystycznie; - rozwój rolnictwa ekologicznego; - wzrastające zapotrzebowanie na wypoczynek w gospodarstwach rolnych; - stworzenie spójnej oferty turystycznej oraz rozwój i rozbudowa zaplecza rekreacyjnego i okoturystycznego zapewniających dodatkowe dochody dla mieszkańców gminy 	<ul style="list-style-type: none"> - niekorzystne ogólnopolskie zmiany demograficzne; - zbyt mała różnica między najniższym wynagrodzeniem, a wysokością świadczeń socjalnych; - rosnące koszty pracy; - ucieczka ludzi młodych z obszarów wiejskich do większych miast; - niewystarczające zainteresowanie ofertą inwestycyjną gminy

Sfera gospodarcza	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - czyste środowisko naturalne; - wysokie walory środowiska naturalnego; - znaczny odsetek gospodarstw rolnych powyżej 15 ha; - wyznaczone tereny inwestycyjne 	<ul style="list-style-type: none"> - niski wskaźnik przedsiębiorczości mieszkańców; - przewaga osób zatrudnionych w rolnictwie; - występowanie trudnych warunków dla rozwoju rolnictwa, zagrożenie wystąpieniem susz; - niewystarczający stan infrastruktury oraz bazy turystycznej; - znaczne rozdrobnienie gospodarstw rolnych; - niewystarczająca powierzchnia terenów inwestycyjnych; - zagrożenie powodziowe – możliwość zalania upraw
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - możliwość pozyskania funduszy w nowej perspektywie finansowej; - lokalizacja gminy na terenach atrakcyjnych turystycznie; - wzrastające zapotrzebowanie na wypoczynek w gospodarstwach rolnych, - transfer nowych technologii do rolnictwa zmierzających do modernizacji zaplecza technicznego; - stworzenie spójnej oferty turystycznej oraz rozwój i rozbudowa zaplecza rekreacyjnego i okołoturystycznego; - tworzenie i rozbudowa istniejących tras turystycznych; - położenie w sąsiedztwie specjalnej strefy ekonomicznej 	<ul style="list-style-type: none"> - niewystarczające zainteresowanie ofertą inwestycyjną gminy, brak jednej oferty turystycznej na terenie powiatu suwalskiego; - niestabilność warunków ekonomiczno-prawnych dla działalności gospodarczej; - zbyt mała różnica między najniższym wynagrodzeniem, a wysokością świadczeń socjalnych; - rosnące koszty pracy

Infrastruktura techniczna	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - efektywny system gospodarki odpadami, funkcjonowanie PSZOK; - rozwój sieci wodociągowej; - wzrost długości odcinków utwardzonych na drogach przebiegających przez gminę; - podłączenie znacznej liczby budynków do sieci kanalizacyjnej 	<ul style="list-style-type: none"> - niewystarczająca długość sieci kanalizacyjnej oraz ilość przydomowych oczyszczalni ścieków oraz szczelnych szamb; - niewystarczający poziom izolacyjności budynków użyteczności publicznej oraz obiektów prywatnych; - niewystarczający poziom wykorzystania odnawialnych źródeł energii w budynkach użyteczności publicznej oraz w budynkach indywidualnych; - niewystarczający poziom efektywności energetycznej części budynków indywidualnych; - niedostateczny stan techniczny zabytków; - niedostateczny stan dróg oraz infrastruktury drogowej (chodniki, ścieżki rowerowe, oświetlenie); - brak sieci gazowej; - niewystarczająca przepustowość istniejącej oczyszczalni związana z rosnącymi potrzebami mieszkańców
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - racjonalna polityka przestrzenna, tworzenie planów miejscowych na terenach rozwojowych, - poprawa dostępności terenów i poprawa systemów komunikacji, - możliwość pozyskania funduszy w nowej perspektywie finansowej, - budowa interkonektora gazowego w/c Polska – Litwa, co stworzy szanse budowy systemu dystrybucyjnego gazu ziemnego dla gmin w północnej części województwa 	<ul style="list-style-type: none"> - przewlekłość procedur lokalizacyjnych inwestycji oraz ograniczenia realizacji inwestycji ze względu na istniejące programy ochrony środowiska (np. Natura 2000), - duże koszty opracowania planów zagospodarowania przestrzennego, - małe wykorzystywanie alternatywnych (dla tradycyjnie stosowanych) źródeł energii, - zmiany prawa powodujące zmniejszenie opłacalności wykorzystania odnawialnych źródeł energii

Infrastruktura społeczna, jakość życia mieszkańców	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - funkcjonowanie szlaków turystycznych; - funkcjonowanie placówki wychowania przedszkolnego oraz żłobka; - funkcjonowanie szkoły podstawowej z dobrą bazą dydaktyczną; - funkcjonowanie jednostek kulturalnych zapewniających zagospodarowanie czasu wolnego; - funkcjonowanie ośrodka zdrowia; - funkcjonowanie Ochotniczych Straży Pożarnych zapewniających bezpieczeństwo mieszkańców; - działalność Posterunku Policji w Bakalarzewie; - rosnąca liczba obiektów sportowych i rekreacyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> - niewystarczający poziom wiedzy mieszkańców; - stosunkowo niskie wyniki egzaminów ósmoklasisty; - niewystarczająca oferta w zakresie zajęć pozalekcyjnych dla dzieci; - niewystarczająca jakość usług medycznych dostępnych na terenie gminy; - niedostateczne wyposażenie jednostek OSP; - niewystarczający system aktywizacji osób starszych, dorosłych oraz młodzieży
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - możliwość pozyskania funduszy w nowej perspektywie finansowej; - zwiększenie współpracy Gminy Bakalarzewo z organizacjami pozarządowymi; - przeznaczenie dodatkowych środków finansowych na dofinansowanie inicjatyw organizacji pozarządowych 	<ul style="list-style-type: none"> - zmiany przepisów prawnych dotyczących polityki finansowej jednostek samorządu terytorialnego

9. SPIS TABEL, WYKRESÓW I RYSUNKÓW

TABELA 1. SPOSÓB ZAGOSPODAROWANIA GRUNTÓW W GMINIE BAKAŁARZEWO	8
TABELA 2. ZESTAWIENIE ZASOBNOŚCI GLEB NA TERENIE POWIATU SUWAŁSKIEGO W LATACH 2011-2014.....	17
TABELA 3. ZŁOŻA ZASOBÓW GEOLOGICZNYCH NA TERENIE GMINY BAKAŁARZEWO	20
TABELA 4. CELE DZIAŁAŃ OCHRONNYCH DLA OBSZARU NATURA 2000 „DOLINA GÓRNEJ ROSPUDY”	33
TABELA 5. WYKAZ POMNIKÓW PRZYRODY ZLOKALIZOWANYCH W GMINIE BAKAŁARZEWO	35
TABELA 6. WYKAZ WIĘKSZYCH JEZIOR GMINY BAKAŁARZEWO	40
TABELA 7. JEDNOLITE CZĘŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH (JCWP) NA TERENIE GMINY BAKAŁARZEWO	42
TABELA 8. JAKOŚĆ WÓD POWIERZCHNIOWYCH PRZEPLYWAJĄCYCH PRZEZ GMINĘ BAKAŁARZEWO – ELEMENTY BIOLOGICZNE I FIZYKOCHEMICZNE	43
TABELA 9. JAKOŚĆ WÓD POWIERZCHNIOWYCH PRZEPLYWAJĄCYCH PRZEZ GMINĘ BAKAŁARZEWO – STAN EKOLOGICZNY, CHEMICZNY I OCENA STANU JCWP.....	44
TABELA 10. OCENA JEDNOLITYCH CZĘŚCI WÓD JEZIOR ZLOKALIZOWANYCH NA TERENIE GMINY BAKAŁARZEWO – KLASA ELEMENTÓW BIOLOGICZNYCH I FIZYKOCHEMICZNYCH.....	45
TABELA 11. OCENA JEDNOLITYCH CZĘŚCI WÓD JEZIOR ZLOKALIZOWANYCH NA TERENIE GMINY BAKAŁARZEWO – ELEMENTY FIZYKOCHEMICZNE, STAN EKOLOGICZNY, CHEMICZNY I JCWP	45
TABELA 12. JEDNOLITE CZĘŚCI WÓD PODZIEMNYCH (JCWPD) NA TERENIE GMINY BAKAŁARZEWO	46
TABELA 13. ZMIANY WARUNKÓW KLIMATYCZNYCH W REGIONIE PÓŁNOCNO-WSCHODNIM DO 2030 R.	56
TABELA 14. WYKAZ OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH ZLOKALIZOWANYCH NA TERENIE GMINY BAKAŁARZEWO	57
TABELA 15. WYKAZ STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH ZLOKALIZOWANYCH NA TERENIE GMINY BAKAŁARZEWO	58
TABELA 16. STAN LUDNOŚCI FAKTYCZNIE ZAMIESZKUJĄCEJ TEREN GMINY BAKAŁARZEWO.....	71
TABELA 17. LUDNOŚĆ NA TERENIE GMINY BAKAŁARZEWO W LATACH 2016-2021	72
TABELA 18. RUCH NATURALNY W LATACH 2016-2021 NA TERENIE GMINY BAKAŁARZEWO	75
TABELA 19. MIGRACJE WEWNĘTRZNE I ZAGRANICZNE NA TERENIE GMINY BAKAŁARZEWO W LATACH 2016-2021	78
TABELA 20. GRUPY WIEKOWE LUDNOŚCI NA TERENIE GMINY BAKAŁARZEWO W LATACH 2016-2021	81
TABELA 21. STRUKTURA WYKSZTAŁCENIA MIESZKAŃCÓW GMINY BAKAŁARZEWO	85

TABELA 22. ZASOBY MIESZKANIOWE GMINY BAKAŁARZEWO W LATACH 2016-2021	87
TABELA 23. WYPOSAŻENIE MIESZKAŃ W INSTALACJE TECHNICZNO – SANITARNE NA TERENIE GMINY BAKAŁARZEWO W LATACH 2016-2021	88
TABELA 24. LICZBA OSÓB PRACUJĄCYCH NA TERENIE GMINY BAKAŁARZEWO	91
TABELA 25. LICZBA OSÓB BEZROBOTNYCH NA TERENIE GMINY BAKAŁARZEWO W LATACH 2016-2021	93
TABELA 26. GOSPODARSTWA ROLNE OGÓŁEM NA TERENIE GMINY BAKAŁARZEWO	96
TABELA 27. POWIERZCHNIA ZASIEWÓW WYBRANYCH UPRAW NA TERENIE GMINY BAKAŁARZEWO	96
TABELA 28. PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ WPISANE DO REJESTRU REGON NA TERENIE GMINY BAKAŁARZEWO WEDŁUG SEKTORÓW WŁASNOŚCIOWYCH W LATACH 2016-2021	98
TABELA 29. PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ WPISANE DO REJESTRU REGON NA TERENIE GMINY BAKAŁARZEWO WEDŁUG GRUP RODZAJÓW DZIAŁALNOŚCI PKD 2007	99
TABELA 30. PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ DZIAŁAJĄCE NA TERENIE GMINY BAKAŁARZEWO WG KLAS WIELKOŚCI	100
TABELA 31. WYKAZ DRÓG GMINNYCH NA TERENIE GMINY BAKAŁARZEWO	102
TABELA 32. URZĄDZENIA SIECIOWE NA TERENIE GMINY BAKAŁARZEWO W LATACH 2016-2021	106
TABELA 33. LICZBA OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z OCZYSZCZALNI, LICZBA ZBIORNIKÓW BEZODPŁYWOWYCH ORAZ OCZYSZCZALNI PRZYDOMOWYCH NA TERENIE GMINY BAKAŁARZEWO	109
TABELA 34. ODPADY KOMUNALNE Z TERENU GMINY BAKAŁARZEWO	111
TABELA 35. LICZBA OSÓB I GOSPODARSTW DOMOWYCH KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SPOŁECZNEJ NA TERENIE GMINY BAKAŁARZEWO	134
TABELA 36. DOCHODY BUDŻETU GMINY BAKAŁARZEWO W LATACH 2015-2020	137
TABELA 37. WYDATKI BUDŻETU GMINY BAKAŁARZEWO W LATACH 2016-2020	139
TABELA 38. PROGNOZA DOCHODÓW I WYDATKÓW GMINY BAKAŁARZEWO W LATACH 2022-2025	140
RYSunEK 1. POŁOŻENIE GMINY BAKAŁARZEWO NA TLE POWIATU SUWAŁSKIEGO	5
RYSunEK 2. LOKALIZACJA GMINY BAKAŁARZEWO W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM	6
RYSunEK 3. POŁOŻENIE GMINY BAKAŁARZEWO NA TLE REGIONÓW FIZYCZNOGEOGRAFICZNYCH – CZ. 1	10
RYSunEK 4. POŁOŻENIE GMINY BAKAŁARZEWO NA TLE REGIONÓW FIZYCZNOGEOGRAFICZNYCH – CZ. 2	11
RYSunEK 5. ROZMIESZCZENIE GLEB KORZYSTNYCH NA TERENIE GMINY BAKAŁARZEWO	14
RYSunEK 6. ROZMIESZCZENIE GLEB ŚREDNIO I MAŁO KORZYSTNYCH NA TERENIE GMINY BAKAŁARZEWO	15
RYSunEK 7. UŻYTKI ZIELONE NA TERENIE GMINY BAKAŁARZEWO	16

RYSUNEK 8. LOKALIZACJA ZŁÓŻ KOPALIN NA TERENIE GMINY BAKAŁARZEWO.....	21
RYSUNEK 9. PRZEBIEG WAŻNIEJSZYCH SZLAKÓW KOMUNIKACYJNYCH PRZEZ TEREN GMINY BAKAŁARZEWO	23
RYSUNEK 10. POŁOŻENIE OBSZARÓW CHRONIONEGO KRAJOBRAZU NA TERENIE GMINY BAKAŁARZEWO	29
RYSUNEK 11. POŁOŻENIE REZERWATU PRZYRODY „RUDA” NA TERENIE GMINY BAKAŁARZEWO ...	30
RYSUNEK 12. POŁOŻENIE OBSZARU NATURA 2000 „DOLINA GÓRNEJ ROSPUDY” NA TERENIE GMINY BAKAŁARZEWO.....	32
RYSUNEK 13. POŁOŻENIE KORYTARZA EKOLOGICZNEGO NA TERENIE GMINY BAKAŁARZEWO	36
RYSUNEK 14. ROZMIESZCZENIE LASÓW NA TERENIE GMINY BAKAŁARZEWO.....	39
RYSUNEK 15. RZĘKA ROSPUDA ORAZ JEZIORA GMINY BAKAŁARZEWO.....	41
RYSUNEK 16. MAPA MODUŁU PRZEPŁYWU NIENARUSZALNEGO.....	47
RYSUNEK 17. MAPA MODUŁU ZASOBÓW DYSPOZYCYJNYCH WÓD PODZIEMNYCH W OBSZARACH BILANSOWYCH	48
RYSUNEK 18. TERENY ZAGROŻONE POWODZIĄ W GMINIE BAKAŁARZEWO.....	49
RYSUNEK 19. ZAGROŻENIE SUSZĄ ATMOSFERYCZNĄ NA TERENIE GMINY BAKAŁARZEWO.....	51
RYSUNEK 20. ZAGROŻENIE SUSZĄ ROLNICZĄ NA TERENIE GMINY BAKAŁARZEWO	52
RYSUNEK 21. ZAGROŻENIE SUSZĄ HYDROLOGICZNĄ NA TERENIE GMINY BAKAŁARZEWO	53
RYSUNEK 22. ZAGROŻENIE SUSZĄ HYDROGEOLOGICZNĄ NA TERENIE GMINY BAKAŁARZEWO	54
RYSUNEK 23. ŁĄCZNE ZAGROŻENIE SUSZĄ TERENU GMINY BAKAŁARZEWO.....	55
RYSUNEK 24. PRZEBIEG LINII PRZESYŁOWEJ EŁK-GRANICA RP PRZEZ GMINĘ BAKAŁARZEWO...	115
RYSUNEK 25. INFRASTRUKTURA ENERGETYCZNA WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO	116
WYKRES 1. POWIERZCHNIA MIEJSCOWOŚCI WCHODZĄCYCH W SKŁAD GMINY BAKAŁARZEWO (HA)	7
WYKRES 2. SPOSÓB ZAGOSPODAROWANIA GRUNTÓW W GMINIE BAKAŁARZEWO	8
WYKRES 3. POWIERZCHNIA GMIN W POWIECIE SUWAŁSKIM (W KM ²)	9
WYKRES 4. SOŁECTWA I MIEJSCOWOŚCI W GMINACH POWIATU SUWAŁSKIEGO	9
WYKRES 5. LUDNOŚĆ ZAMIESZKUJĄCA TEREN GMINY BAKAŁARZEWO WEDŁUG PŁCI, STAN NA 31.XII.	71
WYKRES 6. LICZBA MIESZKAŃCÓW W POSZCZEGÓLNYCH GMINACH POWIATU SUWAŁSKIEGO, 2021 R.....	73
WYKRES 7. GĘSTOŚĆ ZALUDNIENIA W POSZCZEGÓLNYCH GMINACH POWIATU SUWAŁSKIEGO, 2021 R.....	73
WYKRES 8. LICZBA MIESZKAŃCÓW W POSZCZEGÓLNYCH MIEJSCOWOŚCIACH GMINY BAKAŁARZEWO	74
WYKRES 9. PRZYROST NATURALNY NA TERENIE GMINY BAKAŁARZEWO WEDŁUG PŁCI W LATACH 2016-2021	75

WYKRES 10. URODZENIA ŻYWE NA 1000 MIESZKAŃCÓW W POSZCZEGÓLNYCH GMINACH POWIATU SUWALSKIEGO, 2021 R.....	76
WYKRES 11. ZGONY NA 1000 MIESZKAŃCÓW W POSZCZEGÓLNYCH GMINACH POWIATU SUWALSKIEGO, 2021 R.....	76
WYKRES 12. PRZYROST NATURALNY NA 1000 MIESZKAŃCÓW W POSZCZEGÓLNYCH GMINACH POWIATU SUWALSKIEGO, 2021 R.....	77
WYKRES 13. WSKAŹNIKI URODZEŃ ŻYWYCH, ZGONÓW ORAZ PRZYROSTU NATURALNEGO NA 1000 MIESZKAŃCÓW GMINY BAKAŁARZEWO, POWIATU SUWALSKIEGO ORAZ WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO, 2021 R.....	77
WYKRES 14. SALDO MIGRACJI OGÓŁEM NA 1000 MIESZKAŃCÓW W POSZCZEGÓLNYCH GMINACH POWIATU SUWALSKIEGO, 2021 R.....	79
WYKRES 15. SALDO MIGRACJI OGÓŁEM NA 1000 MIESZKAŃCÓW GMINY BAKAŁARZEWO, POWIATU SUWALSKIEGO ORAZ WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO, 2021 R.	80
WYKRES 16. GRUPY WIEKOWE LUDNOŚCI NA TERENIE GMINY BAKAŁARZEWO.....	82
WYKRES 17. STRUKTURA LUDNOŚCI W PODZIALE NA GŁÓWNE GRUPY WIEKOWE W GMINIE BAKAŁARZEWO, POWIECIE SUWALSKIM I WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM.....	82
WYKRES 18. LUDNOŚĆ W WIEKU PRZEDPRODUKCYJNYM W GMINACH POWIATU SUWALSKIEGO	83
WYKRES 19. LUDNOŚĆ W WIEKU PRODUKCYJNYM W GMINACH POWIATU SUWALSKIEGO.....	84
WYKRES 20. LUDNOŚĆ W WIEKU POPRODUKCYJNYM W GMINACH POWIATU SUWALSKIEGO	84
WYKRES 21. POZIOM WYKSZTAŁCENIA MIESZKAŃCÓW W GMINIE BAKAŁARZEWO I WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM.....	86
WYKRES 22. LICZBA MIESZKAŃ NA TERENIE GMINY BAKAŁARZEWO W LATACH 2016-2020.....	87
WYKRES 23. MIESZKANIA WYPOSAŻONE W INSTALACJE TECHNICZNO – SANITARNE NA TERENIE GMINY BAKAŁARZEWO, 2020 R.	88
WYKRES 24. WYPOSAŻENIE SANITARNE MIESZKAŃ NA TERENIE GMINY BAKAŁARZEWO, POWIATU SUWALSKIEGO ORAZ WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO.....	89
WYKRES 25. WYPOSAŻENIE SANITARNE MIESZKAŃ W GMINACH POWIATU SUWALSKIEGO	90
WYKRES 26. LICZBA OSÓB PRACUJĄCYCH Z UWZGLĘDNIENIEM PŁCI NA TERENIE GMINY BAKAŁARZEWO	91
WYKRES 27. WSKAŹNIK PRACUJĄCYCH NA 1000 MIESZKAŃCÓW GMINY BAKAŁARZEWO, POWIATU SUWALSKIEGO ORAZ WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO.....	92
WYKRES 28. WSKAŹNIK PRACUJĄCYCH NA 1000 MIESZKAŃCÓW POSZCZEGÓLNYCH GMIN POWIATU SUWALSKIEGO	92
WYKRES 29. LICZBA OSÓB BEZROBOTNYCH NA TERENIE GMINY BAKAŁARZEWO W LATACH 2016-2021	94
WYKRES 30. UDZIAŁ BEZROBOTNYCH ZAREJESTROWANYCH W LICZBIE LUDNOŚCI W WIEKU PRODUKCYJNYM WEDŁUG PŁCI W POSZCZEGÓLNYCH GMINACH POWIATU SUWALSKIEGO	95

WYKRES 31. STRUKTURA GOSPODARSTW W GMINIE BAKAŁARZEWO, POWIECIE SUWALSKIM I WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM	97
WYKRES 32. PODMIOTY WEDŁUG GRUP RODZAJÓW DZIAŁALNOŚCI PKD 2007 DZIAŁAJĄCE NA TERENIE GMINY BAKAŁARZEWO W LATACH 2016-2021	99
WYKRES 33. PODMIOTY WPISANE DO REJESTRU REGON NA 10 TYS. LUDNOŚCI NA TERENIE GMINY BAKAŁARZEWO, POWIATU SUWALSKIEGO I WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO	100
WYKRES 34. PODMIOTY WPISANE DO REJESTRU REGON NA 10 TYS. LUDNOŚCI W POSZCZEGÓLNYCH GMINACH POWIATU SUWALSKIEGO.....	101
WYKRES 35. KORZYSTAJĄCY Z WODOCIĄGU W % OGÓŁU LUDNOŚCI NA TERENIE GMIN POWIATU SUWALSKIEGO	108
WYKRES 36. KORZYSTAJĄCY Z KANALIZACJI W % OGÓŁU LUDNOŚCI NA TERENIE GMIN POWIATU SUWALSKIEGO	108
WYKRES 37. ODSETEK OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z SIECI WODOCIĄGOWEJ NA TERENIE GMINY BAKAŁARZEWO, POWIATU SUWALSKIEGO I WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO	110
WYKRES 38. ODSETEK OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z SIECI KANALIZACYJNEJ NA TERENIE GMINY BAKAŁARZEWO, POWIATU SUWALSKIEGO I WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO	110
WYKRES 39. WYNIKI EGZAMINÓW ÓSMOKLASISTY W POSZCZEGÓLNYCH GMINACH POWIATU SUWALSKIEGO – JĘZYK POLSKI.....	118
WYKRES 40. WYNIKI EGZAMINÓW ÓSMOKLASISTY W POSZCZEGÓLNYCH GMINACH POWIATU SUWALSKIEGO – JĘZYK ANGIELSKI	118
WYKRES 41. WYNIKI EGZAMINÓW ÓSMOKLASISTY W POSZCZEGÓLNYCH GMINACH POWIATU SUWALSKIEGO – MATEMATYKA	119
WYKRES 42. WYNIKI EGZAMINÓW ÓSMOKLASISTY NA TERENIE GMINY BAKAŁARZEWO, POWIATU SUWALSKIEGO ORAZ WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO.....	120
WYKRES 43. WSPÓŁCZYNNIK SKOLARYZACJI NETTO W GMINIE BAKAŁARZEWO, POWIECIE SUWALSKIM ORAZ W WOJ. PODLASKIM (SZKOŁY PODSTAWOWE).....	121
WYKRES 44. LICZBA DZIECI OBJĘTYCH NAUCZANIEM PRZEDSZKOLNYM NA TERENIE GMINY BAKAŁARZEWO	122
WYKRES 45. DZIECI W PLACÓWKACH WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO NA 1 TYS. DZIECI W WIEKU 3-5 LAT W GMINIE BAKAŁARZEWO, POWIECIE SUWALSKIM ORAZ WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM	122
WYKRES 46. DZIECI W PLACÓWKACH WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO NA 1 TYS. DZIECI W WIEKU 3-5 LAT W POSZCZEGÓLNYCH GMINACH POWIATU SUWALSKIEGO.....	123
WYKRES 47. LICZBA CZYTELNIKÓW KORZYSTAJĄCYCH Z PLACÓWKI BIBLIOTECZNEJ W GMINIE BAKAŁARZEWO	131
WYKRES 48. LUDNOŚĆ NA 1 PLACÓWKĘ BIBLIOTECZNĄ W GMINIE BAKAŁARZEWO, POWIECIE SUWALSKIM ORAZ WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM.....	132

WYKRES 49. LUDNOŚĆ NA 1 PLACÓWKĘ BIBLIOTECZNĄ W POSZCZEGÓLNYCH GMINACH POWIATU SUWAŁSKIEGO	132
WYKRES 50. LICZBA PORAD ZDROWOTNYCH UDZIELONYCH NA TERENIE GMINY BAKAŁARZEWO W LATACH 2016-2021	133
WYKRES 51. PRZYCZYNY UDZIELENIA ŚWIADCZEŃ Z POMOCY SPOŁECZNEJ W GMINIE BAKAŁARZEWO W 2021 R.....	134
WYKRES 52. BENEFICJENCI ŚRODOWISKOWEJ POMOCY SPOŁECZNEJ NA 10 TYS. MIESZKAŃCÓW GMINY BAKAŁARZEWO, POWIATU SUWAŁSKIEGO ORAZ WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO	135
WYKRES 53. BENEFICJENCI ŚRODOWISKOWEJ POMOCY SPOŁECZNEJ NA 10 TYS. MIESZKAŃCÓW POSZCZEGÓLNYCH GMIN POWIATU SUWAŁSKIEGO	136
WYKRES 54. DOCHODY GMINY BAKAŁARZEWO W POSZCZEGÓLNYCH DZIAŁACH KLASYFIKACJI BUDŻETOWEJ.....	138
WYKRES 55. WYDATKI GMINY BAKAŁARZEWO W POSZCZEGÓLNYCH DZIAŁACH KLASYFIKACJI BUDŻETOWEJ.....	139
WYKRES 56. PŁEĆ ANKIETOWANYCH	141
WYKRES 57. WIEK ANKIETOWANYCH	142
WYKRES 58. STATUS ZAWODOWY RESPONDENTÓW	142
WYKRES 59. SKALA WYSTĘPOWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE BAKAŁARZEWO	143
WYKRES 60. OCENA POZIOMU ZAANGAŻOWANIA MIESZKAŃCÓW ORAZ PODSTAWOWYCH USŁUG W GMINIE BAKAŁARZEWO	144
WYKRES 61. OCENA WARUNKÓW FUNKCJONOWANIA GMINY BAKAŁARZEWO – GOSPODARKA....	145
WYKRES 62. OCENA WARUNKÓW FUNKCJONOWANIA GMINY BAKAŁARZEWO – ŚRODOWISKO I PRZESTRZEŃ.....	145
WYKRES 63. OCENA WARUNKÓW FUNKCJONOWANIA GMINY BAKAŁARZEWO – INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	146
WYKRES 64. OCENA WARUNKÓW FUNKCJONOWANIA GMINY BAKAŁARZEWO – TURYSTYKA I REKREACJA.....	147
WYKRES 65. OCENA WARUNKÓW FUNKCJONOWANIA GMINY BAKAŁARZEWO – KULTURA.....	148
WYKRES 66. OCENA WARUNKÓW FUNKCJONOWANIA GMINY BAKAŁARZEWO – EDUKACJA.....	148